NSV LIIDU MINISTRITE NÕUKOGU
JUURES ASUV
STATISTIKA KESKVALITSUS

NÕUKOGUDE VÕIMU SAAVUTUSED 40 AASTA JOOKSUL

(arvudes)

2/43499

A-22203

NSV LIIDU MINISTRITE NÕUKOGU JUURES ASUV
STATISTIKA KESKVALITSUS

NÕUKOGUDE VÕIMU SAAVUTUSED 40 AASTA JOOKSUL (arvudes)

STATISTILINE KOGUMIK

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1958

Центральное Статистическое Управление
при Совете Министров СССР

ДОСТИЖЕНИЯ СОВЕТСКОЙ ВЛАСТИ ЗА 40 ЛЕТ В ЦИФРАХ

Москва 1957

2
Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu
43499

EESSÕNA

Käesolevas statistilises kogumikus, mis antakse välja NLKP Keskkomitee 16. märtsi 1957. aasta otsuse „Ettevalmistustest Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva tähistamiseks" täitmiseks, on ära toodud tööstuse, ehitustegevuse, põllumajanduse, transpordi arenemist ja nõukogude rahva materiaalse heaolu ning kultuuritaseme tõusu kajastavad statistilised andmed, mis iseloomustavad nõukogude võimu saavutusi neljakümne aasta vältel.

Peale andmete, mis käivad kogu NSV Liidu kohta, esitatakse kogumikus tähtsamad näitajad ka liiduvabariikide tööstuse, põllumajanduse, kultuuri ja tervishoiu arengu kohta. Rea tähtsamate küsimuste alal võrreldakse NSV Liidu majanduse ja kultuuri arengu näitajaid kapitalistlike maade vastavate näitajatega, samuti esitatakse mõningad andmed, mis iseloomustavad majanduse arengut sotsialistlikes maades tervikuna.

Rida kogumikus esitatud tabeleid on varustatud lühikese selgitava tekstiga. Kogumikku on paigutatud rida diagramme, mis iseloomustavad NSV Liidu majanduse ja kultuuri arengu põhinäitajaid.

Andmed nõukogude võimu aastate kohta esitatakse selle territooriumi piirides, mis kuulus NSV Liidule vastavatel aastatel. Arvud 1913. aasta kohta esitatakse, juhul kui see pole eraldi märgitud, NSV Liidu territooriumi neis piirides, mis kehtisid kuni 17. septembrini 1939, s. o. ilma nende andmeteta, mis puudutasid Ukraina NSV ja Valgevene NSV läänepoolseid oblasteid, Leedu NSV-d, Läti NSV-d, Eesti NSV-d, Bessaraabiat ja teisi rajoone, mis läksid NSV Liidu koosseisu pärast 1939. aastat.

Kogumiku on koostanud NSV Liidu Statistika Keskvalitsuse töötajate kollektiiv.

Kogumiku trükiks ettevalmistamise ja redigeerimise üldjuhtimist teostas toimetuskomisjon, mille koosseisu kuulusid järgmised seltsimehed: V. N. Starovski, V. F. Monahhov, L. M. Volodarski, A. I. Ježov, S. J. Genin, A. V. Sobol, I. M. Šutov ja M. R. Eidelman.

NSV LIIDU MINISTRITE NÕUKOGU JUURES ASUV
STATISTIKA KESKVALITSUS

NÕUKOGUDE VÕIMU SAAVUTUSED 40 AASTA JOOKSUL (arvudes)

STATISTILINE KOGUMIK

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1958

Центральное Статистическое Управление
при Совете Министров СССР

ДОСТИЖЕНИЯ СОВЕТСКОЙ ВЛАСТИ ЗА 40 ЛЕТ В ЦИФРАХ

Москва 1957

EESSÕNA

Käesolevas statistilises kogumikus, mis antakse välja NLKP Keskkomitee 16. märtsi 1957. aasta otsuse „Ettevalmistustest Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva tähistamiseks" täitmiseks, on ära toodud tööstuse, ehitustegevuse, põllumajanduse, transpordi arenemist ja nõukogude rahva materiaalse heaolu ning kultuuritaseme tõusu kajastavad statistilised andmed, mis iseloomustavad nõukogude võimu saavutusi neljakümne aasta vältel.

Peale andmete, mis käivad kogu NSV Liidu kohta, esitatakse kogumikus tähtsamad näitajad ka liiduvabariikide tööstuse, põllumajanduse, kultuuri ja tervishoiu arengu kohta. Rea tähtsamate küsimuste alal võrreldakse NSV Liidu majanduse ja kultuuri arengu näitajaid kapitalistlike maade vastavate näitajatega, samuti esitatakse mõningad andmed, mis iseloomustavad majanduse arengut sotsialistlikes maades tervikuna.

Rida kogumikus esitatud tabeleid on varustatud lühikese selgitava tekstiga. Kogumikku on paigutatud rida diagramme, mis iseloomustavad NSV Liidu majanduse ja kultuuri arengu põhinäitajaid.

Andmed nõukogude võimu aastate kohta esitatakse selle territooriumi piirides, mis kuulus NSV Liidule vastavatel aastatel. Arvud 1913. aasta kohta esitatakse, juhul kui see pole eraldi märgitud, NSV Liidu territooriumi neis piirides, mis kehtisid kuni 17. septembrini 1939, s. o. ilma nende andmeteta, mis puudutasid Ukraina NSV ja Valgevene NSV läänepoolseid oblasteid, Leedu NSV-d, Läti NSV-d, Eesti NSV-d, Bessaraabiat ja teisi rajoone, mis läksid NSV Liidu koosseisu pärast 1939. aastat.

Kogumiku on koostanud NSV Liidu Statistika Keskvalitsuse töötajate kollektiiv.

Kogumiku trükiks ettevalmistamise ja redigeerimise üldjuhtimist teostas toimetuskomisjon, mille koosseisu kuulusid järgmised seltsimehed: V. N. Starovski, V. F. Monahhov, L. M. Volodarski, A. I. Ježov, S. J. Genin, A. V. Sobol, I. M. Šutov ja M. R. Eidelman.

NSV LIIDU RAHVA ARV

(miljonites)

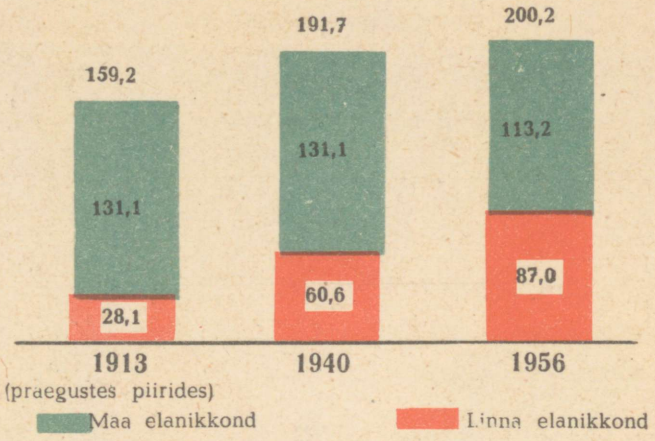

NSV LIIDU ELANIKKONNA KLASSIKOOSSEIS

(protsentides)

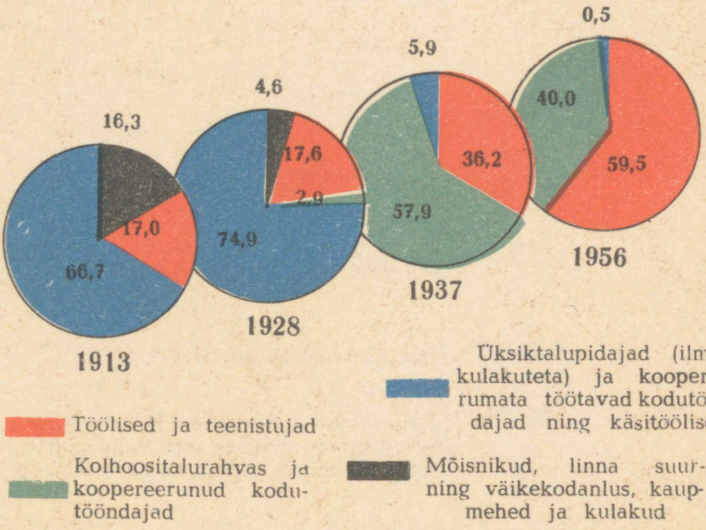

NSV LIIDU RAHVAMAJANDUSES TÖÖTAVA ELANIKKONNA JAGUNEMINE RAHVAMAJANDUSHARUDE JÄRGI

(protsentides)

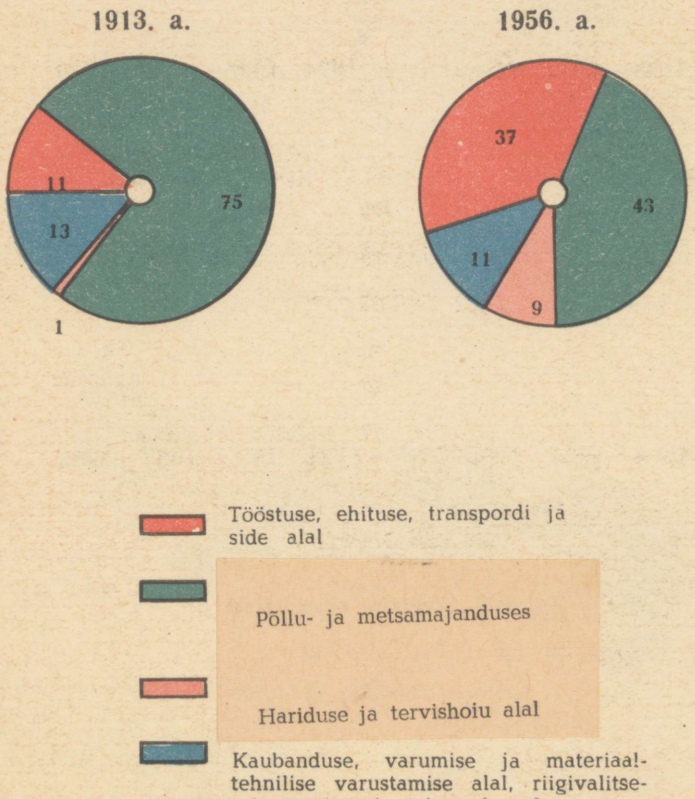

SOTSIALISTLIKU MAJANDUSE OSATÄHTSUS

(protsentides)

TOOTMIS-PÕHIFONDIDES
(ilma karuloomadeta)

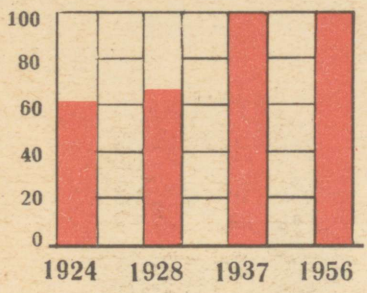

RAHVATULUS

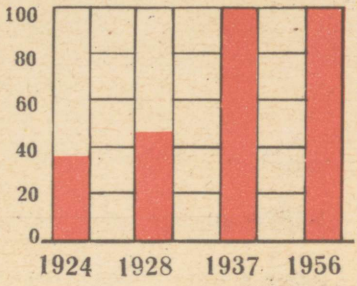

TÖÖSTUSE
KOGUTOODANGUS

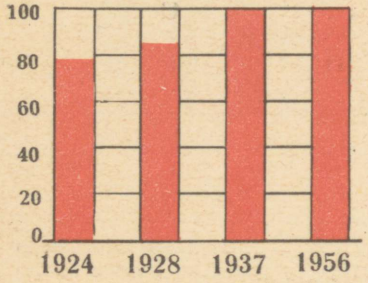

PÕLLUMAJANDUSE
KOGUTOODANGUS

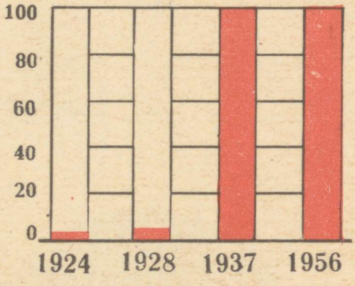

JAEKAUBAKÄIBES

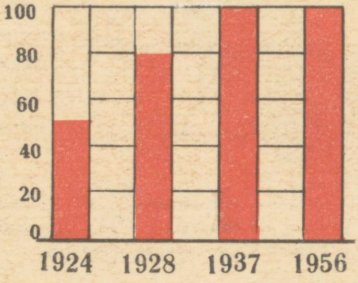

Diagramm nr. 4

PÕLLUMAJANDUSLIKU MAA JAGUNEMINE

(miljonites hektarites)

TSAARI-VENEMAAL

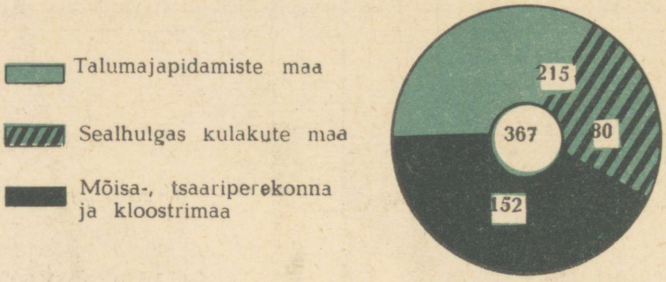

NSV LIIDUS 1957. AASTA ALGUL

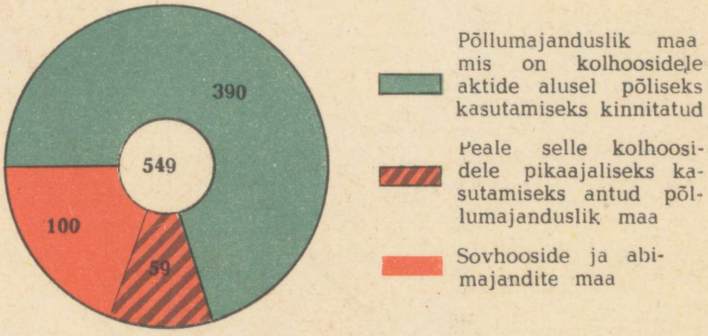

Diagramm nr. 5

NSV LIIDU TÖÖSTUSE KOGUTOODANGU KASVUTEMPO

(protsentides, võrreldes 1913. a.)

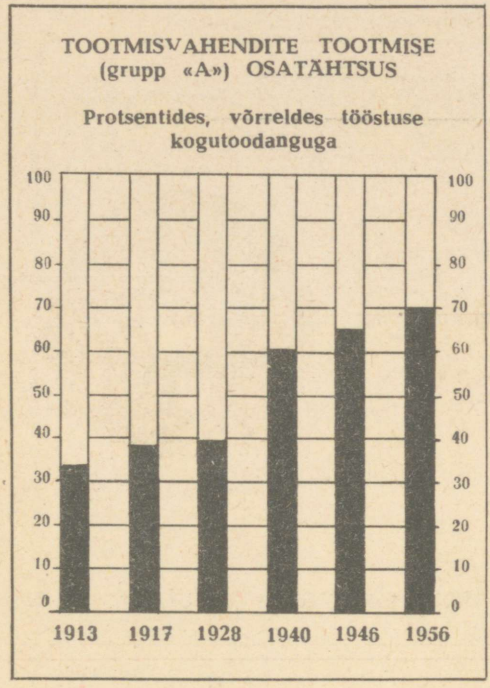

TÖÖLISTE TÖÖVILJAKUSE KASVUTEMPO NSV LIIDU JA PEAMISTE KAPITALISTLIKE MAADE TÖÖSTUSES

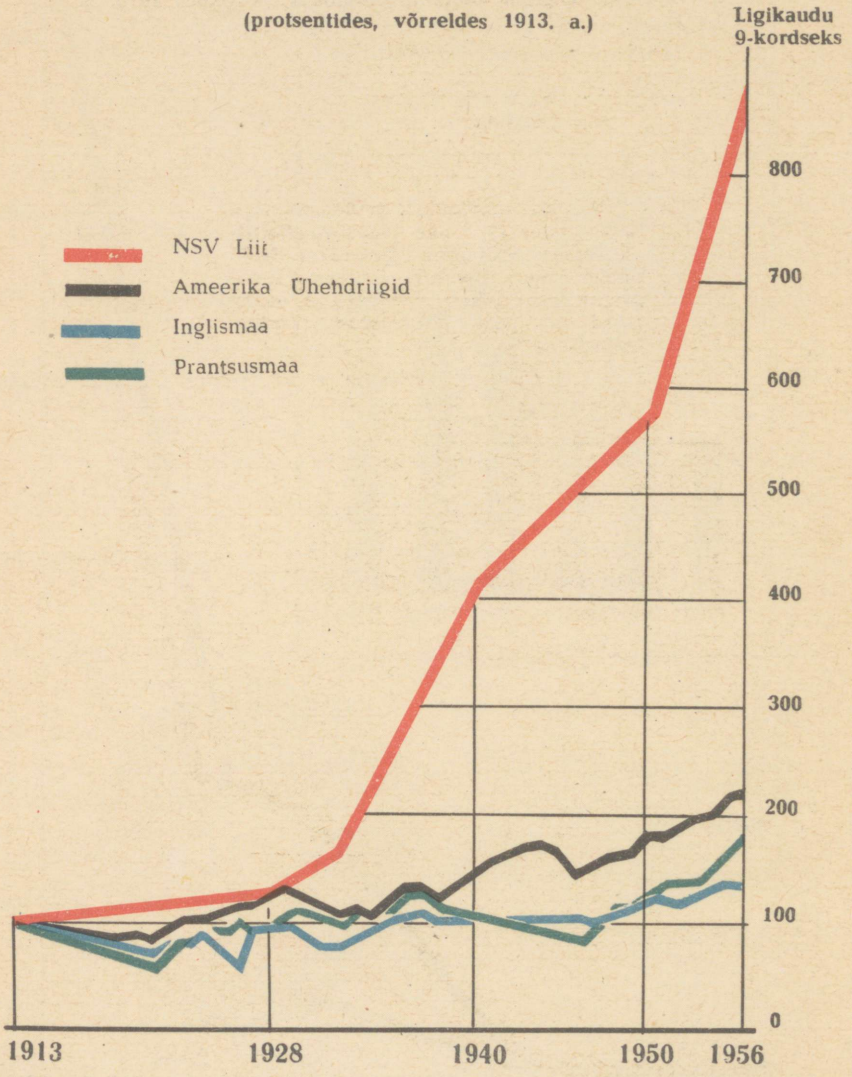

NSV LIIDU RAHVATULU KASVUTEMPO PEAMISTE KAPITALISTLIKE MAADEGA VÕRRELDES

Ühe elaniku kohta (protsentides, võrreldes 1913. a.)

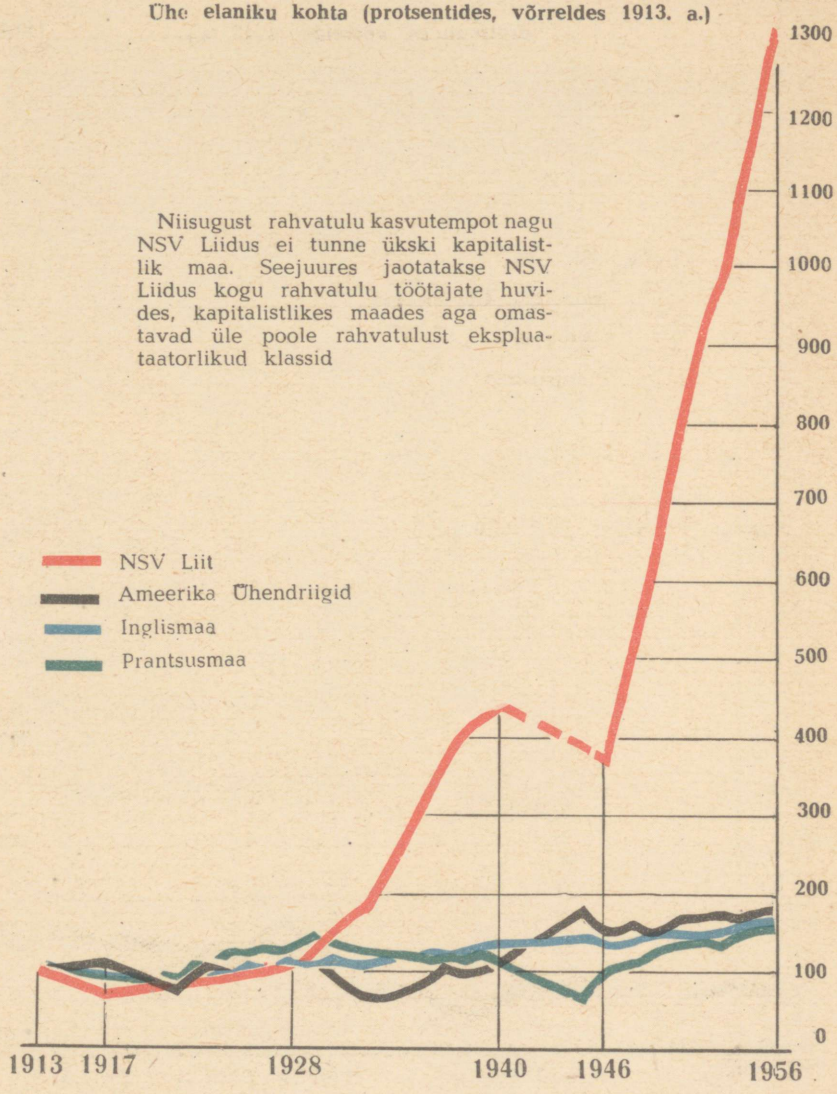

TÖÖSTUSTOODANGU TOOTMISE KASVUTEMPO ÜHE ELANIKU KOHTA NSV LIIDUS JA AMEERIKA ÜHENDRIIKIDES

(protsentides, võrreldes 1913. a.)

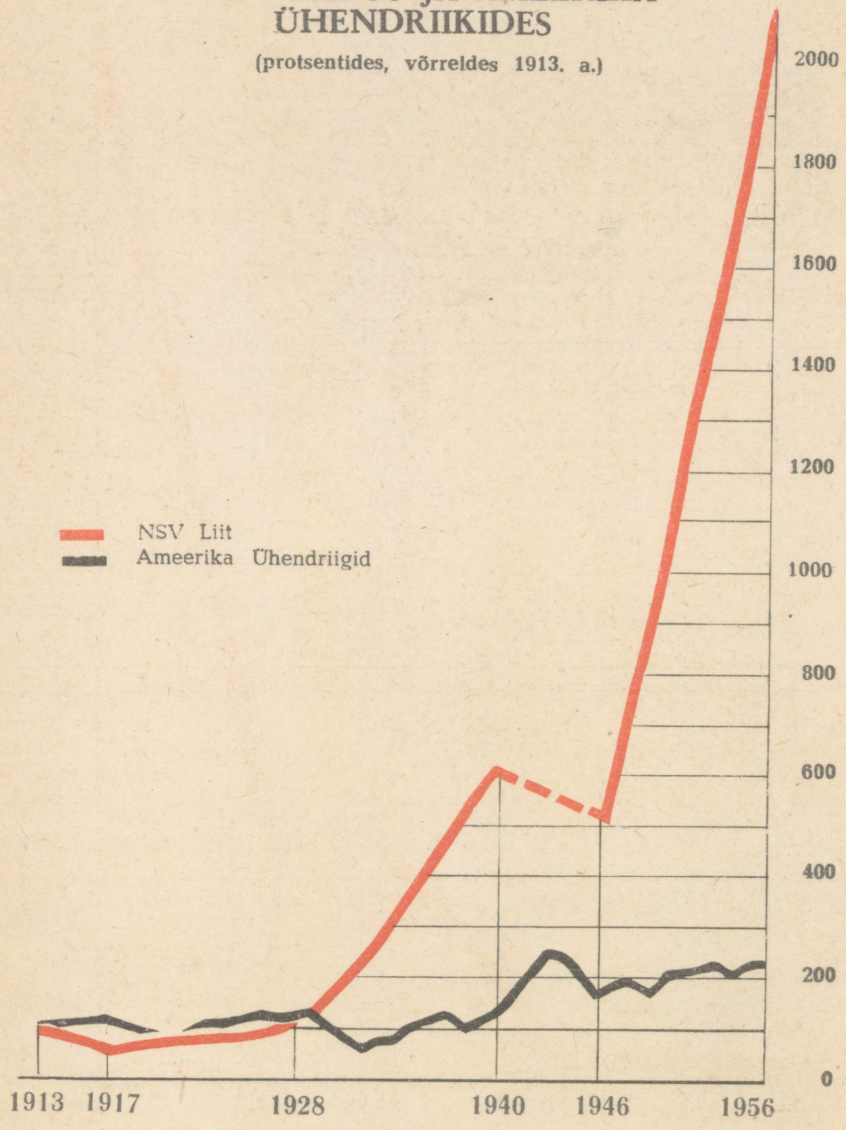

Diagramm nr. 9

ELEKTRIENERGIA TOOTMISE KASV NSV LIIDUS

(miljardites kilovatt-tundides)

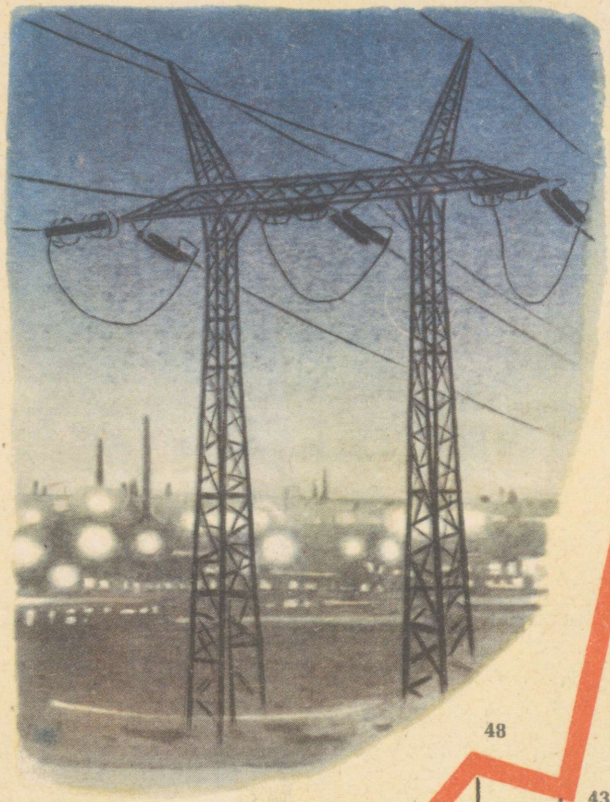

NAFTA TOOTMISE KASV NSV LIIDUS

(milj. tonnides)

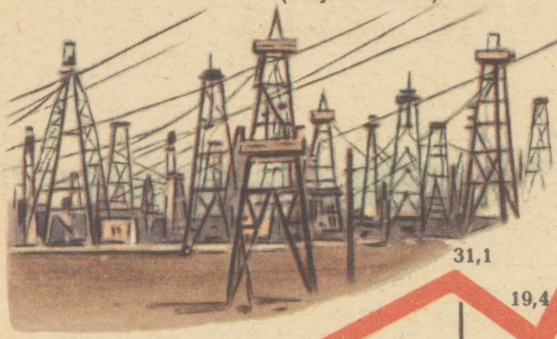

SÖE TOOTMISE KASV NSV LIIDUS

(milj. tonnides)

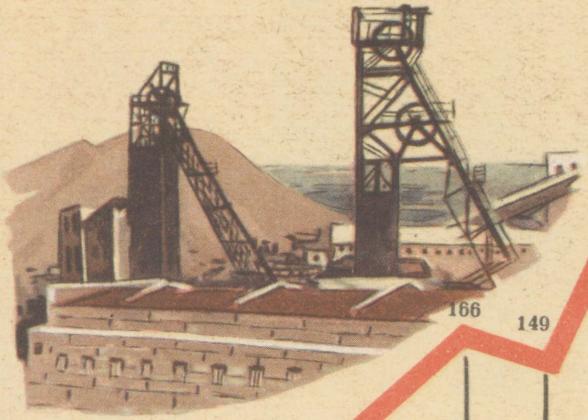

Trükivigu diagrammides

1. Diagrammis nr. 11 on ekslikult tähistatud malm rohelise värviga, teras — punasega ja valtsmetall — valgega, peab olema malm — valgega, teras — rohelisega ja valtsmetall — punasega.
2. Diagrammis nr. 21 on ekslikult tähistatud teraviljakombainid punasega ja veoautod rohelisega, peab olema ümberpöördult.

MALMI, TERASE JA VALTSMETALLI TOOTMISE KASV NSV LIIDUS

(milj. tonnides)

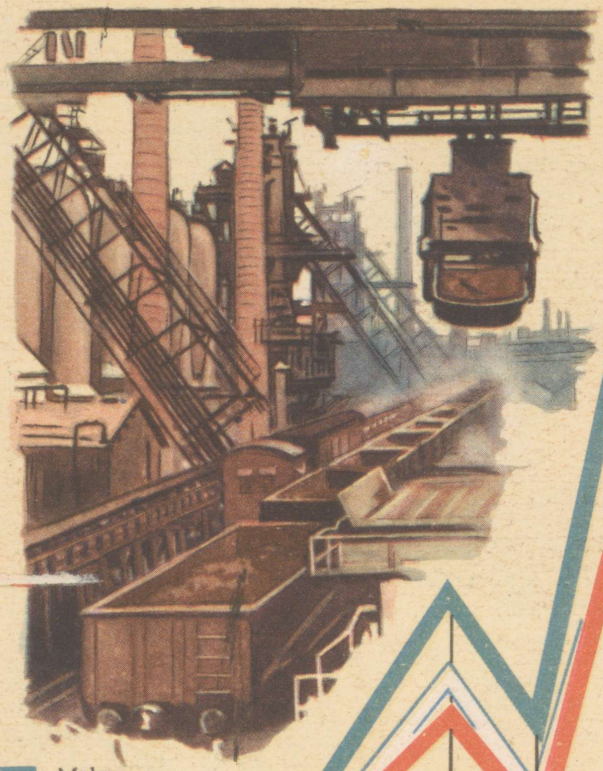

TERASE TOOTMISE KASVUTEMPO NSV LIIDUS JA AMEERIKA ÜHENDRIIKIDES

(protsentides, võrreldes 1913. a.)

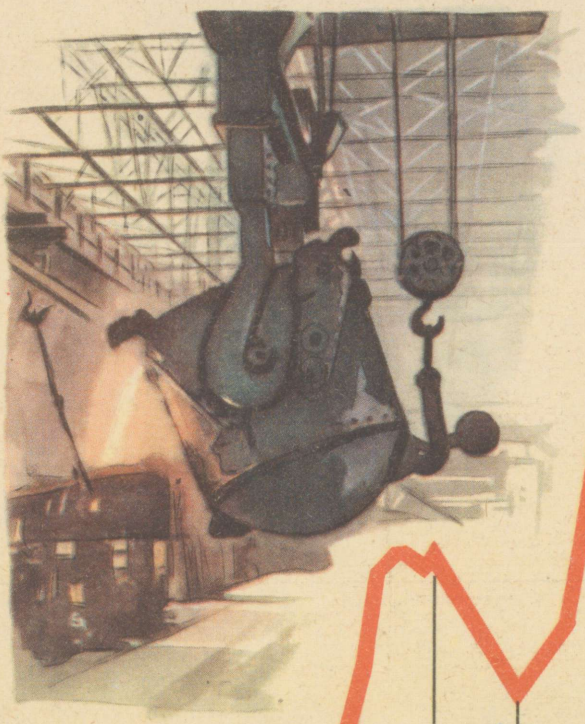

Diagramm nr. 13

MASINAEHITUSE JA METALLITÖÖTLEMISE TOODANGU KASVUTEMPO NSV LIIDUS

(protsentides, võrreldes 1913. a.)

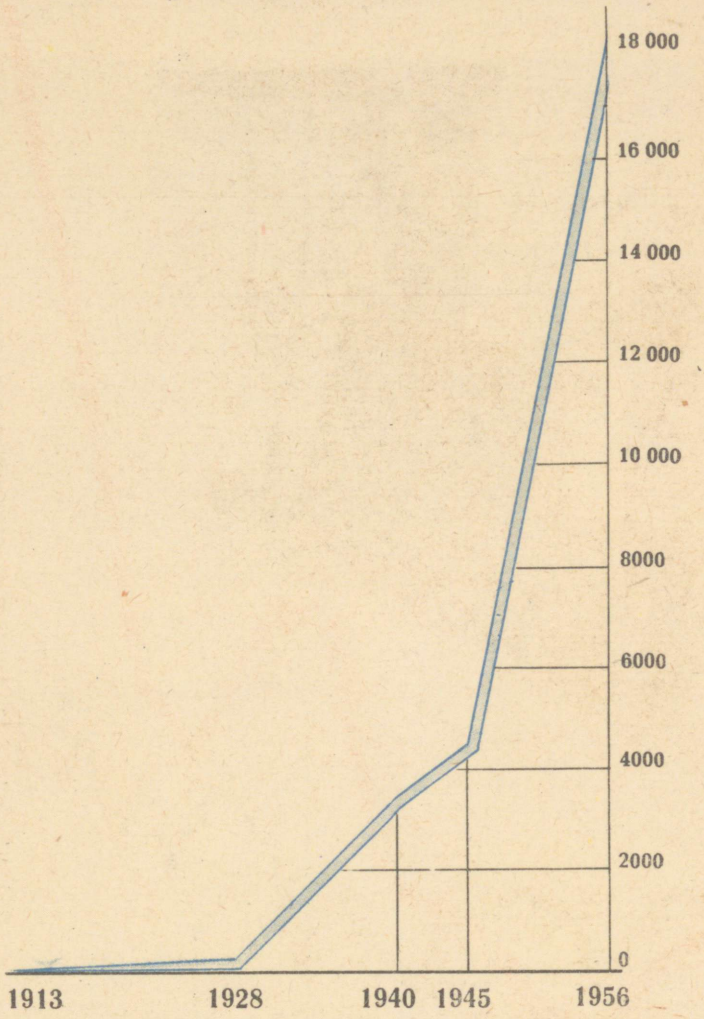

Diagramm nr. 14

METALLILÕIKEPINKIDE TOOTMISE KASV NSV LIIDUS

(tuhandetes)

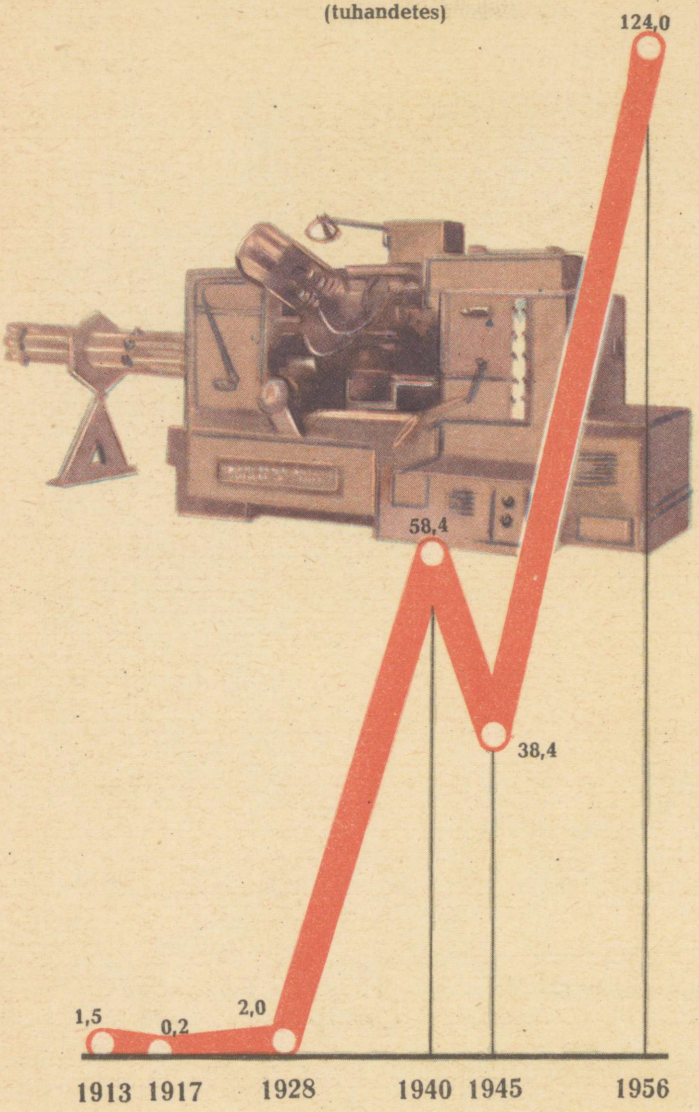

Diagramm nr. 15

AUTODE TOOTMISE KASV NSV LIIDUS

(tuhandetes)

PUUVILLASE RIIDE TOOTMISE KASV NSV LIIDUS

(miljardites meetrites)

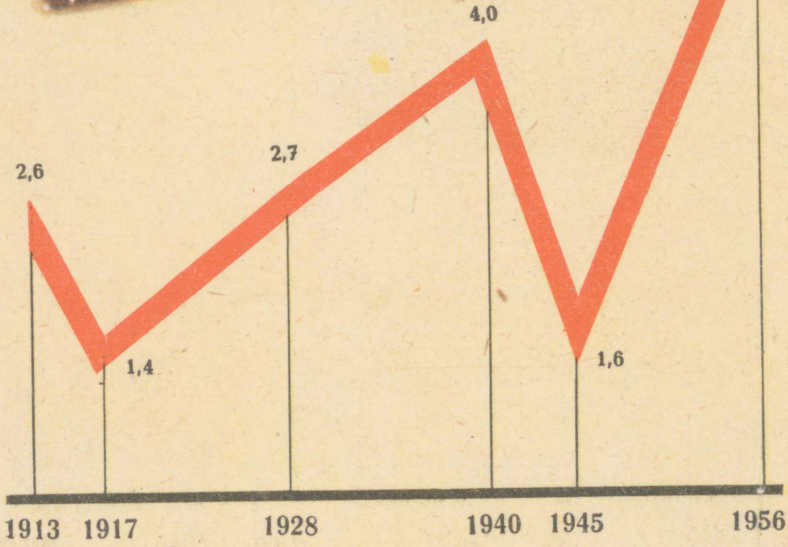

VÕI JA TEISTE PIIMASAADUSTE TOOTMISE KASV NSV LIIDUS

(piimale ümberarvestatult; milj. tonnides)

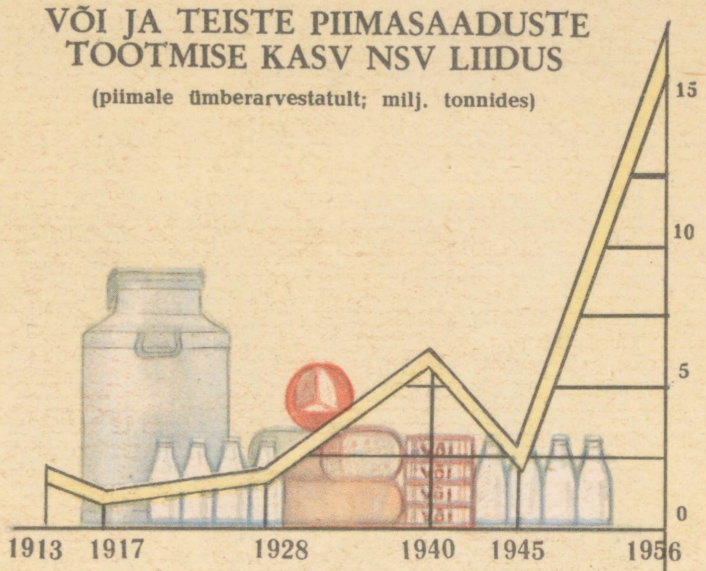

SUHKRU JA KONDIITRITOODETE TOOTMISE KASV NSV LIIDUS

(milj. tonnides)

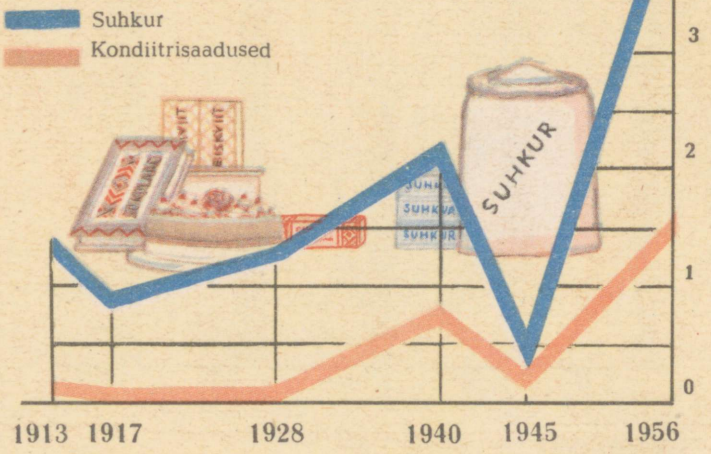

KÜLVIPINDADE KASV NSV LIIDUS

(milj. hektarites)

Diagramm nr. 19

VILJAVARUMISE KASV NSV LIIDUS

(asendamist arvestamata; milj. puudades)

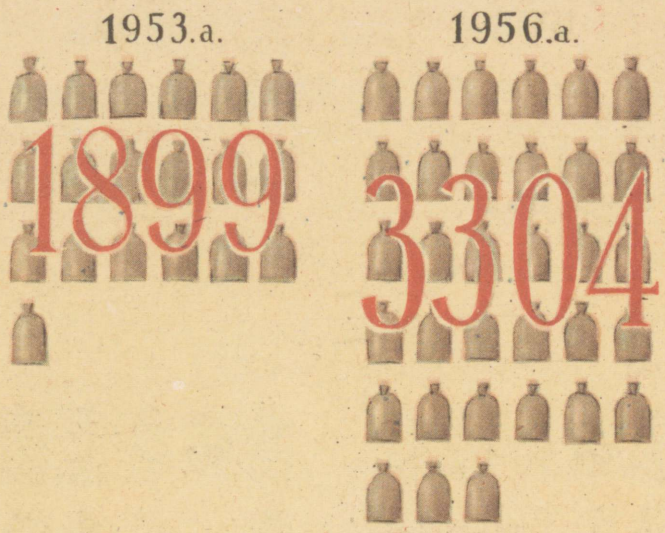

Sealhulgas uudis- ja jäätmaade kasutuselevõtmise põhilistes rajoonides:

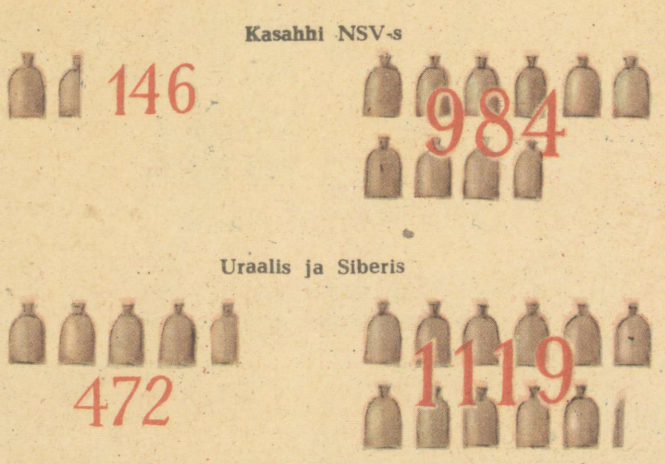

Viimase kolme aasta jooksul (1954—1956) on üles haritud 36 miljonit hektarit uudis- ja jäätmaid, mis ületab 9 Euroopa riigi — Prantsusmaa, Itaalia, Lääne-Saksamaa, Austria, Belgia, Taani, Hollandi, Hispaania ja Rootsi — teraviljakultuuride külvipinnad kokku

LIHA- JA PIIMAVARUMISE NING VÕI TOOTMISE KASV NSV LIIDUS

1953.a. 1956.a.

LIHAVARUMINE
(eluskaalus; milj. tonnides)

PIIMAVARUMINE
(milj. tonnides)

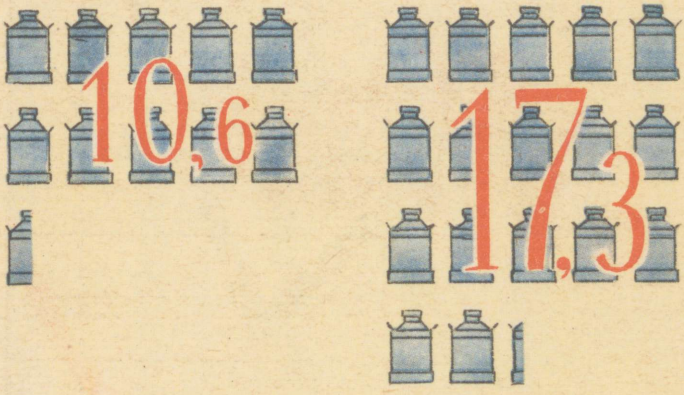

VÕI TOOTMINE
(ilma koduse tootmiseta; tuh. tonnides)

TRAKTORITE, KOMBAINIDE JA VEOAUTODE PARGI KASV PÕLLUMAJANDUSES

(aasta alguseks; tuhandetes)

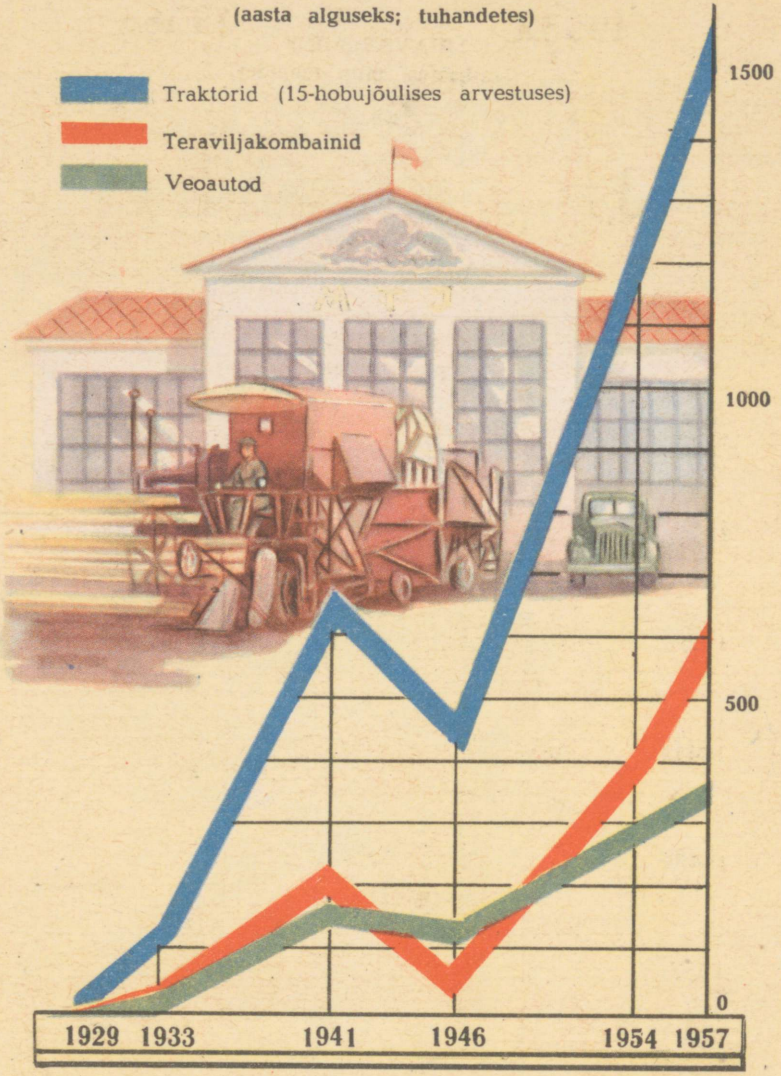

NSV LIIDU PÕLLUMAJANDUSE ENERGEETILINE VÕIMSUS

(aasta alguseks; milj. hobujõududes)

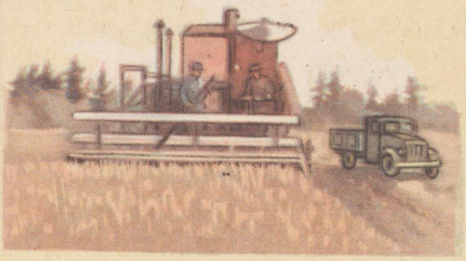

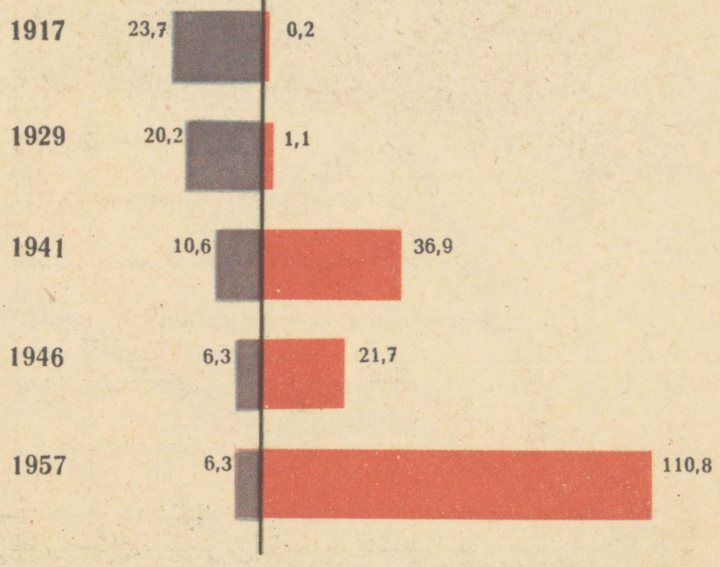

KAPITAALMAHUTUSTE KASV NSV LIIDU RAHVAMAJANDUSES

KESKMISELT AASTAS

(miljardites rublades; 1955. a. 1. juuli hindades)

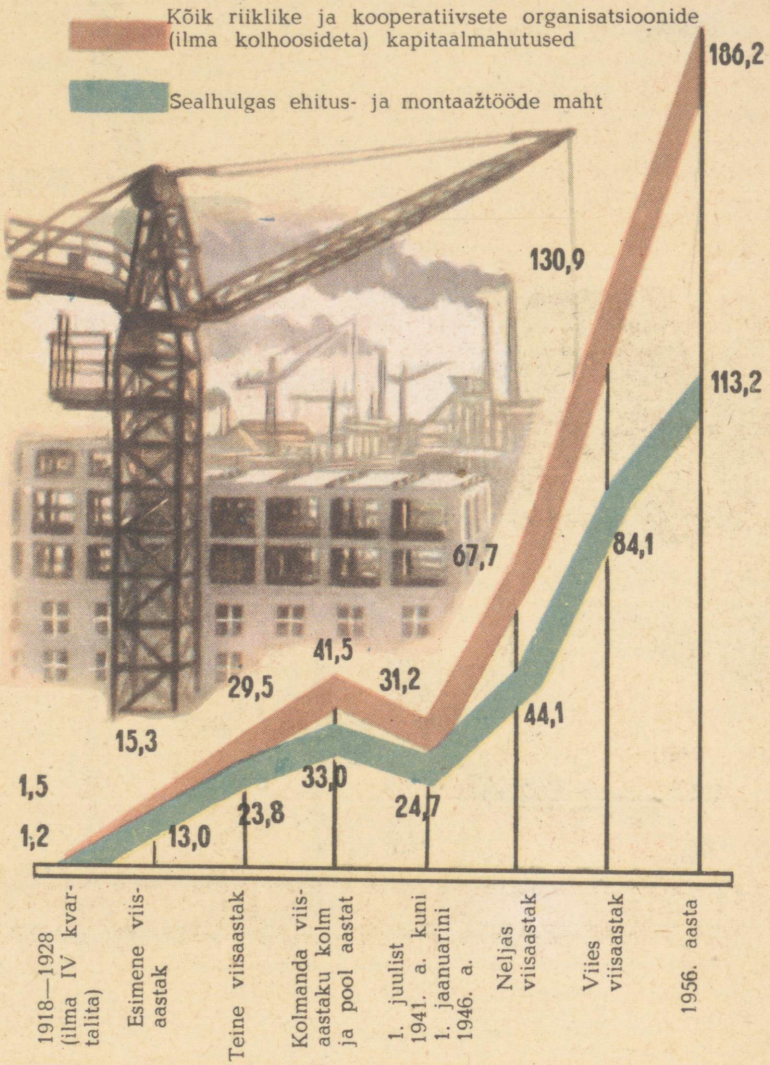

VEOSEKÄIBE KASV NSV LIIDUS

(miljardites tonn-kilomeetrites)

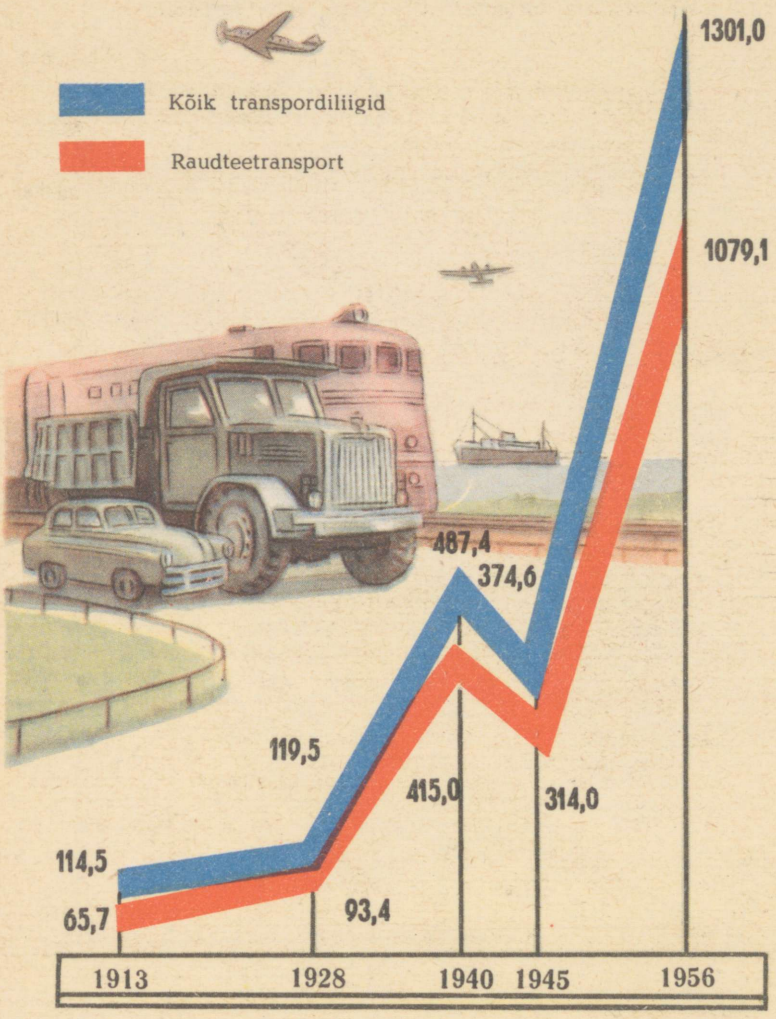

ÕPILASTE ARV NSV LIIDUS ÕPPEVORMIDE JÄRGI

(aasta alguseks; tuhandetes)

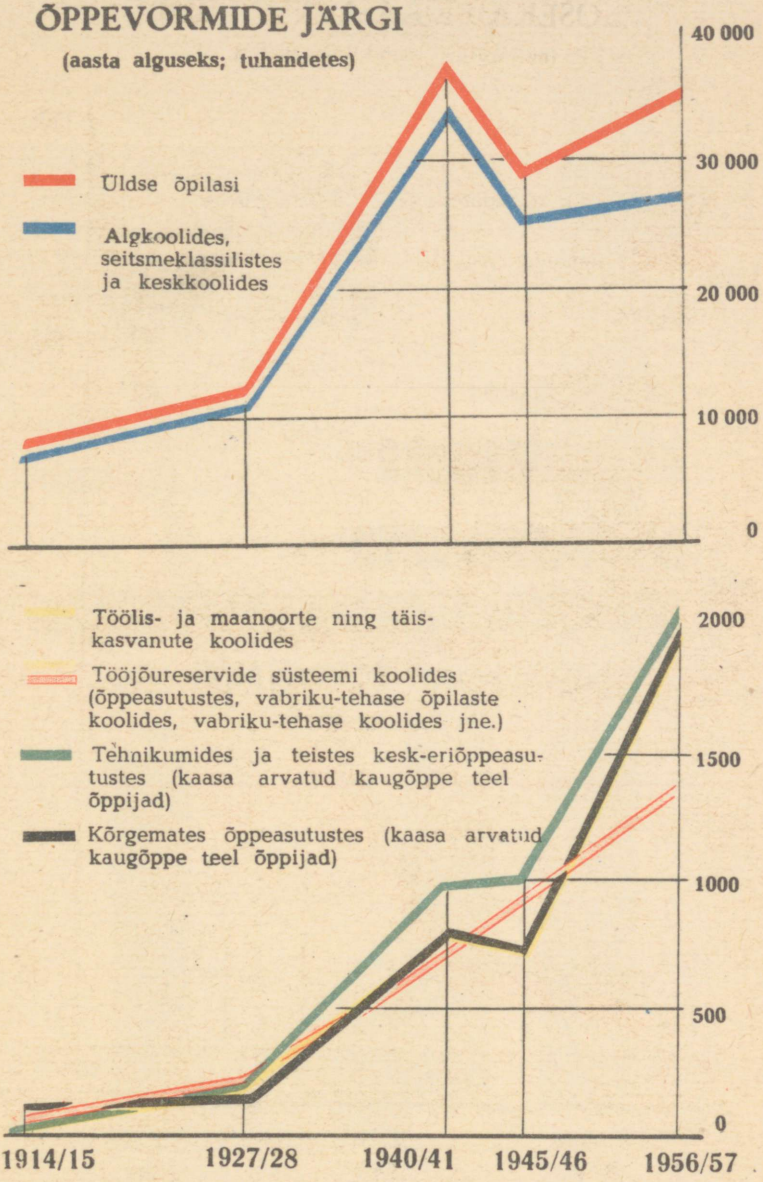

Üldse õppis 1956/1957. õppeaastal 50 miljonit inimest, kaasa arvatud massiliste elukutsete kaadri ettevalmistamise ja kvalifikatsiooni tõstmise kursused ning teised õppevormid.

KÕRGEMA VÕI KESK-ERIÕPPEASUTUSE LÕPETANUD SPETSIALISTIDE ARV

(tuhandetes)

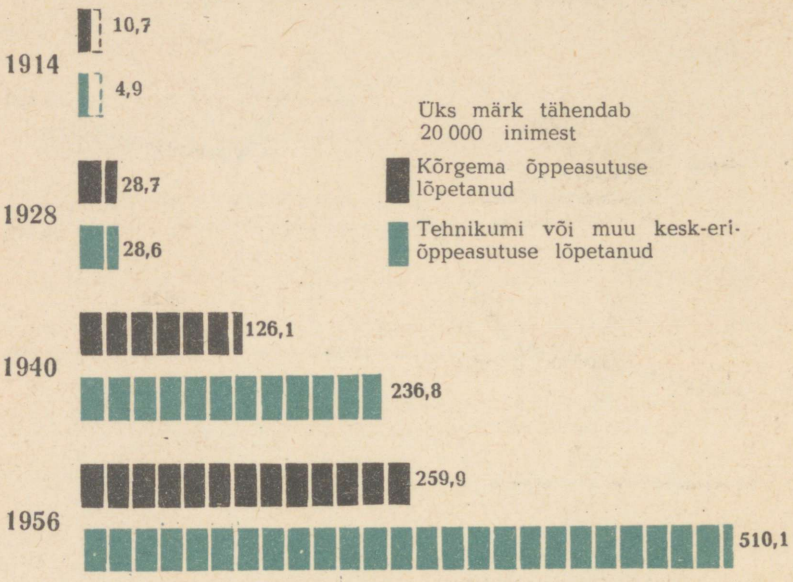

TEADUSLIKE TÖÖTAJATE ARV

(tuhandetes)

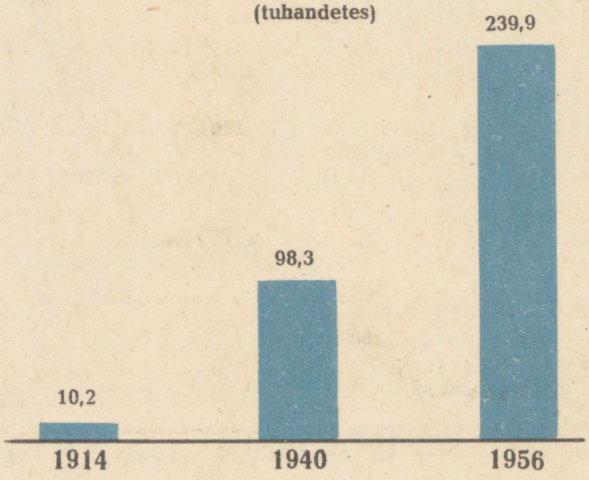

Diagramm nr. 27

NSV LIIDU RAHVAMAJANDUSES TÖÖTAVATE KÕRGEMA JA KESK-ERIHARIDUSEGA SPETSIALISTIDE ARV

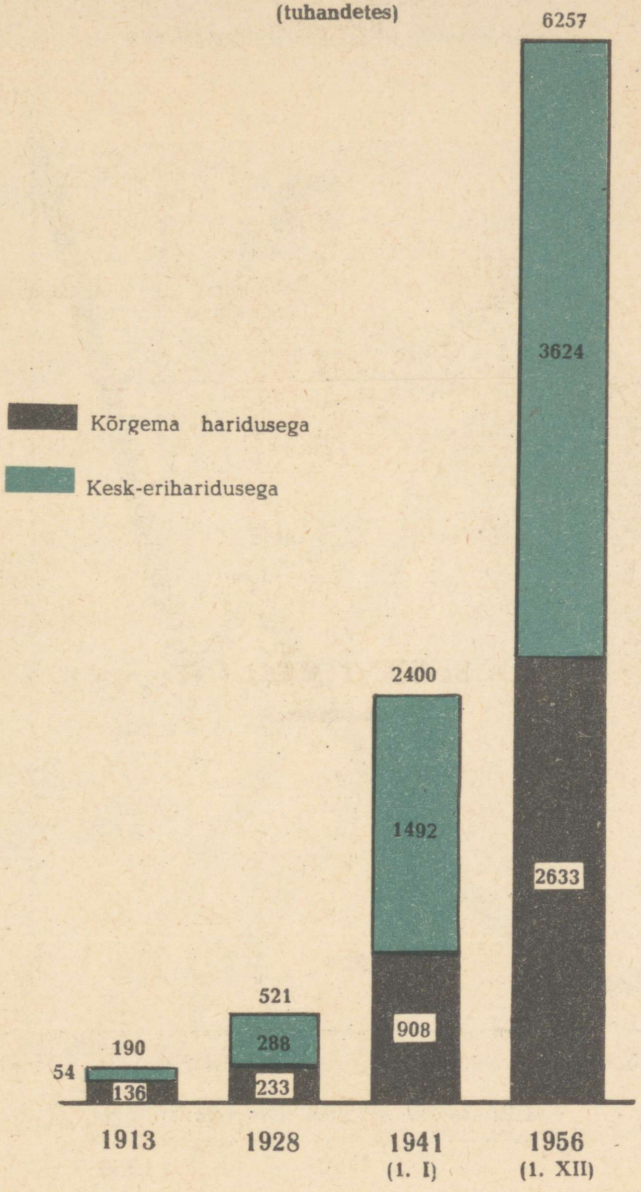

ARSTIDE ARV NSV LIIDUS

(välja arvatud hambaarstid; tuhandetes)

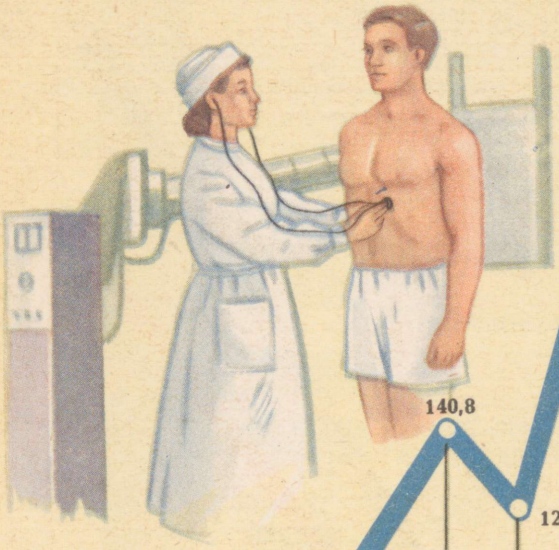

Kõikide aastate andmed ilma sõjaväelasteta

TÖÖLISTE REAALPALGA KASV

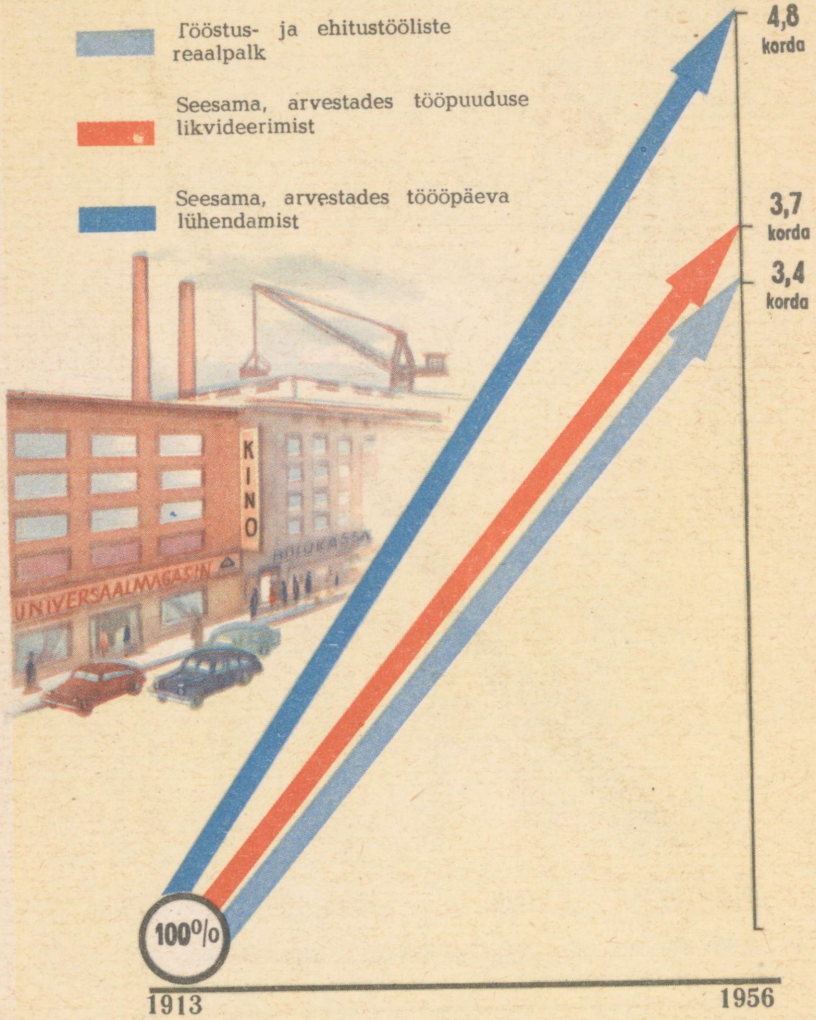

TÖÖTAVATE TALUPOEGADE REAALSISSETULEKUTE KASV

Töötavate talupoegade sissetulekud (maksud maha arvatud) ühis- ja isiklikust majapidamisest ühe töötaja kohta, võrreldavais hindades

Seesama, kaasa arvatud väljamaksed ja soodustused riigi arvel

Seesama, kaasa arvatud sissetulekud, mida kasutatakse kolhooside jagamatute fondide ja tagavarade suurendamiseks

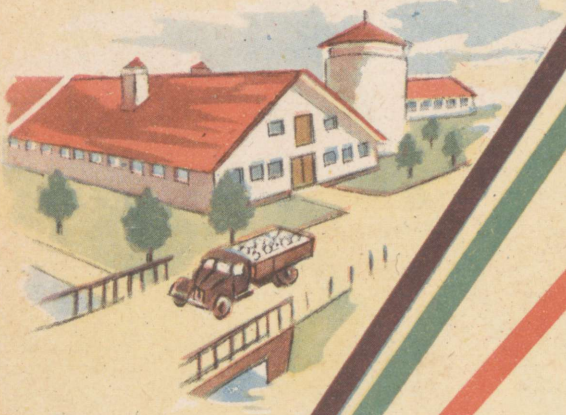

ELAMUEHITUSE KASV NSV LIIDUS

ANTUD EKSPLUATATSIOONI ELUMAJU RIIKLIKE JA KOOPERATIIVSETE ORGANISATSIOONIDE (ILMA KOLHOOSIDETA) NING LINNAELANIKKONNA POOLT KESKMISELT AASTAS

(üldpinda milj. ruutmeetrites)

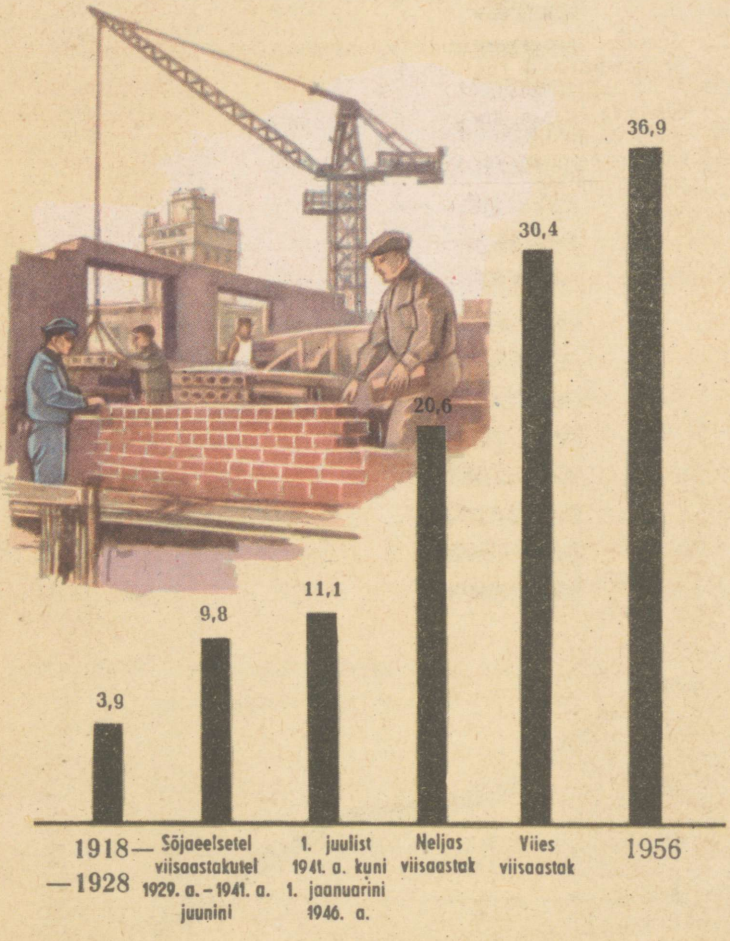

NSV LIIDUS ON RAHVASTIKU SUREMUS KÕIGE VÄIKSEM

Suremus 1000 elaniku kohta 1956. a.

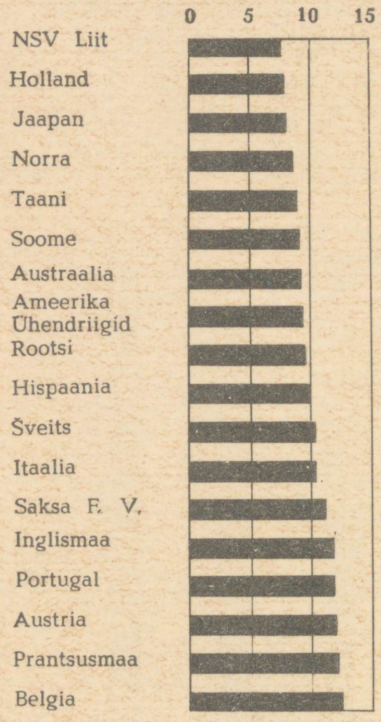

Rahvastiku iive 1000 elaniku kohta 1956. a.

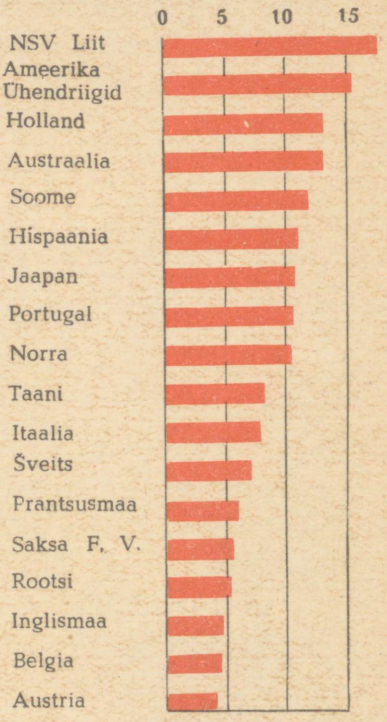

NSV LIIDU RAHVASTIKU SUREMUSE VÄHENEMINE

Suremus 1000 elaniku kohta

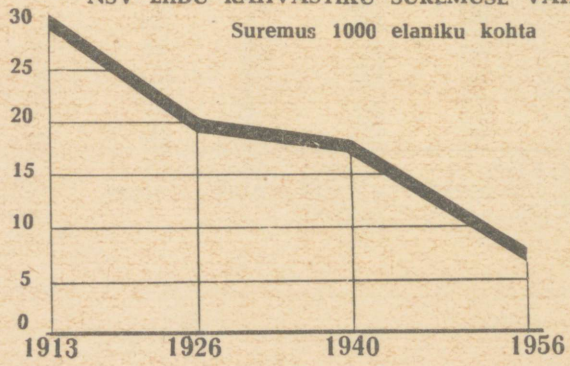

„NSV Liidu majanduslikuks aluseks on sotsialistlik majandussüsteem ja tootmisriistade ning -vahendite sotsialistlik omandus, mis on kindlustunud kapitalistliku majandussüsteemi likvideerimise, tootmisriistade ning -vahendite eraomanduse kaotamise ja inimese teise inimese poolt ekspluateerimise hävitamise tulemusena."

(NSV Liidu Konstitutsioon)

NÕUKOGUDE ÜHISKONDLIKU JA RIIKLIKU KORRA VÕIT, KINDLUSTUMINE JA ARENG NSV LIIDUS

Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit on territooriumilt esimesel ja elanike arvult kolmandal kohal maailmas.

NSV LIIDU TERRITOORIUM JA RAHVA ARV

	Territoorium (milj. km²)	Kogu elanikkond (milj. inimest)	Sealhulgas		Protsentides, võrreldes kogu elanikkonnaga	
			linna elanikkond	maa elanikkond	linna elanikkond	maa elanikkond
1913. a. NSV Liidu praegustes piirides	22,4	159,2	28,1	131,1	17,6	82,4
1913. a. NSV Liidu 17. septembrini 1939. a. kehtinud piirides	21,7	139,3	24,7	114,6	17,7	82,3
1926. a. (loenduse järgi, seisuga 17. detsember) . .	21,7	147,0	26,3	120,7	17,9	82,1
1939. a. (loenduse järgi, seisuga 17. jaanuar) . .	21,7	170,6	56,1	114,5	32,9	67,1
1940. a. (arvestusandmeil)*	22,1	191,7	60,6	131,1	31,6	68,4
1956. a. aprill (arvestusandmeil)	22,4	200,2	87,0	113,2	43,4	56,6

NSV Liidu kogu kahesajamiljonilisest elanike arvust ligi kolm neljandikku on sündinud ja saanud kasvatuse nõukogude võimu ajal.

* Kaasa arvatud Ukraina NSV ja Valgevene NSV läänepoolsed oblastid (ilma nende rajoonideta, mis 1945. a. lepingu alusel läksid Poolale 1,4 miljonilise elanikkonnaga), Moldaavia NSV, Leedu NSV, Läti NSV ja Eesti NSV.

LIIDUVABARIIKIDE TERRITOORIUM JA ELANIKE ARV

	Territoorium (tuh. km²)	Elanike arv miljonites (1956. a. aprill)
NSV Liit	22 404*	200,2
VNFSV	17 077	113,2
Ukraina NSV	601	40,6
Valgevene NSV	208	8,0
Usbeki NSV	409	7,3
Kasahhi NSV	2 756	8,5
Gruusia NSV	70	4,0
Aserbaidžani NSV	87	3,4
Leedu NSV	65	2,7
Moldaavia NSV	34	2,7
Läti NSV	64	2,0
Kirgiisi NSV	198	1,9
Tadžiki NSV	142	1,8
Armeenia NSV	30	1,6
Turkmeeni NSV	488	1,4
Eesti NSV	45	1,1

* Kaasa arvatud Valge mere pindala — 90 000 km² ja Aasovi mere pindala — 40 000 km², mis ei ole arvatud üksikute vabariikide territooriumide hulka.

Nõukogude võimu aastate kestel on linnade arv suurenenud enam kui kahekordseks. On loodud palju linnatüüpi aleveid. Linnade elanike arv on suurenenud enam kui kolme ja poole kordseks.

LINNADE JA LINNATÜÜPI ALEVITE ARV NING NSV LIIDU LINNAELANIKE ARV

	1913. a.	1926. a.	1939. a.	1940. a.	1956. a. (aprill)
Linnade arv	666	709	923	1 241	1 569
Linnatüüpi alevite arv . . .	—	1 216	1 450	1 711	2 422
Linnaelanike üldarv (miljonites)	24,7*	26,3	56,1	60,6	87,0

Seoses sotsialistliku industrialiseerimise kiire arenemistempoga toimus NSV Liidu linnade, linnatüüpi alevite ning linnaelanike arvu kiire kasv.

Ajajärgul 1926. aastast kuni 1956. aastani on loodud 564 linna (välja arvatud linnad, mis kuulusid kuni 1940. aastani Lääne-Ukraina, Lääne-Valgevene, Moldaavia, Leedu, Läti ja Eesti territooriumi koosseisu, samuti ka linnad, mis asusid neil territooriumidel, mis läksid NSV Liidu külge 1944.—1945. aastal); linnatüüpi alevite arv suurenes ajajärgul 1926. aastast kuni 1956. aastani 1069 võrra. Ajajärgul 1926. aastast kuni 1957. aastani on loodud 618 linna ning linnatüüpi alevite arv suurenes vastavalt 1175 võrra.

Pärast 1926. aastat tekkisid sellised uued linnad, nagu Karaganda, Magnitogorsk, Komsomolsk Amuuri ääres, Stalinogorsk, Elektrostal, Angarsk, Norilsk, Magadan, Balhaš, Žigulevsk, Krasnouralsk, Sumgait, Mednogorsk, Kohtla-Järve, Igarka, Novaja Kahhovka, Bratsk ja teised.

---

* Elanike arv linnade ja linnatüüpi alevite kohta on toodud vastavalt linnaasulate tsensusele, mis on võetud aluseks järgnevatel rahvaloendustel NSV Liidus.

LINNADE JA LINNATÜÜPI ALEVITE RÜHMITAMINE ELANIKE ARVU JÄRGI

Linna-asulate rühmad elanike arvu järgi	Linna-asulate arv			Nende linna-asulate elanikkond — miljonites		
	1926. a.	1939. a	1956. a. (jaanuar)	1926. a.	1939. a.	1956. a. (jaanuar)
Uldse linna-asulaid . . .	1 925	2 373	3 989	26,3	56,1	86,6
Neist elanike arvuga:						
alla 3 tuhande . . .	749	354	788	1,2	0,7	1,5
3 kuni 5 tuhat . . .	319	417	691	1,3	1,7	2,7
5 kuni 10 tuhat . .	378	672	1 098	2,7	4,7	7,7
10 kuni 20 tuhat . .	253	466	706	3,5	6,5	9,8
20 kuni 50 tuhat . .	135	288	432	4,0	8,7	13,2
50 kuni 100 tuhat . .	60	94	139	4,1	6,8	9,4
100 kuni 500 tuhat	28	71	113	5,4	14,2	21,5
üle 500 tuhande . .	3	11	22	4,1	12,8	20,8
Sealhulgas:						
Linnu	709	923	1 566	21,7	47,3	72,6
Neist elanike arvuga:						
alla 3 tuhande . . .	51	8	107	0,1	0,02	0,2
3 kuni 5 tuhat . . .	90	43	108	0,4	0,2	0,4
5 kuni 10 tuhat . .	168	162	282	1,2	1,2	2,1
10 kuni 20 tuhat . .	182	269	391	2,6	3,9	5,7
20 kuni 50 tuhat . .	127	265	405	3,8	8,2	12,6
50 kuni 100 tuhat . .	60	94	138	4,1	6,8	9,3
100 kuni 500 tuhat	28	71	113	5,4	14,2	21,5
üle 500 tuhande . .	3	11	22	4,1	12,8	20,8
Linnatüüpi aleveid . . .	1 216	1 450	2 423	4,6	8,8	14,0
Neist elanike arvuga:						
alla 3 tuhande . . .	698	346	681	1,1	0,7	1,3
3 kuni 5 tuhat . . .	229	374	583	0,9	1,5	2,3
5 kuni 10 tuhat . .	210	510	816	1,5	3,5	5,6
10 kuni 20 tuhat . .	71	197	315	0,9	2,6	4,1
20 kuni 50 tuhat . .	8	23	27	0,2	0,5	0,6
üle 50 tuhande . .	—	—	1	—	—	0,06

Tunduvalt on suurenenud üle 100 tuhande elanikuga linnade arv: 1926. aastal oli neid 31, 1956. aastal aga oli selliseid linnu juba 135, sealhulgas oli 1926. aastal üle poolemiljonilise elanikuga linnu 3, 1956. aastal aga — 22 linna.

„Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit on tööliste ja talupoegade sotsialistlik riik."

(NSV Liidu Konstitutsioon)

NSV LIIDU ELANIKKONNA KLASSIKOOSSEIS

(protsentides)

	1913. a.	1928. a.	1937. a.	1956. a.
Kogu elanikkond (perekondadega) . .	100,0	100,0	100,0	100,0
Sealhulgas:				
Töölisi ja teenistujaid	17,0	17,6	36,2	59,5
Kolhoositalurahvas ja koopereerunud kodutööndajad	—	2,9	57,9	40,0
Üksiktalupidajad (ilma kulakuteta) ja koopereerumata töötavad kodutööndajad ning käsitöölised . . .	66,7	74,9	5,9	0,5
Mõisnikud, linna suur- ja väikekodanlus, kaupmehed ja kulakud	16,3	4,6	—	—

NSV Liidus ei ole ekspluataatorlikke klasse — mõisnikke ja kodanlust. Sotsialistlik ühiskond koosneb kahest sõbralikust klassist — töölisklassist ja talurahvast, samuti ka intelligentsist, kes kõigi oma juurtega on seotud töölisklassi ja talurahvaga.

1956. aasta algul moodustas tööliste ja teenistujate ning nende perekonnaliikmete arv ligikaudu 117 miljonit inimest, kolhoosnikute, koopereerunud käsitööndajate ning nende perekonnaliikmete arv — 82 miljonit inimest, üksiktalupoegade ning koopereerumata käsitööndajate ja nende perekonnaliikmete arv — ligikaudu 1 miljon inimest.

„NSV Liidu poliitiliseks aluseks on mõisnike ja kapitalistide võimu kukutamise ja proletariaadi diktatuuri kättevõitmise tulemusena võrsunud ja tugevnenud töörahva saadikute nõukogud."

(NSV Liidu Konstitutsioon)

NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGU, LIIDUVABARIIKIDE JA AUTONOOMSETE VABARIIKIDE ÜLEMNÕUKOGUDE, KRAIDE, OBLASTITE, RINGKONDADE, RAJOONIDE, LINNADE, KÜLADE JA ALEVITE TÖÖRAHVA SAADIKUTE NÕUKOGUDE SAADIKUTE ARV

	Kokku saadikuid
NSV Liidu Ülemnõukogu . . . . . (1954. aasta valimised)	1 347
Liiduvabariikide ülemnõukogud . . . (1955. aasta valimised)	5 271
Autonoomsete vabariikide ülemnõukogud . . . . . (1955. aasta valimised)	1 944
Kraide, oblastite, ringkondade, rajoonide, linnade, külade ja alevite töörahva saadikute nõukogud . . . . (1957. aasta valimised)	1 549 777

Nõukogude võim on töötajate endi võim, miljonite tööliste ja talupoegade võim.

Kogu võim NSV Liidus kuulub linna ja maa töörahvale töörahva saadikute nõukogude näol. Töörahva saadikute nõukogude valimised toimuvad üldise, ühetaolise ja otsese valimisõiguse alusel salajasel hääletamisel. Kõigil NSV Liidu kodanikel, kes on saanud 18-aastaseks, sõltumata rassilisest ja rahvuslikust kuuluvusest, soost, usutunnistusest, haridusliku tsensusest, paiksusest, sotsiaalsest päritolust, varanduslikust seisundist ja endisest tegevusest, on õigus osa võtta saadikute valimistest. NSV Liidu Ülemnõukogu saadikuiks võivad olla valitud kodanikud, kes on saanud 23-aastaseks, liiduvabariikide ülemnõukogude saadikuiks kodanikud, kes on saanud 21-aastaseks ja kohalike nõukogude saadikuiks kodanikud, kes on saanud 18-aastaseks.

Demokraatia NSV Liidus on tõeline sotsialistlik rahvademokraatia, „demokraatia" kapitalistlikes maades aga on demokraatia ekspluataatorlike klasside jaoks.

Tsaari-Venemaa IV Riigiduuma (1912. aasta valimised) 439 liikmest oli valdav osa — 354 saadikut ehk 80,6 protsenti mõisnike, linnakodanluse, kaupmeeste ja kulakute esindajad.

„Meie ülesanne seisab selles, et teha poliitika kättesaadavaks igale töötavale naisele."

V. I. Lenin

NAISSAADIKUTE ARV NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGUS, LIIDUVABARIIKIDE JA AUTONOOMSETE VABARIIKIDE ÜLEMNÕUKOGUDES, KRAIDE, OBLASTITE, RINGKONDADE, RAJOONIDE, LINNADE, KÜLADE JA ALEVITE TÖÖRAHVA SAADIKUTE NÕUKOGUDES

	Üldse saadikuid	Neist naisi	Naiste protsent saadikute üldarvust
NSV Liidu Ülemnõukogu . . . . . (1954. aasta valimised)	1 347	348	25,8
Liiduvabariikide ülemnõukogud . . . (1955. aasta valimised)	5 271	1 700	32,3
Autonoomsete vabariikide ülemnõukogud . . . . . (1955. aasta valimised)	1 944	607	31,2
Kraide, oblastite, ringkondade, rajoonide, linnade, külade ja alevite töörahva saadikute nõukogud . . . . (1957. aasta valimised)	1 549 777	573 164	37,0

Revolutsioonieelsel Venemaal ei olnud naistel üldse valimisõigust.

NSV Liidus teostatakse järjekindlalt leninlikku printsiipi naiste laialatuslikuks kaasatõmbamiseks riigi juhtimisse. Rahvas valib sadu tuhandeid naisi kohalikesse töörahva saadikute nõukogudesse. Kasvab naiste arv kõrgemates riigivõimuorganites. NSV Liidu Ülemnõukogu neljandas koosseisus oli 348 naissaadikut, see on 25,8 protsenti saadikute üldarvust.

NSV LIIDU RAHVAMAJANDUSES VALITSEB TÄIELIKULT SOTSIALISTLIK SÜSTEEM

	1924. a.	1928. a.	1937. a.	1956. a.
Sotsialistliku majanduse osatähtsus (protsentides)				
Meie maa tootmis-põhifondides (ilma kariloomadeta)	59,8	65,7	99,6	99,99
Rahvatulus	35,0	44,0	99,1	99,99
Tööstuse kogutoodangus	76,3	82,4	99,8	100,0
Põllumajanduse kogutoodangus (kaasa arvatud kolhoosnikute isiklik abimajand)	1,5	3,3	98,5	99,89
Kaubandusettevõtete jaekaubakäibes (kaasa arvatud ühiskondlik toitlustamine)	47,3	76,4	100,0	100,0

Esimest korda ajaloos loodi NSV Liidus niisugune ühiskond, mille aluseks on tootmisriistade ja -vahendite ühiskondlik omandus. Tootmisvahendite ühiskondlik omandus valitseb täielikult rahvamajanduse kõikides harudes.

NSV LIIDU PÕHIFONDIDE KASV
aastail 1913—1956
(1913. a. = 100)

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1950. a.	1956. a.
Kõik põhifondid (ilma kariloomadeta)	100	120	375	462	775
Sealhulgas:					
Tootmis-põhifondid . . .	100	136	603	806	1 480
Nendest:					
Tööstuse ja ehituse põhifondid	100	132	1 085	1 713	3 258
Põllumajanduse põhifondid	100	141	333	348	771
Transpordi ja side põhifondid	100	131	485	568	820
Mittetootmis-põhifondid .	100	111	258	286	415
Nendest:					
Elamumajanduse põhifondid	100	111	225	242	324

1956. aastaks, võrreldes 1913. aastaga, peaaegu 33-kordseks suurenenud tööstuse ja ehituse põhifondide eelistatud kasv on meie maa industrialiseerimise ja majandusliku võimsuse kasvu eredaks näitajaks.

NSV LIIDU PÕHIFONDIDE STRUKTUUR

(protsentides, võrreldes kogusummaga)

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1950. a.	1956. a.
Kõik põhifondid (ilma karilooma-deta)	100	100	100	100	100
Tootmis-põhifondid	33,8	38,4	54,4	59,0	64,6
Nendest:					
Tööstuse ja ehituse põhifondid .	8,9	9,8	25,7	32,8	37,3
Põllumajanduse põhifondid . .	12,3	14,4	10,9	9,3	12,2
Transpordi ja side põhifondid .	12,3	13,4	15,9	15,1	13,0
Mittetootmis-põhifondid	66,2	61,6	45,6	41,0	35,4
Nendest:					
Elamumajanduse põhifondid . .	59,0	54,8	35,5	30,9	24,7

NSV Liidu kujunemist võimsaks tööstusmaaks iseloomustab põhiline muudatus maa põhifondide struktuuris.

Tootmis-põhifondide osatähtsus meie maa kõigis põhifondides moodustas 1956. aastal 64,6 protsenti, sealhulgas tööstuse ja ehituse põhifondides — 37,3 protsenti. 1913. aastal tootmis-põhifondide osatähtsus moodustas 33,8 protsenti, tööstuse ja ehituse põhifondide osatähtsus aga — ainult 8,9 protsenti.

SOTSIALISTLIK MAJANDUSSÜSTEEM KINDLUSTAS INDUSTRIALISEERIMISE KIIRE TEMPO

Aastad	Kogu tööstuse kogutoodang	Sealhulgas	
		tootmisvahendite tootmine (grupp „A")	tarbeesemete tootmine (grupp „B")
	1913. a. = 1		
1913	1	1	1
1917	0,7	0,8	0,7
1928	1,3	1,6	1,2
1940	8,5	15,5	5,0
1945	7,8	17,4	3,0
1956	30	67	12
1957 (arvestusandmeil)	33	74	13
	1917. a. = 1		
1917	1	1	1
1928	1,8	1,9	1,8
1940	11,9	19,2	7,5
1945	10,9	21,5	4,4
1956	42	83	18
1957 (arvestusandmeil)	46	91	19

Vaatamata sellele, et nõukogude võimu olemasolu neljakümnest aastast kulus peaaegu pool sellest ajast NSV Liidule pealesunnitud sõdadele ning purustatud rahvamajanduse sõjajärgsele taastamisele, suurenes NSV Liidu tööstustoodang 1957. aastal 1913. aastaga võrreldes 33-kordseks, 1917. aastaga võrreldes aga — 46-kordseks. Sealjuures tootmisvahendite tootmine kasvas veelgi kiiremini.

Käesoleval ajal toodetakse NSV Liidus iga kaheksa päevaga samapalju tööstustoodangut kui kogu 1917. aasta jooksul.

Rasketööstus on sotsialistliku majanduse arendamise alus.

TOOTMISVAHENDITE (GRUPP „A") TOOTMISE JA TARBEESEMETE (GRUPP „B") TOOTMISE OSATÄHTSUS TÖÖSTUSE KOGUTOODANGUS

(protsentides)

	1913. a.	1917. a.	1928. a.	1940. a.	1946. a.	1956. a.
Kogu tööstuse kogutoodang	100	100	100	100	100	100
Sealhulgas:						
Tootmisvahendite tootmine (grupp „A")	33,3	38,1	39,5	61,2	65,9	70,8
Tarbeesemete tootmine (grupp „B")	66,7	61,9	60,5	38,8	34,1	29,2

Kõikidel sotsialistliku ülesehitustöö etappidel teostas NSV Liit kõrvalekaldumatult rasketööstuse eelistatud arendamise leninlikku joont. Tootmisvahendite tootmise juhtiv osa rahvamajanduse arendamisel kindlustas kõigi rahvamajandusharude uue tehnikaga varustamise ja laiendatud taastootmise, tööviljakuse pideva kasvu ning Nõukogude riigi kaitsevõime tugevnemise.

Revolutsioonieelsel Venemaal moodustas tootmisvahendite tootmine kõigest ühe kolmandiku tööstustoodangust, käesoleval ajal aga on tootmisvahendite tootmise osatähtsus üle 70 protsendi.

Rasketööstuse eelistatud kasvu alusel kindlustatakse põllumajanduse areng ja tarbeesemete tootmise pidev kasv.

NSV Liidu tööstuse arendamise kiire tempo on edu pandiks majanduslikus võistluses kapitalismiga.

TÖÖSTUSTOODANGU AASTA KESKMINE JUURDEKASV NSV LIIDUS JA PEAMISTES KAPITALISTLIKES MAADES*

(protsentides)

	NSV Liit		Kapitalistlikud maad		
	Kogu tööstus	Suurtööstus	Ameerika Ühendriigid	Inglismaa	Prantsusmaa
40 aasta kestel (1918.—1957. a.)	+10,0	+11,4	+3,2	+1,9	+3,0
Sealhulgas:					
12 aasta kestel (1918.—1929. a.)	+ 6,9	+ 9,7	+3,0	+1,2	+7,9
11 aasta kestel (1930.—1940. a.)	+16,5	+18,0	+1,2	+2,1	—2,2
5 sõja-aasta kestel (1941.—1945. a.)	— 1,7	— 1,5	+9,8	...	...
11 sõjajärgse aasta kestel (1947.—1957. a.)	+15,9	+16,5	+4,7	+4,5	+7,7
11 sõjaeelse ja 11 sõjajärgse aasta kestel, s. o. 22 aasta kestel, välja arvatud Suure Isamaasõja aastad, — keskmiselt (1930.—1940. a. ja 1947.—1957. a.)	+16,2	+17,2	+2,9	+3,3	+2,6

NSV Liidu olemasolu neljakümne aasta kestel suurenes aasta keskmine tööstuslik tootmine 10 protsendi võrra, samal ajal aga kõige arenenumates kapitalistlikes maades isegi soodsatel aastatel, mil polnud kriise, suurenes tootmine tähtsusetul määral ja ainult sõja-aastail tõusis sõjalise toodangu arvel. See võrdlus avab sotsialistliku majandussüsteemi eelised, mis on kindlaks tagatiseks NSV Liidu peamise majandusliku ülesande lahendamisel — ajaloo seisukohalt lühikese perioodi vältel järele jõuda kõige arenenumatele kapitalistlikele maadele ja nendest mööda minna toodangu hulgalt iga elaniku kohta.

Kõik need võidud on saavutatud vaatamata sellele, et nõukogude võimu neljakümnest aastast mitte vähem kui kaheksateist aastat kulusid kodusõjale, Teisele maailmasõjale ja rahvamajanduse sõjajärgsele taastamisele.

* NSV Liidu kohta on toodud 1957. aasta tootmisplaani täitmine arvestusandmeil. Viimased andmed kapitalistlike maade tootmise kohta on antud 1956. aasta andmete põhjal; Inglismaa ja Prantsusmaa kohta on toodud 1940. aasta andmete asemel, mida ei avaldatud, 1939. aasta andmed.

Ükski kapitalistlik maa ei ole kogu oma ajaloo kestel kannatanud selliseid kaotusi ja purustusi, milliseid kannatas meie maa seoses kodusõja, interventsiooni ja Teise maailmasõjaga.

Allpool toodud andmed näitavad saksa fašistlike röövvallutajate poolt NSV Liidu riiklikele ettevõtetele ja asutustele, kolhoosidele, ühiskondlikele organisatsioonidele ja kodanikele tekitatud materiaalse kahju suurust.

	Miljardit rubla, 1941. a. hindades
NSV Liidu rahvamajandusele ja üksikutele kodanikele tekitatud kahju (kahjud varade otsesest hävitamisest ja röövimisest) — kokku . . .	679
Sealhulgas:	
Riiklikele ettevõtetele ja asutustele	287
Kolhoosidele	181
Maa- ja linnaelanikele	192
Kooperatiividele, ametiühingutele ja teistele ühiskondlikele organisatsioonidele	19

Üksikutele liiduvabariikidele oli tekitatud kahju järgmises ulatuses:

	Miljardit rubla, 1941. a. hindades
VNFSV	255
Ukraina NSV	285
Valgevene NSV	75
Läti NSV	20
Leedu NSV	17
Eesti NSV	16
Moldaavia NSV	11

Sõja-aastatel purustasid ja põletasid saksa fašistlikud röövvallutajad ja nende satelliidid täielikult või osaliselt 1710 linna ja alevit, üle 70 tuhande küla; põletasid ja purustasid üle 6 miljoni ehituse, jättes peavarjuta ligi 25 miljonit inimest; purustasid 31 850 tööstusettevõtet, milledes töötas ligi 4 miljonit töölist; viisid rivist välja metallurgiatehased, kus enne sõda sulatati ligi 60 protsenti terast, ja kaevandused, mis andsid üle 60 protsendi meie maa kivisöetoodangust; purustasid 65 000 kilomeetrit raudteeliine ja 4100 raudteejaama; laostasid ja röövisid paljaks 98 000 kolhoosi, 1876 sovhoosi ja 2890 masina-traktorijaama; tapsid, võtsid ära või ajasid Saksamaale 7 miljonit hobust, 17 miljonit veist, 20 miljonit siga, 27 miljonit lammast ja kitse. Peale selle nad hävitasid ja purustasid 40 000 haiglat ja teisi raviasutusi, 84 000 kooli, tehnikumi, kõrgemat õppeasutust, teadusliku uurimise instituuti, 43 000 üldkasutatavat raamatukogu.

Toodud arvud ei hõlma kogu kahju, mida saksa fašistlikud röövvallutajad Nõukogude Liidule tekitasid. Nad hõlmavad ainult seda kahju, mida kodanikele, kolhoosidele, ühiskondlikele organisatsioonidele, riiklikele ettevõtetele ja asutustele tekitati vara otsese hävitamise näol.

Kahju hulka ei ole arvatud selliseid kaotusi, nagu rahvatulu vähenemine seoses töö lõpetamisega või vähendamisega riiklikes ettevõtetes, kolhoosides ja kodanike poolt, saksa okupatsioonivägede poolt konfiskeeritud toidukaupade ja varustuse väärtus, NSV Liidu sõjakulud, samuti kaotused seoses meie maa üldise majandusliku arengu tempo langemisega aastail 1941—1945 vaenlase tegevuse tagajärjel.

Nõukogude riigi kulud sõjas Saksamaaga, samuti ka Jaapaniga, ja kahjud tulude saamatajäämisest, mida kandsid okupatsiooni tagajärjel riiklikud ettevõtted, kooperatiivid, kolhoosid ja Nõukogude Liidu elanikkond, kasvasid sõja kestel tohutu suureks, moodustades vähemalt 1890 miljardit rubla. Nimetatud kahjule tuleb liita veel see 679 miljardi suurune kahju, mis tekitati meie riigile ja elanikkonnale hiiglasuurte riikliku, kooperatiivse ja isikliku vara purustuste ja röövimiste tagajärjel okupatsiooni all olnud rajoonides. Kuid kõige raskemaks kaotuseks Isamaasõjas oli miljonite nõukogude inimeste kaotus.

Sotsialistliku korra võimsad jõud kindlustasid meie maa purustatud majanduse kiire taastamise ja tootmise edasise pideva ning plaanikindla kasvu.

NSV LIIDU RAHVATULU KASVUTEMPO, VÕRRELDES PEAMISTE KAPITALISTLIKE MAADEGA

(võrreldavates hindades; protsentides)

a) Kogu rahvatulu

Aastad	NSV Liit	Ameerika Ühendriigid	Inglismaa	Prantsusmaa
1913	100	100	100	100
1929	138	146	112	138
1932	217	91	112	121
1937	459	144	128	117
1940	611	161	145	102
1950	1 003	259	165	136
1951	1 126	277	165	141
1952	1 249	286	165	143
1953	1 367	295	171	145
1954	1 533	289	179	154
1955	1 716	310	181	168
1956	1 908	324	188	176

Rahvatulu kasvutempo võrdlemisel 1913. aastaga on tabelis toodud 1913. aasta andmed võetud NSV Liidu territooriumi neis piirides, mis kehtisid kuni 17. septembrini 1939. Rahvatulu 1956. aastal oli ligikaudu 17 korda suurem kui 1913. aastal NSV Liidu praegustes piirides.

b) Rahvatulu ühe elaniku kohta

Aastad	NSV Liit	Ameerika Ühendriigid	Inglismaa	Prantsusmaa
1913	100	100	100	100
1929	124	116	111	139
1932	188	71	110	120
1937	386	109	123	117
1940	444	119	137	106
1950	770	166	149	134
1951	850	174	149	137
1952	926	177	148	139
1953	997	179	153	139
1954	1 100	173	160	147
1955	1 210	183	162	159
1956	1 322	197	167	165

Ühe elaniku kohta suurenes meie maa rahvatulu ajajärgul 1913.—1956. aastani 13-kordseks.

Sellist rahvatulu kasvutempot ei tunne ükski kapitalistlik maa. Ameerika Ühendriikides näiteks kasvas rahvatulu ühe elaniku kohta selle aja jooksul vähem kui 2 korda, Inglismaal ja Prantsusmaal aga — ainult veidi rohkem kui 1,6 korda.

Tööstustoodangu tasemelt on NSV Liit teisel kohal maailmas ja esimesel kohal Euroopas.

NSV LIIDU TÖÖSTUSE KOHT MAAILMAS JA EUROOPAS

	1913. a.		1956. a.	
	Maailmas	Euroopas	Maailmas	Euroopas
Tööstustoodangu maht	5	4	2	1
Masinaehitus	4	3	2	1
Traktorid (15-hobujõulises arvestuses)	revolutsiooni-eelsel Venemaal ei toodetud		2	1
Veoautod (kaasa arvatud autobussid)	revolutsiooni-eelsel Venemaal ei toodetud peaaegu üldse		2	1
Elektrienergia	8	6	2	1
Kivisüsi	6	5	2	1
Rauamaak	5	4	2	1
Malm	5	4	2	1
Teras	5	4	2	1
Tsement	5	4	2	1
Suhkur	4	2	2	1

Tähtsamate tööstustoodangu liikide tootmise ulatuse poolest on NSV Liit ammu ette jõudnud peamistest Euroopa maadest ja jõuab järele Ameerika Ühendriikidele. Tööstustoodangu tootmise tasemelt iga elaniku kohta jääb NSV Liit praegu veel maha kõige enam arenenud kapitalistlikest maadest, kuid NSV Liidu mahajäämus selles suhtes Ameerika Ühendriikidest ja mõnedest teistest maadest väheneb ikka rohkem ja rohkem.

Nõukogudemaa käsutuses on nüüd kõik vajalikud tingimused, et ajaloo seisukohalt lühikese aja jooksul lahendada rahuliku majandusliku võistluse teel NSV Liidu peamine majanduslik ülesanne — järele jõuda kõige arenenumatele kapitalistlikele maadele ja nendest mööda minna tööstustoodangu hulgalt iga elaniku kohta.

Nõukogude võim likvideeris mõisnike klassi ja andis talupoegadele üle 150 miljoni hektari endisi mõisnike, kroonu- ja kloostrimaid — see on peale nende maade, mis juba varem olid talupoegade käes.

PÕLLUMAJANDUSLIKU MAA JAGUNEMINE TSAARI-VENEMAAL JA NSV LIIDUS

Tsaari-Venemaal oli maad (milj. ha):

Talumajapidamistel	215
Sealhulgas kulakutel . . . . . üle	80
Mõisnikel, tsaari perekonnal ja kloostritel . .	152
Üldse põllumajanduslikku maad (NSV Liidu 1939. a. 17. septembrini kehtinud piirides) . .	367

1957. aasta alguseks oli NSV Liidus maad (milj. ha):

Kolhoosidel . . . . . üle	390
Sovhoosidel ja abimajanditel	100
Üldse põllumajanduslikku maad kolhoosidel ja sovhoosidel NSV Liidu praegustes piirides — üle	490
Sealhulgas NSV Liidu 1939. a. 17. septembrini kehtinud piirides	463
Peale selle oli kolhoosidel pikaajaliseks kasutamiseks riikliku maafondi maad	59

Üheks nõukogude võimu esimeseks dekreediks oli maadekreet, mis kuulutati välja II nõukogude kongressil 8. novembril (26. oktoobril) 1917. aastal. Selle dekreediga kaotati viivitamatult mõisnike maaomandus ilma mingi tasumaksmiseta. Maa kohta käiva talurahva üldjuhendi alusel kaotati jäädavalt maaeraomandiõigus ja asendati üldrahvaliku, riikliku maaomandusega. Mõisnike, keisrikoja ja kloostrite maad anti kogu töörahvale tasuta kasutamiseks.

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni tulemusena said talupojad üle 150 miljoni hektari uusi maid, mis enne olid mõisnike, kodanluse, tsaariperekonna, kloostrite ja kirikute valduses, ning samuti osa kroonu maast. Kolhoosidesse astunud töötavate talupoegade kätte läks veel üle 80 miljoni hektari maid, mis kuulusid kulakutele.

Talupojad vabanesid iga-aastasest rendi maksmisest mõisnikele, samuti ka maa väljaostuks tehtavatest kulutustest, kokku umbes 700 miljoni kuldrubla ulatuses aastas.

Põllumajandusliku maa üldpinna üldsuurenemine 96 miljoni ha võrra, võrreldes revolutsioonieelsega, toimus NSV Liidu 1939. a. 17. septembrini kehtinud piirides uute maade kasutamisele võtmise ja riiklikust maafondist osa maade täiendava üleandmise arvel kolhoositalurahvale põliseks kasutamiseks*. Peale selle anti kolhoosidele riiklikust maafondist pikaajaliseks kasutamiseks 59 miljonit hektarit põllumajanduslikku maad.

---

* Põllumajandusliku maa hulka on arvatud kõik põllumajanduslikud kõlvikud (põllu-, heina- ja karjamaa), samuti ka osa põllumajanduslikel eesmärkidel kasutatavat metsa ning võsastikku. Arvesse võttes kõik metsad ja teised põllumajanduslikult seni kasutamata maad, on kolhoosidele kinnistatud põliseks kasutamiseks 666 miljonit hektarit maad ning pikaajaliseks kasutamiseks riiklikust maa- ja metsafondist antud 207 miljonit hektarit maad.

Ajaloo seisukohalt lühikese aja jooksul teostas nõukogude rahvas maa sotsialistliku industrialiseerimise, lahendas proletaarse revolutsiooni raskeima ülesande pärast võimu saavutamist — põllumajanduse kollektiviseerimise.

PÕLLUMAJANDUSE KOLLEKTIVISEERIMINE

	Kollektiviseerimise protsent 1. juuliks	
	talumajanditest	külvipinnast
Kogu NSV Liidus — 17. septembrini 1939. a. kehtinud piirides		
1918. a.	0,1	...
1927. a.	0,8	...
1928. a.	1,7	2,3
1929. a.	3,9	4,9
1930. a.	23,6	33,6
1931. a.	52,7	67,8
1932. a.	61,5	77,7
1937. a.	93,0	99,1
1940. a.	96,9	99,9
Kogu NSV Liidus — praegustes piirides		
1940. a.	84,3	89,4
1950. a.	96,7	98,5
1953. a.	99,3	99,97
1956. a.	99,5	99,93

Sotsialistliku ümberkorralduse — põllumajanduse kollektiviseerimise alused kavandas V. I. Lenin oma kooperatsiooniplaanis. Nõukogude rahvas teostas ajaloo seisukohalt lühikese aja jooksul põllumajanduse kollektiviseerimise — selle proletaarse revolutsiooni kõige raskema ülesande pärast võimu saavutamist.

Kolhoosikorra võiduga muutus sotsialistlik majandussüsteem ainsaks põllumajanduse vormiks NSV Liidus. Põllumajanduse kollektiviseerimine muutis NSV Liidu kõige suurema põllumajandusega maaks maailmas.

„Tööviljakus on lõpuks uue ühiskonna võiduks kõige tähtsam, kõige peamine."

V. I. Lenin

TÖÖVILJAKUSE KASV

Aastad	Tööstuses (ilma kolhoositööstuseta)	Ehituses — ehitus-montaaž-töödel	Raudtee-transpordis
	Protsentides, võrreldes 1928. aastaga		
1928	100	100	100
1940	343	250	269
1950	470	307	295
1955	679	445	411
1956	726	485	452
	Protsentides, võrreldes 1940. aastaga		
1940	100	100	100
1950	137	123	110
1955	198	178	153
1956	212	194	168
	Protsentides, võrreldes 1950. aastaga		
1950	100	100	100
1951	110	110	109
1952	117	117	113
1953	125	122	120
1954	133	132	124
1955	144	145	139
1956	154	158	153

Tööliste aasta keskmine tööviljakus tööstuses, vaatamata tööpäeva lühendamisele, kasvas 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes ligikaudu 9-kordseks.

Tööviljakus raudteetranspordis, vaatamata tööpäeva lühendamisele, kasvas 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes ligikaudu 4,7-kordseks.

TÖÖVILJAKUSE KASV VIISAASTAKUTEL

	Tööstus (ilma kolhoositööstuseta)	Ehitus	Raudtee-transport	Mere-transport*	Jõe-transport
Esimene viisaastak					
1932. a. protsentides, võrreldes 1928. a.	141	104	176	...	...
Teine viisaastak					
1937. a. protsentides, võrreldes 1932. a.	182	183	149	143	111
Kolmanda viisaastaku kolm sõjaeelset aastat					
1940. a. protsentides, võrreldes 1937. a.	133	132	103	62	98
Sõja-aastad ja neljas viisaastak					
1950. a. protsentides, võrreldes 1940. a.	137	123	110	118	136
Viies viisaastak					
1955. a. protsentides, võrreldes 1950. a.	144	145	139	177	115

Esimesel viisaastakul saadi 51 protsenti kogu tööstustoodangu juurdekasvust tööviljakuse kasvu arvel, teisel viisaastakul — 79 protsenti, sõja-aastatel ja neljandal viisaastakul — 69 protsenti, viiendal viisaastakul — 68 protsenti.

NLKP XX kongress püstitas ülesande kindlustada tööviljakuse uus tunduv tõus, mis on otsustavaks tingimuseks tootmise kasvu ja rahva heaolu edasise tõusu ülesande täitmisel.

---

* Tööviljakus on määratud lõpetatud reiside veosekäibe ja reisijate käibe alusel.

TÖÖVILJAKUSE KASVUTEMPO NSV LIIDU TÖÖSTUSES ON TUNDUVALT KÕRGEM KUI KAPITALISTLIKES MAADES

(1913. a. = 100)

Aastad	NSV Liit	Ameerika Ühendriigid	Inglismaa	Prantsusmaa
1913	100	100	100	100
1928	120	126	94	105
1937	318	135	113	129
1940	422	150	105*	114*
1950	580	185	124	127
1956	ligikaudu 9-kordseks	224	138	184

Sotsialism loob kõik tingimused tööviljakuse süstemaatiliseks ja kiireks kasvuks. Need tingimused väljenduvad uue tehnika juurutamises, eesrindlike kogemuste omandamises, tööliste kvalifikatsiooni ja kultuuritaseme tõusus.

Tööviljakuse kasvutempo poolest on NSV Liit esikohal maailmas. Käesoleval ajal on NSV Liit ületanud tööviljakuse tasemelt Inglismaa ja Prantsusmaa ning on tunduvalt vähendanud vahet NSV Liidu ja Ameerika Ühendriikide tööviljakuse taseme vahel.

* 1938. aasta.

Meie maal on töö au asi, kuulsuse asi, vapruse ja kangelaslikkuse asi.

Töövapruse eest autasustatakse Nõukogude Liidu töötajaid valitsuse autasudega.

NSV LIIDU ORDENITE JA MEDALITEGA AUTASUSTATUD TSIVIILISIKUTE ARV

	Ajajärgul 1918. a. kuni 1. aprillini 1957. a.	Sealhulgas ajajärkudel		
		1918. a. kuni 22. juunini 1941. a.	23. juunist kuni 1945. a.	1946. a. kuni 1. aprillini 1957. a.
Üldse autasustamisi	2 405 138	42 893	198 940	2 163 305
Sealhulgas:				
Sotsialistliku töö kangelase nimetus omistatud	7 481	12	202	7 267
Teise ja kolmanda kuldmedaliga „Sirp ja Vasar" autasustatud sotsialistliku töö kangelasi	27	—	—	27
Autasustatud ordenitega — üldse . .	815 621	24 739	113 207	677 675
Sealhulgas:				
Lenini ordeniga	204 459	4 764	4 947	194 748
Tööpunalipu ordeniga	342 224	7 927	20 347	313 950
Ordeniga „Austusemärk"	225 996	10 858	52 134	163 004
Autasustatud medalitega — üldse . .	1 582 009	18 142	85 531	1 478 336
Sealhulgas:				
Medaliga „Töövapruse eest"	684 854	7 328	42 672	634 854
Medaliga „Eeskujuliku töö eest" . .	890 588	10 791	37 710	842 087

Nõukogude kaubandus — kaubandus ilma väike- ja suurkapitalistideta — muutus esimese viisaastaku lõpuks meie maal valitsevaks.

ERAKAUBANDUSE VÄLJATÕRJUMINE NSV LIIDU JAEKAUBAKÄIBEST

	Riiklik ja kooperatiivkaubandus — protsentides, võrreldes kogu kaubandusega			Erakaubandus — protsentides, võrreldes kogu kaubandusega		
	1924. a.	1928. a.	1931. a.	1924. a.	1928. a.	1931. a.
Jaekaubakäive, kaasa arvatud ühiskondlik toitlustamine	47	76	100	53	24	—
Jaekaubandusvõrgu kaubakäive	47	77	100	53	23	—
Ühiskondliku toitlustamise kaubakäive	59	64	100	41	36	—
Jaekaubandusettevõtete arv	12	50	100	88	50	—
Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete arv	23	43	100	77	57	—

Sotsialistliku ülesehitustöö esimestel aastatel oli suur osa meie maa kaubakäibest erakaubanduse käes. 1924. aastal oli üle poole jaekaubakäibest ja ligikaudu 90 protsenti kaubandusettevõtetest erakaubanduse käes.

Alates 1931. aastast tegelevad kogu jaekaubandusega riiklikud ja kooperatiivsed organisatsioonid. Nende kahe peamise nõukogude kaubanduse vormi kõrval esineb veel kolmas — kolhoositurg, kus kolhoosid ja kolhoosnikud müüvad omatoodetud saadusi.

NSV LIIDU VÄLISKAUBANDUSE ARENEMINE

(miljonites rublades; vastavate aastate hindades välisvaluuta ümberarvestamisega rubladeks vastava aasta kursi järgi)

	1913. a. endise Vene impeeriumi piirides	1917. a.	1928. a.	1938. a.	1946. a.	1955. a.	1956. a.
Eksport	1 520	487	803	1 353	3 405	13 874	14 677
Import	1 375	2 424	953	1 444	4 031.	12 242	14 452
Kogu väliskaubanduse käive	2 895	2 911	1 756	2 797	7 436	26 116	29 129

Pärast Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni piirasid peamised kapitalistlikud maad igati kaubavahetust Nõukogude Liiduga; 1938. aastal oli NSV Liidu väliskaubanduse käive võrreldavates hindades üle 3 korra madalam kui 1913. aastal.

Pärast Teist maailmasõda suurenes väliskaubanduse maht tunduvalt ning kasvab nüüd aastast aastasse. 1956. aastal oli NSV Liidu väliskaubanduse käive võrreldavates hindades üle 5 korra suurem kui 1938. aastal. 1956. aastal ületas väliskaubanduse maht võrreldavates hindades 1913. aasta taseme ligikaudu 1,6-kordselt.

VÄLISKAUBANDUSLIKE SIDEMETE ARENEMINE SOTSIALISTLIKE MAADEGA PÄRAST TEIST MAAILMASÕDA

(miljonites rublades; vastavate aastate hindades välisvaluuta ümberarvestamisega rubladeks vastava aasta kursi järgi)

	1946. a.	1950. a.	1955. a.	1956. a.
Kogu väliskaubanduse maht	7 436	13 003	26 116	29 129
Sealhulgas sotsialistlike maadega	3 758	10 546	20 746	22 091
Eksport	3 405	7 179	13 874	14 677
Sealhulgas sotsialistlike maadega	1 848	6 001	11 073	11 148
Import	4 031	5 824	12 242	14 452
Sealhulgas sotsialistlike maadega	1 910	4 545	9 673	10 943

Tugevnevad vennaliku koostöö suhted NSV Liidu ja sotsialistlike maade vahel. 1946. aastast 1956. aastani on NSV Liidu ja sotsialistlike maade vaheline väliskaubanduse maht kasvanud võrreldavates hindades üle 6 korra.

1946. aastal moodustas sotsialistlike maade osa kogu NSV Liidu väliskaubanduse mahust 51 protsenti, 1956. aastal aga — 76 protsenti.

ÜKSIKUTE KAUPADE EKSPORT JA IMPORT

	1913. a.	1928. a.	1931. a.	1938. a.	1946. a.	1956. a.
Traktorid — tk.						
import	—	2 500	27 800	—	202	127
eksport	—	—	—	180	155	5 377
Põllumajandusmasinad ja -inventar — milj. rbl.						
import	48,5	14,0	26,3	0,01	0,4	27,3
eksport	—	0,3	2,1	3,9	4,6	62,6
Autod — tk.						
import	5 416	1 487	2 892	66	113	916
eksport	—	—	—	7 080	2 092	32 747
Kuullaagrid — t						
import	—	—	5 873	1 553	1 431	117
eksport	—	—	—	24	52	3 590
Must valtsmetall — tuh. t						
import	98	106	1 289	88	115	597
eksport	27	7	9	53	52	1 830
Valge plekk — t						
import	2 145	—	15 013	—	2 174	—
eksport	—	—	801	78	725	14 477
Väävelhape — t						
import	1 994	33	—	—	1	—
eksport	—	—	—	1 099	5 499	14 878
Kivisöe värvained ja looduslik indigo — t						
import	2 194	1 765	67	160	112	307
eksport	—	298	659	124	174	1 800
Lämmastikväetised — tuh. t						
import	46	68	2	—	—	—
eksport	—	—	—	57	14	113
Tselluloos — tuh. t						
import	8	39	14	—	102	55
eksport	—	—	—	—	57	146
Puuvill — tuh. t						
import	197	145	54	16	—	51
eksport	0,03	—	40	20	94	310

1913. aastal vedas Venemaa sisse autosid, põllumajandusmasinaid ja -inventari, värvaineid, tselluloosi, lämmastikväetisi ja paljusid teisi kaupu, mida tsaari-Venemaal üldse ei toodetud või toodeti väga vähesel hulgal.

Võimsa sotsialistliku tööstuse loomine NSV Liidus võimaldas mitte ainult põhiliselt loobuda nende saaduste sissevedamisest, vaid ka nimetatud kaupu välja vedada.

Esmakordselt ajaloos on NSV Liidus likvideeritud tööpuudus ja vaesus. Koos tööviljakuse ning tööstusliku ja põllumajandusliku tootmise kasvuga tõuseb linna ja maa töörahva elutase.

NÕUKOGUDE RAHVA MATERIAALSE HEAOLU JA KULTUURITASEME KASV

	Mitu korda on 1956. a. näitajad suuremad revolutsioonieelsetest näitajatest (revolutsioonieelsed näitajad = 1)
Tööliste ja teenistujate arv rahvamajanduses	rohkem kui 4
Tööstus- ja ehitustööliste reaalpalk (arvestades tööpuuduse likvideerimist ja tööpäeva lühendamist)	4,8
Töötavate talupoegade reaaltulud põllumajanduses, keskmiselt ühe töötaja kohta	6,0
Üldse õppis üldhariduslikes koolides, tehnikumides, kesk-eriõppeasutustes ja kõrgemates õppeasutustes, samuti ka tööjõureservide süsteemi koolides ja vabriku-tehase õpilaste koolides	3,6
Neist õppis: Üldhariduslikes koolides	3,1
Sealhulgas 8.—10. klassis	40
Tehnikumides ja teistes kesk-eriõppeasutustes (kaasa arvatud mittestatsionaarsed)	37
Kõrgemates õppeasutustes (kaasa arvatud kaugõppe teel õppijad)	16
Kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialistide arv (ilma sõjaväelasteta)	33
Aasta jooksul välja antud raamatute tiraaž	11
Ajalehtede ühekordne tiraaž	16
Klubiliste asutuste arv	536
Üldkasutatavate raamatukogude arv	10
Neis raamatuid	69
Kinoseadmete arv	41
Kohtade arv alalistes lastesõimedes	1 757
Arstide arv (ilma hambaarstideta)	14
Haiglavoodite arv	6,6
Elanikkonna keskmine eluiga	rohkem kui 2

Tööliste elutase oli tsaari-Venemaal väga madal. V. I. Lenini artiklis „Tööliste palgad ja kapitalistide kasum Venemaal" esitatud andmete alusel oli

vabrikutöölise keskmine kuupalk 1908. aastal, isegi kodanliku statistika suurendatud andmeil, 20 rbl. 50 kop. Kui võtta arvesse, et selle summaga tuli ülal pidada perekonda, siis, nagu märkis V. I. Lenin, ei saa sellist palka nimetada teisiti kui kerjuslikuks.

Tunduv osa revolutsioonieelse Venemaa tööliste palgast kulus korteri peale. Revolutsioonieelse Venemaa tööliste perekondade büdžettide uurimise materjalide alusel kulus korterile (kaasa arvatud küte ja valgustus) keskmiselt üle 20 protsendi töölisperekonna büdžetist. Real juhtudel moodustasid need kulutused kuni ühe kolmandiku palgast. Käesoleval ajal kulutused korteriüüriks ja kommunaalteenuste eest moodustavad keskmiselt 4—5 protsenti töölisperekonna üldisest büdžetist.

Enne revolutsiooni pidi tööline töötama äärmiselt rasketes tingimustes. Mõnedes suurtööstuse harudes oli keskmine tööpäeva pikkus 10—11 tundi, väiketööstuses ja kodutöönduses aga veelgi pikem. Üksikutes ettevõtetes oli tööpäeva pikkus 12 ja rohkem tundi.

Töö mehhaniseerimine tsaari-Venemaa tööstusettevõtetes oli äärmiselt madalal tasemel; paljudes ettevõtetes ja isegi reas tööstusharudes tervikuna mehhaniseerimist üldse ei teostatud. Rasked tööd tehti käsitsi.

Töölisklassi suureks nuhtluseks oli tööpuudus. Igal aastal tulid kümned ja sajad tuhanded laostunud talupojad külast linna tööd otsima. Nad suurendasid töötute arvu, seisid ööpäevade kaupa tehaste ja vabrikute väravate taga ning olid nõus igasuguse tööga.

Pikk kurnav tööpäev, halvad korteriolud, väike töötasu, millest vaevalt jätkus perekonnale hinge sees hoidmiseks, — selline oli tööliste olukord revolutsioonieelsel Venemaal.

Veel madalam oli töötavate talupoegade elutase.

Nõukogude võimu ajal muutus tööliste ja töötavate talupoegade olukord põhjalikult. Arvuliselt kasvas töölisklass tunduvalt. Tööpuudus on täielikult likvideeritud. Lühenes tööpäeva pikkus ja tunduvalt paranesid töötingimused. Töölisklassi ja talupoegade elutase kasvas suuresti. Tööstus- ja ehitustööliste reaalpalk kasvas ajajärgul 1913. aastast kuni 1956. aastani ligikaudu 5-kordseks, töötavate talupoegade reaaltasu aga suurenes sama ajavahemiku jooksul 6-kordseks*.

Tööliste ja talupoegade sissetulekute kasv, samuti nende poolt makstavate maksude ja lõivude ning elamispinna eest tehtavate kulutuste vähendamine võimaldasid tunduvalt parandada elanikkonna toitlustamist, suurendada tööstuskaupade (riietus, jalanõud jne.) tarbimist ja töötajate kultuuriliste vajaduste paremat rahuldamist.

Elanikkonna elutaseme paranemise väga tähtsaks näitajaks on elanikkonna suremuse vähenemine. Kui revolutsioonieelsel Venemaal oli suremuse tase enam kui kaks korda suurem kui Ameerika Ühendriikides ja Inglismaal ning poolteist korda suurem kui Prantsusmaal, siis on praegu NSV Liidus suremus tunduvalt madalam ning rahvastiku iive kõrgem kui nendes maades.

Elanikkonna keskmine eluiga NSV Liidus pikenes revolutsioonieelsega võrreldes enam kui 2-kordseks.

Üksikasjalikumad andmed materiaalse heaolu kasvu kohta on toodud osas „Nõukogude rahva materiaalse heaolu kasv".

Partei ja valitsus, nõukogude rahva materiaalse saavutatud tasemega mitte rahule jäädes, püstitavad ülesande — tõsta rahva elutase sellisele kõrgusele, mis vastaks sotsialistliku korra võimalustele ja nõukogude inimeste pidevalt kasvavatele vajadustele.

---

* Reaalpalga kasv on arvutatud võrreldavais hindades, lähtudes tööstus- ja ehitustööliste keskmise kuupalga kasvust, millest on maha arvatud maksud ning lisatud pensionid, abirahad, tasuta õppimine, ravi ja teised väljamaksed ning soodustused riigi arvel, samuti arvestades tööpuuduse likvideerimist ja tööpäeva lühendamist.

Töötavate talupoegade reaaltulu kasv on arvutatud võrreldavais hindades ühe töötaja kohta, lähtudes töötavate talupoegade (ilma kulakuteta) põllumajanduslikest rahalistest ja naturaaltuludest, milledest on maha arvatud maksud ning lisatud tasuta õppimine ja ravi, pensionid, abirahad ja teised väljamaksed ning soodustused riigi arvel, samuti tulud, mida kasutatakse kolhooside jagamatute fondide ja tagavarade suurendamiseks.

SOTSIALISTLIKE MAADE MAJANDUSE ARENEMINE

I. Sotsialistlike maade osa maailma territooriumis ja rahvastikus

(protsentides)

	1929. a.	1956. a.
Territoorium		
NSV Liit	16,1	16,6
Kõik sotsialistlikud maad*	17,2	26,0
Rahvastik		
NSV Liit	7,91	7,37
Kõik sotsialistlikud maad*	7,94	35,1

Kui enne Teist maailmasõda kuulus sotsialistlikule süsteemile kogu maakera territooriumist 17 protsenti ning rahvastikust ligi 9 protsenti, siis käesoleval ajal kuulub sotsialistlikele maadele juba 26 protsenti meie planeedi territooriumist ja sellel territooriumil elab ligi 35 protsenti maakera rahvastikust.

* 1929. aasta andmed käivad NSV Liidu ja Mongoolia Rahvavabariigi kohta.

II. Sotsialistlike maade osa maailma tööstustoodangus

(protsentides)

	1929. a.	1937. a.	1950. a.	1955. a.	1956. a.
Süsi (ümberarvestatult kivisöeks)					
NSV Liit	2,7	8,7	14,3	18,6	19,3
Kõik sotsialistlikud maad	2,7	8,7	27,8	36,9	37,8
Nafta (ilma gaasita)					
NSV Liit	6,7	10,2	7,2	9,2	10,0
Kõik sotsialistlikud maad	6,7	10,2	8,4	11,0	11,7
Elektrienergia					
NSV Liit	2,1	7,8	9,2	10,9	11,2
Kõik sotsialistlikud maad	2,1	7,8	14,9	16,9	17,4
Malm					
NSV Liit	4,1	14,0	14,6	17,5	18,1
Kõik sotsialistlikud maad	4,1	14,0	18,5	24,6	25,8
Teras					
NSV Liit	4,0	13,1	14,5	16,8	17,2
Kõik sotsialistlikud maad	4,0	13,1	19,2	23,3	24,5
Veoautod (kaasa arvatud autobussid)					
NSV Liit	1,6	13,2	13,1	13,2	14,8
Kõik sotsialistlikud maad	1,6	13,2	13,6	15,1	17,0
Traktorid (15-hobujõulises arvestuses)					
NSV Liit	2,0	16,6	22,6	19,5	23,6
Kõik sotsialistlikud maad	2,0	16,6	26,0	22,8	27,6

	1929. a.	1937. a.	1950. a.	1955. a.	1956. a.
Tsement					
NSV Liit	3,1	6,8	7,7	10,6	10,9
Kõik sotsialistlikud maad	3,1	6,8	15,8	20,1	21,1
Puiduvarumine					
NSV Liit	...	16,9	20,2	23,5	...
Kõik sotsialistlikud maad	...	16,9	26,0	28,4	...
Saematerjalid					
NSV Liit	...	18,3	21,1	25,8	...
Kõik sotsialistlikud maad	...	18,3	28,8	32,2	...
Puuvillane riie					
NSV Liit	...	8,8	...	13,0	12,0
Kõik sotsialistlikud maad	...	8,8	...	26,4	27,6
Suhkur					
NSV Liit	3,2	8,6	7,7	8,9	10,6
Kõik sotsialistlikud maad	3,2	8,6	16,3	17,7	18,6
Puuvillakiud					
NSV Liit	4,4	10,0	18,5	14,0	15,8
Kõik sotsialistlikud maad	4,4	10,0	26,0	30,2	31,4

Enne Teist maailmasõda langes sotsialistlikule süsteemile ligi üks kümnendik maailma tööstustoodangust, käesoleval ajal aga — ligi üks kolmandik maailma tööstustoodangust.

Võimsa sotsialistliku rasketööstuse — sotsialistliku majanduse aluse — loomine on kangelasliku töölisklassi, rahvaintelligentsi, kogu nõukogude rahva enneolematu kangelastegu.

NÕUKOGUDE LIIT ON VÕIMAS INDUSTRIAALRIIK

VÕIMSA SOTSIALISTLIKU RASKETÖÖSTUSE ARENEMINE

	Mitu korda on 1956. a. toodang suurem kui		
	1913. a.	1917. a.	1940. a.
Tööstuse kogutoodang	30	42	3,5
Sealhulgas:			
Tootmisvahendite tootmine (grupp „A")	67	83	4,3
Tarbeesemete tootmine (grupp „B")	12	18	2,4
Masinaehitus ja metallitöötlemine	184	144	5,3
Elektrienergia	99	74	4,0
Süsi	15	14	2,6
Nafta	9,1	9,5	2,7
Malm	8,5	12	2,4
Teras	12	16	2,7
Mustad valtsmetallid	10,8	15	2,9
Tsement	16	26	4,4
Iga liiki kangad	2,4	4,3	1,5
Nahkjalatsid	4,8	5,8	1,4
Peensuhkur	3,2	4,8	2,0

TOODANGU JA TÖÖVILJAKUSE KASV TÖÖSTUSES 1957. AASTAL

(arvestusandmeil)

	Mitu korda on 1957. a. näitajad suuremad kui	
	1940. a.	1913. a.
Tööstuse kogutoodang	3,9	33
Sealhulgas:		
Tootmisvahendite tootmine (grupp „A")	4,8	74
Tarbeesemete tootmine (grupp „B")	2,6	13
Masinaehitus ja metallitöötlemine	6,0	üle 200
Tööliste tööviljakus	2,2	umbes 9,5

TÄHTSAMATE TÖÖSTUSTOODANGU LIIKIDE TOOTMISE KASV NSV LIIDU RAHVAMAJANDUSE ARENDAMISE 1957. AASTA RIIKLIKU PLAANI JÄRGI

	1957. a. (plaan)	Mitu korda on 1957. aasta (plaani) näitajad suuremad kui	
		1940. a.	1913. a.
Metallilõikepingid* — tuh. tk. . . .	122	2,2	88
Auru- ja gaasiturbiinid — tuh. kW . .	4 420	4,5	749
Magistraalmootorvedurid — tk. . . .	400	80	—
Autod — tuh. tk.	494	3,4	—
Traktorid — tuh. tk.	203	6,4	—
Teraviljakombainid — tuh. tk. . . .	135	11	—
Kaltsineeritud sooda — tuh. t . . .	1 606	3,0	10
Elektrienergia — miljardit kWt . .	211	4,4	109
Süsi — milj. t	457	2,8	16
Nafta — milj. t	97	3,1	11
Gaas — miljardit m^3	21	6,3	1 250
Malm — milj. t	38	2,5	9
Teras — milj. t	51,5	2,8	12
Mustad valtsmetallid — milj. t . . .	40	3,1	11,4
Tsement — milj. t	28,5	5,0	19
Iga liiki kangad — miljardit m . . .	7,0	1,6	2,5
Nahkjalatsid — milj. paari	309	1,5	5,2
Iga liiki kellad — milj. tk.	23,5	8,4	34
Peensuhkur peedist — tuh. t	4 555	2,2	3,5

Üleminek uutele tööstuse juhtimise vormidele territoriaalsel printsiibil vastavalt NSV Liidu Ülemnõukogu poolt vastu võetud seadusele „Tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise organiseerimise edasisest täiustamisest" soodustab sotsialistliku majanduse sisemiste ressursside väljaselgitamist ja kõige täielikumat kasutamist, tehnilise progressi edukat teostamist, tööstustoodangu edasist võimsat kasvu.

* Planeeritavate ettevõtete kohta.

SOTSIALISTLIKE MAJANDUSVORMIDE VÕIT TÖÖSTUSES

	1913. a.	1928. a.	1937. a.	1956. a.
		Protsentides		
Kogu tööstuse toodang	100	100	100	100
Sealhulgas:				
Sotsialistlik tööstus	—	82,4	99,8	100
Kapitalistlik ja väike-eratööstus . .	100	17,6	0,2	—

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon muutis vabrikud ja tehased rahva omanduseks. Suurtööstuse natsionaliseerimine lõi tingimused tööstustoodangu kiireks kasvuks NSV Liidus. Esimese viisaastaku eel sotsialistlikud ettevõtted lasksid välja üle 82 protsendi kogu toodangust. Teise viisaastaku algul muutus sotsialistlik tootmisvorm meie tööstuses ainukeseks ja valitsevaks.

TÖÖSTUSE PÕHIFONDID KASVASID 30-KORDSEKS

	1913. a.	1932. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Tööstuse tootmis-põhifondide kasv (1913. a. = 1)	1	3,2	10,4	10,2	30,3

Uute ettevõtete ehitamise ja olemasolevate ettevõtete rekonstrueerimise alusel kindlustus ja laienes aastast aastasse NSV Liidu tööstuse tootmistehniline baas.

Nõukogude võimu aastail on loodud sellised uued tööstusharud, milliseid tsaari-Venemaa ei tundnud: traktori-, auto-, tööpingi-, lennuki-, aparaadi-, põllumajandusmasinate, elektroferrosulamite, alumiiniumi-, keemiatööstus ja rida teisi tööstusharusid. Põhjalikult on rekonstrueeritud naftatööstus, mustmetallurgia ja teised rasketööstuse harud.

Tööstuse põhifondide uuendamise tulemusena andsid uued ja rekonstrueeritud ettevõtted juba teise viisaastaku lõpul 80 protsenti toodangust. Käesoleval ajal annavad kogu tööstustoodangu uued ja rekonstrueeritud tehased ning vabrikud. Tööstuse põhifondide võimas kasv toimub eesrindliku tehnika ja nõukogude teaduse saavutuste baasil.

Meie viisaastakud on kommunismi ülesehitamise eest peetava võitluse etapid.

NSV LIIDU TÖÖSTUSE ARENDAMINE VIISAASTAKUTE JOOKSUL

	Esimene viisaastak (1929.—1932. a.)	Teine viisaastak (1933.—1937. a.)	Kolmanda viisaastaku kolm sõjaeelset aastat (1938.—1940. a.)	Neljas viisaastak (1946.—1950. a.)	Viies viisaastak (1951.—1955. a.)	Kuuenda viisaastaku esimene aasta (1956. a.)
Tööstuse kogutoodangu aasta keskmine kasvutempo (protsentides)						
Tööstuse kogutoodang . .	19,2	17,1	13,2	13,6	13,2	10,6
Sealhulgas:						
Tootmisvahendite tootmine (grupp „A")	28,5	19,0	15,3	12,8	13,8	11,3
Tarbeesemete tootmine (grupp „B")	11,7	14,8	10,1	15,7	12,0	9,3
Masinaehituse ja metallitöötlemise kogutoodang . . .	41,3	23,1	20,6	10,7	17,1	13,8
Elektrienergia						
Aasta keskmine absoluutne juurdekasv — miljardit kWt	2,1	4,5	4,0	9,6	15,8	21,4
Aasta keskmine kasvutempo (protsentides) . .	28,2	21,7	10,1	16,1	13,3	12,6
Juurdekasvu ühe protsendi suurus milj. kWt . . .	50	135	362	433	912	1 702

	Esimene viisaastak (1929.—1932. a.)	Teine viisaastak (1933.—1937. a.)	Kolmanda viisaastaku kolm sõjaeelset aastat (1938.—1940. a.)	Neljas viisaastak (1946.—1950. a.)	Viies viisaastak (1951.—1955. a.)	Kuuenda viisaastaku esimene aasta (1956. a.)
Süsi						
Aasta keskmine absoluutne juurdekasv — milj. t	7,2	12,7	12,7	22,4	26,0	37,9
Aasta keskmine kasvutempo (protsentides) . .	16,0	14,7	9,1	11,8	8,4	9,7
Juurdekasvu ühe protsendi suurus — tuh. t . . .	355	644	1 280	1 493	2 611	3 913
Nafta						
Aasta keskmine absoluutne juurdekasv — milj. t	2,4	1,4	0,9	3,7	6,6	13,0
Aasta keskmine kasvutempo (protsentides) . .	16,5	5,9	3,0	14,3	13,3	18,4
Juurdekasvu ühe protsendi suurus — tuh. t . . .	116	214	285	194	379	708
Malm						
Aasta keskmine absoluutne juurdekasv — milj. t	0,7	1,7	0,1	2,1	2,8	2,4
Aasta keskmine kasvutempo (protsentides) . .	17,1	18,6	1,0	16,9	11,7	7,3
Juurdekasvu ühe protsendi suurus — tuh. t . . .	33	62	145	88	192	333
Teras						
Aasta keskmine absoluutne juurdekasv — milj. t	0,4	2,4	0,2	3,0	3,6	3,4
Aasta keskmine kasvutempo (protsentides) . .	8,7	24,5	1,1	17,4	10,6	7,6
Juurdekasvu ühe protsendi suurus — tuh. t . . .	43	59	177	123	273	453

	Esimene viisaastak (1929.—1932. a.)	Teine viisaastak (1933.—1937. a.)	Kolmanda viisaastaku kolm sõjaeelset aastat (1938.—1940. a.)	Neljas viisaastak (1946.—1950. a.)	Viies viisaastak (1951.—1955. a.)	Kuuenda viisaastaku esimene aasta (1956. a.)
Keemiatööstuse kogutoodang						
Aasta keskmine kasvutempo (protsentides) . .	33,3	27,1	17,2	13,3	17,9	12,3
Tsement						
Aasta keskmine absoluutne juurdekasv — tuh. t	407	395	74	1 670	2 458	2 374
Aasta keskmine kasvutempo (protsentides) . .	17,1	9,4	1,3	40,8	17,1	10,6
Juurdekasvu ühe protsendi suurus — tuh. t . . .	18	35	55	18	102	225
Siidriie						
Aasta keskmine absoluutne juurdekasv — milj. m	3,0	7,5	5,9	18,7	79,2	229
Aasta keskmine kasvutempo (protsentides) . .	22,3	22,4	9,1	29,0	32,3	44
Juurdekasvu ühe protsendi suurus — milj. m . . .	0,1	0,2	0,6	0,4	1,3	5,3
Või ja teised piimasaadused (piimale ümberarvestatult)						
Aasta keskmine absoluutne juurdekasv — tuh. t	—*	611	488	1 111	1 005	3 831
Aasta keskmine kasvutempo (protsentides) . .	—	20,9	8,9	23,7	9,8	28,4
Juurdekasvu ühe protsendi suurus — tuh. t . . .	—	19,3	49,9	29,2	84,8	135

Viie aasta plaanid olid võimsaks jõuks, mis organiseerisid ja juhtisid miljonite nõukogude inimeste loovat tööd.

Kogu tööstustoodangu juurdekasvu ühe protsendi absoluutne suurus viiendal viisaastakul oli 11 korda suurem kui esimesel viisaastakul, masinaehituse ja metallitöötlemise toodangu juurdekasvu üks protsent oli aga 43 korda suurem.

Ainult ühe protsendi elektrienergia toodangu juurdekasvu suurus kuuenda viisaastaku esimesel aastal on peaaegu võrdne kogu elektrienergia toodanguga 1913. aastal. Kivisöe toodangu keskmine absoluutne juurdekasv aastas oli esimesel viisaastakul 7,2 miljonit tonni, viiendal viisaastakul aga 26 miljonit tonni.

* Esimesel viisaastakul toodangu juurdekasvu ei olnud.

IMPORDI OSA MÕNINGATE TÖÖSTUSTOODANGU LIIKIDE ÜLDISES TARBIMISES NSV LIIDUS

(protsentides)

	1913. a.*	1928. a.	1956. a.
Autod	ligi 100	64	0,2
Traktorid	—	66	0,1
Metallilõikepingid	85	79	2,6
Süsi ja antratsiit	18	0,2	1,3
Koks	18	0,0	0,1
Lämmastikväetised	70	81	ei imporditud
Sünteetilised värvained	20	15	0,4
Paber	29	24	4,0
Puuvillakiud	47	41	4,4

Tehnilise ja majandusliku mahajäämuse tõttu vedas tsaari-Venemaa välismaalt sisse tunduva osa seadmeid ja teisi tootmisvahendeid.

Sotsialistliku industrialiseerimise poliitika teostamise tulemusena võitis NSV Liit kätte majandusliku sõltumatuse ja muutus põhilisi tootmisvahendeid sissevedavast maast paljudesse teistesse maadesse rasketööstuse tooteid väljavedavaks maaks.

* Andmed on esitatud endise Vene impeeriumi territooriumi piirides.

NSV LIIDUS SUURENDATAKSE SÜSTEMAATILISELT TOOTMIST IGA ELANIKU KOHTA

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1956. a.	Mitu korda on 1956. a. näitajad 1913. a. näitajaist suuremad (1913. a = 1)
Tootmine iga elaniku kohta					
Elektrienergia — kWt	14	33	252	954	68
Süsi — kg	209	234	866	2 135	10
Süsi kivisöele ümberarvestatult — kg	205	225	802	1 830	8,9
Nafta — kg	66	77	162	417	6,3
Malm — kg	30	22	78	178	5,9
Teras — kg	30	28	96	242	8,0
Mustad valtsmetallid — kg . .	25	23	68	188	7,5
Mineraalväetised — kg . . .	0,5	0,9	16,9	54,3	110
Tsement — kg	11	12	30	124	11
Iga liiki kangad — m	20,4	19,5	23,1	34,1	1,7
Nahkjalatsid — paari	0,4	0,4	1,1	1,4	3,3
Iga liiki kellad (1000 elaniku kohta) — tk.	5	6	15	112	22
Jalgrattad (1000 elaniku kohta) — tk.	0,04	0,1	1,3	15,5	443
Peensuhkur — kg	9,7	8,5	11,3	21,7	2,2
Kondiitrisaadused — kg . . .	0,8	0,7	4,1	7,9	10
Taimeõli — kg	3,4	3,0	4,2	7,6	2,2
Konservid — tingpurke . . .	0,7	0,8	5,8	17,9	26

Kogu tööstuse toodang, iga elaniku kohta arvestatuna, suurenes ajavahemikul 1913—1956 21-kordseks, sealhulgas tootmisvahendite tootmine — 47-kordseks ja tarbeesemete tootmine 8,2-kordseks.

SOTSIALISTLIK TÖÖSTUS ON KÕIGE KÕRGEMA KONTSENTRATSIOONIGA TÖÖSTUS MAAILMAS

	Ettevõtete arv		Tööliste arv	
	1913. a.	1956. a.	1913. a.	1956. a.
	Protsentides, võrreldes kogusummaga			
Kogu töötlev suurtööstus	100	100	100	100
Ettevõtted tööliste arvuga:				
Alla 500	91,6	86,5	41,1	26,3
501 kuni 1000	4,5	6,6	15,2	13,0
1001 kuni 3000	3,9	4,9	43,7	23,5
3001 kuni 10 000		1,7		23,2
üle 10 000		0,3		14,0

NSV Liidu tööstuse kõrge kontsentratsiooni määrab sotsialistliku majanduse olemus.

Kui 1913. aastal ettevõtetes tööliste arvuga üle 1000 töötas 44 protsenti töölistest, siis 1956. aastal sellistes ettevõtetes töötas juba 61 protsenti kõikidest töölistest.

TÖÖLISTE ARVU KASV TÖÖSTUSES

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1956. a.	Mitu korda on 1956. a. andmed 1913. a. andmetest suuremad (1913. a. = 1)
Tööliste arv tööstuses — tuh. inimest*	3 536	3 124	8 290	15 226	4,3
Sealhulgas tööstusharudes:					
Masinaehitus ja metallitöötlemine	510	439	2 395	4 539	8,9
Söetööstus	196	232	436	968	4,9
Naftatööstus	51	29	45	125	2,5
Mustmetallurgia (kaasa arvatud maagitootmine) . . .	274	208	332	626	2,3
Kergetööstus	1 120	833	1 468	2 349	2,1
Toidu- ja maitseainete tööstus	725	...	1 029	1 563	2,2

Sotsialistliku tööstuse arenemine kutsus esile töölisklassi tunduva arvulise kasvu, kusjuures eriti kiiresti kasvas tööliste arv rasketööstuse juhtivates harudes.

Kui tööliste arvu üldine juurdekasv tööstuses on 1913. aastaga võrreldes kasvanud 4,3-kordseks, siis tööliste arv masinaehituse ja metallitöötlemise alal on suurenenud ligikaudu 9-kordseks.

* Esitatud andmetesse ei ole võetud tööndusкooperatsiooni liikmeid ega kolhoositööstuse töötajaid.

ON LOODUD NÕUKOGUDE TOOTMISTEHNILISE INTELLIGENTSI UUS KAADER

	1928. a.	1940. a.	1956. a.	Mitu korda on 1956. a. andmed 1928. a. andmetest suuremad (1928. a. = 1)
Insener-tehniliste töötajate arv tööstuses — tuh. inimest . . .	119	932	1 637	13,8
Sealhulgas tööstusharudes:				
Masinaehitus ja metallitöötlemine	29	416	682	23,6
Söetööstus	11	42	102	9,4
Naftatööstus	2	9	18	9,0
Mustmetallurgia (kaasa arvatud maagitootmine)	8	35	62	7,8
Keemiatööstus (kaasa arvatud mäekeemiatööstus)	4	44	65	14,7
Kergetööstus	16	96	142	8,7
Toidu- ja maitseainete tööstus	9	107	165	19,0

Tööstuse tehnilise rekonstrueerimise, uue, eesrindliku tehnika kasutuselevõtmise otsustavaks tingimuseks oli nõukogude tootmistehnilise intelligentsi loomise probleem.

Nõukogude võimu aastate jooksul on täielikult lahendatud tehnilise intelligentsi loomise probleem, intelligentsi, kes kõigi oma juurtega on seotud töölisklassiga.

TRÜ Raamatukogu

„Meil on materjali nii loodusvarade näol, nii inimjõudude tagavara näol, kui ka selle suurepärase hoo näol, mille on andnud rahva loovatele jõududele suur revolutsioon, — et luua tõepoolest võimas ja rikas Venemaa."

V. I. Lenin

LEIUTAMINE JA RATSIONALISEERIMINE RAHVAMAJANDUSES

	1940. a.	1945. a.	1950. a.	1956. a.
Leiutiste, tehniliste täiustuste ja ratsionaliseerimisettepanekute kohta esitatud avalduste arv — tuh. . .	591	387	1 241	2 376
Tootmisse juurutatud leiutiste, tehniliste täiustuste ja ratsionaliseerimisettepanekute arv — tuh.	202	165	655	1 405
Kokkuhoid, mis on saavutatud leiutiste, tehniliste täiustuste ja ratsionaliseerimisettepanekute tootmisse juurutamisega — milj. rbl. . . .	904	1 245	4 976	7 361

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon ja nõukogude kord avasid seninägematud võimalused rahvahulkade teaduslikuks ja tehniliseks loominguks. Meie maal tekkis, kasvas ja üha laieneb leiutajate, ratsionaliseerijate ja tööstusnovaatorite massiline liikumine. Leiutajate ja ratsionaliseerijate arv suureneb aastast aastasse. Nii oli 1950. aastal leiutajate ja ratsionaliseerijate arv, kes esitasid ettepanekuid, 555 000 inimest, 1956. aastal aga — 1 341 000 inimest, seega suurenes nende arv üle 2 korra. 1956. aastal oli rahvamajandusse juurutatud leiutiste, tehniliste täiustuste ja ratsionaliseerimisettepanekute arv üle 2 korra suurem kui 1950. aastal, 7 korda suurem kui 1940. aastal ja 13 korda suurem kui 1930. aastal. Ainuüksi viienda viisaastaku jooksul on rahvamajandusse juurutatud 5 705 leiutist, 164 000 tehnilist täiustust ja üle 4 miljoni ratsionaliseerimisettepaneku.

Leiutajate ja ratsionaliseerijate loomingulised ettepanekud on suunatud tootmise mehhaniseerimisele ja automatiseerimisele, tehnoloogiliste protsesside parandamisele, uute masinate loomisele, tootmisprotsessi töömahukuse vähendamisele, tooraine ja materjali kokkuhoiule, toodangu kvaliteedi tõstmisele ja töötingimuste parandamisele.

Ainuüksi ajajärgul 1946—1956 saadi tootmisse juurutatud leiutustest, tehnilistest täiustustest ja ratsionaliseerimisettepanekutest 50 miljardit rubla kokkuhoidu.

ELEKTRIFITSEERIMINE ON KOMMUNISMI MATERIAALSE TEHNILISE BAASI LOOMISE ALUS

	1928. a.	1940. a.	1956. a.
Elektrijaamade võimsus — milj. kW	1,9	11,2	43
Töömasinaid teenindavate mootorite võimsus tööstuses — milj. kW . .	3,0	16,9	57,7
Jõuprotsesside elektrifitseerimise koefitsient (võimsuse järgi)*	64,9	83,8	89,1
Tööstuses kasutatud elektrienergia — miljardit kWt	3,3	32,1	126
elektriajamitele	2,8	22,0	78,2
protsentides, võrreldes üldise kasutamisega	83,3	68,6	62,6
tehnoloogilisteks vajadusteks . .	0,1	5,8	32,8
protsentides, võrreldes ühise kasutamisega	2,0	18,1	26,2

Revolutsioonieelse Venemaa energeetika oli äärmiselt maha jäänud. Valdavaks motoorseks jõuks tööstuses oli aur. 1956. aastal moodustas jõuprotsesside elektrifitseerimise koefitsient tööstuses 89 protsenti. See tähendab, et oli saavutatud tootmisprotsesside peaaegu täielik elektrifitseerimine.

Enne Oktoobrirevolutsiooni elektrienergiat tehnoloogiliseks otstarbeks üldse ei kasutatud. Käesoleval ajal on elektrienergia muutunud rea uute tootmisharude tehnoloogilise protsessi lahutamatuks osaks. Alumiiniumi, magneesiumi, titaani, elektriterase tootmine on võimatu ilma elektrienergia kasutamiseta. Suure majandusliku efektiivsusega kasutatakse elektrienergiat masinaehituse tehnoloogias.

TÖÖ ELEKTRIGA VARUSTATUS ON TÖÖVILJAKUSE KASVU TÄHTIS TINGIMUS

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1956. a.
Töö elektriga varustatuse kasv tööstuses (1913. a. = 1)	1	2	8	19

Töö elektriga varustatus, s. t. tööstuses kasutatud elektrienergia hulk keskmiselt ühe töölise kohta kasvas 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes 19-kordseks.

* Jõuprotsesside elektrifitseerimise koefitsient on välja arvutatud elektrimootorite võimsuse suhtena töömasinaid teenindavate jõumasinate võimsusega.

METALLILÕIKAMIS- NING SEPA- JA PRESSIMISSEADMETE PARGI KASV

	1908. a.	1940. a.	1945. a.	1951. a.	1957. a.
Metallilõikepingid — tuh. tk.	75	710	928	1 507	1 840
Võrreldes 1908. a., mis on võetud üheks	1	9,5	12,4	20,1	24,5
Sepa- ja pressimisseadmed — tuh. tk.	18	119	144	284	385
Võrreldes 1908. a., mis on võetud üheks	1	6,6	8,0	15,8	21,4

1957. aasta alguseks suurenes metallilõikepinkide park rahvamajanduses, võrreldes revolutsioonieelse Venemaa tasemega, peaaegu 25-kordseks, sepa- ja pressimisseadmete park aga 21-kordseks. Metallitöötlemisseadmete pargi tunduv suurenemine toimus esimesel, teisel ja kolmandal viisaastakul. Sõjaeelse 1940. aastaga võrreldes suurenes metallilõikepinkide park 1957. aasta alguseks enam kui 2,5-kordseks, sepa- ja pressimisseadmete park aga enam kui 3-kordseks.

Metallitöötlemisseadmete pargi tehniline struktuur paranes viisaastakute jooksul, eriti aga sõjajärgsel perioodil, mil kasvas progressiivsete automaatseadmete osatähtsus. Näiteks sõjaeelse 1940. aastaga võrreldes kasvas 1957. aasta alguseks automaatsete ja poolautomaatsete treipinkide arv peaaegu 3-kordseks. Samuti on omandatud kõrge tootlikkusega stantsimispresside ja muude sepa- ning pressimisseadmete tootmine.

Masinaehituses hakati üha enam kasutama kõrge tootlikkusega spetsiaalseid ja agregaattööpinke. Reas masinaehitustööstustes on kasutusele võetud kodumaal valmistatud tööpinkide automaatliinid.

Tööstustoodangu omahinna alanemine on sotsialistliku akumulatsiooni kasvu tähtsaim allikas.

TÖÖSTUSTOODANGU OMAHINNA ALANEMINE

	Esimene viisaastak (1929.— 1932. a.)	Teine viisaastak (1933.— 1937. a.)	Kolmanda viisaastaku kolm sõjaeelset aastat (1938.— 1940. a.)	Neljas viisaastak (1946.— 1950. a.)	Viies viisaastak (1951.— 1955. a.)
Tööstustoodangu omahinna alanemine (protsentides)	Tõus 2,3*	10,3	0,1	17,0	23,3

Tööstustoodangu omahinna alanemise iga protsent tähendab miljardite rublade riiklike vahendite kokkuhoidu, kusjuures ühe protsendi tähtsus kogu aeg kasvab.

1940. aastal moodustas omahinna alanemise iga protsent 1,5 miljardit rubla, 1950. aastal — 5 miljardit rubla ning 1956. aastal — 7 miljardit rubla.

---

* Varem on ajakirjanduses avaldatud teised andmed tööstustoodangu omahinna alanemise kohta esimesel viisaastakul. Need varemavaldatud andmed olid ära toodud arvestamata tariifi-palgamäärade tõusu rasketööstuse peamistes harudes.

TÖÖSTUSTOODANGU KASVUTEMPO NSV LIIDUS JA TÄHTSAMATES KAPITALISTLIKES MAADES

Aastad	NSV Liit		Ameerika Ühendriigid	Inglismaa	Prantsusmaa
	Kogu tööstus	Suurtööstus			
Kogu tööstustoodang					
Protsentides, võrreldes 1913. aastaga					
1913	100	100	100	100	100
1917	71	63	118	85	56
1928	132	152	151	93	127
1940	852	1 172	191	121*	111*
1945	782	1 085	306	116*	85*
1956	3 018	4 349	409	180	179
Protsentides, võrreldes 1917. aastaga					
1917	100	100	100	100	100
1928	185	244	128	109	227
1940	1 193	1 875	162	142*	199*
1945	1 094	1 736	259	136*	152*
1956	4 226	6 956	346	212	319

* Andmete puudumise tõttu on Inglismaa ja Prantsusmaa kohta esitatud 1940. aasta andmete asemel 1939. aasta andmed ja 1945. aasta andmete asemel 1946. aasta andmed.

Aastad	NSV Liit	Ameerika Ühendriigid	Inglismaa	Prantsusmaa
Masinaehitus ja metallitöötlemine*				
1913. a. = 1				
1913	1	1	1	1
1917	1,3	3,0	1,3	0,6
1940	35	5,6	2,3	1,0
1956	184	16,7	5,0	2,4
1917. a. = 1				
1917	1	1	1	1
1940	27	1,8	1,8	1,6
1956	144	5,5	3,8	3,9
Elektrienergia*				
1913. a. = 1				
1913	1	1	1	1
1916	1,3	1,8	1,9	1,7
1940	25	7,3	8,5	11,0
1956	99	27,6	21,4	26,9
1916. a. = 1				
1916	1	1	1	1
1940	19	4,1	4,5	6,3
1956	74	15,7	11,2	15,4

* Andmete puudumise tõttu on Ameerika Ühendriikide masinaehituse ja metallitöötlemise kohta 1913. aasta andmete asemel esitatud 1914. aasta andmed ja 1917. aasta andmete asemel 1919. aasta andmed; elektrienergia tootmise kohta on esitatud 1913. aasta andmete asemel 1912. aasta andmed ja 1916. aasta andmete asemel 1917. aasta andmed.

Andmete puudumise tõttu Inglismaa ja Prantsusmaa masinaehituse ja metallitöötlemise kohta on 1917. aasta andmete asemel esitatud 1920. aasta andmed ja 1940. aasta andmete asemel 1938. aasta andmed; elektrienergia tootmise kohta on 1916. aasta andmete asemel esitatud 1920. aasta andmed; Prantsusmaa kohta on 1940. aasta andmete asemel esitatud 1939. aasta andmed.

Aastad	NSV Liit	Ameerika Ühendriigid	Inglismaa	Prantsusmaa
Süsi (ümberarvestatult kivisöele)				
Protsentides, võrreldes 1913. aastaga				
1913	100	100	100	100
1917	108	114	86	70
1940	538	90	78	95
1956	1 288	93	77	127
Protsentides, võrreldes 1917. aastaga				
1917	100	100	100	100
1940	500	79	90	135
1956	1 197	81	89	182
Nafta (ilma gaasita)				
Protsentides, võrreldes 1913. aastaga				
1913	100	100		
1917	95	135		
1940	337	537		
1956	908	1 039	Inglismaal ja Prantsusmaal toodetakse naftat tühisel hulgal	
Protsentides, võrreldes 1917. aastaga				
1917	100	100		
1940	354	398		
1956	952	770		

Aastad	NSV Liit	Ameerika Ühendriigid	Inglismaa	Prantsusmaa
Malm				
Protsentides, võrreldes 1913. aastaga				
1913	100	100	100	100
1917	70	124	91	41
1940	353	135	80	41
1956	848	219	128	127
Protsentides, võrreldes 1917. aastaga				
1917	100	100	100	100
1940	503	109	88	98
1956	1 206	176	141	307
Teras				
Protsentides, võrreldes 1913. aastaga				
1913	100	100	100	100
1917	73	144	127	54
1940	433	191	169	63
1956	1 151	329	270	192
Protsentides, võrreldes 1917. aastaga				
1917	100	100	100	100
1940	595	133	134	117
1956	1 581	228	213	355
Mustad valtsmetallid*				
Protsentides, võrreldes 1913. aastaga				
1913	100	100	100	100
1917	70	133	109	39
1940	374	175	161	63
1956	1 078	322	255	206
Protsentides, võrreldes 1917. aastaga				
1917	100	100	100	100
1940	536	131	148	161
1956	1 547	241	233	528

* Andmete puudumise tõttu mustade valtsmetallide tootmise kohta Inglismaal ja Prantsusmaal on 1917. aasta andmete asemel esitatud 1920. aasta andmed.

Aastad	NSV Liit	Ameerika Ühendriigid	Inglismaa
	Tsement*		
	1913. a. = 1		
1913	1	1	1
1917	0,6	1,0	0,8
1940	3,7	1,4	2,5
1956	16	3,4	4,4
	1917. a. = 1		
1917	1	1	1
1940	5,9	1,4	3,2
1956	26	3,3	5,6
	Puuvillane riie (toorriie)*		
	Protsentides, võrreldes 1913. aastaga		
1913	100	100	100
1917	60	93	andmed puuduvad
1940	168	141	30
1956	240	166	20
	Protsentides, võrreldes 1917. aastaga		
1917	100	100	andmed puuduvad
1940	282	152	" "
1956	402	179	" "
	Suhkur		
	Protsentides, võrreldes 1913. aastaga		
1913	100	100	
1917	68	98	
1940	161	203	
1956	323	230	1913. ja 1917. aastal Inglismaal suhkrut peaaegu ei toodetud
	Protsentides, võrreldes 1917. aastaga		
1917	100	100	
1940	237	207	
1956	477	235	

* Andmete puudumise tõttu tsemendi tootmise kohta Ameerika Ühendriikides esitatakse 1917. aasta andmete asemel 1920. aasta andmed; puuvillase riide tootmise kohta on 1913. aasta andmete asemel esitatud 1914. aasta andmed ja 1917. aasta andmete asemel 1919. aasta andmed.

Andmete puudumise tõttu tsemendi tootmise kohta Inglismaal on 1913. aasta andmete asemel esitatud 1907. aasta andmed ja 1917. aasta andmete asemel 1920. aasta andmed; puuvillase riide tootmise kohta on 1913. aasta andmete asemel esitatud 1912. aasta andmed.

TÖÖSTUSTOODANGU PEAMISTE LIIKIDE TOOTMINE NSV LIIDUS PROTSENTIDES, VÕRRELDES AMEERIKA ÜHENDRIIKIDE, INGLISMAA, PRANTSUSMAA JA SAKSA FÖDERATIIVSE VABARIIGI TOOTMISEGA

	NSV Liit, protsentides, võrreldes			
	Ameerika Ühendriikidega	Inglismaaga	Prantsusmaaga	Saksa Föderatiivse Vabariigiga
Malm				
1913. a.	13	40	46	...
1950. a.	32	196	247	202
1956. a.	52	267	311	203
Teras				
1913. a.	14	55	62	...
1950. a.	31	165	316	225
1956. a.	47	232	363	210
Süsi (ümberarvestatult kivisöele)				
1913. a.	6	10	65	...
1950. a.	44	102	433	168
1956. a.	77	163	651	226
Nafta (ilma gaasita)				
1913. a.	30	Inglismaal, Prantsusmaal ja Saksa Föderatiivses Vabariigis toodetakse naftat tühisel hulgal		
1950. a.	14			
1956. a.	24			
Elektrienergia				
1913. a.	8	44	100	...
1950. a.	22	136	261	199
1956. a.	26	187	334	218

	NSV Liit, protsentides, võrreldes			
	Ameerika Uhendriikidega	Inglismaaga	Prantsusmaaga	Saksa Föderatiivse Vabariigiga
Tsement				
1913. a.	11	61	92	...
1950. a.	26	103	137	94
1956. a.	46	192	218	126
Puiduvarumine				
1913. a.	28	Inglismaal varutakse puitu tühisel hulgal	285	...
1950. a.	94		10 korda	10 korda
1955. a.	105		906	13 korda
Saematerjalid				
1913. a.	14	14 korda	...	...
1950. a.	54	29 korda	...	540
1955. a.	82	61 korda	11 korda	951
Puuvillane riie (toorriie)				
1913. a.	33	26	...	...
1950. a.	33	152	255	290
1956. a.	45	286	395	284

Protsendid NSV Liidu 1913. aasta andmete kohta on arvutatud NSV Liidu praegustes piirides, Prantsusmaa kohta — kaasa arvatud Elsass-Lotringi territoorium (välja arvatud andmed tsemendi tootmise kohta).

Andmete puudumise tõttu 1913. aasta kohta on tsemendi tootmise protsendi arvutamisel Inglismaa osas aluseks võetud 1907. aasta andmed, puiduvarumise kohta Prantsusmaal — 1908. aasta andmed. Puuvillase riide tootmise kohta Ameerika Uhendriikides on aluseks võetud 1914. aasta andmed, Inglismaal — 1912. aasta andmed.

Saematerjalide protsendi arvutamisel Inglismaa, Prantsusmaa ja Saksa Föderatiivse Vabariigi kohta on aluseks võetud nii oma toodetud kui ka sisse veetud puit.

TÖÖSTUSTOODANGU PEAMISTE LIIKIDE TOOTMINE NSV LIIDUS IGA ELANIKU KOHTA PROTSENTIDES, VÕRRELDES TOOTMISEGA IGA ELANIKU KOHTA AMEERIKA ÜHENDRIIKIDES, INGLISMAAL, PRANTSUSMAAL JA SAKSA FÖDERATIIVSES VABARIIGIS

	NSV Liidus, protsentides, võrreldes			
	Ameerika Ühendriikidega	Inglismaaga	Prantsusmaaga	Saksa Föderatiivse Vabariigiga
Malm				
1913. a.	8	12	12	...
1956. a.	43	68	67	51
Teras				
1913. a.	8	16	16	...
1956. a.	39	59	79	53
Süsi (ümberarvestatult kivisöele)				
1913. a.	3	3	17	...
1956. a.	64	42	141	57
Nafta (ilma gaasita)				
1913. a.	18			
1956. a.	20			
Elektrienergia				
1913. a.	5	13	26	...
1956. a.	22	48	72	55
Tsement				
1913. a.	7	17	23	...
1956. a.	39	49	47	32
Puiduvarumine				
1913. a.	18		69	...
1955. a.	88		198	327
Saematerjalid				
1913. a.	8	405	...	...
1955. a.	69	16 korda	239	241
Puuvillane riie (toorriie)				
1913. a.	21	7	...	...
1956. a.	38	73	86	71

TERASE TOOTMISE KASV NSV LIIDUS JA AMEERIKA ÜHENDRIIKIDES

Aastad	Miljonites tonnides		Protsentides, võrreldes 1913. aastaga	
	NSV Liit	Ameerika Ühendriigid	NSV Liit	Ameerika Ühendriigid
1913	4,2	31,8	100	100
1917	3,1	45,8	73	144
1921	0,2	20,1	5	63
1928	4,3	52,4	100,5	165
1932	5,9	13,9	140	44
1940	18,3	60,8	433	191
1945	12,3	72,3	290	227
1946	13,3	60,4	315	190
1947	14,5	77,0	344	242
1948	18,6	80,4	441	253
1949	23,3	70,7	550	222
1950	27,3	87,8	646	276
1951	31,4	95,4	741	300
1952	34,5	84,5	815	266
1953	38,1	101,2	901	318
1954	41,4	80,1	979	252
1955	45,3	106,2	1 070	334
1956	48,7	104,5	1 151	329

„Sotsialismi ainsaks materiaalseks aluseks võib olla mehhaniseeritud suurtööstus . . ."

V. I. Lenin

VÕIMSA KODUMAISE MASINAEHITUSE LOOMINE KINDLUSTAS KÕIGI RAHVAMAJANDUSHARUDE REKONSTRUEERIMISE JA ARENDAMISE

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Masinaehitus- ja metallitöötlemistööstuse toodangu kasv (1913. a. = 1)	1	1,8	35	45	184

Revolutsioonieelne Venemaa oli varustatud kaasaegsete tootmisvahenditega neli korda halvemini kui Inglismaa, viis korda halvemini kui Saksamaa ja kümme korda halvemini kui Ameerika Ühendriigid. Tsaari-Venemaal veeti peaaegu pool masinatest ja seadmetest sisse välismaalt.

Ajaloo seisukohalt lühikese aja jooksul loodi Nõukogude Liidus võimas tehniliselt varustatud kodumaine masinaehitustööstus.

Nõukogude Liit vabanes sajandeid kestnud välismaisest majanduslikust sõltuvusest ja muutus maaks, mis mitte ainult et toodab, vaid veab ka välja moodsaid masinaid ja seadmeid. Toodangu üldmahult on NSV Liidu masinatööstus teisel kohal maailmas ja esimesel kohal Euroopas.

Masinaehituse kiire kasvutempo kindlustas kõigi rahvamajandusharude tehnilise rekonstrueerimise ja Nõukogude Liidu piiride tugeva kaitse.

MASINAEHITUSE JA METALLITÖÖTLEMISE ETTEVÕTETE ELEKTRIFITSEERIMINE

	1928. a.	1940. a.	1956. a.
Töömasinaid teenindavate jõumasinate võimsus — milj. kW	0,5	4,6	14,2
Jõuprotsesside elektrifitseerimise koefitsient (võimsuse järgi)	85,3	91,8	98,3
Elektrienergia tarbimine tehnoloogilisteks vajadusteks, protsentides, võrreldes üldise tarbimisega . . .	3,3	21,5	33,0

Jõumasinate võimsus keskmiselt iga metallilõikepingi kohta oli 1913. aastal 1,2 hobujõudu. Käesoleval ajal on tööpinkide ja masinate mootorite keskmine võimsus raskemasinatööstuse põhilistes tsehhides üle 15 hobujõu, suurte metallilõikepinkide mootorite kindlaks määratud võimsus aga on üle 200 hobujõu.

Jõumasinate võimsuse kasv kindlustas kaasaegsete töömehhanismide suure kiiruse. Elektrienergia kasutamine masinaehituse tehnoloogias (elektrikeevitamine, pindade elektrotermiline katmine ja termiline töötlemine) võimaldas tunduvalt vähendada tööjõu kulu ja kokku hoida metalli. Tootmisprotsesside elektrifitseerimise pideva kasvu tulemusena kasvas töö elektriga varustatud masinaehituses 1956. aastal, võrreldes 1940. aastaga, 1,8-kordseks.

ENERGEETIKASEADMETE TOOTMISE KASV

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Toodeti — tuh. kW:					
Auru- ja gaasiturbiine	6	36	972	189	4 226
Hüdroturbiine	—	8	208	41	1 581
Sealhulgas suuri	—	—	200	—	1 535
Generaatoreid auru- ja gaasiturbiinidele	—	75	468	265	5 184
Elektrimootoreid võimsusega üle 100 kW	—	55	527	681	2 452

Elektrifitseerimise areng NSV Liidus ja sellega seotud elektrijaamade tehnilise taseme süstemaatilise tõusu aluseks on võimsate energeetikaseadmete tootmise pidev kasv.

Kui 1931. aastal valmistati NSV Liidus esimene 50 000-kilovatilise võimsusega auruturbiin, siis aastail 1950—1956 lasti välja 44 100 000-kilovatilise võimsusega auruturbiini ja kolm 150 000-kilovatilise võimsusega auruturbiini.

Suureks saavutuseks soojustehnika valdkonnas oli 1955. aastal välja lastud otsevoolukatel (ПК-12) — esimene ülikõrgete parameetritega (215 atm. ja 575°) agregaat, mille aurutootlikkus on 300 tonni tunnis.

Nõukogude hüdroturbiiniehitus toodab peamiselt suuri hüdroturbiine, milliste võimsus 1956. aastal moodustas 97 protsenti väljalastud hüdroturbiinide üldvõimsusest.

Hüdroturbiiniehituse kiire arengu tulemusena NSV Liidus sai võimalikuks valmistada maailma suurim pööratavate labidatega hüdroturbiin maksimaalse võimsusega 126 000 kilovatti. Selle hüdroturbiini tööratta diameeter võrdub kolmekorruselise maja kõrgusega. Kakskümmend sellist hüdroturbiini on valmistatud Kuibõševi hüdroelektrijaamale.

Masinaehitus aitab kaasa metallurgia ja kütusetööstuse kiirendatud arendamisele.

MASINATE TOOTMINE METALLURGIA- JA KÜTUSETÖÖSTUSELE

	1913. a.	1917. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Toodeti:						
Valtsimisseadmeid — tuh. t	1	—	2	10	7	111
Söekombaine — tk. . . .	—	—	—	22	5	793
Naftaaparatuure — tuh. t	—	—	—	15	1	49
Sügavpumpi — tuh. tk. . .	—	—	4	32	40	80
Turbopuure — tk.	—	—	—	90	244	2 772

NSV Liidus loodi uued raskemasinaehitustööstuse harud, mis varustavad metallurgia-, nafta- ja söetööstust ajakohaste kõrge tootlikkusega seadmetega.

Nõukogude masinaehitajad on loonud kõrgesti mehhaniseeritud ja automatiseeritud valtsimispingid. Käesoleval ajal valmistab Novo-Kramatorski tehas koos teiste tehastega võimsat, täielikult mehhaniseeritud ja automatiseeritud pinki „2500" lehtmetalli pidevaks kuumvaltsimiseks; selle pingi tootlikkus võrdub peaaegu kogu mustade valtsmetallide toodanguga 1913. aastal.

Söetööstuse varustamine kombainidega, millede tootmine on 1940. aastaga võrreldes kasvanud üle 36 korra, võimaldas täielikult mehhaniseerida paljud tähtsad söe tootmise protsessid.

TÖÖPINGITOOSTUSE — MASINAEHITUSE TEHNILISE PROGRESSI ALUSE — ARENEMINE

	1913. a.	1917. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Metallilõikepinkide tootmine — tuh. tk.	1,5	0,2	2,0	58,4	38,4	124,0
Kõige progressiivsemate tööpingirühmade osatähtsus (protsentides) . . .	—	—	4	37	33	37

Metallilõikepinkide tootmine suurenes 1956. aastal, võrreldes 1913. aastaga, rohkem kui 80-kordseks.

Nõukogude tööpingiehituses luuakse progressiivseid suuri ja keerulisi unikaalseid tööpinke ja sepa- ning pressimisseadmeid. Kolomna rasketööpingiehitustehas laskis välja unikaalse karusselltreipingi kuni 13-meetrise läbimõõduga detailide töötlemiseks. See pink kaalub 650 tonni, s. o. ligikaudu sama palju kui 250 harilikku pinki kokku; pink koosneb rohkem kui 40 000 osast ning seda käivitavad 46 mootorit. Seda keerulist masinat juhib puldilt üks tööline.

Aastas kuni 150 miljonit kinnitusdetaili valmistavate külmsepistamise automaatide väljalaskmine kindlustab tööjõukulu vähenemise kümneid kordi, võrreldes nende detailide tootmisega universaalsetel metallilõikepinkidel.

1935. aastal projekteeriti esimene automootorite blokkide töötlemise automaatliin, 1940. aastal loodi traktori roomikurullide töötlemise esimene automaatliin. Praegu on masinaehituses raske leida ettevõtet, kus ühel või teisel määral ei rakendataks automaatseadmeid.

Nõukogude tööpingiehitajad on saavutanud suuri metallilõikamise kiirusi, mis käesoleval ajal ulatuvad kuni mitme tuhande meetrini minutis.

VIISAASTAKUTE JOOKSUL LOODI AUTO- JA TRAKTORITÖÖSTUS

	1913. a.	1917. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Toodeti — tuh. tk.:						
Autosid	*	—	0,8	145	75	465
Sealhulgas:						
Veoautosid	—	—	0,7	136	69	358
Sõiduautosid	—	—	0,1	6	5	98
Traktoreid:						
Üldarv	—	—	1,3	32	8	184
15-hobujõulises arvestuses	—	—	1,8	66	15	371

Autotööstust hakati looma kahekümnendate aastate teisel poolel, käesoleval ajal laseb ta aga välja peaaegu pool miljonit autot aastas ehk igas minutis ühe auto. Autotööstus soodustas autotranspordi arengut, mille veosekäive 1956. aastal moodustas üle 48 miljardi tonnkilomeetri. Paralleelselt autotööstusega loodi ka uus masinatööstusharu — kuullaagritööstus.

1923. aastal lasti välja esimesed kaks traktorit, 1956. aastal aga — 371 000 traktorit (15-hobujõulises arvestuses). Kodumaine traktoritööstus on loonud võimsa materiaal-tehnilise baasi meie kõrgesti mehhaniseeritud suurpõllumajandusele.

* Revolutsioonieelsel Venemaal lasti välja tühine arv autosid üksikutes masinaehitustehastes. Andmed revolutsioonieelsel perioodil toodetud autode arvu kohta ei ole säilinud.

PÕLLUTÖÖMASINATE TOOTMINE

	1913. a.	1917. a.	1928 a	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Toodeti — tuh. tk.:						
Traktori-atru	—	—	0,5	38	8	124
Traktori-külvimasinaid . .	—	—	0,6	21	2	199
Traktori-kultivaatoreid . .	—	—	—	32	1	150
Traktori-niidumasinaid . .	—	—	—	3	—	27
Teraviljakombaine	—	—	—	13	0,3	82
Ribaslõikusmasinaid . . .	—	—	—	—	—	81
Maisikombaine	—	—	—	—	—	14
Peedikoristamiskombaine . .	—	—	—	—	—	8
Silokombaine	—	—	—	—	—	32

Ajakohaste kõrge tootlikkusega põllutöömasinate tootmise kasv kindlustab ulatuslikult peamiste põllutööde mehhaniseerimist.

1957. aasta alguseks oli põllumajanduses üle poolteise miljoni traktori (15-hobujõulises arvestuses), 385 000 teraviljakombaini ja miljoneid teisi keerulisi põllutöömasinaid.

MASINAEHITUS LOOB RAUDTEETRANSPORDI UUE TEHNIKAGA VARUSTAMISE ALUSE

	1913. a.	1917. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Toodeti:						
Magistraal-auruvedureid — tk.	477	410	479	914	8	490
Magistraal-mootorvedureid:						
tk.	—	—	—	5*	—	161
tuh. HJ	—	—	—	5*	—	322
Magistraal-elektrivedureid:						
tk.	—	—	—	9	—	216
tuh. HJ	—	—	—	29	—	734

Esimese viisaastaku lõpus lasti välja esimesed elektrivedurid ja mootorvedurid.

Kuuendal viisaastakul arenes raudteetranspordi uue tehnikaga varustamise laiaulatusliku programmi teostamine raudtee elektri- ja mootorveduritele üleviimise baasil.

1957. aastal lõpetati magistraal-auruvedurite tootmine ja samal aastal toodetakse 400 mootorvedurit ja 279 elektrivedurit.

Mootorveduri kasuliku töö koefitsient on 28 protsenti, auruveduril aga vaevalt 9 protsenti. Mootorvedur läbib üle 800 kilomeetri ilma kütte, vee ja õli tagavarade täiendamiseta, mis tunduvalt tõstab raudteede läbilaskevõimet. Elektrivedurite kasutamine suurendab liiklemiskiirust ja raudteede läbilaskevõimet.

* Sealhulgas üks mootor-auruvedur.

KÕRGE TOOTLIKKUSEGA MASINAD ASENDAVAD MULLATÖÖLISE RASKET TÖÖD

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Toodeti — tk.					
Ekskavaatoreid	—	—	274	10	6 784
Traktori-skreepereid . . .	—	—	2 104	34	1 991
Buldoosereid	—	—	118	1	9 487
Haake-greidereid	—	97	693	98	1 810
Autogreidereid	—	—	—	—	1 646

1957. aasta alguseks oli ehitusalal mehhaniseeritud 94 protsenti mullatöödest. Seda kindlustas ajakohaste kõrge tootlikkusega mullatööseadeldiste tootmise tunduv kasv.

Uraali raskemasinaehitustehas toodab sammuvaid ekskavaatoreid, millede kopa maht on 14 m^3. See ekskavaator asendab mitut tuhandet käsitsi töötavat mullatöölist.

Revolutsioonieelsel Venemaal Moskva—Peterburi raudtee ehitusel töötas 12 000 mullatöölist, kes labidate ja kärude abil paigutasid raudteetammi 8 aasta jooksul üle 100 miljoni m^3 pinnast. Kaasaegsetes tingimustes aga võivad samasuguse mahuga töö sooritada 30 14-kantmeetrise kopamahuga sammuvat ekskavaatorit ühe aasta jooksul, kusjuures töötaksid ainult 500 ekskavaatorimasinisti.

APARAADITÖÖSTUS ON TOOTMISE KOMPLEKSSE AUTOMATISEERIMISE ALUS

	1940. a.	1950. a.	1956. a.
Aparaatide tootmise kasv (1940. a. = 1)	1	7	30

Aparaaditööstus loodi nõukogude võimu aastail. Progressiivse tehnika areng tingis mitmesuguste automatiseerimise aparaatide ja seadmete loomise ja juurutamise rahvamajandusse.

Nõukogude teadlaste poolt leiutatud täpselt töötavad kaugmõõtmise ja kaugjuhtimise aparaadid on leidnud laialdast kasutamist.

Suure Isamaasõja lõpus hakati välja laskma uusi elektronaparaate temperatuuri, rõhu ja kulumise mõõtmiseks ning reguleerimiseks. Uued aparaadid lastakse välja teaduse viimaste saavutuste alusel, kusjuures on kasutatud ultraheli võnkumisi, radioaktiivset kiirgust ja teisi füüsikalisi printsiipe.

Automaatseadeldiste loomine võimaldas asendada masinatega mitte ainult füüsilist tööd, vaid ka mõnda vaimse tegevuse ala. Nõukogude kiirestitegutsev elektronarvutusmasin „БЭСМ" asendab kümnete tuhandete inimeste tööd.

	1913. a.	1917. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Toodeti — tk.						
Puuvilla kraasmasinaid . .	—	—	—	1 312	2	1 400
Ketrusmasinaid	—	—	66	1 109	11	1 666
Kudumistelgi	4 620	3 374	3 708	1 823	18	13 953
Sealhulgas automaatseid .	—	—	1 141	1 735	8	12 773
Tööstuslikke õmblus-masinaid	—	—	—	20 281	3 270	51 790

Masinaehituse arenemine varustab uue tehnikaga kõiki kerge- ja toiduainetetööstuse harusid. Käesoleval ajal toodetakse meil nende harude jaoks üle 3000 liigi mitmesuguseid tehnoloogilisi seadmeid.

Tekstiilitööstuses juurutatakse laialdaselt automaatkudumistelgi, milliste tootmine moodustas 1956. aastal 92 protsenti kudumistelgede üldtoodangust.

Meie maa jalatsitööstuses valmistatakse rõhuv enamus jalatsitest konveieritel.

On loodud kõrge tootlikkusega seadmed toiduainetetööstusele — automaat- ja mehhaniseeritud vooluliinid või-, liha-, makaroni-, kondiitritööstusele ja teised progressiivsed seadmed, mis tõstavad tööviljakust ja parandavad toiduainete kvaliteeti.

„Kommunism — see on nõukogude võim pluss kogu maa elektrifitseerimine."

V. I. Lenin

LENINLIKU GOELRO PLAANI TEOSTAMINE

	1913. a.	1921. a.	GOELRO plaan	1935. a.	1935. a. protsentides, võrreldes GOELRO plaaniga
Rajoonielektrijaamade võimsus — tuh. kW . . .	189	255	1 750	4 076	233

1920. aastal, kui rahvamajandus oli veel põhjalikult laostunud seisukorras ja vaenlased mõõtsid Nõukogude vabariigi eluiga nädalate ning kuudega, püstitas V. I. Lenin ülesande koostada Venemaa elektrifitseerimise grandioosne plaan (GOELRO), mis oli arvestatud 10—15 aasta peale.

V. I. Lenini juhtimisel ja isiklikul osavõtul koostati selline plaan ja see kinnitati 1920. aasta detsembris VIII ülevenemaalise nõukogude kongressi poolt.

GOELRO plaan oli Nõukogude vabariigi rahvamajanduse arendamise esimene generaalplaan, mis töötati välja elektrifitseerimise alusel ja millel oli riikliku rahvamajanduse perspektiivplaani koostamise esimese näitena tohutu suur tähtsus.

GOELRO plaan nägi ette kolmekümne rajoonielektrijaama ehitamist üldvõimsusega 1,5 miljonit kilovatti ning kõigi rajoonielektrijaamade võimsuse tõstmist 1 750 000 kilovatini 15 aasta jooksul.

Nõukogude inimeste ennastsalgava töö tulemusena oli 15 aasta pärast, s. o. 1935. aasta lõpuks, leninlik elektrifitseerimise programm ületatud enam kui 2-kordselt.

GOELRO plaani täitmise käigus ehitati 40 rajoonielektrijaama plaanis ette nähtud 30 asemel.

Käesoleval ajal on NSV Liit saavutanud elektrienergia tootmise alal esimese koha Euroopas ja teise koha maailmas; 1920. aastal aga, kui võeti vastu GOELRO plaan, oli meie maa elektrienergia tootmise alal maailmas 18-ndal kohal. Elektrienergia toodang 1920. aastal moodustas 0,5 miljardit kilovatttundi. Sellise taseme juures pidi võitnud proletariaat hakkama elektrifitseerima meie maad. Käesoleval ajal annavad nõukogude elektrijaamad iga päev sama palju elektrienergiat kui 1920. aasta kestel kogu maa elektrijaamad kokku.

MEIE MAA ENERGEETIKABAAS ON LOODUD NÕUKOGUDE VÕIMU AASTAIL

	1913. a.	1916. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Elektrijaamade võimsus — milj. kW	1,1	1,2	1,9	11,2	11,1	43
Elektrienergia toodang — miljardit kWt	1,9	2,6	5,0	48,3	43,3	192

Tsaari-Venemaal esindasid elektrienergeetikat väikesed tööstuslikud ja linnaelektrijaamad, millede üldvõimsus 1913. aastal oli veidi üle ühe miljoni kilovati.

1956. aastal moodustas elektrienergia toodang 192 miljardit kilovatt-tundi — see on peaaegu 100 korda rohkem, kui toodeti 1913. aastal tsaari-Venemaal.

Ainuüksi 1956. aastal käiku lastud elektrijaamade võimsus ületab üheksa sellise suure elektrijaama võimsuse nagu Dneproges.

NÕUKOGUDE INIMESED ALISTAVAD JÕGEDE VÕIMSAT JÕUDU

	1913. a.	1916. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Hüdroelektrijaamade võimsus — milj. kW	0,02	0,02	0,1	1,6	1 3	8,4
Nende poolt toodetud elektrienergia — miljardit kWt	0,04	0,04	0,4	5,1	4,8	29,0
Protsentides, võrreldes elektrienergia üldtoodanguga .	1,8	1,4	8,6	10,6	11,2	15,1

Vanal revolutsioonieelsel Venemaal jõgede suurt jõudu peaaegu ei kasutatud. Hüdroenergeetika on loodud nõukogude võimu aastail.

Kodusõja ja majandusliku laose raskeil aastail hakati V. I. Lenini algatusel looma esimest nõukogude hüdroelektrijaama — Volhovstroid, praegu on aga ehitatud kümneid suuri hüdroelektrijaamu üle kogu meie maa. Enne revolutsiooni ei olnud Volgal ühtki hüdroelektrijaama. Käesoleval ajal on Volgal viis suurt hüdroelektrijaama, mis 1956. aastal andsid rahvamajandusele üle nelja miljardi kilovatt-tunni odavat elektrienergiat.

Ainuüksi Kuibõševi hüdroelektrijaam annab pärast kõikide agregaatide käikulaskmist rahvamajandusele ligikaudu 10 miljardit kilovatt-tundi elektrienergiat.

Võimsuselt ja elektrienergia toodangult ületab Kuibõševi hüdroelektrijaam maailma kõige suurema elektrijaama — Grand-Coulee elektrijaama Ameerika Ühendriikides. Kuibõševi hüdroelektrijaam hakkab andma aastas viis korda rohkem elektrienergiat, kui kõik elektrijaamad tsaari-Venemaal 1913. aastal kokku.

Kuuendal viisaastakul areneb väga suurte hüdroelektrijaamade ehitamine meie maa ida-osas. Angara jõele ehitatava Bratski hüdroelektrijaama võimsus võrdub 55 Volhovstroi hüdroelektrijaama võimsusega, tema elektrienergia toodang aga võrdub NSV Liidu Euroopa-osa suurimate hüdroelektrijaamade — Kuibõševi ja Stalingradi hüdroelektrijaamade elektrienergia kogutoodanguga.

Sotsialistlik majandussüsteem lahendas elektrijaamade ühtse ringsüsteemi loomise ja elektrienergia suurte vahemaade taha üleandmise probleemi.

ELEKTRIENERGIA TOOTMISE TSENTRALISEERIMINE

	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Toodeti elektrienergiat — miljardit kWt	5,0	48,3	43,3	192
Sealhulgas rajoonide energiasüsteemidesse kuuluvate elektrijaamade poolt	1,9	39,2	35,8	159
Protsentides, võrreldes elektrienergia üldtoodanguga	39	81	83	83
Rajoonide energiasüsteemidesse kuuluvate elektrivõrkude pikkuse kasv (11 ja rohkem kilovolti — ahelate kaupa) — tuh. km	2,0	22,5	23,8	61,0

Nõukogude energeetika areng toimub elektrienergia tootmise edasise tsentraliseerimise teel; 83 protsenti elektrienergia toodangust annavad rajoonide energiasüsteemid.

Enne revolutsiooni töötasid elektrijaamad isoleeritult teatud vabriku või piirkonna tarbeks, linnade — Moskva, Leningradi, Bakuu — tsentraliseeritud korras elektriga varustamiseks tehti vaid esimesi katseid.

Elektrienergia tootmise tsentraliseerimine arenes tihedas seoses elektrivõrkude pikkuse kasvuga. Kõige suurem elektrivõrk revolutsioonieelsel Venemaal oli liin, mis kulges Klassoni-nimelisest riiklikust rajoonielektrijaamast kuni Moskvani, liini pinge oli 70 kilovolti ja pikkus 70 kilomeetrit. Käesoleval ajal on ehitatud kaheahelaline elektri ülekandeliin Kuibõšev—Moskva, mille pinge on 400 kilovolti ja pikkus ligikaudu 900 kilomeetrit.

On loodud Kesktööstusrajooni, Lõuna, Uraali suured ühendatud energiasüsteemid. Teostatakse NSV Liidu Euroopa-osa ühtse energiasüsteemi loomist, mis hakkab andma poole kogu meie maal toodetavast elektrienergiast.

ÜLE 60 PROTSENDI ELEKTRIENERGIAT ANNAVAD MEIE MAA KÕIGE SUUREMAD ELEKTRIJAAMAD

	1956. a. toodeti elektrienergiat (miljardit kWt)	Protsentides
Kõik elektrijaamad	192	100
Sealhulgas võimsusega — kW:		
kuni 500	8	4
500 kuni 9 999	15	8
10 000 kuni 49 999	25	13
50 000 kuni 99 999	26	13
100 000 ja rohkem	118	62

Kõige suurem elektrijaam revolutsioonieelsel Venemaal oli Moskva elektrijaam 57 000-kilovatilise võimsusega. Kuibõševi hüdroelektrijaama võimsus on 2 100 000 kilovatti, Bratski hüdroelektrijaama võimsus aga — 3 600 000 kilovatti.

Võimsate energeetikaagregaatidega varustatud suurte elektrijaamade ehitamine suurendab elektrienergia tootmise kontsentratsiooni taset. Ainult 98 üle 100 000-kilovatilise võimsusega elektrijaama andsid 1956. aastal rahvamajandusele üle 60 protsendi kogu toodetud elektrienergiast.

NSV Liidus arendatakse energeetikat uuel kõrgel tehnilisel tasemel.

UUE TEHNIKA JUURUTAMINE ELEKTRIJAAMADES

(aasta lõpuks)

	1940. a.	1950. a.	1956. a.
Rajoonielektrijaamad			
Kõrgsurve seadeldiste võimsus — tuh. kW	147	1 825	11 408
protsentides, võrreldes soojuselektrijaamade üldvõimsusega	3	20	57
Põlemisprotsessi reguleerimise automatiseerimine katlaagregaatides:			
Agregaatide arv	18	226	805
Nende aurutootlikkus protsentides, võrreldes üldise aurutootlikkusega	6	49	80
Energiasüsteemide dispetšeripunktide telemehhaniseerimine:			
Energiasüsteemide dispetšeripunktide arv	—	1	29
Kaugjuhtimise vahenditega varustatud dispetšeripunktidest juhitavate energiasüsteemide võimsus, protsentides, võrreldes energiasüsteemide koguvõimsusega	—	3	70
Hüdroelektrijaamade töö telemehhaniseerimine:			
Jaamade arv	1	14	46
Nende võimsus protsentides, võrreldes hüdroelektrijaamade koguvõimsusega	0,2	22	46
Elektrialajaamade töö telemehhaniseerimine:			
Alajaamade arv	—	1	267

Kõrgsurve ja kõrgtemperatuuri auruturbiinide kasutamine elektrijaamades võimaldab rahvamajandusele kokku hoida palju kütteainet.

Nii vähendab auru surve tõstmine 90 kuni 135 atm. ja temperatuuri tõstmine 500° kuni 535° C kütte erikulu elektrienergia tootmisel 10—12 protsendi võrra.

Hüdroelektrijaamad on peaaegu täielikult automatiseeritud, ligikaudu pooled neist on üle viidud kaugjuhtimisele. Nii juhitakse Moskvast Uglitši ja Štšerbakovi hüdroelektrijaamade tööd 200—250 kilomeetri kauguselt. Usbeki NSV-s juhitakse energiasüsteemi kuuluvaid hüdroelektrijaamu 170 kilomeetri kauguselt.

1954. aastal anti NSV Liidus ekspluatatsiooni esimene aatomielektrijaam maailmas. Et toota 20 miljonit kilovatt-tundi elektrienergiat soojuselektrijaamades, oleks vaja üle 15 ešeloni kivisütt, samal ajal aga sellise energia hulga tootmiseks aatomielektrijaamas on vaja ainult mõned kilogrammid uraani.

ELEKTRIJAAMADE TOOTAJAD ON MEIE MAALE KOKKU HOIDNUD MILJONEID TONNE KÜTUST

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1956. a.
Tingkütuse erikulu (rajoonielektrijaamades) ühe toodetud kilovatt-tunni elektrienergia kohta — grammides	1 060	820	598	463

1913. aastal kulutati iga kilovatt-tunni elektrienergia tootmiseks üle ühe kilogrammi tingkütust.

Uue tehnika ja uute töömeetodite juurutamine võimaldas vähendada tingkütuse kulu ühe toodetud kilovatt-tunni elektrienergia kohta, võrreldes 1913. aastaga, üle kahe ja poole korra. Seetõttu, et rajoonielektrijaamades vähendati 1956. aastal 1928. aastaga võrreldes tingkütuse erikulu 357 grammi võrra, hoiti rahvamajanduses kokku 1956. aastal üle 40 miljoni tonni tingkütust.

SÖETOODANG NSV LIIDUS ÜLETAS 1913. AASTA TOODANGU 15-KORDSELT

	1913. a.	1917. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Söe kogutoodang — milj. t	29,1	31,3	35,5	165,9	149,3	429,2
Sealhulgas:						
Donetsi basseinis	25,3	24,8	27,3	94,3	38,4	154,1
Moskva-lähises basseinis . .	0,3	0,7	1,1	10,1	20,3	42,2
Kuznetski basseinis	0,8	1,3	2,6	22,5	30,0	66,2
Petšora basseinis	—	—	—	0,3	3,3	15,4
Uraali basseinis	1,2	1,6	2,0	12,0	25,7	52,3
Karaganda basseinis . . .	—	—	—	6,3	11,3	25,9

Revolutsioonieelne Venemaa oli söetoodangult kuuendal kohal maailmas ja viiendal kohal Euroopas.

Venemaa, rikkaim maa söevarude poolest, vedas sütt sisse Inglismaalt. Donbassis, kus peremehetsesid välismaised kapitalistid, raiusid kaevurid mäekirkadega lahti söekihte maa-alustes kaevandustes, millistes oli palju gaasi ja tolmu. Donbass andis ainult 25 miljonit tonni sütt aastas.

Nõukogude võimu aastail on loodud võimas kõrgesti mehhaniseeritud söetööstus.

1956. aastal toodeti iga 25 päeva jooksul rohkem sütt kui kogu 1913. aasta jooksul. Nõukogude Liit on söetoodangult teisel kohal maailmas ja esimesel kohal Euroopas.

Põhjalikult muutus söetööstuse vana ühekülgne paigutus. Nõukogude võimu aastail on loodud teine võimas söebassein Idas — Kuznetski bassein, kus on rikkalikud kõrgekvaliteetse söe varud. Kuzbassis toodeti 1956. aastal sütt 85 korda rohkem kui 1913. aastal. Maa ida-osas, tsaari-Venemaa endises mahajäänud ääremaal, on loodud kolmas söebassein — Karaganda. Karaganda (kaasa arvatud Ekibastuzi leiukoht) andis 1957. aastal rohkem sütt, kui seda toodeti 1913. aastal kogu Venemaal.

Kuigi söe tootmine aastast aastasse tunduvalt kasvab, ei rahulda see kasv veel täielikult rahvamajanduse kasvavaid vajadusi.

NLKP XX kongress püstitas söetööstuse ette ülesande — likvideerida kuuendal viisaastakul söe kaevandamise mahajäämine rahvamajanduse kasvavatest vajadustest kütteaine järele ning tagada vajalike riiklike kütteainevarude loomine.

Tänu nõukogude inimeste kangelaslikkusele taastati kõige lühema aja jooksul Donbassi ja Moskva-lähise basseini kaevandused, mis olid fašistlike okupantide poolt purustatud.

SÖETOODANG DONBASSIS JA MOSKVA-LÄHISES BASSEINIS

	1940. a.	1943. a.	1945. a.	1956. a.
Söetoodang Donbassis — milj. t . .	94,3	4,3	38,4	154,1
Protsentides, võrreldes 1940. aastaga	100	4,5	40,7	163
Söetoodang Moskva-lähises basseinis — milj. t	10,1	14,7	20,3	42,2
Protsentides, võrreldes 1940. aastaga	100	146	201	418

Donetsi ja Moskva-lähises söebasseinis purustasid saksa fašistlikud röövvallutajad 1135 kaevandust, kus toodeti üle 100 miljoni tonni sütt. Nad röövisid ja vedasid Saksamaale 2700 soonimismasinat, 15 000 suruõhuhaamrit ja muud sisseseadet.

Niipea kui mõni osa territooriumist vaenlasest vabastati, hakkasid nõukogude inimesed seal kangelaslikult võitlema purustatud kaevanduste taastamise eest. Purustatud kaevanduste taastamine lõpetati kõige lühema aja jooksul.

Moskva-lähises basseinis saavutati sõjaeelne söetoodangu tase üheksa kuud pärast taastamise algust. 1943. aastal toodeti Moskva-lähises basseinis 14,7 miljonit tonni sütt, ning seega suurenes kivisöe toodang sõjaeelse 1940. aastaga võrreldes 46 protsenti. Donetsi basseinis saavutati söetoodangu sõjaeelne tase juba 1950. aastal, 1956. aastal aga ületati see 63 protsendi võrra.

ELEKTER SÖETÖÖSTUSE TEENISTUSES

	1928. a.	1940. a.	1956. a.
Töömasinaid teenindavate jõumasinate võimsus — milj. kW	0,3	1,5	6,1
Jõuprotsesside elektrifitseerimise koefitsient (võimsuse järgi)	73,7	95,8	99,2

Töömasinaid teenindavate jõumasinate võimsus söetööstuses on viimase 28 aasta jooksul kasvanud 22-kordseks.

Jõuprotsessid on söetööstuses peaaegu täielikult elektrifitseeritud.

KASVAB SUURTE MEHHANISEERITUD KAEVANDUSTE JA KARJÄÄRIDE ARV*

	1940. a.	1950. a.	1956. a.
Töötavate kaevanduste üldarv . . .	546	897	1 002
Neist keskmise ööpäevase söetoodanguga — tonnides:			
kuni 100	22	67	35
101 kuni 300	97	193	141
301 kuni 500	114	171	159
501 kuni 1000	167	279	309
1001 kuni 2000	104	146	256
üle 2000	42	41	102
Karjääride üldarv	7	27	45
Neist keskmise ööpäevase söetoodanguga — tonnides:			
kuni 1000	—	4	1
1001 kuni 3000	5	14	16
3001 kuni 5000	2	7	14
üle 5000	—	2	14

NSV Liidus kasvab pidevalt suurte eesrindliku tehnikaga varustatud kaevanduste ja karjääride arv, mis kindlustab veelgi kõrgema tööviljakuse taseme ning söetoodangu omahinna alanemise. Söetoodangu kasvava kontsentratsiooni tulemusena viimase 16-ne aasta jooksul, kaasa arvatud ka sõja-aastad, on keskmine ööpäevane söetoodang ühe kaevanduse kohta kasvanud 738 tonnilt 929 tonnile. Ööpäeva keskmine söetoodang ühe karjääri kohta (lahtisel tööl) suurenes 2500 tonnilt 1940. aastal 4700 tonnile 1956. aastal.

* Selles ja järgmistes tabelites söetööstuse kohta on esitatud andmed endise Söetööstuse Ministeeriumi kaevanduste kohta, mis andsid 96 protsenti kogu NSV Liidu söetoodangust.

	Mehhaniseeritud tööde maht protsentides, võrreldes teostatud tööde kogumahuga				
	1913. a.	1940. a.	1945. a.	1950. a.	1956. a.
Söe soonimine ja lahtiraiumine . . .	1,7	94,8	93,2	98,7	99,0
Söe laadimine laugete ja kaldkihtide koristusetes	—	0,1	0,1	15,7	36,1
Kivisöe transportimine koristusetes* .	—	90,4	82,8	99,1	99,9
Kivisöe ja aheraine äravedu — veosekäibe alusel**	—	75,2	86,5	97,1	99,9
Kivisöe ja aheraine laadimine põhiliste horisontaalsete ettevalmistuskaeveõõnsuste läbindamisel . . .	—	—	—	24,6	49,7
Kivisöe laadimine raudteevagunitesse	—	86,5	83,2	99,4	99,9

* 1940. ja 1945. aasta kohta on näidatud transport koristus- ja ettevalmistusetes.
** 1940. ja 1945. aasta kohta on näidatud kivisöe äravedu ainult põhilistes horisontaalsetes veokaeveõõnsustes, 1950. ja 1956. aasta kohta — kõigis horisontaalsetes veokaeveõõnsustes.

SÖETÖÖSTUS ON VARUSTATUD AJAKOHASTE KÕRGE TOOTLIKKUSEGA MASINATEGA

(aasta lõpuks; tükki)

	1940. a.	1945. a.	1950. a.	1956. a.
Söekombainid	24	7	688	2 614
Rasked soonimismasinad	3 421	2 815	4 815	3 577
Läbindamiskombainid	—	—	19	258
Lõõripuurmasinad	—	99	502	810
Aheraine laadimismasinad	36	55	1 424	4 610
Kraapkonveierid	—	2 049	18 996	33 635
Lintkonveierid	2 920	3 374	6 725	10 419
Elektrivedurid	1 841	1 887	7 253	12 317

Mäekirkast söekombainini, mis on loodud kodumaise masinaehituse poolt, — selline on tee, mille on söetööstus ära käinud nõukogude võimu aastail. Kuni Sotsialistliku Oktoobrirevolutsioonini toimus söetööstuses söe tootmine peamiselt käsitsi. Õige vähesel määral olid mehhaniseeritud vaid söe soonimine ja lahtiraiumine. Nimetatud tööd olid 1913. aastal mehhaniseeritud vaid 1,7 protsendi ulatuses.

Kodumaine masinaehitus on loonud uued kõrge tootlikkusega masinad — söekombainid, soonimis-laadimismasinad, söelaadimismasinad ja aherainelaadimismasinad, võimsad kraapkonveierid, elektrivedurid, mis võimaldasid suurendada söetoodangut ja tõsta tööviljakust.

Kõrge tootlikkusega masinad tõrjuvad ikka rohkem välja käsitsi sooritatavat kaevuritööd. Söekombain vabastas raskest käsitsitööst tuhanded laavakaevurid. Etest veostrekki sütt vedava töölise raske ja kurnav töö on asendatud võimsate konveieritega. Söe ja aheraine äravedu hobustega ja inimjõul on asendatud elektriveduritega. On tekkinud uued mehhanisaatori elukutsed: kombainide, elektrivedurite, kraapvintside ja konveierite masinistid.

Kuid söekaevandustes esineb veel käsitsitööd põhi- ja eriti abitöödel. Vähe on juurutatud komplekssset mehhaniseerimist. NLKP XX kongressi direktiivides aastaiks 1956—1960 on ette nähtud söe tootmise komplekssseks mehhaniseerimiseks laavade lae käsitsemise ja konveierite edasiviimise mehhaniseerimine puhastuskaeveõõnetes, kindlustada söelaadimise edasine mehhaniseerimine laugete ja kaldkihtide kaevandamisel, samuti viia lõpule söe ja aheraine laadimise mehhaniseerimine ettevalmistus-kaeveõõnete läbindamisel.

NSV LIIDUS ARENDATAKSE EFEKTIIVSET SÖE TOOTMIST

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Söe tootmine lahtistes kaevandustes (karjäärides) — milj. t	0,2	0,3	6,3	17,8	77,5
Osatähtsus söe kogutoodangus (protsentides) . . .	0,6	0,9	4,1	12,5	18,7

Revolutsioonieelsel Venemaal sütt lahtistes kaevandustes peaaegu ei toodetud.

Söetööstuse arenemisega nõukogude võimu aastail meie maa idaosas, kus söekihid asuvad suhteliselt maapinna lähedal, hakati sütt laialdaselt tootma ekskavaatorikoppadega pinna pealt.

Söe tootmine lahtistes kaevandustes tõstab tööliste tööviljakuse rohkem kui 6-kordseks, võrreldes maa-aluse tootmisega, vähendab märksa söe tootmise omahinda ja võimaldab täielikult mehhaniseerida söe tootmise ja transpordi protsesse.

KAEVURI TÖÖ MUUTUS NÕUKOGUDE LIIDUS KÕRGE TOOTLIKKUSEGA TÖÖKS

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Kuu keskmine söetoodang ühe töölise kohta — t . .					
Kokku	12,8	12,7	30,6	23,8	38,3
Sealhulgas:					
Kaevandustes	12,8	12,7	29,9	21,6	32,3
Karjäärides			65,7	86,9	203,6

Söetööstuse varustamine nõukogude võimu aastail ajakohase kõrge tootliku tehnikaga tõstis kaevuri tööviljakuse revolutsioonieelse perioodiga võrreldes kolmekordseks.

NAFTATÖÖSTUSE ARENEMINE

	1913. a.	1917. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Toodeti naftat — milj. t . .	9,2	8,8	11,6	31,1	19,4	83,8
Protsentides, võrreldes 1913. a.	100	95	126	337	210	908

Naftatoodangu juurdekasv ainult 1956. aastal oli peaaegu poolteist korda suurem kui nafta kogutoodang revolutsioonieelsel Venemaal.

Nõukogude võimu aastail teostatud rekonstrueerimise tulemusena on nafta tootmine varustatud märkimisväärse arvu ajakohaste seadmetega.

Käesoleval ajal toodetakse 64 protsenti naftat fontaanviisil ja 35 protsenti pumpade ja kompressorite abil.

Viimaseil aastail on NSV Liidus hakatud laialdaselt kasutama naftaleiukohtade ekspluateerimise progressiivseid meetodeid — väljaväline ja väljasisene nafta veega väljatõrjumine, kihisse gaasi ja õhu surumine kihirõhu säilitamiseks, kihi hüdrauliline lõhkumine ja teised meetodid.

Naftakihtide ekspluateerimise progressiivsete meetodite kasutamise tulemusena saadi ainuüksi 1956. aastal täiendavalt üle 18 miljoni tonni naftat.

NSV Liidus töötatakse ümber peaaegu kogu naftatoodang ning sellest eraldatakse suur hulk väärtuslikke naftasaadusi. Tsaari-Venemaal töödeldi vaid 62 protsenti naftast, ülejäänud nafta põletati kütteainena ja osaliselt veeti välja.

Naftatöötlemistööstuse kogutoodang suurenes 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes 23-kordseks. Naftatöötlemistehastes kasutatakse uusi tehnoloogilisi protsesse: termiline ja katalüütiline krakkimine, alküleerimine, katalüütiline aromatiseerimine ja teised protsessid, mis võimaldasid tunduvalt suurendada heledate naftasaaduste toodangut toorainest ja parandada nende kvaliteeti. Sellel alusel on loodud kõrge oktaanarvuga bensiinide ja aromaatsete süsivesikute tootmine madala oktaanarvuga ja väävlit sisaldavatest naftadest.

NÕUKOGUDE VÕIMU AASTAIL ON LOODUD UUED VÕIMSAD NAFTARAJOONID

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Toodeti naftat Volgamaa, Uraali, Kaug-Ida, Kesk-Aasia ja Kasahstani piirkondades — milj. t . .	0,3	0,3	3,8	5,5	59,1
Protsentides, võrreldes nafta kogutoodanguga	2,9	2,5	12,2	28,4	70,5

Tsaari-Venemaal oli peamiseks nafta tootmise rajooniks Bakuu rajoon.

Nõukogude võimu aastail on loodud uus võimas naftabaas Uraali—Volga rajoonides, mida hakati nimetama „Teiseks Bakuuks". 1956. aastal andsid Volgamaa, Uraali, Kaug-Ida, Kesk-Aasia ja Kasahstani piirkonnad meie maale naftat 6,4 korda rohkem kui seda toodeti kogu Venemaal 1913. aastal.

NAFTAPUURAUKUDE PUURIMISE MAHU JA KIIRUSE KASV

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Naftapuuraukude läbindamine puurimisel — tuh. m .	277	362	1 947	927	5 090
Puuraukude puurimise kiirus (ühe seadme kohta kuus) — meetrites:					
Ekspluatatsioonpuuraukude puurimisel	35	63*	412	319	940
Luurepuuraukude puurimisel		40*	233	185	342

Naftapuuraukude puurimise maht kasvas 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes 18-kordseks.

Kui tsaari-Venemaal kasutati peamiselt vähetootlikku löökpuurimist, siis 1932. aastaks asendas pöörlev rootor-puurimine vanad, tehniliselt ebatäiuslikud puurimisviisid ja tema osatähtsus puurimise üldmahus moodustas üle 94 protsendi. Viimastel aastatel on laialdaselt levinud progressiivsed puurimismeetodid — turbopuurimine ja forsseeritud režiimiga puurimine. 1956. aastal oli turbopuurimise osatähtsus 85 protsenti puurimise üldmahust, puurpinkide arv aga, mis töötas forsseeritud režiimiga, moodustas kaks kolmandikku pinkide üldarvust. Progressiivsete puurimismeetodite kasutamine võimaldas tõsta ekspluatatsioonipuuraukude puurimise kiirust 1928. aastaga võrreldes 15-kordseks ja luurepuuraukude puurimist — 9-kordseks.

Naftapuuraukude puurimise tehnikas on uueks ja veelgi efektiivsemaks meetodiks käesoleval ajal elektripuuri kasutamine, mille abil puuritakse sügavaid puurauke.

* 1928. aasta kohta teistes statistilistes kogumikes varem avaldatud ebatäpsed andmed on nüüd täpsustatud.

ON LOODUD UUED KÜTTEAINETE TOOSTUSE HARUD — GAASI- JA PÕLEVKIVITOOSTUS

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Toodeti:					
Looduslikku gaasi (kaasa arvatud kaasproduktina saadud gaas) — milj. m^3 . .	—	304	3 219	3 278	12 069
Põlevkivi — tuh. t	—	0,6	1 683	1 387	11 552

Looduslik gaas on kõige ökonoomsem kütteaine liik. Ühe tonni loodusliku gaasi omahind (ümberarvestatult tingkütuseks) on mitu korda madalam kivisöe ja nafta omahinnast. Kapitalimahutused ühe tonni loodusliku gaasi kohta on tunduvalt madalamad kui ühe tonni kivisöe ja teiste kütuseliikide kohta. Gaasi on väga mugav transportida.

Tsaari-Venemaal ei kasutatud loodusliku gaasi suuri varusid üldse.

1956. aastal suurenes gaasi tootmine 1928. aastaga võrreldes 40-kordseks. On ehitatud magistraal-gaasijuhtmed: Saraatov—Moskva, Dašava—Kiiev—Brjansk—Moskva, Kohtla-Järve—Leningrad—Tallinn, Stavropol—Moskva ja teised. Kõikide magistraal-gaasijuhtmete kogupikkus 1957. aasta 1. jaanuariks oli 7400 kilomeetrit.

1956. aastal suurenes põlevkivi tootmine 1940. aastaga võrreldes 7-kordseks, põlevkivist kunstliku gaasi tootmine 1948. aastaga — tootmise esimese aastaga — võrreldes 137-kordseks.

NÕUKOGUDE VÕIMU AASTAIL ON MEIE MAAL LOODUD SUUR EESRINDLIK MUST METALLURGIA

	1913. a.	1917. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Toodeti — milj. t:						
Malmi	4,2	3,0	3,3	14,9	8,8	35,8
Terast	4,2	3,1	4,3	18,3	12,3	48,7
Sealhulgas elektroterast .	0,003	...	0,01	1,1	0,9	3,8
Valtsmetalli	3,5	2,4	3,4	13,1	8,5	37,8

Mustade metallide tootmiselt on NSV Liit praegu Ameerika Ühendriikide järel teisel kohal maailmas; tsaari-Venemaa oli 1913. aastal sel alal vaid viiendal kohal.

1956. aastal sulatati NSV Liidus malmi rohkem kui Inglismaal, Prantsusmaal ja Belgias kokku.

Ainuüksi neli nõukogude võimu aastail ehitatud tehast — Magnitogorski, Kuznetski, Nižni-Tagili kombinaadid ja tehas „Zaporožstal" — annavad malmi ja terast rohkem kui kogu Prantsusmaa.

Ainuüksi Magnitogorski kombinaat tootis 1956. aastal malmi, terast ja valtsmetalli rohkem kui kogu tsaari-Venemaa 1913. aastal.

Tsaari-Venemaal tegelikult ei toodetud kvaliteetmetalli. NSV Liidus sulatatakse mitusada marki kvaliteetmetalli, alates tühise lisandite sisaldusega armko-rauast kuni sulamiteni, milledes raud ise on lisandiks, moodustades 1—1,5 protsenti.

On hakatud tootma uusi terase marke keemiatööstuse masinate, sidevahendite tööstuse, turbiinilabidate jaoks, autolehe sügavpressimiseks, ja tugevaid ning ülitugevaid sulameid, nikroomi ja teisi rahvamajandusele vajalikke hinnalisi terase marke ning sulameid.

NLKP XX kongressi kuuenda viisaastaku plaani direktiivides on ette nähtud kindlustada mustade metallide ja eriti kvaliteetterase tootmise kiire kasvutempo ning samuti tunduvalt laiendada metalli sortimenti ning suurendada kõige ökonoomsemate profiilidega valtsmetallide tootmist.

MUSTADE METALLIDE TOOTMISE KONTSENTRATSIOON KINDLUSTAB SOTSIALISTLIKU TOOTMISE KÕRGE MAJANDUSLIKU EFEKTIIVSUSE

	1913. a.			1956. a.		
	Tehaste arv	Malmi sulatamine		Tehaste arv	Malmi sulatamine	
		tuh. t	Protsentides, võrreldes kogu tulemusega		tuh. t	Protsentides, võrreldes kogu tulemusega
Kõik tehased	87	4 216	100	39	35 754	100
Tehased malmisulatamisega aastas — tuh. t:						
alla 100	74	1 207	29	6	166	0,5
100,1 kuni 300 . . .	10	1 827	43	10	2 116	5,9
300,1 kuni 500 . . .	3	1 182	28	5	2 095	5,8
500,1 kuni 700 . . .	—	—	—	4	2 423	6,8
700,1 kuni 1000 . . .	—	—	—	2	1 526	4,3
üle 1000	—	—	—	12	27 428	76,7

Sotsialistliku tööstuse plaanilise arendamise iseloom võimaldas luua suurimad metallurgiaettevõtted märksa kõrgema töötootlikkuse tasemega ja madalama omahinnaga, kui seda on keskmised ja väikesed ettevõtted.

1956. aastal oli NSV Liidus 81 protsenti kogu malmitoodangust koondatud ettevõtetesse, millede aastane toodang on üle 700 000 tonni, väikestes ettevõtetes, mis andsid aastas kuni 300 000 tonni, toodeti kõigest 6,4 protsenti toodetud malmi kogumahust; tsaari-Venemaal aga toodeti niisugustes ettevõtetes 72 protsenti malmi kogutoodangust.

Ainuüksi neli nõukogude võimu aastail loodud ettevõtet — Magnitogorski, Kuznetski, Nižni-Tagili kombinaadid ja tehas „Zaporožstal" — andsid 1956. aastal ligikaudu 40 protsenti kogu NSV Liidu malmitoodangust.

MAA IDA- JA KESKOSAS ON LOODUD UUED MUSTA METALLURGIA RAJOONID

	Milj. tonni			Protsentides, võrreldes kogutulemusega		
	1913. a.	1940. a.	1956. a.	1913. a.	1940. a.	1956. a.
Toodeti:						
Malmi	4,2	14,9	35,8	100	100	100
Lõunaosas . . .	3,1	9,6	17,8	73,6	64,7	49,7
Idaosas	0,9	4,3	15,4	21,4	28,5	43,0
Keskosas . . .	0,2	1,0	2,6	5,0	6,8	7,3
Terast	4,2	18,3	48,7	100	100	100
Lõunaosas . . .	2,87	10,4	22,1	68,0	56,7	45,3
Idaosas	0,90	5,8	22,8	21,2	32,0	46,8
Keskosas . . .	0,46	2,1	3,8	10,8	11,3	7,9
Musti valtsmetalle	3,5	13,1	37,8	100	100	100
Lõunaosas . . .	2,4	7,4	17,0	69,3	56,8	45,1
Idaosas	0,7	4,2	18,1	18,8	32,1	47,9
Keskosas . . .	0,4	1,5	2,7	11,9	11,1	7,0

Musta metallurgia paigutust tsaari-Venemaal iseloomustas see, et üle kahe kolmandiku malmi, terase ja valtsmetalli toodangust andsid tehased, mis asusid Venemaa lõunaosas; Uraalis olid vaid üksikud poolkäsitööndustlikku laadi ettevõtted, kus oli primitiivne tehnika ning madal töötootlikkus. Meie maa idaosa võimsaid tooraine- ja energeetilisi ressursse peaaegu ei kasutatud.

Kommunistliku partei XVI kongressil püstitati küsimus teise kivisöe ja metallurgia baasi — Uraali-Kuznetski kombinaadi loomisest, mis ei olnud mitte ainult Nõukogudemaa idaosa industriaalse tõusu toeks, vaid muutis ka põhjalikult metallurgiatööstuse paiknemise aluseid Nõukogude Liidus.

1956. aastal suurenes idaosa tähtsus 1913. aastaga võrreldes malmi tootmises 21,4 protsendilt kuni 43 protsendini, terase tootmises — 21,2 protsendilt kuni 46,8 protsendini ja valtsmetalli tootmises — 18,8 protsendilt kuni 47,9 protsendini.

Neil aastail loodi idaosas uue tehnikaga varustatud musta metallurgia hiiglased — Magnitogorski, Kuznetski, Nižni-Tagili kombinaadid, Tšeljabinski ja Novosibirski tehased, mis andsid 1956. aastal ligikaudu kolmandiku Nõukogude Liidus toodetud mustadest metallidest. Endise tsaari-Venemaa mahajäänud äärealadele — Taga-Kaukaasia, Kesk-Aasia liiduvabariikidesse ja Kasahstani on nüüd ehitatud metallurgiatehased.

Suure Isamaasõja aastail purustatud musta metallurgia ettevõtted on nüüd tunduvalt ületanud sõjaeelse tootmistaseme.

MUSTADE METALLIDE TOOTMINE SUURE ISAMAASÕJA AJAL AJUTISELT OKUPEERITUD TERRITOORIUMIL

	Milj. tonni			1956. a. protsentides	
	1940. a.	1945. a.	1956. a.	võrreldes 1940. a.	võrreldes 1945. a.
Malm	10,6	2,1	19,0	179	9 korda
Teras	10,5	1,8	21,5	204	12 korda
Mustad valtsmetallid	7,5	1,3	16,6	220	12 korda

Suure Isamaasõja ajal hävitati ja osaliselt purustati okupeeritud territooriumil 62 kõrgahju, 213 martäänahju ja 248 valtsimispinki.

Purustatud tehaste taastamine lõpetati täielikult 1951. aastal. 1956. aastal andsid taastatud ja rekonstrueeritud tehased 1,8 korda rohkem malmi kui enne sõda, terase ja valtsmetallide sulatamine suurenes aga rohkem kui kahekordseks.

MUSTA METALLURGIA ENERGEETILINE VÕIMSUS ON KASVANUD

	1928. a.	1940. a.	1956. a.
Töömasinaid teenindavate jõumasinate võimsus — milj. kW	0,5	3,1	7,8
Jõuprotsesside elektrifitseerimise koefitsient (võimsuse järgi)	51,3	75,1	86,3
Elektrienergia kasutamine tehnoloogilisteks vajadusteks protsentides, võrreldes üldise tarbimisega	2,3	26,0	26,1

Ajavahemikul 1928.—1956. aastani kasvas töömasinaid teenindavate jõumasinate üldvõimsus mustas metallurgias 17-kordseks.

Sama aja jooksul, seoses vananenud aurumasinate asendamisega elektrimootoritega, kasvas jõuprotsesside elektrifitseerimise koefitsient 86,3-ni.

Tsaari-Venemaal mustas metallurgias elektrienergiat tehnoloogilisteks vajadusteks üldse ei kasutatud. Käesoleval ajal on elektrienergia soojusealikana leidnud laialdast kasutamist mustas metallurgias, eriti aga sellistes elektrimahukates protsessides nagu elektrorauasulamite tootmine.

1956. aastal 1928. aastaga võrreldes on tehnoloogilisteks vajadusteks kasutatava elektrienergia osa kasvanud 11-kordseks.

UUTE PROGRESSIIVSETE TEHNOLOOGILISTE MEETODITE JUURUTAMINE MUSTA METALLURGIA ETTEVÕTETES*

	1913. a.	1940. a.	1950. a.	1956. a.
Kõrgahjude üleviimine tööle kõrgendatud gaasisurvele täitelava all:				
Kõrgahjude arv — aasta lõpuks	ei olnud	ei olnud	3	52
Kõrgendatud gaasisurvele täitelava all üleviidud kõrgahjude maht, protsentides kõrgahjude üldmahust	„	„	6,4	70,5
Vedeldajaga segatud aglomeraadi tootmine — milj. t	„	„	1,8	34,9
Terase sulatamine martäänahjudes hapniku kasutamisega — tuh. t	„	„	191	7 584
Protsentides, võrreldes martäänahjudes sulatatud terase üldkogusega	„	„	0,9	20,1
Suure tulekindlusega telliste kasutamine martäänahjude võlvide ladumiseks — ahjude arv aasta lõpuks	„	„	28	250

Kõrg- ja martäänahjude võimsuse kasutamise poolest on NSV Liit ette jõudnud eesrindlikest kapitalistlikest maadest, sealhulgas ka Ameerika Ühendriikidest.

Need tulemused on saavutatud uue tehnika ja eesrindliku tehnoloogia juurutamise arvel.

Kõrgahjude üleviimine kõrgendatud gaasisurvele täitelava all vähendas täiteavast tuleva tolmu hulka 25—30 protsendi võrra ja suurendas kõrgahjude tootlikkust 7 protsendi võrra.

Käesoleval ajal sulatatakse üle 90 protsendi malmi eelkuumendatud õhu temperatuuri automaatse reguleerimisega kõrgahjudes.

Hapniku kasutamine terase sulatamisel martäänahjudes suurendab ahju tootlikkust isegi üle 20 protsendi ja parandab toodangu kvaliteeti.

Valtsmetallide tootmises on paljudel pinkidel tõste- ja pööramis-, soojendus- ja teised seadmed mehhaniseeritud, teostatakse valtsimispinkide komplekssed automatiseerimist, mis kindlustab pinkide tootlikkuse tunduva tõusu.

Kuid tootmisprotsessi kogu tsükli kompleksne automatiseerimine mustas metallurgias pole veel teostatud.

Kuuendal viisaastakul on ette nähtud teostada suures ulatuses martäänahjude juhtimise automatiseerimine, valtsmetalli, koksikeemiasaaduste, tulekindlate materjalide ja metalltoodete tootmise tehnoloogiliste protsesside kompleksne mehhaniseerimine ja automatiseerimine ning asuda kõrgahjude juhtimise komplekssele automatiseerimisele; automatiseerida komplekssel tootmisprotsessid musta metallurgia rikastusvabrikutes.

---

* Andmed on esitatud endise Mustmetallurgia Ministeeriumi ettevõtete kohta.

MITU KORDA ON PARANENUD KÕRGAHJUDE JA MARTÄÄNAHJUDE VÕIMSUSTE KASUTAMINE

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Kõrgahjude kasuliku mahu kasutamise koefitsient (m^3 ühe tonni kohta) . .	2,3	1,86	1,19	1,15	0,78
Keskmine ööpäevane terasetoodang martäänahjude põhjapinna 1 ruutmeetrilt kalendaarse aja järgi — tonnides	...	2,09	4,24	3,75	6,80

Nõukogude Liit on saavutanud märkimisväärset edu metallurgia agregaatide kasutamisel.

1956. aastal saadi kõrgahjude ühe kuupmeetri kasuliku mahu kohta kolm korda rohkem malmi kui 1913. aastal ning terast martäänahjude põhjapinna ühe ruutmeetri kohta üle kolme korra rohkem kui 1928. aastal.

Kõrgahjude kasuliku mahu kasutamise koefitsient Ameerika Ühendriikides oli 1954. aastal 1,09, terasetoodang aga martäänahjude põhjapinna ühe ruutmeetri kohta oli 6 tonni (180- kuni 200-tonnise mahutavusega paremates ahjudest tegeliku tööaja järgi).

Niisiis, võimsuste kasutamise näitajate poolest on Nõukogude Liidu must metallurgia uusima tehnika saavutuste ja sotsialistliku võistluse laiaulatusliku arendamise alusel ületanud enam arenenud kapitalistlike maade musta metallurgia vastavad näitajad.

PIDEVALT KASVAB METALLURGIDE TÖÖVILJAKUS*

	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Malmi sulatamine (ümberarvestatult toormalmiks) ühe kõrgahju tsehhi töölise kohta:			
tonnides	1 061	789	2 444
protsentides, võrreldes 1940. a.	100	74	230
Martäänterase sulatamine ühe martääntsehhi töölise kohta:			
tonnides	524	445	1 138
protsentides, võrreldes 1940. a.	100	85	217
Mustade valtsmetallide tootmine (ilma torude ja sepisteta sulandeist) ühe valtsimistsehhi töölise kohta:			
tonnides	226	204	379
protsentides, võrreldes 1940. a.	100	90	168

Uute kõrgesti mehhaniseeritud metallurgiatehaste ehitamine ja vanade tehaste rekonstrueerimine lõid tingimused metallurgiaettevõtete tööliste tööviljakuse järsuks tõusuks.

Viimase 16 aasta jooksul on kõrgahju ja martääntsehhide tööliste tööviljakus kasvanud rohkem kui kahekordseks, valtsimistsehhides aga — 1,7-kordseks.

Valtsimistsehhide tööliste tööviljakuse tõus ühe protsendi võrra 1956. aastal annab võimaluse saada aastas täiendavalt valtsmetalli 50 000 auto, 70 000 traktori, 10 000 kombaini ja 25 000 metallilõikepingi tootmiseks.

Suurt tööjõukulu nõudvate protsesside mehhaniseerimise ja tootmise automatiseerimise tulemusena metallurgiatsehhides kadus vajadus rakendada selliste raskete elukutsetega töölisi, nagu kärumehed, täitelava töölised kõrgahju tootmises, täidisetöölised martääntsehhides.

Tootmise mehhaniseerimise ja automatiseerimise tulemusena muutus põhjalikult selliste massiliste elukutsete töö iseloom metallurgias, nagu kollete juures töötavate tööliste, terasesulatajate, valtsijate, keevitajate ja teiste tööliste töö.

* Andmed on esitatud endise Mustmetallurgia Ministeeriumi ettevõtete kohta.

NÕUKOGUDE VÕIMU AASTAIL ON LOODUD VÕIMAS KEEMIATÖÖSTUS

	1913. a	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Keemiatööstuse — kaasa arvatud mäekeemiatööstuse kogutoodang (1913. a. = 1)	1	1,5	25	24	115
Toodeti — tuh. t:					
Mineraalväetisi	69	135	3 238	1 119	10 906
Kaltsineeritud soodat (95-protsendilist)	160	217	536	235	1 545
Kaustilist soodat (92-protsendilist) . .	55	59	190	128	631
Väävelhapet	121	211	1 587	781	4 323
Sünteetilisi värvaineid	9	10,3	34,3	15,3	77,4

Revolutsioonieelse Venemaa keemiatööstus kujutas endast tehniliselt mahajäänud tööstusharu, mis täielikult sõltus sisseveetavast toorainest.

Nõukogude võimu aastail muutus keemiatööstus võimsaks tööstusharuks.

NSV Liidus loodud mitmekülgne keemiatööstus oli tootmise kemiseerimise aluseks — sotsialistliku tööstuse tehnilise progressi tähtsaima suuna aluseks.

On loodud sünteetilise tootmise uued harud — ammooniumi, kautšuki, lahustajate, vaigu, piirituse, metanooli, atsetooni, fenooli, kunstkiu ja rea teiste

sünteetiliste ainete tootmine. Laienes orgaanilise keemia toodangu sortiment, millel on suur tähtsus plastmasside tööstuses, lakkide, värvainete, farmatseutiliste preparaatide, lõhnaainete tootmises, samuti ka tekstiili- ja kummitööstuses.

Kergetööstusele toodetavate sünteetiliste toorainete tootmise tööstuslik kasutuselevõtmine ja arendamine suurendab tooraine varusid rahvatarbekaupade tootmiseks.

Sünteetilise piirituse tootmine võimaldab kokku hoida palju toorainet toiduainete tootmiseks. Iga dekaliitri sünteetilise piirituse tootmine hoiab kokku 31,4 kilogrammi teravilja või 86 kilogrammi kartulit.

KEEMIATÖÖSTUSE ENERGEETILISE VÕIMSUSE KASV

	1928. a.	1940. a.	1956. a.
Töömasinaid teenindavate jõumasinate võimsus — milj. kW . . .	0,1	1,2	3,3
Jõuprotsesside elektrifitseerimise koefitsient (võimsuse järgi)	73,4	92,2	97,8
Tehnoloogilisteks vajadusteks kasutatav elektrienergia, protsentides, võrreldes üldise kasutamisega . .	15,7	21,3	31,7

NSV Liit on kõige metsarikkam maa.

KOLMANDIK MEIE MAAST ON KAETUD METSADEGA

	1-seks jaanuariks 1956
Metsaga kaetud pindala — milj. ha	722
Protsentides, võrreldes kogu NSV Liidu territooriumiga .	32
Riigi metsafondi metsa üldvaru — miljardit m^3 . . .	75

NSV Liidul on hiiglasuured metsamassiivid, mille all on 722 miljonit ha ehk ligikaudu $^1/_3$ kogu Nõukogude Liidu territooriumist.

NSV LIIDU METSARIKKUSTE KASUTAMINE

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Metsa ülestöötatud — milj. tihumeetrit	61	62	246	168	342
Sealhulgas tarbepuitu . .	27	36	118	62	222

Üle poole varutud puidu kogumahust moodustasid tsaari-Venemaal küttepuud. Käesoleval ajal moodustab kaks kolmandikku NSV Liidus varutud puidust tarbepuit, mida laialdaselt kasutatakse rahvamajanduses ehitusmaterjalina, toorainena tselluloosi- ja paberitööstuses, samuti ka teisteks rahvamajanduse vajadusteks. Nõukogude võimu aastail arenes metsatööstus laialdaselt ja puidu väljaveo mahu poolest oli ta 1951. aastal esimesel kohal maailmas. Metsavarumine muutus mahajäänud tööndusharust kõrgesti mehhaniseeritud tööstusharuks.

Kuigi tarbepuidu tootmine suureneb aastast aastasse, siiski ei rahulda metsatööstus rahvamajanduse kasvavaid vajadusi metsamaterjalide järele.

Partei XX kongress määras kindlaks metsatööstuse tähtsaima ülesande — lõpetada peamiste metsavarumistööde kompleksne mehhaniseerimine ja teostada üleminek metsatööde läbiviimisele kogu aasta jooksul alaliste töötajate kaadriga.

Nõukogude võimu aastail arenes tunduvalt puidutöötlemistööstus. Puidutöötlemistööstuse kogutoodangu maht suurenes 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes 14-kordseks, saematerjalide tootmine — 6-kordseks, liimitud vineeri tootmine — 8,6-kordseks.

On loodud uus metsatöötlemistööstuse haru — standardsete majade ehitamine (kokkupandavad majad). See tööstusharu toodab väikseid suvilaid ja ka kahekorruselisi kaheksa korteriga maju. Standartmajade näol toodeti 1956. aastal 4,5 milj. m^2 elamispinda ja seda liiki tootmine ületas 1950. aasta tootmistaseme 1,7-kordselt.

	Mehhaniseeritud tööde maht protsentides, võrreldes teostatud tööde kogumahuga*				
	1913. a.	1940. a.	1945. a.	1950. a.	1956. a.
Metsa langetamine . . .	—	—	—	38,0	89,6
Metsa vedu ülemistesse ladudesse	—	5,6	2,1	29,0	78,7
Metsa väljavedu	—	32,8	26,9	56,7	81,8

Mahajäänud rahvamajanduse harust, kus kasutati peamiselt käsitööd, on nüüd metsatööstus muutunud kõrgesti mehhaniseeritud tööstusharuks.

Metsatööstust varustatakse iga aasta suure hulga masinate ja mehhanismidega. Metsaraiuja rasket käsitsitööd asendavad elektri- ja mootorsaed, võimsad traktorid, veo- ja laadimisvintsid, kraanad, metsaveoautod.

Siiski on metsatööstuses veel nõrgalt arenenud kompleksne mehhaniseerimine. Paljud protsessid, eriti puidu laadimine ja abitööd, ei ole küllaldaselt mehhaniseeritud; suur osa töömahukaid ja raskeid töid puidu järkamisel teostatakse raielankidel.

NLKP XX kongressi direktiivides aastaiks 1956—1960 on ette nähtud viia lõpule põhiliste metsavarumistööde kompleksne mehhaniseerimine ja ulatuslikult mehhaniseerida abitööd; viia suur osa töömahukaid ja raskeid töid puidu järkamisel raielankidelt üle metsaveoteede alumistesse ladudesse ja metsamaterjalide ümberlaadimise baasidesse, teostada alumistes ladudes tööde kompleksne mehhaniseerimine suures ulatuses.

* Andmed on esitatud suurte põhiliste metsavarumisettevõtete kohta, milliste metsaväljavedu moodustab ligikaudu 60 protsenti kogu NSV Liidu metsaväljaveost.

IKKA LAIALDASEMALT HAKATAKSE KASUTAMA METSARIKKAID RAJOONE MEIE MAA PÕHJA- JA IDAOSAS

	1913. a.	1937. a.	1940. a.	1956. a.
Metsarikkad rajoonid				
Metsa väljavedu — milj. m^3 . . .	19	115	138	221
Erikaal kogu väljaveetud puidust (protsentides)	31	55	56	65
Metsavaesed rajoonid				
Metsa väljavedu — milj. m^3 . . .	42	94	108	121
Erikaal kogu väljaveetud puidust (protsentides)	69	45	44	35

Nõukogude võimu aastail toimus oluline muutus metsatööstuse territoriaalses paiknemises. Taastatakse meie maa keskosa metsarikkusi, metsarikkad põhjarajoonid aga annavad metsa kesk- ja lõunarajoonidele.

Tohututes Siberi metsades, samuti ka Kaug-Idas on raielankide töötlemine mehhaniseeritud. Metsavarumistööde maht metsarikastes rajoonides suurenes 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes 12-kordseks. Käesoleval ajal langeb NSV Liidu kogu metsa väljaveost metsarikaste põhja- ja idarajoonide arvele 65 protsenti 31 protsendi asemel 1913. aastal.

NÕUKOGUDE VÕIMU AASTAIL ON LOODUD TSELLULOOSITÖÖSTUS, PABERI TOOTMINE AGA SUURENES 13-KORDSEKS

	1913. a.	1917. a.	1928. a.	1940. a.	1956. a.
Toodeti — tuh. t:					
Tselluloosi	41	26	86	529	1 845
Paberit	197	155	284	812	1 993

Revolutsioonieelsel Venemaal oli paberitööstus nõrgalt arenenud. Suurem osa vabrikuid kujutas endast mahajäänud tehnikaga väikeettevõtteid. Nõukogude võimu aastail aga hakati paberitööstust arendama laiaulatuslikult. 1956. aastal suurenes paberi tootmine 1913. aastaga võrreldes 10-kordseks, 1917. aastaga võrreldes — 13-kordseks, tselluloosi tootmine — vastavalt 45- ja 71-kordseks.

Metsamassiivide rajoonides ehitati võimsad tselluloosi- ja paberikombinaadid: Balahnini, Kama, Mari, Kondopogo, Višeri, Segeži, Arhangelski, Inguri ja teised. Ainuüksi Balahnini kombinaat tootis 1956. aastal peaaegu sama palju paberit kui kõik vabrikud revolutsioonieelsel Venemaal 1913. aastal.

Ehitusmaterjalide tööstus kindlustas kapitaalehituse pideva kasvu.

EHITUSMATERJALIDE TÖÖSTUSE ARENDAMINE

	1913. a.	1917. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Toodeti:						
Tsementi — milj. t . . .	1,5	1,0	1,8	5,7	1,8	24,9
Ehitustelliseid — miljardit tk.	2,9	0,7	2,8	7,5	2,0	21,4
Eterniiti — milj. tingplaati	9	...	39	206	84	1 810
Pehmet katusekattematerjali — milj. m^2	8,8	...	19,2	127,1	71,2	536,0
Aknaklaasi — milj. m^2 . .	23,7	9,7	34,2	44,7	23,3	112,7

Tsaari-Venemaal toodeti kogu 1913. aasta jooksul poolteist miljonit tonni tsementi, NSV Liidus aga 1956. aastal — ligikaudu 25 miljonit tonni. On hakatud tootma uusi tsemendiliike: kiiresti tarduvat, sulfaadikindlat, hüdrofoobset, dekoratiivset ja teisi.

Telliskivide tootmise juurdekasv 1956. aastal võrdub ligikaudu telliskivide kogutoodanguga 1917. aastal.

1913. aastal toodeti eterniiti ainult Brjanski ja Rostovi oblastis. Sõjajärgseil aastail on enamikus liiduvabariikides ehitatud palju uue tehnikaga varustatud eterniidivabrikuid.

1956. aastal toodeti kahe päevaga rohkem eterniiti kui revolutsioonieelsel Venemaal kogu 1913. aasta jooksul.

SÕJAJÄRGSEIL AASTAIL SUURENDAS MEIE TÖÖSTUS TUNDUVALT UUTE EHITUSMATERJALIDE TOOTMIST

	1948. a.	1950. a.	1955. a.	1956. a.
Monteeritavad raudbetoonkonstruktsioonid ja -detailid — milj. m^3 tooteid	...	1,3	5,3	8,4
Kuiv kipskrohv — milj. m^2	0,8	4,7	41,1	46,6
Soomuskattega ruberoid — milj. m^2	4,7	19,9	47,1	53,8
Soomuskattega tõrvapapp — milj. m^2	1,6	11,1	24,3	23,4
Soojusisolatsioonimaterjalid				
Mineraalvatt ja selle tooted — tuh. t	46	132	313	370
Diatomiittellised — milj. tk.	19,3	38,6	87,4	106,3
Puitkiuplaadid — milj. m^2	2,5	6,6	16,9	21,5
Tehniline klaas				
Vahtklaas — tuh. m^3	0,1	1,8	12,3	16,9
Tripleks — tuh. m^2	267	354	420	447
Poleeritud tripleks — tuh. m^2 . . .	2,2	3,3	2,1	2,1
Staliniit — tuh. m^2	109	416	904	983
Poleeritud staliniit — tuh. m^2 . . .	—	21,2	46,0	57,5

Sõjajärgseil aastail on loodud palju uusi ehitusmaterjale, mis soodustavad ehitustegevuse industrialiseerimist, alandavad selle omahinda ja parandavad ehituste arhitektuurilis-ehituslikke ja ekspluatatsiooniomadusi. On loodud keraamiliste seinakatteplaatide tootmine, milliseid on laialdaselt kasutatud Moskvas kõrghoonete ja teiste hoonete ehitamisel.

Monteeritavate raudbetoonkonstruktsioonide ja -detailide kasutamine ehituses võimaldab kokku hoida metalli, vähendab metsamaterjalide kulu, kindlustab tööviljakuse tõusu ehitustel ja lühendab tunduvalt ehitusaega.

TSEMENDITOOTMISE KASV MEIE MAA IDARAJOONIDES

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.	Mitu korda on 1956. a. andmed suuremad 1913. a. andmetest (1913. a. = 1)
Tsementi toodeti — milj. t	1,5	1,8	5,7	1,8	24,9	16
Sealhulgas idarajoonides	0,09	0,1	1,1	0,6	7,2	83
Idarajoonide erikaal tsemendi kogutoodangus	6	8	20	34	29	

Nõukogude võimu aastail toimusid põhilised muutused tsemendi tootmise paiknemises. 1928. aastal tootsid kesk- ja Donbassi rajoonid ning Volski ja Novorossiiski linnad üle 85 protsendi tsemendi üldtoodangust, idarajoonid aga andsid ainult 8 protsenti tsementi; 1956. aastal idarajoonide erikaal tsemendi üldtoodangus moodustas 29 protsenti.

Kui tsemendi kogutoodang 1956. aastal kasvas 1913. aastaga võrreldes 16-kordseks, siis idarajoonides suurenes see 83-kordseks.

Rasketööstuse arendamine kindlustas rahvatarbeesemete tootmise pideva kasvu.

KERGE- JA TOIDUAINETETÖÖSTUSE TOODANGU KASV HARUDE KAUPA

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Kogutoodangu kasv harude kaupa (1913. a. = 1)					
Kergetööstus	1	1,4	5,0	3,1	10,6
Sealhulgas:					
Trikotaažitööstus	1	5,2	40	23	116
Õmblustööstus	1	2,4	13	14	32
Toidu- ja maitseainete tööstus	1	1,0	4,1	2,0	6,9
Kultuurilis-elutarbeliste kaupade tootmine* . .	1	...	4,4	0,5	37

Nõukogude võimu aastail hakati laialdaselt arendama rahvatarbeesemeid tootvaid tööstusharusid, paljud tööstusharud aga loodi esmakordselt.

Eriti laialdaselt arendati trikotaaži- ja õmblustööstust, millised enne revolutsiooni kujutasid endast väikesi tööndusliкke ettevõtteid, kus kasutati käsitsitööd; nõukogude võimu aastail nad muutusid suurteks mehhaniseeritud tööstusharudeks.

Trikotaažitööstuse toodang kasvas 1913. aastaga võrreldes 116-kordseks, õmblustööstuse toodang — 32-kordseks.

Toidu- ja maitseainete tööstuse toodang kasvas 1913. aastaga võrreldes seitsmekordseks.

On loodud palju uusi käitisi, mis toodavad kultuurilis-elutarbelisi kaupu. Kultuurilis-elutarbeliste kaupade tootmine kasvas 1913. aastaga võrreldes 37-kordseks.

* Kultuurilis-elutarbeliste kaupade hulka on arvatud kellad, jalgrattad, kodused õmblusmasinad, fotoaparaadid, grammofonid, raadiod, televiisorid, kodused külmutuskapid, kodused pesupesemismasinad ja teised kultuurilis-elutarbelised kaubad.

RIIDE, JALATSITE JA SEEBI TOOTMINE

	1913. a.	1917. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Üldse riiet — milj. m . . .	2 848	1 585	2 949	4 436	1 813	6 859
Puuvillast riiet	2 582	1 400	2 678	3 954	1 617	5 454
Villast riiet	103,0	70,0	86,8	119,7	53,6	268
Linast riiet	120,0	97,0	174,4	285,5	106,5	382
Siidriiet	42,6	18,0	9,6	76,6	36,4	755
Nahkjalatseid — milj. paari	60	50	58	211	63	290
Seepi (ümberarvestatult 40-protsendilisele) — tuh. t	128	87	311	700	229	1 266

Aastast aastasse suureneb tunduvalt tööstuslike laiatarbekaupade tootmine. 1956. aastal toodeti iga liiki riiet neli korda rohkem kui 1917. aastal, nahkjalatseid — kuus korda rohkem.

Nõukogude võimu aastail on ehitatud suured ettevõtted kõigis kergetööstuse harudes, samuti on rekonstrueeritud ja varustatud uue kodumaise kõrge tootlikkusega sisseseadetega vanad ettevõtted, mis võimaldas suurendada nende ettevõtete toodangut.

On paranenud ja suurenenud riide, jalatsite, valmisriiete, trikotaaži- ja karusnahatoodete sortiment. On suurenenud kõrgekvaliteedilise puuvillase ja villase riide, nahast mudeljalatsite, karusnahksete kasukate ja laste karusnahksete riietusesemete tootmine. Kergetööstus toodab uusi toodanguliike: riiet kunstsiidist, kaproonsiidist sukki ja sokke, kunstsiidist pesu ja pealistrikotaaži, sooje nahkjalatseid, mikropoorse tallaga nahkjalatseid.

NLKP XX kongress püstitas kergetööstusele ülesande: jätkata kuuendal viisaastakul laiatarbetööstuskaupade tootmise laiendamist, garanteerides nende kvaliteedi ja sortimendi tunduva paranemise, samuti tööstuskaupade parema välise viimistluse.

TOIDUAINETETÖÖSTUSE PEAMISTE TOODANGULIIKIDE TOOTMINE

	1913. a.	1917. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Liha* — tuh. t	1 042	1 078	678	1 501	663	2 671
Kalapüük, mereloomade ja vaalapüük —tuh. t.	1 018	893	840	1 404	1 125	2 849
Sealhulgas kalapüük	1 016	892	839	1 385	1 109	2 616
Või ja teised piimasaadused (piimale ümberarvestatult)* — milj. t	2,3	1,3	1,9	6,5	2,9	17,3
Peensuhkur — tuh. t	1 347	912	1 283	2 165	465	4 354
Kondiitrisaadused — tuh. t	109	47	99	790	212	1 582
Konservid — milj. tingpurki	95	85	125	1 113	558	3 602

Toiduainete tootmise kasv näitab sotsialistliku põllumajanduse ja sotsialistliku tööstuse edusamme ning kindlustab nõukogude rahva materiaalse heaolu pideva paranemise.

Revolutsioonieelse Venemaa toiduainetetööstus kujutas endast peamiselt väikest käsitöönduslikku tootmist, kus valitses primitiivne tehnika ja käsitsitöö. Nõukogude võimu aastail on toiduainetetööstuse ettevõtted rekonstrueeritud ja varustatud uue tehnikaga. Selle tulemusena on ettevõtete tootmisvõimsused kasvanud mitmekordseks. Näiteks suurenes kondiitrisaaduste tootmine Leningradi Mikojani-nimelises kondiitrivabrikus (endine Georg Bormann) 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes 20-kordseks, Moskva kondiitrivabrikus „Bolševik" (endine Siu) — 11-kordseks.

On ehitatud sellised uued kõrgesti mehhaniseeritud ja automatiseeritud ettevõtted, nagu Krimmi konservikombinaat (Krasnodari krais), Orša lihakombinaat, Beslani maisikombinaat, Grjazini toiduainete kontsentraatide kombinaat, Kani ja Lublini kondenseeritud piima tehased.

Ainuüksi Krimmi konservikombinaat tootis 1956. aastal taimseid konserve peaaegu 5 korda rohkem kui 1913. aastal.

Toiduainetetööstuse valdkonnas püstitas NLKP XX kongress ülesande veelgi suurendada toidukaupade tootmist vastavalt põllumajandusliku tooraine suurenevatele ressurssidele, parandada toodangu kvaliteeti ja laiendada sortimenti.

---

* Andmed ei sisalda kolhoosides ning elanikkonna poolt kodustoodetud võid ja teisi piimasaadusi, samuti ka tootja piima ümbertöötamist.

ON PARANENUD JA LAIENENUD TOIDUAINETE SORTIMENT

	1913. a.	1956. a.
Toodeti:		
Konserve — milj. tingpurki	95,1	3 602
Sealhulgas:		
Liha- ja liha-köögivilja konserve	67,6	516
Rasva-kaunviljakonserve	—	64
Kalakonserve	9,6	689
Köögiviljakonserve	17,9	525
Tomatikonserve	—	498
Puuviljakonserve	—	780
Piimakonserve	—	277
Naturaalmahla	—	156
Margariini — tuh. t	—	437
Toiduainete kontsentraate — tuh. t . . .	—	119
Vahuveini — milj. pudelit	—	27,3
Kondiitrisaadusi — tuh. t	109	1 582

1956. aastal laienes kalakonservide sortiment ja nende tootmine suurenes 1913. aastaga võrreldes 72-kordseks. Tunduvalt on laienenud ka liha- ja liha-köögivilja konservide sortiment ning nende tootmine on suurenenud 7,6-kordseks.

Kondiitrisaadused, mis enne revolutsiooni olid kättesaadavad ainult elanikkonna varakatele kihtidele, muutusid laiatarbekaupadeks. Iga inimese kohta toodeti neid 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes 10 korda rohkem.

On organiseeritud selliste uute toiduainete liikide tootmine, nagu margariin, toiduainete kontsentraadid, piimakonservid, külmutatud värske puuvili ja köögivili, vahuvein, vitaminiseeritud toiduained ja teised.

ON HAKATUD TOOTMA KAUPU, MIS PARANDAVAD IGAPÄEVAST ELU JA KERGENDAVAD KODUSEID TÖID

	1913. a.	1917. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1950. a.	1956. a.
Toodeti:							
Iga liiki kelli — milj. tk. . .	0,7	0,7	0,9	2,8	0,3	7,6	22,6
Raadiovastuvõtjaid — tuh. tk.	—	—	...	160,5	13,8	1 071	3 675
Televiisoreid — tuh. tk. . .	—	—	—	0,3	—	12	596
Koduseid tolmuimejaid — tuh. tk.	—	—	—	—	1,1	6,1	174,7
Koduseid külmutuskappe — tuh. tk.	—	—	—	3,5	0,3	1,2	224,0
Koduseid pesupesemismasinaid — tuh. tk.	—	—	—	—	—	0,3	195,4
Jalgrattaid — tuh. tk. . . .	4,9	1,3	10,8	255,0	23,8	649,3	3 120

Masinaehituse võimsa arendamise baasil on NSV Liidus loodud uued ettevõtted ja tsehhid, kus toodetakse kultuurilis-elutarbelisi kaupu, mis parandavad igapäevast elu ja kergendavad naiste igapäevast kodust tööd. Eriti laialdast kasutamist koduses majapidamises on leidnud mitmesugused elektriaparaadid ja -masinad, mida tsaari-Venemaal üldse ei toodetud, nüüd aga toodetakse laialdaselt. Nende hulka kuuluvad: triikrauad, teekannud ja kohvikannud, pliidid, kodused pesupesemismasinad, külmutuskapid, põrandapoonimismasinad, tolmuimejad ja õmblusmasinad.

Nõukogude võimu aastail on samuti loodud raadiovastuvõtjate, televiisorite, radioolade, grammofonide, fotoaparaatide, roostevabast terasest nugade ja kahvlite, alumiiniumnõude ja paljude teiste laiatarbeesemete tootmine.

KEEMIA AITAS LUUA UUED KERGETÖÖSTUSE TOODETE LIIGID

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1956. a.
Toodeti:				
Kunstkiudu — tuh. t	—	0,2	11,1	128,9
Kunstkiust tooteid:				
Siidriiet — milj. m	—	—	38,7	692,9
Sukke ja sokke — milj. paari . .	—	—	21,0	155,1
Trikoopesu — milj. tk.	—	—	5,5	42,0
Trikoost pealisriideid — milj. tk. .	—	—	1,5	4,1

Keemiatööstuse eduka arendamise alusel on NSV Liidus loodud uus tähtis tööstusharu — kunstkiu tootmine, mis suurendab meie maa tooraine varusid.

Kunstkiust toodetakse elanikkonnale mitmesuguseid esemeid — riiet, sukki ja sokke, pesu ja pealistrikotaaži, kunstkarusnahast tooteid jne.

Viimaseil aastail areneb kiires tempos sünteetilise kiu tootmine, mis asendab naturaalset kiudu.

ON LAIENDATUD KERGE- JA TOIDUAINETETÖÖSTUSE ENERGEETILIST BAASI

	1928. a.	1940. a.	1956. a.
Töömasinaid teenindavate jõumasinate võimsus — milj. kW:			
Kergetööstuses	0,5	1,0	2,4
Toiduainetetööstuses	0,3	1,2	3,5
Jõuprotsesside elektrifitseerimise koefitsient (võimsuse järgi):			
Kergetööstuses	62,4	85,1	96,0
Toiduainetetööstuses	24,7	62,5	80,7

Elektrienergia tootmise kiire kasv aitas kaasa rahvatarbeesemeid tootvate tööstusharude laialdasele elektrifitseerimisele.

Töömasinaid teenindavate jõumasinate võimsus kergetööstuses suurenes 1928. aastaga võrreldes 5-kordseks, toidu- ja maitseainetetööstuses — 11-kordseks.

Elektrienergia kasutamise baasil teostatakse nendes tööstusharudes tehnoloogiliste protsesside mehhaniseerimist ja automatiseerimist.

KERGE- JA TOIDUAINETETÖÖSTUSE MEHHANISEERIMINE JA AUTOMATISEERIMINE*

(aasta lõpuks)

	1913. a.	1940. a.	1950. a.	1956. a.
Kergetööstus				
Automaatkudumisteljed puuvillatööstuses — tuh. tk.	2	34,9	41,5	93,0
Kõrgvenitusseadeldisega ketrusmasinad puuvillatööstuses — tuh. värtnat	ei olnud	4 041	5 720	7 717
Üheprotsessilised ropsimismasinad — tükki	„	285	524	1 148
Villatööstuse rõngasketrusmasinad — tuh. värtnat	„	—	7,5	348,5
Valmistoodete pressid õmblustööstuses — tükki	„	—	80	3 863
Toidu- ja maitseainetetööstuses				
Või tootmise vooluliinid — vooluliinide arv	„	—	—	669
Automaatsed tigupressid taimeõli väljapressimiseks seemnetest — presside arv	„	22	441	860
Pideva töörežiimiga ekstraktsiooniseadmed taimeõlide tootmiseks — seadmete arv	„	—	5	25
Loomaliha töötlemise konveierliinid — liinide arv	„	—	—	31
Pudelite pesemise, piima pudelitesse valamise ja korkimise automaatliinid — liinide arv	„	—	—	167
Karamelli ja iiriste tootmise mehhaniseeritud vooluliinid — liinide arv	„	—	12	337
Viina, likööri ning õlle villimise automaatliinid — liinide arv	„	2	34	475
Kalatööstuse püügi- ja luurelaevade varustamine hüdroakustiliste seadmetega — seadmete arv	„	—	23	912

* Andmed on esitatud NSV Liidu endiste ministeeriumide — kergetööstuse, toidukaupadetööstuse, liha- ja piimasaaduste tööstuse, kalatööstuse ministeeriumide — ettevõtete kohta.

Nõukogude võimu aastail on kerge- ja toiduainetetööstus varustatud ajakohaste seadmetega.

Tekstiilitööstuse ettevõtted on kodumaistelt tehastelt saanud palju kõrge tootlikkusega masinaid kiu primaarseks töötlemiseks, kõrge tootlikkusega ketrusmasinaid, automaat-kudumistelgi ja uusi masinaid värvimis- ning viimistlustöödeks. Trikotaažitööstuse ettevõtteis on ainuüksi sõjajärgsete viisaastakute jooksul juurutatud sukkade ja sokkide tootmiseks üle 4000 üheprotsessilise rõngaskudumisautomaadi.

Erakordselt raske oli tsaari-Venemaal leivaküpsetajate, kalurite, puuvillapuhastuse, liha-, kondiitritööstuse tööliste töö. Käesoleval ajal on kõik need tööstusharud mehhaniseeritud ja tunduval määral automatiseeritud, mis on põhjalikult muutnud tööliste töötingimusi.

Kalapüügilaevad on varustatud ajakohaste tehniliste vahenditega kalade otsimiseks. Suured kalatööstuse laevad on varustatud hüdroakustiliste seadmetega, mis võimaldavad palju edukamalt teostada kalaparvede kontsentratsioonasukohtade luuret.

Tööstuse tehnilise rekonstrueerimise tulemusena on kaluri töö muutunud kergemaks. Paljud rasked ja suurt jõukulu nõudvad tööprotsessid on mehhaniseeritud. 1956. aastal oli kalapüük mehhaniseeritud 74 protsendi ulatuses, kalade väljalaadimine laevadest ja püügivahenditest — 84 protsendi ulatuses, tehasesisene kalade transportimine — 73 protsendi ulatuses.

Kuid saavutatud kerge- ja toiduainetetööstuse mehhaniseerimise ja automatiseerimise taseme juures ei ole mõned palju jõukulu nõudvad tööd veel küllaldaselt mehhaniseeritud ja automatiseeritud: tekstiiliettevõtetes riide viimistlemisel, puuvillapuhastustehastes, puuvillavarumispunktides ning nahaja jalatsitööstuse ettevõtetes toornaha töötlemisel ja jalatsite tootmiseks teostatakse paljud peamised tööd, eriti aga abitööd — käsitsi. Toiduainetetööstuses on veel vähe juurutatud automaatliine või tootmiseks ja loomade, lindude ning kalade töötlemiseks.

Kuuendal viisaastakul on ette nähtud suurendada tekstiilitööstuses automaatkudumistelgede park ligikaudu 60 protsendini, võrreldes kudumistelgede üldarvuga; juurutada riide viimistlemiseks voolu- ja agregaatmeetodeid ühes tootmisprotsesside automaatse juhtimisega, samuti juurutada töömahukate tööde komplekssset mehhaniseerimist tekstiiliettevõtteis; viia lõpule töömahukate ja raskete tööde mehhaniseerimine puuvillapuhastustehastes ja puuvillavarumispunktides.

Naha- ja jalatsitööstuses — garanteerida käsitsiteostatavate operatsioonide edasine vähendamine ning võtta kasutusele automaat- ja poolautomaatliinid toornaha töötlemiseks ning jalatsite tootmiseks.

Toiduainetetööstuses — laiendada kalapüügi ja kalatöötlemise komplekssset mehhaniseerimist, tagada kõigi kalatehaste üleminek kalasaagi mehhaniseeritud vastuvõtmisele ja ümbertöötamisele; võtta kasutusele vähemalt 600 kalatöötlemise automaatliini.

Viia lõpule suurte ja keskmiste lihakombinaatide üleviimine lihatöötlemise mehhaniseeritud voolumeetodile, seades selle viisaastaku jooksul üles 400 konveierliini. Võtta kasutusele 1500 võitootmise automaatset vooluliini.

ON HAKATUD TEOSTAMA KALAPÜÜKI UUTES RAJOONIDES

	1913. a.	1940. a.	1956. a.
	Protsentides, võrreldes kogupüügiga		
Kalade kogupüük	100	100	100
Sealhulgas:			
Kaspia bassein	65,1	26,9	15,5
Aasovi ja Musta mere bassein	7,0	18,2	5,9
Põhja bassein	6,1	16,6	30,4
Kaug-Ida bassein	10,5	24,6	24,4
Antarktika	—	—	4,7
Araali-Balhaši bassein	3,9	4,8	2,4
Siberi veekogud	1,5	3,6	2,7
Balti mere bassein	5,9	1,9	12,3
Muud siseveekogud		3,4	1,7

Revolutsioonieelse Venemaa kalatööstus oli tehniliselt üks kõige mahajäänumaid harusid. Kalapüük ja kalade ümbertöötamine toimus käsitsitöö alusel. Avamerede ja ookeanide tohutuid kalarikkusi ei kasutatud. Kalapüüki teostati peamiselt siseveekogudel primitiivsete vahenditega purjekatel.

Nõukogude võimu aastail on kalatööstus põhjalikult muutunud. On loodud võimas kalapüügilaevastik, mis on varustatud ajakohaste tehniliste vahenditega ning mis võimaldab teostada kalapüüki ja ümbertöötamist kesk ookeani. Avamerel püütud kalasaak moodustas 1913. aastal 0,2 protsenti, praegu aga püütakse avamerel 67 protsenti kogu kalasaagist.

Kalapüügilaevastiku võimsus kasvas 1 800 hobujõult 1913. aastal 984 000 hobujõuni 1956. aastal. Kalapüügilaevastiku kalasaak kasvas vastavalt 1600 tonnilt 1913. aastal 1 883 000 tonnini 1956. aastal.

KALAPUUGIRAJOONIDES ON LOODUD LAIALDANE KÜLMUTUSHOONETE VÕRK NING ON LOODUD UUS KÜLMUTUSLAEVASTIK

	1913. a.	1940. a.	1950. a.	1956. a.
Külmutushooned				
Ööpäevane külmutusvõimsus — tonnides	247	1 241	1 365	3 416
Säilitusruumide ühekordne mahutavus — tuh. tonnides	8,2	39,8	69,8	146,4
Külmutuslaevastik				
Ööpäevane külmutusvõimsus — tonnides	—	265	330	1 427
Ühekordne mahutavus — tuh. tonnides	—	10,3	16,7	44,9

NSV LIIDU LOODUSVARAD

Looduslike ressursside poolest on NSV Liit üks maailma rikkamaid maid. Enne Suurt Oktoobrirevolutsiooni olid aga maa loodusvarad läbi uurimata ja neid kasutati väga puudulikult.

Mäetööstus oli arenenud nõrgalt ja keskendus peamiselt maa Euroopa-osas ja Uraalis.

Enne revolutsiooni ei kaevandatud ega olnud teada põlevkivi, väävli, kaalisoola, apatiitide, boorimaakide, fluoriidi, piesooptilise tooraine ja rea teiste mineraaltoorainete tähtsamate liikide ressursid.

Värviliste metallimaakide kaevandamine ja töötlemine oli algelises seisundis. Veidi suuremal määral oli arenenud vase, kulla ja hõbeda kaevandamine. Nikli-, alumiiniumi- ja magneesiumitööstust ei eksisteerinud üldse ning läbiuuritud leiukohti kui toorainealikaid nende tööstusharude jaoks polnud olemas.

Haruldastest metallidest kaevandati enne Suurt Oktoobrirevolutsiooni üksnes elavhõbedat, Esimese maailmasõja aastail aga tehti esimesi katseid volframitööstuse loomiseks.

Vaatamata suurele vajadusele mineraalväetiste järele, ei olnud meie maal enne revolutsiooni organiseeritud kaalisoola ja teiste mineraalväetiste leiukohtade otsimist. 1913. aastal kaevandati üldse 7000 tonni fosforiiti, mis moodustas umbes 12% vajadusest.

Maa vajadust mineraaltooraine järele rahuldati revolutsioonieelsel perioodil põhiliselt impordi arvel, seejuures veeti teistest riikidest sisse isegi selliseid mineraaltooraine laialt erinevaid liike, nagu kriiti, kipsi, ehitus- ja tänavasillutuskive; nii veeti 1913. aastal välismaalt sisse 341 000 tonni ehituskive (arvestamata sillutus- ja munakivide sissevedu) 1,8 miljoni kuldrubla eest.

Tunduv osa mäetööstuse ettevõtteist kuulus enne 1917. aastat väliskapitalile, mille omanikud teostasid kõige rikkamate leiukohtade röövekspluateerimist ja säilitasid, monopoolset seisundit kasutades, maagi- ning söekaevanduste ja naftatöönduste tehnilist mahajäämust.

Alles pärast Suurt Oktoobrirevolutsiooni, mil meie maa loodusvarad said rahva omaks, algas maapõue plaanipärane geoloogiline uurimine.

Juba esimestel kuudel pärast Suurt Oktoobrirevolutsiooni organiseeriti kütuse leidmise eesmärgil geoloogilisi uurimistöid meie maa keskpiirkondades. Need uurimistööd, mis avastasid suuri söeressursse, lõid aluse Moskvalähedase söebasseini arenemiseks.

Kodusõja aastail alustati V. I. Lenini korraldusel geoloogilisi töid Kurski magnetilise anomaalia uurimiseks, kus avastati tohutud rauamaagivarud.

Samadel kodusõja rasketel aastatel avastati otsingutega boksiitide olemasolu Tihvini piirkonnas, mis võimaldas lahendada alumiiniumitööstuse loomise küsimuse.

Edasises maa sotsialistliku industrialiseerimise plaani teostamise käigus hakati NSV Liidus geoloogilisi uurimistöid läbi viima laias ulatuses.

Käesolevaks ajaks on loodud võimas mineraaltooraine baas; kõigi maavarade läbiuuritud varud katavad jooksva vajaduse ja tagavad ka rahvamajanduse arenguperspektiivid pikemaks perioodiks.

Rauamaagi läbiuuritud varud moodustasid revolutsioonieelsel perioodil vähem kui 4% ja söe üldvarud 3% kogu maailma vastavatest varudest.

Revolutsioonieelne Venemaa oli läbiuuritud rauamaagi- ja söevarude poolest maailmas viiendal kohal, värviliste metallide varude poolest jäi aga veelgi tunduvamalt maha kõigist peamistest kapitalistlikest maadest.

1956. aasta alguseks paiknes NSV Liidus 41% kogu maailma läbiuuritud rauamaagivarudest, 88% kogu maailma läbiuuritud mangaanimaagivarudest, 54% kogu maailma kaalisoolavarudest, peaaegu kolmandik kogu maailma läbiuuritud fosfaattoorainevarudest, 60% kogu maailma turbavarudest, 57% kogu maailma üldistest geoloogilistest söevarudest (1957. aasta andmeil) ja tohutud naftavarud.

Käesoleval ajal on Nõukogude Liit maailmas esikohal raua- ja mangaanimaagi, vase, seatina, tsingi, nikli, boksiitide, volframi, elavhõbeda, väävli,

kaalisoola ja fosfaattooraine läbiuuritud varude poolest, samuti ka söe ja turba üldvarude ning metsaressursside poolest.

Läbiuuritud rauamaagivarude poolest on NSV Liit käesoleval ajal kolm korda rikkam kui Ameerika Ühendriigid, Inglismaa, Prantsusmaa ja Saksa Föderatiivne Vabariik kokku.

Nõukogude võimu 40 aasta kestel pole mitte üksnes tunduvalt suurendatud maavarade läbiuuritud varusid, vaid on ka põhjalikult muutunud läbiuuritud varude geograafiline paigutus.

Venemaa endistel ääremaadel, eriti rahvuslikel ääremaadel, kus revolutsioonieelsel perioodil maavarasid ei uuritud, on nõukogude võimu aastail võrsunud tööstus oma looduslike ressursside kasutuselevõtmise baasil.

Pärast Oktoobrirevolutsiooni avastatud ja läbiuuritud uute leiukohtade baasil on meie maa mitmesugustes piirkondades loodud uued must- ja värvilise metallurgia, haruldaste metallide, söe-, nafta-, gaasi-, keemia-, vilgukivi-, grafiidi- ja ehitusmaterjalide tööstuse keskused.

Nõukogude geoloogiateaduse ja praktika suureks saavutuseks on teemandileiukohtade avastamine Jakuudi ANSV-s, kus on loodud kindel baas kodumaise teemandi kaevandamise tööstuse jaoks.

Tohutu rahvamajandusliku tähtsuse omab mineraalväetiste tooraineallikate ettevalmistamine esimesel viisaastakul avastatud maailma suurimate Solikamski kaali- ja magneesiumisoolade, broomi ning kivisoola leiukohtade baasil Uraalis ja Hibiini apatiidi-nefeliinimaakide leiukohtade baasil Koola poolsaarel.

Hiljem avastati uus võimas Kara-Tau fosforiidibassein Kasahhi NSV lõunaosas, mis on sõjajärgseil aastail kujunenud kindlaks toorainebaasiks Kara-Tau mäekeemiakombinaadile ja Kesk-Aasia superfosfaaditehastele, uuriti läbi rida fosforiidileiukohti NSV Liidu Euroopa-osas, milledest suurt osa ei teatudki enne Oktoobrirevolutsiooni.

Tänu aastail 1917—1957 loodud kodumaisele mineraaltooraine baasile Nõukogude Liit mitte üksnes ei vabanenud revolutsioonieelsel perioodil välismaalt sisseveetud paljude mineraaltooraine liikide impordist, vaid hakkas ka tunduval määral eksportima mineraaltoorainet ja selle töötlemissaadusi.

Geoloogiliste uurimistööde ulatuse tunduvat kasvu nõukogude võimu aastail tagas nende tööde varustatus võimsate tehniliste vahenditega, geofüüsika ja geokeemia saavutuste juurutamine ning kvalifitseeritud kaadri kasv meie maa geoloogiateenistuses.

Revolutsioonieelsel perioodil teostati meie maal geoloogilisi uurimistöid peamiselt käsitsi ja algeliste vahenditega. Äärmiselt piiratud ulatuses kasutatud mehaanilisi puurimistöid tehti välismaalt sisseveetud puurimisseadmetega.

Esimese viisaastaku lõpul algas mehaaniliste puurimisseadmete kodumaine tootmine. 1957. aasta alguseks oli meie maa geoloogiateenistus varustatud umbes 12 000 puurimisseadmega, arvestamata nafta-, gaasi- ja keemiatööstuses uurimuslikul sügavpuurimisel kasutatavaid puurimisseadmeid, turbo- ja elektripuurmasinaid. Kui esimese viisaastaku kestel geoloogilistel uurimistöödel käsitsi puurimise ulatus veel tunduvalt ületas mehaanilise puurimise ulatuse, siis 1956. aastal moodustas käsitsi puurimine vaid 9% teostatud mehaanilise sammaspuurimise ulatusest.

Teostatud mehaanilise sammaspuurimise ulatus geoloogilistel uurimistöödel tõusis 1956. aastal 1937. aastaga võrreldes 38-kordseks.

Uurimusliku sügavpuurimise (rootorpuurimise) ulatus oli 1924. aastal vaid 300 meetrit, 1956. aastal ületas aga uurimuslik sügavpuurimine (rootor-, turbiin- ja elektripuurimine) 2,3 miljonit meetrit.

Geoloogiliste uurimistööde ulatuse suurenemine põhjustas kvalifitseeritud geoloogide kaadri tunduva kasvu. Kui 1913. aastal revolutsioonieelsel Venemaal tegutses geoloogilise uurimise alal veidi üle 150 spetsialisti-geoloogi, siis 1956. aasta 1. detsembri andmeil oli meie maal umbes 59 000 kõrgema ja keskharidusega spetsialisti-geoloogi, kaasa arvatud spetsialistid maavarade leiukohtade uurimistehnika ning puurimise alal ja muud spetsialistid.

PÕHINÄITAJAD TÖÖSTUSE ARENDAMISE KOHTA LIIDUVABARIIKIDES

Vene NFSV

	1913. a. praegustes piirides	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Tööstuse kogutoodang (1913. a. = 1)	1	1,4	8,7	9,2	30
Sealhulgas suurtööstuse kogutoodang	1	1,6	12	12	42
Tööstustoodangu tähtsamate liikide tootmine					
Malm — milj. t	1,3	0,9	5,3	7,2	18,0
Teras — milj. t	1,8	1,8	9,3	10,8	28,7
Valtsitud mustmetallid — milj. t	1,4	1,4	6,6	7,5	21,9
Süsi — milj. t	6,0	10,3	72,8	105,0	250,9
Turvas — milj. t	1,7	5,1	25,6	19,2	31,7
Nafta — milj. t	1,3	3,7	7,0	5,7	61,3
Looduslik gaas (kaasa arvatud kõrvalsaadusena toodetav gaas) — milj. m^3	—	127	210	1 495	5 658
Elektrienergia — miljardit kWt.	1,3	3,2	30,8	34,4	129,1
Metallilõikepingid — tuh. tk.	1,4	1,2	39,5	35,2	81,4
Hüdroturbiinid — tuh. kW	—	8	205	36	1 061
Autod — tuh. tk.	—	0,8	145,4	74,7	422,9
Traktorid — tuh. tk.	—	1,1	21,2	7,2	90,7
Tsement — milj. t	1,2	1,5	3,6	1,1	16,0
Mineraalväetised — tuh. t	33	78	2 164	834	5 725
Puuvillane riie — milj. m	2 566	2 656	3 707	1 464	4 798
Villane riie — milj. m	97,5	84,4	101,5	49,2	221

	1913. a. praegustes piirides	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Linane riie — milj. m	120,0	174,4	263,4	104,5	324
Siidriie — milj. m	42,6	9,5	61,6	24,3	645
Raadiovastuvõtjad ja televiisorid — tuh. tk.	—	...	144,5	8,3	3 495
Jalgrattad — tuh. tk.	4,9	—	179,4	0,02	1 595
Paber — tuh. t	161	240	691	297	1 617
Peensuhkur — tuh. t	245	235	359	63	839
Kala-, mereloomade ja vaalapüük — tuh. t	822	643	1 079	915	2 203
Või (isiklikes majapidamistes toodetud võita) — tuh. t . . .	...	68	141	83	288
Taimeõli (isiklikes majapidamistes toodetud taimeõlita) — tuh. t	323	300	422	139	692
Konservid — milj. tingpurkides	63	76	549	305	1 742

Nõukogude võimu aastail on Vene NFSV kujunenud NSV Liidu suurimaks tööstusbaasiks. Vabariigi arvele langeb kaks kolmandikku kogu NSV Liidus toodetavast tööstustoodangust. Vene NFSV tööstuse kogutoodang 1956. aastal tõusis 1913. aastaga võrreldes 30-kordseks, sealhulgas suurtööstuse kogutoodang — 42-kordseks. Eriti kiires tempos arenes suurtööstus Vene NFSV idapiirkondades ja autonoomsetes vabariikides. 1956. aastal tõusis suurtööstuse toodang 1913. aastaga võrreldes: Kabardiini-Balkaari ANSV-s — 471-kordseks, Baškiiri ANSV-s — 111-kordseks, Tatari ANSV-s — 105-kordseks, Udmurdi ANSV-s — 103-kordseks, Komi ANSV-s — 85-kordseks, Tšuvaši ANSV-s — 57-kordseks, Mari ANSV-s — 52-kordseks, Burjaatmongoli ANSV-s — 50-kordseks. Volgamaa ja Uraali piirkondades on kasutusele võetud suurimad naftaleiukohad. Uraalis ja Siberis on loodud meie maa teine söe- ja metallurgiabaas, rajatud suured masinaehituskeskused Novosibirskis, Omskis, Krasnojarskis ja teistes linnades. Suure arengu osaliseks said Vene NFSV idapiirkondades värviliste ja haruldaste metallide tootmine, metsatööstus ja muud tööstusharud.

Nõukogude võimu aastail on Vene NFSV-s loodud uued tööstusharud, milliseid ei olnud enne revolutsiooni: lennuki-, auto-, traktori-, raadiotehniline, naftatöötlemis-, gaasitööstus ja muud. Nüüd on Vene NFSV-s olemas kõik masinaehituse harud.

Vabariigis toodetakse üle poole kogu NSV Liidus toodetavast malmist, terasest — umbes 60%, söest — umbes 60%, naftast — peaaegu kolm neljandikku ja masinaehituse toodangust — neli viiendikku.

Sotsialistliku tööstuse kiire kasv soodustas vabariigi teiste rahvamajandusharude edukat arenemist.

Ukraina NSV

	1913. a. praegustes piirides	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Tööstuse kogutoodang (1913. a. = 1)	1	1,2	7,3	1,9	18
Sealhulgas suurtööstuse kogutoodang	1	1,4	10,0	2,5	26
Tööstustoodangu tähtsamate liikide tootmine					
Malm — milj. t	2,9	2,4	9,6	1,6	17,2
Teras — milj. t	2,4	2,4	8,9	1,4	18,3
Valtsitud mustmetallid — milj. t	2,1	2,0	6,5	1,0	14,7
Rauamaak — milj. t	6,9	4,7	20,2	3,8	43,6
Koks — milj. t	4,4	4,0	15,7	3,1	24,7
Süsi — milj. t	22,8	24,8	83,8	30,3	137,5
Looduslik gaas (kaasa arvatud kõrvalsaadusena toodetav gaas) — milj. m^3	—	—	495	777	3 994
Elektrienergia — miljardit kWt . .	0,5	1,3	12,4	3,1	35,2
95%-line kaltsineeritud sooda — tuh. t	119,0	175,7	434,3	128,7	757,9
Mineraalväetised — tuh. t	35,6	56,8	1 012	136	3 143
Metallilõikepingid — tk.	65	791	11 704	1 709	16 011
Söekombainid — tk.	—	—	22	—	791
Veoautod — tuh. tk.	—	—	—	—	21,5
Traktorid — tuh. tk.	—	0,2	10,4	0,5	71,6

	1913. a. praegustes piirides	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Tsement — tuh. t	269	297	1 218	335	4 961
Puuvillane riie — milj. m	4,7	2,0	13,8	2,1	50
Villane riie — milj. m	5,3	2,0	12,0	0,4	14
Peensuhkur — tuh. t	1 107	1 041	1 580	329	3 136
Taimeõli (isiklikes majapidamistes toodetud taimeõlita) — tuh. t . .	...	...	158,7	70,0	377,9
Konservid — milj. tingpurkides . .	30,3	...	339,2	55,4	737,3

Nõukogude võimu aastail on Ukraina NSV saavutanud suurt edu tööstuse arendamisel.

Nõukogude Ukraina, kel tuli neil aastail pärast välismaiste anastajate vallutusretki kaks korda tõusta varemeist ja tuhast, toodab NSV Liidus toodetavast malmist umbes poole, terasest ja valtsmetallist — üle ühe kolmandiku, kaevandab rauamaagist üle poole, söest — umbes ühe kolmandiku, kaltsineeritud soodast — umbes poole ja tsemendist — ühe viiendiku. Ukraina NSV arvele langeb üle 80% üleliidulisest magistraalmootorvedurite tootmisest, umbes 40% traktorite tootmisest, üle poole peedikombainide tootmisest, 60% traktoriatrade, üle 40% traktori-külvimasinate ja umbes 20% ekskavaatorite tootmisest.

Tööstuse kogutoodang 1956. aastal tõusis 1913. aastaga võrreldes 18-kordseks, sealhulgas suurtööstuse kogutoodang — 26-kordseks.

Ukraina tootis 1956. aastal malmi, terast ja valtsitud mustmetalle üle nelja korra rohkem ja kaevandas sütt peaaegu viis korda rohkem kui kogu tsaari-Venemaa 1913. aastal.

Nõukogude võimu aastail on vabariigis loodud metallurgia-, mäekaevandus- ning sepa- ja pressimisseadmete tootmine, mootorveduri- ja traktoriehitus, kuullaagrite tootmine ning aparaaditööstus; laialdase arengu osaliseks sai elektrotehniline ja keemiatööstus.

Nõukogude Ukraina — see on nüüd mitte üksnes NSV Liidu tähtsaim söe- ja metallurgiabaas, vaid ka arenenud masinaehituse, keemia-, kerge-, toidu- ja maitseainete tööstuse ning teiste tööstusharude suurim rajoon. Puuvillase riide tootmine 1956. aastal kasvas 1913. aastaga võrreldes 10,6-kordseks, villase riide tootmine — 2,7-kordseks, konservide tootmine — 24-kordseks, peensuhkru tootmine — peaaegu 3-kordseks.

Tunduva tõusu saavutas Ukraina NSV-ga taasühendatud Ukraina lääneoblastite tööstus.

Valgevene NSV

	1913. a. praegustes piirides	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Tööstuse kogutoodang (1913. a. = 1)	1	1,4	8,1	1,6	22
Sealhulgas suurtööstuse kogutoodang	1	1,9	14	2,4	38
Tööstustoodangu tähtsamate liikide tootmine					
Elektrienergia — milj. kWt	3	39	508	82	2 124
Turvas — tuh. t	—	89	3 361	1 211	5 955
Metallilõikepingid — tuh. tk.	—	—	6,0	0,2	10,1
Veoautod — tuh. tk.	—	—	—	—	14,4
Tsement — tuh. t	33	—	200	50	538
Linane riie — milj. m	0,01	—	15,8	0,03	39
Villane riie — tuh. m	37	61	268	—	3 931
Raadiovastuvõtjad ja televiisorid — tuh. tk.	—	—	0,4	—	124,4
Jalgrattad — tuh. tk.	—	—	—	—	486
Peensuhkur — tuh. t	—	—	—	—	9,8

Enne Suurt Oktoobrirevolutsiooni oli Valgevenemaa tsaari-Venemaa mahajäänud ääremaaks nõrgalt arenenud tööstusega. Nõukogude võimu aastail on, vaatamata välismaiste anastajate poolt kahel korral tekitatud tohutule kahjule, saavutatud tunduvat edu vabariigi tööstuse arendamisel.

Tööstuse kogutoodang 1956. aastal tõusis 1913. aastaga võrreldes 22-kordseks, sealhulgas suurtööstuse kogutoodang — 38-kordseks. Nõukogude võimu aastail on loodud vabariigi rahvamajanduse energeetikabaas ja uued tööstusharud: tööpingitööstus, põllumajandusmasinate tööstus, auto-, traktori- ja keemiatööstus ning muud.

Tublisti edasi arenenud on uue kaasaegse tehnikaga varustatud puidutöötlemis-, paberi-, kerge- ja toiduainete tööstus, samuti ka ehitusmaterjalide tööstus.

Valgevenemaal, mis on ammust ajast üheks meie maa suuremaks linakasvatuse piirkonnaks, peaaegu ei olnud enne revolutsiooni linakudumistööstust, mis loodi alles nõukogude võimu aastail.

Valgevene NSV-l on suured turbavarud. 1956. aastal toodeti Valgevenemaal üle 13% kogu NSV Liidus toodetavast turbast.

Tunduva tõusu saavutas Valgevene NSV-ga taasühendatud Valgevenemaa lääneoblastite tööstus.

Usbeki NSV

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Tööstuse kogutoodang (1913. a. = 1)	1	0,9	4,7	5	14
Sealhulgas suurtööstuse kogutoodang	1	1,1	7,2	7,7	23
Tööstustoodangu tähtsamate liikide tootmine					
Teras — tuh. t	—	—	11,4	20,5	219,1
Valtsitud mustmetallid — tuh. t	—	—	—	—	150,1
Süsi — tuh. t	—	—	3,4	103	2 829
Nafta — tuh. t	13	17	119	478	1 029
Elektrienergia — milj. kWt	3,3	34	481	1 186	4 150
Ketrusmasinad — tk.	—	—	—	—	1 196
Tsement — tuh. t	—	19	267	101	471
Mineraalväetised — tuh. t	—	—	1,6	129,3	807,8
Puuvillakiud — tuh. t	179	148	532	212	864

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Puuvillane riie — milj. m	—	—	107	85	211
Siidriie — milj. m	—	—	4,5	4,7	18
Taimeõli (isiklikes majapidamistes toodetud taimeõlita) — tuh. t . .	65	38,0	141,7	41,3	212,3
Viinamarjavein — tuh. dekaliitrites	...	...	1 928	634	1 931

Revolutsioonieelse Usbekistani tööstust iseloomustas põhiliselt põllumajandusliku tooraine (peamiselt toorpuuvilla) esmane töötlemine. Nüüd töödeldakse Usbeki NSV-s kaks kolmandikku NSV Liidus toodetavast toorpuuvillast, toodetakse sütt ja naftat, on olemas metallurgia- ja keemiatööstus, masinaehitus, paljud kerge- ning toiduainete tööstuse harud.

Tööstuse kogutoodang 1956. aastal kasvas 1913. aastaga võrreldes 14-kordseks, sealhulgas suurtööstuse kogutoodang — 23-kordseks. 1913. aastal toodeti 13 000 tonni naftat, tohutuid söe- ja gaasivarusid aga ei kasutatud. 1956. aastal ulatus nafta tootmine 1 029 000 tonnini, kasvades seega 1913. aastaga võrreldes 78-kordseks. Nõukogude võimu aastail on läbi uuritud ja kasutusele võetud Angreni ja Šarguni söebasseinid. 1956. aastal toodeti sütt ligi 3 miljonit tonni; teostatakse ulatuslikke töid gaasi tootmise suurendamiseks.

Enne Suurt Oktoobrirevolutsiooni tootsid Usbekistani elektrijaamad 3,3 miljonit kilovatt-tundi elektrienergiat aastas. Nõukogude võimu aastail on vabariigis loodud võimas energeetikabaas. 1956. aastal toodeti Usbeki NSV-s ühe päeva jooksul 3,4 korda rohkem elektrienergiat kui kogu 1913. aastal. Elektrienergia tootmine vabariigis kogu 1956. aastal ületas enam kui kahekordselt elektrienergia tootmise kõigis Venemaa elektrijaamades 1913. aastal.

Usbekistan on kujunenud puuvillaharimis- ja koristamismasinate peamiseks tootjaks. Masinaehitustööstus laseb välja seadmeid puuvillapuhastustehastele, ketrus- ja kudumisvabrikutele ning muid masinate ja seadmete liike. Ketrusmasinate tootmine vabariigis 1956. aastal moodustas umbes kolm neljandikku üleliidulisest tootmisest.

Suurt edu on saavutanud vabariigi kerge- ja toiduainete tööstus. Puuvillakiu tootmine 1956. aastal tõusis 1913. aastaga võrreldes 4,8-kordseks, taimeõli tootmine — enam kui 3-kordseks, puuvillase riide tootmine 1956. aastal suurenes 1940. aastaga võrreldes peaaegu 2-kordseks, siidriide tootmine — enam kui 4-kordseks.

Kasahhi NSV

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Tööstuse kogutoodang (1913. a. = 1)	1	1	7,9	11	36
Sealhulgas suurtööstuse kogutoodang	1	1,4	20	27	97
Tööstustoodangu tähtsamate liikide tootmine					
Teras — tuh. t	—	—	—	4,6	236
Valtsitud mustmetallid — tuh. t . .	—	—	—	—	245
Süsi — milj. t	0,1	0,04	7,0	12,0	31,5
Nafta — tuh. t	118	250	697	788	1427
Elektrienergia — milj. kWt . . .	1,3	7,5	632	1148	6705
Mineraalväetised — tuh. t	—	—	—	—	414,5
Traktori-loorehad — tk.	—	—	—	—	5020
Tsement — tuh. t	—	—	—	—	555
Puuvillakiud — tuh. t	1,9	5,8	35,0	15,7	58,0

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Villane riie — tuh. m	139	129	406	827	3773
Peensuhkur — tuh. t	—	...	70,9	23,0	95,2
Kala- ja mereloomade püük — tuh. t	31,8	78,9	87,1	84,8	113,5
Konservid — milj. tingpurkides . .	—	—	30,2	52,1	134,4
Kondiitrisaadused — tuh. t . . .	—	—	4,1	6,1	44,4

Kasahhi NSV likvideeris ajaloo seisukohalt lühikese ajaga sajandite-pikkuse majandusliku mahajäämuse ja saavutas tohutut edu sotsialistlikus ülesehitustöös.

Tööstuse kogutoodang 1956. aastal tõusis 1913. aastaga võrreldes 36-kordseks, sealhulgas suurtööstuse kogutoodang — 97-kordseks.

Kasahstanis on loodud peamiselt nõukogude võimu aastail läbiuuritud mitmesuguste ja ulatuslike maavarade leiukohtade baasil võimas kaasaegne tööstus.

Üheks Kasahstani rasketööstuse põhiliseks haruks on värviline metallurgia, mis on varustatud eesrindliku tehnikaga. Kasahstani värviliste metallide tootmisel on suur osatähtsus NSV Liidu üldises värviliste metallide tootmises.

Vabariigis on loodud tööstus metallurgiaseadmete ja põllumajandusmasinate tootmiseks. On loodud ka metallurgia- ja keemiatööstus. Söe- ja naftatööstust on tublisti edasi arendatud.

1956. aastal toodeti 236 000 tonni terast ja 245 000 tonni valtsitud mustmetalle.

On loodud Donetsi ja Kuznetski basseini järel kolmas NSV Liidu söebaas.

Kasahstan tootis 1956. aastal rohkem sütt kui kogu Venemaa 1913. aastal, nafta tootmine suurenes aga 1913. aastaga võrreldes 12-kordseks.

Elektrienergia tootmine Kasahhi NSV-s 1956. aastal ületas 3,4-kordselt kogu tsaari-Venemaa elektrienergia tootmistaseme 1913. aastal. Nõukogude võimu aastail on tunduvalt kasvanud kerge- ja toiduainete tööstus. Puuvillakiu tootmine 1956. aastal kasvas 1913. aastaga võrreldes 31-kordseks, viinase riide tootmine — 27-kordseks, kalapüük — 3,6-kordseks.

Gruusia NSV

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Tööstuse kogutoodang (1913. a. = 1)	1	1,3	10	8,2	29
Sealhulgas suurtööstuse kogutoodang	1	1,8	27	22	80
Tööstustoodangu tähtsamate liikide tootmine					
Malm — tuh. t	—	—	—	—	610
Teras — tuh. t	—	—	0,2	0,4	685,4
Valtsitud mustmetallid — tuh. t .	—	—	—	—	694,2
Süsi — tuh. t	70	85	625	661	2 814
Elektrienergia — milj. kWt . . .	20	42	742	740	2 415
Metallilõikepingid — tk.	—	—	803	411	3 803
Veoautod — tuh. tk.	—	—	—	—	5,8
Tsement — tuh. t	—	—	119	74	674
Puuvillane riie — milj. m	—	—	0,4	0,9	42

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Villane riie — milj. m	—	0,1	1,9	1,5	4,4
Siidriie — milj. m	—	0,1	5,3	4,2	18
Peensuhkur — tuh. t	—	—	13,1	7,0	19,5
Konservid — milj. tingpurkides .	...	1,3	29,1	29,7	87,1
Naturaaltee — tuh. t	—	—	2,7	3,9	13,4
Viinamarjavein — tuh. dekaliitrites	...	...	1 675	1 257	3 623

Nõukogude võimu aastail on Gruusia NSV saavutanud suurt edu tööstuse arendamisel.

1956. aastal kasvas vabariigi tööstuse kogutoodang 1913. aastaga võrreldes 29-kordseks, sealhulgas suurtööstuse kogutoodang — 80-kordseks.

Gruusia NSV-s said suure arengu osaliseks masinaehitus, mäe- ja keemiatööstus, ehitusmaterjalide tootmine, tekstiili- ning toiduainete tööstus.

Nõukogude võimu aastail on rõõbiti Tkibuli söe tootmise suurendamisega loodud uued suured mehhaniseeritud kaevandused Tkvartšelis ja Ahaltsihes. Söe tootmine vabariigis 1956. aastal kasvas 1913. aastaga võrreldes 40-kordseks.

Vabariigis on loodud metallurgiabaas. Sõjajärgseil aastail ehitatud Taga-Kaukaasia metallurgiatehas Rustavis toodab koksi, malmi, terast, valtsmetalli ja torusid. Valtsitud mustmetallide tootmine 1956. aastal suurenes 1950. aastaga võrreldes 34-kordseks.

Sõjaeelsete viisaastakute kestel on odava hüdroelektrienergia ja suurte kõrgekvaliteedilise mangaanimaagi varude baasil rajatud elektroferrosulamite tootmine.

Vabariigis toodetakse veoautosid, mäekaevandus- ja muid seadmeid, metallilõikepinke, kudumistelgi, põllumajandusmasinaid.

Vabariigis on loodud võimas energeetikabaas. 1956. aastal tootsid Gruusia NSV elektrijaamad kolme päeva jooksul sama palju elektrienergiat kui kõik revolutsioonieelse Gruusia elektrijaamad 1913. aastal.

Tublisti edasi on arenenud kerge- ja toiduainete tööstus. Gruusia NSV-le kuulub meie maal üks esimesi kohti tee ja kõrgekvaliteediliste sordiveinide tootmise alal.

Aserbaidžani NSV

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Tööstuse kogutoodang (1913. a. = 1)	1	1,3	5,9	4,7	13
Sealhulgas suurtööstuse kogutoodang	1	1,4	6,8	5,3	15
Tööstustoodangu tähtsamate liikide tootmine					
Teras — tuh. t	—	11,5	23,7	23,3	425,3
Rauamaak — tuh. t	—	—	—	—	956,7
Nafta — milj. t	7,7	7,7	22,2	11,5	15,6
Looduslik gaas (kaasa arvatud kõrvalsaadusena toodetav gaas) — milj. m^3	—	176	2498	977	2 102
Elektrienergia — milj. kWt	111	377	1826	1 659	5 154
Naftaaparatuur — tuh. t	—	—	2,6	0,4	2,7
Tsement — tuh. t	46	34	112	88	672
Puuvillakiud — tuh. t	22,4	19,5	58,2	17,6	119,4
Puuvillane riie — milj. m	11,9	13,5	49,1	32,2	83

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Villane riie — tuh. m	—	153	512	194	1 507
Siidriie — tuh. m	—	—	193	774	4 896
Raadiovastuvõtjad ja televiisorid — tuh. tk.	—	—	—	—	26,8
Taimeõli (isiklikes majapidamistes toodetud taimeõlita) — tuh. t .	...	...	10,8	3,2	21,2
Konservid — milj. tingpurkides . .	1,0	5,0	20,0	22,6	87,4
Viinamarjavein — tuh. dekaliitrites	824	...	906	572	1 787

Nõukogude võimu aastail on Aserbaidžani NSV arenenud NSV Liidu üheks ulatusliku tööstusega vabariigiks. Tööstuse kogutoodang 1956. aastal kasvas 1913. aastaga võrreldes 13-kordseks, sealhulgas suurtööstuse kogutoodang — 15-kordseks.

Aserbaidžan on üks NSV Liidu tähtsamaid naftatööstuse piirkondi. Võrreldes 1913. aastaga on nafta tootmine vabariigis kasvanud enam kui kahekordseks. Nõukogude võimu aastail on vabariigi naftatööstus põhjalikult rekonstrueeritud eesrindliku tehnika baasil. Suure arengu osaliseks on saanud nafta tootmine merealadel.

On loodud võimas energeetikabaas. 1956. aastal toodeti Aserbaidžanis elektrienergiat 2,6 korda rohkem kui 1913. aastal kogu tsaari-Venemaal.

Vabariigis on rajatud uued tööstusharud: masinaehitus, mis põhiliselt toodab masinaid ja seadmeid naftatööstuse jaoks, must- ja värviline metallurgia, keemia- ning tsementitööstus.

Vabariigis on organiseeritud Daškesani rauamaagi leiukoha ekspluateerimine, mis on toorainebaasiks Taga-Kaukaasia metallurgiatehasele Rustavi linnas, Gruusia NSV-s.

Ulatuslikult arendati kergetööstuse harusid, eriti siidi-, villa- ja puuvillatööstust, samuti ka toiduainete tööstuse harusid — konservi-, liha- ja veinitööstust.

Leedu NSV

	1940. a.*	1945. a.	1956. a.
Tööstuse kogutoodang (1940. a. = 1)	1	0,4	5,7
Tööstustoodangu tähtsamate liikide tootmine			
Elektrienergia — milj. kWt . . .	81,0	34,6	638,6
Turvas — tuh. t	102	82	1 736
Metallilõikepingid — tuh. tk. . .	—	—	6,2
Voolumõõtjad — tuh. tk.	—	—	947
Tsement — tuh. t	—	—	227
Saematerjalid — tuh. m^3	427	164	707
Paber — tuh. t	11,0	0,3	42,3
Puuvillane riie — milj. m	2,4	0,1	13
Villane riie — milj. m	2,0	0,1	5
Nahkjalatsid — tuh. paarides . .	500	244	5 462
Jalgrattad — tuh. tk.	—	—	135
Peensuhkur — tuh. t	24,0	6,0	47,6
Kalapüük — tuh. t	1,2	0,4	73,8
Kondiitrisaadused — tuh. t	2,6	1,4	19,6

Leedu tööstust enne 1940. aastat esindasid põhiliselt väikesed metallitöötlemisettevõtted ja rida kerge-, toiduainete ning puidutöötlemistööstuse väikeettevõtteid.

Nõukogude võimu aastail hakkas Leedu NSV tööstus kiiresti arenema.

Tööstuse kogutoodang 1956. aastal tõusis 1940. aastaga võrreldes 5,7-kordseks. Vabariigis on loodud elektrotehniline ja laevaehitustööstus, tööpingiehitus, auruturbiinide, kompressorite, mõõteriistade ja muude toodanguliikide tootmine.

Nõukogude võimu aastail on Leedu NSV-s rajatud ulatuslik energiamajandus. Elektrienergia tootmine 1956. aastal ületas 1940. aasta taseme 8-kordselt. Leedu NSV tootis 1956. aastal elektrienergiat 25 korda rohkem kui seda toodeti 1913. aastal Leedus, Lätis ja Eestis kokku. Turba tootmine suurenes 1956. aastal vabariigis 1940. aastaga võrreldes 17-kordseks. Suure arengu osaliseks said ehitusmaterjalide tööstus, samuti ka metsa- ja puidutöötlemistööstus.

Nõukogude võimu aastail on rekonstrueeritud ning tublisti edasi arendatud kerge- ja toiduainete tööstust. Puuvillase riide tootmine tõusis 1956. aastal 1940. aastaga võrreldes enam kui 5-kordseks, villase riide ja peensuhkru tootmine — 2-kordseks.

* 1940. aasta andmed on toodud Leedu NSV territooriumi 1940. aasta 3. augusti piirides.

Moldaavia NSV

	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Tööstuse kogutoodang (1940. a. = 1)	1	0,4	5,6
Tööstustoodangu tähtsamate liikide tootmine			
Elektrienergia — milj. kWt . . .	17,2	8,3	317,5
Metallilõikepingid — tk.	—	—	1 079
Tellised — milj. tk.	7,2	3,0	68
Nahkjalatsid — tuh. paarides . . .	159	73	3 871
Taimeõli (isiklikes majapidamistes toodetud taimeõlita) — tuh. t . .	14,0	11,8	70,3
Peensuhkur — tuh. t	11,8	1,9	56,2
Konservid — milj. tingpurkides . .	48,5	5,3	256,4
Viinamarjavein — tuh. dekaliitrites	1 267	887	12 136

Vabariigi tööstuse kogutoodang 1956. aastal tõusis 1940. aastaga võrreldes 5,6-kordseks.

Nõukogude võimu aastail on Moldaavia NSV arenenud NSV Liidu toiduainete tööstuse tähtsaks rajooniks.

Kaasaegse tehnika baasil on laiendatud ja rekonstrueeritud olemasolevad ettevõtted, samuti on ehitatud uusi tööstusettevõtteid.

Konservide tootmise alal on Moldaavia NSV Nõukogude Liidus kolmandal kohal. Konservide tootmine 1956. aastal tõusis 1940. aastaga võrreldes 5,3-kordseks, viinamarjaveini tootmine — 9,6-kordseks; veini tootmise alal on Moldaavia NSV meie maal teisel kohal. Või tootmine kasvas 59-kordseks, taimeõli tootmine — 5-kordseks, peensuhkru tootmine — 4,8-kordseks.

Kiiresti arenevad ehitusmaterjalide tööstus, kergetööstus ja muud tööstusharud.

Telliste tootmine 1956. aastal tõusis 1940. aastaga võrreldes peaaegu 10-kordseks, nahkjalatsite tootmine — enam kui 24-kordseks.

Nõukogude võimu aastail on vabariigis loodud tugev rahvamajanduse energeetikabaas. Elektrienergia tootmine 1956. aastal kasvas 1940. aastaga võrreldes enam kui 18-kordseks.

Läti NSV

	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Tööstuse kogutoodang (1940. a. = 1)	1	0,5	6,7
Tööstustoodangu tähtsamate liikide tootmine			
Teras — tuh. t	27,9	3,4	82,5
Valtsitud mustmetallid — tuh. t .	23,9	0,5	113,5
Elektrienergia — milj. kWt . . .	251,1	81,7	1 064.4
Turvas — tuh. t	213	145	1 264
Trammivagunid — tk.	—	—	154
Söödaettevalmistusagregaadid — tk.	—	—	3 692
Tsement — tuh. t	125	16	375
Paber — tuh. t	24,4	4,8	62,8
Puuvillane riie — milj. m	20,6	3,0	47,5
Villane riie — milj. m	1,8	0,4	7

	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Linane riie -- milj. m	3,8	0,8	8,7
Raadiovastuvõtjad — tuh. tk. . .	21,5	5,2	339,9
Jalgrattad — tuh. tk.	45,0	8,5	166,6
Peensuhkur — tuh. t	41,0	1,2	45,5
Kondiitrisaadused — tuh. t . . .	8,0	2,7	24,7
Kalapüük — tuh. t	12,4	5,6	66,3
Konservid — milj. tingpurkides . .	8,8	4,3	67,3

Nõukogude võimu aastail sai Läti tööstus suure arengu osaliseks.

Tööstuse kogutoodang 1956. aastal suurenes 1940. aastaga võrreldes 6,7-kordseks.

Läti NSV on arenenud masinaehitusega vabariik. Tunduvalt arenesid transpordimasinate ja elektrotehniline tööstus, raadio-, keemia-, kütteainete ja ehitusmaterjalide tööstus ning muud tööstusharud. Vabariigis toodetakse trammivaguneid, elektriseadmeid raudteele ja metroole, automaat-telefonikeskjaamu, telefoniaparaate, raadiovastuvõtjaid ja mitmesuguseid täppisaparaate.

Vabariigis toodeti 1956. aastal üks viiendik kogu NSV Liidus toodetud trammivagunitest. 1957. aastal lasti välja uut tüüpi elektrirongid „ER-1", mille konstruktsiooniline kiirus ulatub 130 kilomeetrini tunnis.

Nõukogude võimu aastail sai suure arengu osaliseks Läti energeetikabaas. Elektrienergia tootmine 1956. aastal suurenes 1940. aastaga võrreldes 4,2-kordseks. Turba tootmine kasvas 6-kordseks.

Rasketööstusharude kõrval arenes vabariigis ulatuslikult kerge- ja toiduainete tööstus. Puuvillase ja linase riide tootmine 1956. aastal tõusis 1940. aastaga võrreldes 2,3-kordseks, villase riide tootmine — 4-kordseks, konservide tootmine — 7,6-kordseks, kondiitrisaaduste tootmine — 3,1-kordseks. Kalapüük suurenes 5,3-kordseks.

Tunduvalt kasvas raadiovastuvõtjate ja jalgrataste tootmine, millede väljalase 1956. aastal suurenes 1940. aastaga võrreldes vastavalt 15,8-kordseks ja 3,7-kordseks.

Kirgiisi NSV

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Tööstuse kogutoodang (1913. a. = 1)	1	0,9	9,9	12	42
Sealhulgas suurtööstuse kogutoodang	1	8	153	193	717
Tööstustoodangu tähtsamate liikide tootmine					
Süsi — tuh. t	103	215	1475	1 053	2 970
Nafta — tuh. t	—	—	23,8	19,4	199,1
Elektrienergia — milj. kWt	—	0,8	51,6	77,3	631,5
Metallilõikepingid — tk.	—	—	110	112	1 765
Traktori-loorehad — tuh. tk.	—	—	—	—	6,0
Puuvillakiud — tuh. t	—	5,3	27,9	11,6	47
Villane riie — tuh. m	—	—	254	152	627
Siidriie — tuh. m	—	—	44	142	3 825
Peensuhkur — tuh. t	—	—	65,5	18,9	96,0
Konservid — milj. tingpurkides	—	—	7,3	17,0	41,5

Enne Oktoobrirevolutsiooni oli Kirgiisia tsaari-Venemaa mahajäänud ääremaaks tähtsusetu arvu väikeste tööstusettevõtetega.

Nõukogude võimu aastail on Kirgiisia tööstus teinud suuri edusamme. Tööstuse kogutoodangu maht 1956. aastal suurenes 1913. aastaga võrreldes 42-kordseks, sealhulgas suurtööstuse kogutoodang — 717-kordseks. Arvukate mineraaltooraine leiukohtade baasil on Kirgiisias loodud suurtööstus. On rajatud energeetikabaas, värviline metallurgia, naftatööstus, ehitusmaterjalide, siidi-, suhkru- ja konservitööstus ning muud tööstusharud.

Puuvillakiu tootmine 1956. aastal kasvas 1928. aastaga võrreldes 9-kordseks.

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Tööstuse kogutoodang (1913. a. = 1)	1	1	8,8	6,5	27
Sealhulgas suurtööstuse kogutoodang	1	8,2	324	213	1 049
Tööstustoodangu tähtsamate liikide tootmine					
Süsi — tuh. t	28	13	204	244	657
Elektrienergia — milj. kWt	—	—	62,1	72,1	338,2
Tsement — tuh. t	—	—	—	3	25,4
Puuvillakiud — tuh. t	—	4,5	60,9	22,7	139,4
Puuvillane riie — milj. m	—	—	0,2	3,3	40,6
Siidriie — milj. m	—	—	1,6	1,2	18,3
Kondiitrisaadused — tuh. t	—	—	3,0	0,5	10,0
Taimeõli (isiklikes majapidamistes toodetud taimeõlita) — tuh. t	...	...	3,5	3,0	24,6
Konservid — milj. tingpurkides	—	...	13,9	13,4	54,0

Enne nõukogude võimu kehtestamist oli Tadžikistan üks tsaari-Venemaa mahajäänud piirkondi. Tema tööstust esindasid peamiselt põllumajanduslikud tooraine töötlemisega tegelevad väikesed poolkäsitööndusliku ettevõtted.

Nõukogude võimu aastail toimusid vabariigi majanduses põhjalikud muudatused. Vabariigis on loodud ulatuslik maagitööstus. Tadžikistanis toodetakse sütt, naftat, volframit; ekspluateeritakse suurt fluoriidi ja polümetalliliste maakide leiukohta. Tööstuse kogutoodang 1956. aastal tõusis 1913. aastaga võrreldes 27-kordseks. Suurtööstus rajati vabariigis tegelikult nõukogude võimu ajal.

Enne revolutsiooni Tadžikistanis ei olnud oma energeetikabaasi. 1956. aastal toodeti vabariigis 338,2 miljonit kilovatt-tundi elektrienergiat.

Vabariigis on loodud siidi-, tekstiili- ja konservitööstus, rekonstrueeritud ning varustatud uusima tehnikaga puuvillapuhastustööstuse, naha- ja jalatsi-, õmblus-, veini- ja muude kerge- ning toiduainete tööstuse harude ettevõtted.

Tadžikistani ettevõtetes läbivad nüüd puuvill ja siidiussi kookonid kõik tööstusliku töötlemise staadiumid. Puuvillapuhastustööstus jääb toodangu tootmise ulatuselt maha üksnes Usbeki NSV omast ja on NSV Liidus teisel kohal.

Armeenia NSV

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Tööstuse kogutoodang (1913. a. = 1)	1	1	8,7	8,1	45
Sealhulgas suurtööstuse kogutoodang	1	1,3	23	21	135
Tööstustoodangu tähtsamate liikide tootmine					
Elektrienergia — milj. kWt	5,1	20,6	395,3	450,0	2304,2
Mineraalväetised — tuh. t	—	—	—	1,6	188,2
Tsentrifugaalpumbad — tuh. tk.	—	—	—	—	17,7
Metallilõikepingid — tk.	—	—	—	35	2483
Jõutransformaatorid — tuh. kilovolt-amprites	—	—	—	—	1953
Tsement — tuh. t	—	—	95	64	210
Puuvillane riie — milj. m	—	2,2	26,8	18,8	56,9
Villane riie — milj. m	—	—	0,02	0,1	3
Siidriie — milj. m	—	—	0,2	0,5	5,5
Konservid — milj. tingpurkides	—	1,1	17,3	21,3	71,6
Viinamarjavein — milj. dekaliitrites	0,2	0,2	0,2	0,5	1,5

Nõukogude võimu aastail saavutas Armeenia NSV suurt edu tööstusliku tootmise arendamisel. Tööstuse kogutoodang 1956. aastal suurenes 1913. aastaga võrreldes 45-kordseks, sealhulgas suurtööstuse kogutoodang — 135-kordseks.

Esimestest nõukogude võimu aastatest peale lahendatakse edukalt rikkalike maavarade leiukohtade ulatusliku ärakasutamise ning hüdroelektrijaamade ehitamise teel võimsa energeetikabaasi loomise ülesannet. 1956. aastal tõusis elektrienergia tootmine 1913. aastaga võrreldes 5 miljonilt 2,3 miljardile kilovatt-tunnile. Käesoleval ajal toodetakse vabariigis rohkem elektrienergiat kui 1913. aastal kogu Venemaal.

Maagitööstus on arenenud üheks vabariigi juhtivaks rahvamajandusharuks. Vabariigis on nõukogude võimu aastail tunduvalt tõusnud vase tootmine ja rajatud uued värvilise metallurgia harud. Samuti on loodud elektrotehniline ja jõumasinate tööstus, tööpingiehitus, täppisaparaatide tööstus ning keemiatööstusseadmete tootmine.

Suurt edu on saavutatud keemiatööstuse arendamisel, mis on kujunenud üheks vabariigi juhtivaks tööstusharuks. Keemiatööstus annab mitmesugust toodangut, sealhulgas väävelhapet, kaltsiumkarbiidi, plastmassi ja muid kemikaale. Mineraalväetiste tootmine 1956. aastal suurenes 1950. aastaga võrreldes enam kui kolmekordseks.

Tunduvalt on edasi arenenud ehitusmaterjalide tööstus. Marmori, tufi ja vahtkivi tootmisel on üleliiduline tähtsus. Tsemendi tootmine 1956. aastal suurenes 1940. aastaga võrreldes 2,2-kordseks.

Ulatuslikult arenesid nõukogude võimu aastail kerge- ja toiduainete tööstus. Viinamarjaveini tootmine 1956. aastal tõusis 1913. aastaga võrreldes 8,2-kordseks.

Turkmeeni NSV

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Tööstuse kogutoodang (1913. a. = 1)	1	1,1	6,7	5,8	17
Sealhulgas suurtööstuse kogutoodang	1	1,5	11	9,5	30
Tööstustoodangu tähtsamate liikide tootmine					
Nafta — tuh. t	129	8	587	629	3430
Looduslik gaas (kaasa arvatud kõrvalsaadusena toodetav gaas) — milj. m^3	—	—	9,2	14,9	170,1
Elektrienergia — milj. kWt	2,5	10,6	83,5	94,2	467,1
Tsement — tuh. t	—	—	—	—	63
Aknaklaas — tuh. m^2	—	—	2237	865	5617
Puuvillakiud — tuh. t	17,7	21,3	71,5	27,1	103
Puuvillane riie — milj. m	—	—	9,7	6,2	22
Taimeõli (isiklikes majapidamistes toodetud taimeõlita) — tuh. t	...	...	15,2	7,6	23,6
Kondiitrisaadused — tuh. t	—	—	5,3	1,5	7,1

Revolutsioonieelses Turkmeenias oli olemas vaid tähtsusetu arv väikesi, peamiselt põllumajandusliku tooraine töötlemisega tegelevaid tööstusettevõtteid.

Turkmeeni NSV tööstus loodi tegelikult alles nõukogude võimu aastail. Tööstuse kogutoodang 1956. aastal tõusis 1913. aastaga võrreldes 17-kordseks, sealhulgas suurtööstuse kogutoodang — 30-kordseks.

Viisaastakute kestel on vabariigis loodud sellised tähtsad tööstusharud, nagu naftatöötlemis-, keemia-, gaasi- ja ehitusmaterjalide tööstus. Täielikult on rekonstrueeritud ja üle viidud kaasaegse tehnika baasile kerge- ning toiduainete tööstus. Üleliidulise tähtsuse on omandanud nafta, väävli, sulfaadi ja osokeriidi tootmine ning töötlemine, samuti ka toorpuuvilla töötlemine.

Nafta tootmine 1956. aastal kasvas 1913. aastaga võrreldes 26-kordseks. Turkmeeni NSV-le kuulub nafta tootmise alal kolmas koht NSV Liidus. Vabariigis leidub tohutuid loodusliku gaasi varusid, mille tootmine kiiresti kasvab. 1956. aastal tõusis gaasi tootmine 1940. aastaga võrreldes enam kui 18-kordseks.

Vabariigis on rajatud ulatuslik energeetikabaas. 1956. aastal tootis Turkmeeni NSV kahe päeva jooksul sama palju elektrienergiat kui seda toodeti Turkmeenias kogu 1913. aasta jooksul.

Üheaegselt rasketööstuse kasvuga arenevad vabariigis pidevalt kerge- ja toiduainete tööstus. Puuvillakiu tootmine 1956. aastal suurenes 1913. aastaga võrreldes 5,8-kordseks.

Nõukogude võimu aastail rajatud puuvillatööstus tootis 1956. aastal riiet üle kahe korra rohkem kui 1940. aastal. Suure arengu osaliseks said liha-, taimeõli-, konservi-, veini- ja kalatööstus.

Eesti NSV

	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Tööstuse kogutoodang (1940. a. = 1)	1	0,7	7,5
Tööstustoodangu tähtsamate liikide tootmine			
Elektrienergia — milj. kWt . . .	190,0	123,6	1024,8
Põlevkivi — tuh. t	1892	861	7505
Tarbegaas söest ja põlevkivist — milj. m^3	1,7	1,0	405,2
Turvas — tuh. t	283	155	365
Elektrimootorid kuni 100 kW — tuh. tk.	—	3	166
Tsement — tuh. t	70,9	45,6	106,6
Paber — tuh. t	21,6	8,1	72,3
Puuvillane riie — milj. m	22,8	0,9	70,5
Villane riie — milj. m	1,1	0,6	2,8
Linane riie — milj. m	2,3	0,9	5,5
Nahkjalatsid — milj. paarides . .	0,6	0,4	2,6
Kala- ja mereloomade püük — tuh. t	22,8	5,3	63,3
Konservid — milj. tingpurkides . .	3,6	2,5	40,3
Kondiitrisaadused — tuh. t	3,9	2,0	14,1

Nõukogude võimu aastail on Eesti tööstus tunduvalt arenenud ja omandanud silmapaistva koha NSV Liidu rahvamajanduses. Vabariigis on rajatud ulatuslik põlevkivigaasi-, aparaadi- ja keemiatööstus, on hakatud tootma seadmeid põlevkivigaasi- ning toiduainete tööstuse jaoks. Toodetakse elektrimootoreid, elektrikaablit, ekskavaatoreid ja muid tööstustoodangu liike.

Tööstuse kogutoodang 1956. aastal tõusis 1940. aastaga võrreldes 7,5-kordseks. Vabariik on põlevkivi kaevandamise ja töötlemise poolest NSV Liidus esikohal. Põlevkivi kaevandamine 1956. aastal tõusis 1940. aastaga võrreldes 4-kordseks. Turba tootmine 1956. aastal suurenes 1940. aastaga võrreldes 1,3-kordseks. Vabariigi sõjajärgset industrialiseerimist soodustas elektrienergia tootmise kiire kasv. 1956. aastal suurenes elektrienergia tootmine 1940. aastaga võrreldes 5,4-kordseks. Tunduvat edu on saavutatud metsa-, puidutöötlemis- ja ehitusmaterjalide tööstuse arendamisel.

Nõukogude võimu aastail on Eesti NSV-s rekonstrueeritud ning kiiresti areñema hakanud kerge- ja toiduainete tööstus. Puuvillase riide tootmine 1956. aastal tõusis 1940. aastaga võrreldes 3,1-kordseks, linase riide tootmine — 2,3-kordseks, villase riide tootmine — 2,5-kordseks, nahkjalatsite tootmine — 4,3-kordseks; konservide tootmine suurenes neil aastail 11,3-kordseks, kondiitrisaaduste tootmine — 3,7-kordseks, kalapüük — 2,8-kordseks.

Sotsialismi ehitamise üheks keerukamaks ülesandeks oli ümber kujundada mahajäänud väiketalupidamine mehhaniseeritud sotsialistlikuks suurpõllumajanduseks.

Leninlik kooperatsiooniplaan oli partei programmiks põllumajanduse sotsialistliku ümberkorraldamise, kolhooside, masina-traktorijaamade ja sovhooside loomise ürituses.

NSV LIIT — KÕRGESTI MEHHANISEERITUD SOTSIALISTLIKU SUURPÕLLUMAJANDUSE MAA

Väikeste üksiktalumajandite ookeani asemel on NSV Liidus kolhooside, masina-traktorijaamade ja sovhooside süsteemi näol loodud maailma suurim mehhaniseeritud põllumajanduslik tootmine.

PÕLLUMAJANDUSLIKE ETTEVÕTETE JA MAJANDITE ARV

(1. juuliks)

1927. a.		1957. a.	
Sovhoosid	1,4 tuhat	Sovhoosid	5,8 tuhat
		Masina-traktorijaamad	8 tuhat
Kolhoosid	14,8 tuhat	Kolhoosid	78,9 tuhat
Kehviku- ja keskmikumajandid	23,7 miljonit	On jäänud üksiktalumajandeid	umbes 0,1 miljonit
Kulakumajandid . . .	1,1 miljonit		

Enne Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni oli Venemaal üle 20 miljoni väiketalumajandi.

Talumajandite hulgas oli:		Talumajandite üldarvust oli:	
kehvikumajandeid	65%	hobuseta	30%
keskmikumajandeid	20%	inventarita	34%
kulakumajandeid	15%	külvipinnata	15%

Kaks miljonit kehvikut läks iga aasta lõunasse, Põhja-Kaukaasia ning Ukraina kulakute ja mõisnike juurde sulasteks.

Kolhooside ülesehitustöö arendamise eel (1928/29. a.) oli talumajandite hulgas: kehvikumajandeid — 35%, keskmikumajandeid — 60% ja kulakumajandeid — 4—5%.

Nüüd on talumajandid ühinenud kolhoosidesse. Kolhoose teenindavad eesrindliku masinatehnikaga varustatud masina-traktorijaamad.

TSAARI-VENEMAA OLI HARKADRA MAA, NSV LIIT AGA ON TRAKTORI JA KOMBAINI MAA

Enne revolutsiooni harisid talupojad maad primitiivsete põllutööriistadega.

Neil oli 1910. a. loenduse järgi:

Harkatru ning ühehõlmalisi atru	7,8 milj. tk.
Puuatru	2,2 „ „
Raudatru	4,2 „ „
Puuäkkeid	17,7 „ „

Maa sotsialistliku industrialiseerimise tulemusena on põllumajandus varustatud uue tehnikaga.

1957. aasta alguseks oli NSV Liidu põllumajanduses:

Traktoreid (15-hobujõulises arvestuses)	1577 tuhat
Teraviljakombaine	385 „
Veoautosid	631 „

ning miljoneid muid keerulisi põllumajandusmasinaid.

1919. aastal kõneles V. I. Lenin VK(b)P VIII kongressil: „Kui me võiksime anda homme 100 000 esmaklassilist traktorit, varustada need bensiiniga, varustada need masinistidega (te teate väga hästi, et see on esialgu fantaasia), siis ütleks kesktalupoeg: „Ma olen kommuuna poolt" (s. o. kommunismi poolt)."

Nüüd saab põllumajandus iga aasta umbes 250 000 traktorit (15-hobujõulises arvestuses) ning põllumajanduse kasutuses olevas traktoripargis on üle poolteise miljoni traktori.

ON MUUTUNUD MASINATE JA TÖÖRIISTADE KOOSSEIS PÕLLUMAJANDUSES

(aasta alguseks)

	1910. a.	1928. a.	1941. a.	1957. a.
Pinnaseharimise riistad				
Harkadrad, ühehõlmalised adrad ja sabanid — milj. tk.	8,0	4,6	ei olnud	ei olnud
Hobuadrad — milj. tk.	7,0	14,0	4,5	1,9
Traktoriadrad — tuh. tk.	0,3*	9,3	491	718
Külvimasinad — tuhandetes				
Hobu-külvimasinad	324	718	592	191
Traktori-külvimasinad	ei olnud	0,5	312	829
Traktori-kartulipanemismasinad . .	ei olnud	ei olnud	18	65
Masinad peamiste põllumajanduslike kultuuride koristamiseks — tuhandetes				
Hobu-viljalõikusmasinad	752	1300	746	212
Teraviljakombainid	ei olnud	2 tk.**	182	385
Ribaslõikusmasinad	ei olnud	ei olnud	1,7	31
Peedikoristuskombainid	ei olnud	ei olnud	ei olnud	21
Traktori-linakitkumismasinad . . .	ei olnud	ei olnud	11	24

Väiketalupidamise hark- ja ühehõlmaliste atrade, hobuatrade, hobu-külvimasinate ning teiste lihtsate tööriistade ja masinate asemel on NSV Liidu sotsialistlik põllumajandus nüüd varustatud kaasaegse masinatehnikaga. See tõstis põllumajanduse tehnilise taseme uuele võrreldamatult kõrgele astmele ning andis võimaluse tõsta kogu põllumajandusliku tootmise kultuuri.

* Auruadrad.
** Aasta lõpuks.

PÕLLUMAJANDUSE ENERGEETILISED VÕIMSUSED

(aasta alguseks; miljonites hobujõududes)

	1917. a.	1929. a.	1941. a.	1946. a.	1954. a.	1957. a.
Kõik energeetilised võimsused . . .	23,9	21,3	47,5	28,0	87,8	117,1
Sealhulgas:						
Mehaanilised jõumasinad	0,2	1,1	36,9	21,7	80,5	110,8
Neist:						
Traktorid (mootorite võimsus) . .	—	0,5	17,6	12,9	29,2	37,8
Kombainide mootorid	—	—	5,8	4,5	13,5	16,0
Autod	—	0,02	11,9	3,4	31,9	48,6
Elektriseadmed ja muud mehaanilised jõumasinad	0,2	0,6	1,6	0,9	5,9	8,4
Tööloomad (ümberarvestatult mehaanilisele jõule)	23,7	20,2	10,6	6,3	7,3	6,3

Põllumajanduse energeetilised võimsused on 1957. aastal peaaegu 5 korda suuremad kui revolutsioonieelseil aastail ja 2,5 korda suuremad kui 1941. aasta alguseks. Põhjalikult on muutunud energeetiliste võimsuste koosseis põllumajanduses.

PÕLLUMAJANDUSE ENERGEETILISTE VÕIMSUSTE KOOSSEIS

(aasta alguseks; protsentides)

	1917. a.	1929. a.	1941. a.	1946. a.	1954. a.	1957. a.
Kõik energeetilised võimsused . . .	100	100	100	100	100	100
Sealhulgas:						
Mehaanilised jõumasinad	0,8	5,2	77,7	77,6	91,7	94,6
Neist:						
Traktorid	—	2,5	37,1	46,2	33,3	32,3
Kombainide mootorid	—	—	12,2	16,0	15,3	13,7
Autod	—	0,1	25,1	12,2	36,3	41,5
Elektriseadmed ja muud mehaanilised jõumasinad	0,8	2,6	3,3	3,2	6,8	7,1
Tööloomad (ümberarvestatult mehaanilisele jõule)	99,2	94,8	22,3	22,4	8,3	5,4

Revolutsioonieelses põllumajanduses olid tööloomad peaaegu ainsaks veojõuks; mehaanilised jõumasinad moodustasid vähem kui 1%. Käesoleval ajal moodustavad mehaanilised jõumasinad 95% põllumajanduse energeetilistest võimsustest.

MITMEKORDSEKS ON KASVANUD TÖÖ VARUSTATUS ENERGIAGA JA ENERGEETILISTE VÕIMSUSTEGA PÕLLUMAJANDUSES

	Talumajandites		Kolhoosides, MTJ-des ja sovhoosides	
	aastail 1913—1917	1929. a.	1940. a.	1956. a.
Tuleb igasuguseid energeetilisi võimsusi — HJ:				
Uhe töötaja kohta . .	0,5	0,4	1,5	3,5
Külvipinna 100 ha kohta	20	19	32	54

TRAKTORITE, KOMBAINIDE JA VEOAUTODE PARK PÕLLUMAJANDUSES

(aasta alguseks; tuhandetes)

	1929. a.	1933. a.	1941. a.	1946. a.	1954. a.	1957. a.
Traktorid 15-hobujõulises arvestuses	18	148	684	491	1239	1577
Sealhulgas:						
Diiseltraktorid	—	—	42	21	556	1079
Vaheltharimistraktorid	—	1	57	42	88	272
Kõik teraviljakombainid	2 tk.	14	182	148	318	385
Sealhulgas iseliikuvad	—	—	—	—	109	150
Veoautod	0,7	14	228	62	424	631

NSV Liidu sotsialistlik tööstus tootis põllumajanduse varustamiseks vajalikke tehnilisi vahendeid — traktoreid, autosid, põllumajandusmasinaid, mis suunati sovhoosidesse, masina-traktorijaamadesse ja kolhoosidesse.

Võrreldes sõjaeelse 1940. aastaga, suurenes traktorite, teraviljakombainide ja veoautode arv põllumajanduses 1957. aasta alguseks 2—3-kordseks.

Traktorite ja teraviljakombainide pargi üldise suurenemise juures paranes tunduvalt selle koosseis: suurenes spetsiaalsete vaheltharimistraktorite, samuti ka kõige ökonoomsemate diiseltraktorite arv; sovhooside ning kolhooside põldudel töötab palju uuendatud konstruktsiooniga haakekombaine ja iseliikuvaid teraviljakombaine.

Käesoleval ajal on Nõukogude Liit traktorite ja teraviljakombainide arvu poolest teisel kohal maailmas, jäädes maha üksnes Ameerika Ühendriikidest.

„... on ainult üks abinõu — viia kogu maa majandus, sealhulgas ka põllumajandus, uuele tehnilisele baasile, kaasaegse suurtootmise tehnilisele baasile. Selliseks baasiks on ainult elekter."

V. I. Lenin

PÕLLUMAJANDUSE ELEKTRIFITSEERIMINE

	1928. a.	1932. a.	1940. a.	1953. a.	1956. a.
Üldse kasutatud elektrienergiat põllumajanduses — milj. kWt	35	86	538	2742	4900
Maaelektrijaamade võimsus (aasta lõpuks) — tuh. kW	29	53	265	1346	2285
Nende poolt toodetud elektrienergiat — milj. kWt	35	74	303	1841	3128

Elektrienergia kasutamine NSV Liidu põllumajanduses 1956. aastal suurenes sõjaeelse 1940. aastaga võrreldes 9-kordselt ja ületas 2,5-kordselt elektrienergia kasutamise revolutsioonieelse Venemaa kogu rahvamajanduses.

1957. aasta alguseks olid elektrifitseeritud peaaegu kõik masina-traktorijaamad, 93% sovhoose ja 34% kolhoose.

Kolhooside, masina-traktorijaamade ja sovhooside elektrifitseerimine on põllumajanduse mehhaniseerimise tähtsaimaks tingimuseks. Kolhooside ja sovhooside elektrifitseerimine on meie maa elektrifitseerimise suure plaani lahutamatu osa.

NLKP XX kongressi direktiivid NSV Liidu rahvamajanduse arendamise kuuenda viie aasta plaani kohta näevad ette elektrienergia ulatuslikku kasutamist põllumajanduslikus tootmises, milleks rööbiti kolhooside ja sovhooside lülitamisega riiklike elektrijaamade võrku on kavas organiseerida rajoonidevaheliste ja rajoonide soojus- ning hüdroelektrijaamade ehitamine kolhooside ja sovhooside osavõtul, samuti kahekordistada viisaastaku jooksul nende elektrifitseeritud kolhooside arv, kes saavad elektrienergiat alalistest allikatest, ning viia lõpule sovhooside ja masina-traktorijaamade elektrifitseerimine.

ON SUURENENUD MEHHANISEERITUD TÖÖDE ULATUS PÕLLUMAJANDUSES

	1934. a.	1940. a.	1953. a.	1956. a.
Kõigi mehhaniseeritud tööde ulatus põllumajanduses (ümberarvestatult künnile) — milj. ha	101	262	545	765
Koristatud teraviljakultuure kombainidega, kaasa arvatud jaoti koristamine — milj. ha	4	46	84	107

Mehhaniseeritud tööde üldmaht põllumajanduses suurenes ajavahemikul 1934—1956 peaaegu 8-kordseks, võrreldes aga sõjaeelse 1940. aastaga — peaaegu 3-kordseks.

„... Venemaa ei jää peatuma käsitsitööle, ei jää peatuma oma primitiivse puuadra juurde, vaid sammub edasi teiste aegade poole."

V. I. Lenin

PÕHILISTE PÕLLUTÖÖDE MEHHANISEERIMINE PÕLLUMAJANDUSES

(protsentides, võrreldes nende tööde üldmahuga)

	1928. a.	1932. a.	1940. a.	1956. a.
Suviviljakultuuride kasvatamise alla mineva maa künd:				
Harkatradega	10	—	—	—
Hobuatradega	89	81	38	2
Traktoriatradega	1	19	62	98
Suviteraviljakultuuride külv:				
Käsitsi	75	52	8	—
Hobu-külvimasinatega	25	28	36	3
Traktori-külvimasinatega	0,2	20	56	97
Teraviljakultuuride koristamine:				
Vikatite ja sirpidega	44	35	20	8
Hobu-viljalõikusmasinatega	56	55	34	3
Traktori- ja iseliikuvate masinatega	0,2	10	46	89
Sealhulgas kombainidega (kaasa arvatud jaoti koristamine)	—	4	42	87

Revolutsioonieelse Venemaa põllumajanduses tehti peaaegu kõik tööd käsitsi või hobuveojõu abil. 1956. aastal oli suviviljakultuuride kasvatamise alla mineva maa künd mehhaniseeritud 98% ulatuses, suviteraviljakultuuride külv — 97% ulatuses ja teraviljakultuuride koristamine — 89% ulatuses.

Nüüd on täies ulatuses esile tõusnud ülesanne asuda lühima ajaga üksikute tööde mehhaniseerimiselt kogu põllumajandusliku tootmise, sealhulgas ka loomakasvatuse kompleksele mehhaniseerimisele.

ON SUURENENUD PÕLLUMAJANDUSE VARUSTAMINE MINERAALVÄETISTEGA

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1953. a.	1956. a.
Üldse varutud mineraalväetisi (ümberarvestatult tingühikuile) — tuh. t . . .	188	234	3 159	624	6 569	9 426
Sealhulgas:						
Lämmastikväetised . . .	15	11	789	367	1923	2 695
Kaaliväetised	29	4	526	46	1 247	1 818
Fosfaatväetised	136	207	1 371	206	2 807	4 054
Fosforiidijahu	8	12	473	5	592	859

Põllumajandus sai 1956. aastal igasuguseid mineraalväetisi (ümberarvestatult tingühikuile) 50 korda rohkem kui 1913. aastal ja 3 korda rohkem kui sõjaeelsel 1940. aastal.

Põllumajandusliku tootmise kasvuga kolhoosides ja sovhoosides suurenes põllumajanduse kaubatoodang.

PÕLLUMAJANDUSE KAUBATOODANGU KASV*

(miljonites tonnides)

	1913. a.		1926. a.	1940. a.	1945. a.	1953. a.	1956. a.
	praegustes piirides	1939. a. 17. septembrini kehtinud piirides					
Põllundussaadused vastava aasta saagist:							
Teravili — milj. puudades	1 366	1 301	630	2 340	1 414	2 187	3 738
milj. t	22,4	21,3	10,3	38,3	23,2	35,8	61,2
Sealhulgas nisu — milj. puudades	515	490	333	989	463	1 333	2 549
milj. t	8,4	8,04	5,4	16,2	7,6	21,8	41,8
Toorpuuvill	0,74	0,74	0,53	2,24	1,16	3,85	4,33
Suhkrupeet	11,3	10,8	5,9	17,4	4,7	22,9	31,5
Päevalill	0,43	0,42	0,91	1,87	0,62	2,07	2,86
Kartul	6,1	4,7	3,0	12,9	11,8	12,1	15,7
Köögivili	1,1	0,9	1,9	6,1	4,8	5,1	6,9
Loomakasvatussaadused vastaval kalendriaastal:							
Iga liiki liha ja rasv (ümberarvestatult elusloomade kaalule)	3,4	2,8	2,4	4,2	2,4	5,4	6,2
Piim ja piimasaadused (ümberarvestatult piimale)	7,0	5,8	4,3	10,8	5,4	13,7	20,4
Lambavill, kitse- ja kaamelikarvad (pesemata) — tuh. t	77	72	36	120	73	198	223
Sealhulgas peen- ja poolpeenvill	22	22	6	27	12	69	103

Teravilja kaubatoodang 1956. aastal suurenes 1913. aastaga — revolutsioonieelse Venemaa kõige saagirikkama aastaga — võrreldes peaaegu 3-kordseks, sealhulgas nisu kaubatoodang — 5-kordseks, suhkrupeedi ja kartuli kaubatoodang suurenes samuti peaaegu 3-kordseks, toorpuuvilla, päevalille ja köögivilja kaubatoodang aga — 6-kordseks. Samal ajavahemikul suurenes liha kaubatoodang 2-kordseks, piima ja iga liiki villa kaubatoodang aga — 3-kordseks, seejuures suurenes peen- ja poolpeenvilla kaubatoodang 4,7-kordseks.

* Põllumajanduse kaubatoodanguna arvestatakse riigile ning kooperatsioonile antud ja müüdud, samuti ka põllumajandusega mittetegelevale elanikkonnale turul müüdud põllumajandussaadused. Kaubatoodangusse ei arvestata külasisest käivet, see on põllumajandussaaduste müüki kolhooside ja kolhoosnikute poolt üksteisele.

ON SUURENENUD KOLHOOSIDE JA ELANIKKONNA ISIKLIKE MAJANDITE SISSETULEKUD RIIGILE ANTUD NING MUUDUD TOODANGUST

	1952. a.	1953. a.	1955. a.	1956. a.
Kolhoosidele ja elanikkonnale välja makstud summad riigile antud ning müüdud põllumajandustoodangu eest — miljardites rublades . . .	27,0	38,9	60,7	81,3
Sealhulgas:				
Põllundussaaduste eest	18,7	23,6	37,1	49,0
Loomakasvatussaaduste eest . . .	8,3	15,3	23,6	32,3

Kaubatoodangu kasvu, aga ka aastail 1953—1956 läbiviidud põllumajandussaaduste riiklike varumis- ning kokkuostuhindade tõstmise tagajärjel on tunduvalt suurenenud kolhooside ja elanikkonna isiklike majandite rahalised sissetulekud. Kolhoosid ja kolhoosnikud said riigile antud ning müüdud põllumajandussaaduste eest 1955. aastal peaaegu 34 miljardit rubla rohkem ja 1956. aastal 54 miljardit rubla rohkem kui 1952. aastal.

TERAVILJAVARUMISE KASV NSV LIIDUS

(asendamist arvestamata; miljonites puudades)

	1953. a.	1956. a.
Üldse varutud ja kokku ostetud teravilja riigi poolt	1 899	3 304
Sealhulgas peamistes uudis- ja jäätmaade kasutuselevõtmise piirkondades:		
Kasahhi NSV-s	146	984
Uraalis ja Siberis	472	1 119

Kui enne uudismaade kasutuselevõtmist Kasahhi NSV ja Siberi ning Uraali piirkonnad andsid saagirohketel aastatel riigile umbes 600 miljonit puuda teravilja, siis 1956. aastal varuti neis piirkondades vilja üle 2 miljardi puuda, kusjuures Kasahhi NSV-s viljavarumine kasvas viimase kolme aasta jooksul 7-kordseks.

LIHA- JA PIIMAVARUMISE NING VÕI TOOTMISE KASV NSV LIIDUS

	1953. a.	1956. a.
Riiklik lihavarumine ja -kokkuost (elusloomade kaalus) — milj. t	3,7	4,4
Riiklik piimavarumine ja -kokkuost — milj. t	10,6	17,3
Või tootmine (isiklikes majapidamistes toodetud võita) — tuh. t	382	557

SOVHOOSID — SOTSIALISTLIKU PÕLLUMAJANDUSE ORGANISEERIMISE KÕRGEIM VORM

Riiklikel nõukogude majanditel oli ja on ka edaspidi suur tähtsus külas uute sotsialistlike tootmissuhete loomisel ja kindlustamisel. Vladimir Iljitš Lenin nägi sovhooside peamist ülesannet selles, et nad oleksid põllumajanduses eeskujulikeks riiklikeks musterettevõteteks, annaksid rohkem toodangut minimaalse vahenditening töökuluga.

SOVHOOSIDE ARV NSV LIIDUS

	1930. a.	1940. a.	1953. a.	1956. a.
Kõikide sovhooside arv (aasta lõpuks)	2 832	4 159	4 857	5 098
Sealhulgas:				
Teraviljasovhoosid	370	476	477	844
Peedikasvatussovhoosid	185	203	217	206
Puuvillakasvatussovhoosid	30	43	35	43
Muud erikultuuride kasvatuse (eeterõlitaimede, tubaka-, mahorka- ja teekasvatuse) sovhoosid	54	62	90	90
Puuvilja-viinamarja, puu- ja köögivilja ning kartuli-köögivilja kasvatuse sovhoosid	402	494	806	784
Puukooli-sovhoosid	—	38	373	367
Piimakarja ning liha- ja piimakarja kasvatuse sovhoosid	434	870	1 284	1 321
Seakasvatussovhoosid	350	666	718	619
Lamba- ja karakullilammaste kasvatuse sovhoosid	115	201	341	435
Hobusekasvatussovhoosid	61	125	153	72
Põdrakasvatussovhoosid	25	44	40	42
Karusloomakasvatussovhoosid	6	28	47	44
Linnukasvatussovhoosid	86	101	177	167
Muud sovhoosid	714	808	99	64

1957. aasta esimesel poolel organiseeriti 674 uut sovhoosi.

Partei ja valitsuse poolt kõigis põllumajandusharudes järsu tõusu saavutamiseks püstitatud ülesande teostamisel kuulub tähtis osa sovhoosidele.

SOVHOOSIDE ARENDAMISE PÕHINÄITAJAD

	1934. a.	1940. a.	1945. a.	1953. a.	1956. a.
Kõikide sovhooside arv (aasta lõpuks)	4 118	4 159	3 933	4 857	5 098
Aasta keskmine tootmistööliste arv — tuhandetes	1 526	1 186	982	1 708	2 036
Traktorite arv aasta lõpuks (15-hobujõulises arvestuses) — tuh. tk.	96	100	58	165	311
Teraviljakombainide arv — tuh. tk.	17	27	19	42	86
Veoautode arv — tuh. tk.	16	29	12	49	88
Külvipind — milj. ha	10,0	11,6	6,6	15,2	31,5
Sealhulgas teraviljakultuuride külvipind	7,9	7,7	4,3	7,8	22,4
Loomade ja lindude arv (aasta lõpuks; aastail 1953 ja 1956 — 1. oktoobriks) — tuhandetes:					
Veised	2 670	2 462	1 531	3 483	3 952
Sealhulgas lehmad	1 171	952	465	1 119	1 465
Sead	1 416	1 910	543	4 474	6 241
Lambad ja kitsed	5 372	5 908	4 466	11 028	11 601
Linnud	1 175	1 836	1 134	7 528	13 455

	1934. a.	1940. a.	1945. a.	1953. a.	1956. a.
Sovhooside põllumajanduslik kogutoodang (võrreldavates hindades; 1934. a. = 1)	1	1,5	0,7	2,2	4,0
Riigile antud (arvestuskaalus) — tuh. t:					
Teravilja	2 424	3 674	1 944	3 677	5 287
Puuvilla	45	131	52	168	225
Piima	733	1 013	325	1 855	2 733
Liha (ümberarvestatult elusloomade kaalule)	283	338	61	637	637
Villa	14	22	8	33	41

Sovhooside põllumajanduslik kogutoodang 1956. aastal suurenes sõjaeelse 1940. aastaga võrreldes 2,6-kordseks, kusjuures viimase kolme aasta jooksul (1954—1956) põllumajanduslik kogutoodang tõusis 1,8-kordseks, teravilja riigile andmine aga — 4,2-kordseks.

Tootmistööliste arv 1956. aastal suurenes 1940. aastaga võrreldes 1,7-kordseks; nende tööviljakus tõusis sel ajavahemikul 69%, 1953. aastaga võrreldes aga — 62%.

Sovhooside lähimaks ülesandeks on kõigi põllumajandusharude edasine arendamine, ennekõike liha- ja piimakarjakasvatuse produktiivsuse tõstmine teravilja tootmise tunduva suurendamise baasil.

Sovhoosidel kui eesrindliku põllumajandustehnikaga varustatud riiklikel sotsialistlikel suurmajanditel on tohutuid võimalusi selleks, et lühikese ajaga järsult suurendada teravilja, kartuli, köögivilja, liha, piima, villa ja teiste põllumajandussaaduste tootmist ning riigile andmist ja muutuda kõrge rentaablusega mustermajanditeks.

Suurt edu oma arengus on saavutanud teraviljasovhoosid.

PÕHINÄITAJAD TERAVILJASOVHOOSIDE ARENDAMISE KOHTA

	1940. a.	1953. a.	1956. a.		Uute sovhooside osatähtsus kõikide teraviljasovhooside hulgas 1956. a. (protsentides)
			Üldse	Sealhulgas uudis- ja jäätmaadel organiseeritud uued sovhoosid	
Teraviljasovhooside arv (aasta lõpuks)	476	477	844	423	50
Kõikide põllumajanduslike kõlvikute pindala — milj. ha	7,8	7,6	22,8	15,6	68
Sealhulgas põllumaad	6,0	5,8	16,4	10,3	63
Traktorite arv 15-hobujõulises arvestuses — tuh. tk.	34	46	135	89	66
Teraviljakombainide arv — tuh. tk.	14	16	49	34	70
Aasta keskmine tootmistööliste arv — tuhandetes	137	247	422	163	39
Kogu külvipind — milj. ha	4,2	4,8	15,6	10,2	65
Sealhulgas teraviljakultuuride külvipind	3,5	3,0	13,1	9,5	73
Loomade ja lindude arv — tuhandetes					
Veised	281	539	865	160	18
Sealhulgas lehmad	94	158	291	54	19
Sead	57	460	982	26	3
Lambad ja kitsed	693	980	1311	459	35
Linnud	114	972	1976	195	10
Riigile antud teravilja — milj. t	2,4	2,1	10,9	8,5	78

1956. aastal suurenesid teravilja tootmine sovhoosides ja teravilja riigile andmine 1953. aastaga võrreldes 5-kordseks.

Erilise tähtsuse teravilja tootmise alal sovhoosides omandasid uudismaadel organiseeritud uued sovhoosid. Lühikese ajaga (aastail 1954—1955) loodi Kasahhi NSV steppides ja Siberi, Uraali ning Volgamaa piirkondades uudis- ja jäätmaadel 425 uut teraviljasovhoosi, neist ühendati 2 sovhoosi hiljem teistega.

Uued sovhoosid kujunesid kaubavilja suurimaiks tootjaiks. Uute sovhooside osatähtsus kõikide teraviljasovhooside hulgas moodustas 1956. aastal teravilja tootmises 72% ja kaubavilja riigile andmises — 78%.

KARJA PRODUKTIIVSUSE KASV SOVHOOSIDES

	1934. a.	1940. a.	1945. a.	1950. a.	1956. a.
Aasta keskmine piimatoodang ühelt lehmalt — kg	908	1 803	1 424	2 256	2 413
Keskmine villatoodang ühelt lambalt — kg	2,6	2,9	2,4	2,7	3,2
Sealhulgas villatoodang ühelt peenvillaliselt lambalt — kg	3,4	4,5	3,0	3,9	4,9

Aasta keskmine piimatoodang ühelt lehmalt suurenes ajavahemikul 1934—1956 2,7-kordseks ja keskmine villatoodang ühelt peenvillaliselt lambalt — 1,4-kordseks.

1956. aastal saavutas 1 183 sovhoosi ehk enam kui üks viiendik kõigist sovhoosidest keskmise piimatoodanguna ühelt lehmalt üle 3 000 kilogrammi aastas, kusjuures keskmine piimatoodang ühelt lehmalt kõigis sovhoosides oli 2 413 kilogrammi.

Sovhooside arv, kes saavutasid keskmise piimatoodanguna ühelt lehmalt:

3 001—3 500 kg	745
3 501—4 000 kg	280
üle 4 000 kg	158

Vene NFSV ja Ukraina NSV rea oblastite sovhoosides ületas aasta keskmine piimatoodang ühelt lehmalt 1956. aastal 3 000 kilogrammi, näiteks:

Aasta keskmine piimatoodang ühelt lehmalt — kg		Aasta keskmine piimatoodang ühelt lehmalt — kg	
Kostroma oblast	3 831	Lipetski oblast	3 219
Arhangelski oblast	3 584	Kiievi oblast	3 187
Moskva oblast	3 465	Leningradi oblast	3 167
Sumõ oblast	3 357	Poltaava oblast	3 142
Orjoli oblast	3 347	Tambovi oblast	3 133
Tšernigovi oblast	3 339	Vinnitsa oblast	3 107
Tšerkassõ oblast	3 315	Kurski oblast	3 098
Rjasani oblast	3 282	Kaliningradi oblast	3 035

ENERGEETILISTE VÕIMSUSTE KASV SOVHOOSIDES

	Tuhandetes hobujõududes				Protsentides, võrreldes kõigi energeetiliste võimsuste kogusummaga	
	1937. a.	1940. a.	1953. a.	1956. a.	1937. a.	1956. a.
Kõik energeetilised võimsused (aasta lõpuks) . .	4 852	5 264	9 815	17 729	100	100
Sealhulgas:						
Mehaanilised jõumasinad .	4 498	4 900	9 388	17 302	93	98
Neist:						
Traktorid (mootorite võimsus)	2 516	2 600	3 770	7 239	52	41
Kombainide mootorid . .	796	906	1 700	3 504	16	20
Autod	972	1 170	2 974	5 394	20	30
Elektriseadmed ja muud mehaanilised jõumasinad	214	224	944	1 165	5	7
Tööloomad (ümberarvestatult mehaanilisele jõule)	354	364	427	427	7	2

Kõik energeetilised võimsused sovhoosides, sealhulgas ka mehaaniliste jõumasinate võimsus, suurenesid aastail 1937—1956 peaaegu 4-kordseks.

SOVHOOSIDE ELEKTRIFITSEERIMINE

	1950. a.	1953. a.	1956. a.
Elektrifitseeritud sovhooside arv (aasta lõpuks) — tuhandetes	3,8	4,3	4,7
Elektrifitseeritud sovhooside protsent	76	90	93
Kasutatud elektrienergiat — milj. kWt . . .	298	530	919
Elektrimootorite arv (aasta lõpuks) — tuhandetes	49	93	148
Elektrimootorite võimsus — tuh. kW	223	427	668

NLKP XX kongressi direktiivides NSV Liidu rahvamajanduse arendamise kuuenda viie aasta plaani kohta on ette nähtud viia lõpule sovhooside elektrifitseerimine kuuendal viisaastakul.

Põhilised põllutööd sovhoosides on mehhaniseeritud peaaegu täielikult.

PÕLLUTÖÖDE MEHHANISEERIMINE SOVHOOSIDES

(protsentides, võrreldes nende tööde üldmahuga)

	1934. a.	1956. a.
Künd	89	100
Külv:		
Teraviljakultuurid	78	100
Puuvill	94	100
Suhkrupeet	64	98
Heinaniitmine	57	89
Teraviljakultuuride koristamine kombainidega (kaasa arvatud jaoti koristamine)	37	99

TÖÖVILJAKUSE KASV SOVHOOSIDES

(1934. a. = 100)

	1934. a.	1940. a.	1950. a.	1953. a.	1956. a.
Saadud toodangut ühe tootmiseks kulutatud inimpäeva kohta (protsentides):					
Teravilja	100	214	149	203	363
Piima	100	125	130	151	165
Villa	100	104	88	120	128
Kaaluiivet veistel	100	145	118	145	145
Kaaluiivet sigadel	100	117	150	183	200

Võrreldes 1934. aastaga tõusis tööviljakus sovhooside teraviljamajanduses 3,6-kordseks ja loomakasvatussaaduste tootmises umbes poolteise-kahekordseks.

KOLHOOSID JA MASINA-TRAKTORIJAAMAD

Kõrvalekaldumatult areneb kolhooside ühismajapidamine ja tugevneb kolhoosikord.

KOLHOOSIDE ARENGU PÕHINÄITAJAD

	1928. a.	1932. a.	1940. a.	1945. a.	1953. a.	1956. a.
Kõikide kolhooside arv, kaasa arvatud kaluri- ja tööndusкolhoosid (aasta lõpuks) — tuhandetes* . .	33,3	211,7	236,9	222,5	93,3	84,8
Sealhulgas põllumajanduslikud artellid*	33,3	210,6	235,5	220,0	91,2	83,0
Neist kohalolevaid kolhoosiperesid — miljonites	0,4	14,7	18,7	18,0	19,7	19,9
Talumajandite kollektiviseerimise protsent:						
Majandite arvu järgi	1,7	61,5	84,3	83,5	99,3	99,5
Külvipinna järgi	2,3	77,7	89,4	88,6	99,97	99,98
Kolhooside kõikide ühiskülvide pindala — milj. ha	1,4	91,5	117,7	83,9	132,0	152,1
Sealhulgas teraviljakultuurid . .	1,0	69,1	91,0	67,8	95,6	102,4
Ühis-produktiivloomade arv (aasta lõpuks; aastail 1953 ja 1956 — 1. oktoobriks) — miljonites:						
Veised	0,4	8,8	20,1	15,9	31,4	31,3
Sealhulgas lehmad . . .	0,2	2,6	5,7	3,6	9,2	11,4
Lambad	0,7	11,4	39,1	32,7	83,3	84,0
Sead	0,1	3,1	8,2	2,7	21,5	26,0
Välja töötatud normipäevi keskmiselt ühe töötanud töövõimelise kolhoosniku poolt	...	118	254	250	295	331
Kolhooside jagamatud fondid (aasta lõpuks) — miljardites rbl. . . .	...	4,7	27,7	36,2	69,8	98,6
Kolhooside rahaliste sissetulekute üldsumma — miljardites rbl. . .	...	4,6	20,7	20,6	49,6	94,6

Sedamööda kuidas areneb ja tugevneb kolhooside ühismajapidamine, kasvab nende jõukus ja suurenevad kolhooside rahalised sissetulekud.

Ajavahemikul 1932—1956 on ulatuslikult laiendatud ühiskülvipinda ja mitmekordistatud ühisloomade arvu kolhoosides. On kasvanud kolhoosnikute tööalane aktiivsus ja nende tööviljakus.

* Kolhooside arv vähenes sõjajärgseil aastail seoses väikeste kolhooside ühendamisega.

ON SUURENENUD KOLHOOSIDE RAHALISED SISSETULEKUD

	1932. a.	1940. a.	1945. a.	1952. a.	1956. a.
Kolhooside rahaliste sissetulekute üldsumma — miljardites rbl.	4,6	20,7	20,6	42,8	94,6
Sealhulgas:					
Taimekasvatusest	2,2	11,4	11,1	28,6	57,9
Loomakasvatusest	1,0	5,1	6,4	10,6	31,0
Kogu rahaline sissetulek keskmiselt: Ühe kolhoosi kohta — tuh. rbl. . .	22	88	94	455	1 145
Ühe kolhoosipere kohta — rbl. . .	311	1 107	1 144	2 154	4 763

Kolhooside kaubatoodangu kasv ja viimastel aastatel (1953—1956) läbi viidud põllumajandussaaduste riiklike varumis- ning kokkuostuhindade tõstmine tõid kaasa kolhooside rahaliste sissetulekute tunduva suurenemise.

Kolhooside rahaliste sissetulekute üldsumma kasvas 1956. aastal sõjaeelse, 1940. aasta rahaliste sissetulekutega võrreldes 4,6-kordseks. Viimase nelja aasta jooksul (1953—1956) suurenesid kolhooside rahalised sissetulekud 2,2-kordseks, sealhulgas suurenesid rahalised sissetulekud põllundusest (taimekasvatusest) 2-kordseks, loomakasvatusest aga 2,9-kordseks.

Kolhooside rahaliste sissetulekute üldsummasse ei ole arvatud nende põllumajandussaaduste väärtust, mis anti kolhoosnikutele natuuras normipäevade alusel või kulutati natuuras kolhooside majanduslikeks vajadusteks; nende saaduste väärtus ületab tunduvalt kolhooside rahalised sissetulekud.

Sedamööda kuidas tugevneb ja areneb kolhooside ühismajapidamine, suurenevad kolhoosnikute poolt kolhoosist saadavad rahalised ja naturaalsed sissetulekud.

Kolhoosid hakkasid 1956. aastast alates ulatuslikult kasutama kolhoosnikute avansseerimist nende poolt väljatöötatud normipäevade eest. 1956. aastal rakendasid 40 protsenti kõigist kolhoosidest kolhoosnikute igakuist avansseerimist ja ligikaudu 30 protsenti kolhoosidest igakvartalilist avansseerimist. Avansseerimise ulatuslik rakendamine on kolhoosnikute tööviljakuse tõstmise tähtsaks stiimuliks.

Peale kolhoosist normipäevade alusel saadavate sissetulekute saavad kolhoosnikud tunduvaid naturaalseid ja rahalisi sissetulekuid oma isiklikust abimajandist.

MASINA-TRAKTORIJAAMAD

	1932. a.	1940. a.	1945. a.	1950. a.	1953. a.	1956. a.
Masina-traktorijaamade arv (aasta lõpuks) — tuhandetes	2,4	7,1	7,5	8,4	9,0	8,7*
Masina-traktorijaamade poolt teenindatavate kolhooside külvipind protsentides, võrreldes kõikide kolhooside külvipinnaga	49	94	88	97	99	99,7
Masina-traktorijaamade töötajate aasta keskmine arv (kaasa arvatud elamu-heaolu majanduse, kapitaalremondi jm. alal töötajad) — tuhandetes	144	537	405	705	1 167	2 953
Traktorite arv (15-hobujõulises arvestuses) — tuhandetes	72	557	394	739	1 007	1 178
Masina-traktorijaamade poolt tehtud töö (ümberarvestatult künnile) — milj. ha	23	227	118	318	486	642
Koristatud teraviljakombainidega kõiki kultuure — milj. ha	0,1	42	17	50	83	93
Sealhulgas teraviljakultuure . . .	0,1	39	16	45	75	84

Masina-traktorijaamade traktoripark suurenes 1956. aastal sõjaeelse, 1940. aastaga võrreldes 2-kordseks, masina-traktorijaamade poolt tehtud tööde ulatus aga 2,8-kordseks. 1956. aastal tuli kolhooside külvipinna ühe hektari kohta masina-traktorijaamade poolt tehtud igasuguseid töid (ümberarvestatult künnile) 4,1 hektarit, mis on 2,2 korda rohkem kui 1940. aastal.

1953. aastast alates on masina-traktorijaamades loodud alaline mehhanisaatorite kaader, masina-traktorijaamade alaliste ja hooajaliste tööliste koosseisu on arvatud traktoribrigaadide töötajad — kolhooside liikmed.

* Masina-traktorijaamade arv vähenes seoses mõningate masina-traktorijaamade tootmisbaasi üleandmisega äsjaorganiseeritud sovhoosidele, samuti ka üksikute masina-traktorijaamade ühendamise arvel.

MASINA-TRAKTORIJAAMADE JA KOLHOOSIDE ENERGEETILISTE VÕIMSUSTE KASV

	Miljonites hobujõududes				Protsentides kõigi energeetiliste võimsuste kogusummast	
	1937. a.	1940. a.	1953. a.	1956. a.	1937. a.	1956. a.
Kõik energeetilised võimsused (aasta lõpuks) . . .	29,0	35,7	63,9	85,4	100	100
Sealhulgas:						
Mehaanilised jõumasinad	21,7	27,8	57,5	80,0	75	94
Neist:						
Traktorid (mootorite võimsus)	12,0	14,5	24,0	28,7	42	34
Kombainide mootorid .	3,3	4,9	11,0	13,2	11	15
Autod	5,7	7,4	17,8	32,2	20	38
Elektriseadmed ja muud mehaanilised jõumasinad	0,7	1,0	4,7	5,9	2	7
Tööloomad (ümberarvestatult mehaanilisele jõule)	7,3	7,9	6,4	5,4	25	6

Kõik masina-traktorijaamade ja kolhooside energeetilised võimsused suurenesid 1956. aastal 1937. aastaga võrreldes 3-kordseks, sealhulgas mehaaniliste jõumasinate võimsus 3,7-kordseks.

Mehaaniliste jõumasinate osatähtsus masina-traktorijaamade ja kolhooside kõigi energeetiliste võimsuste hulgas kasvas 75 protsendilt 1937. aastal 94 protsendile 1956. aastal.

ON ELEKTRIFITSEERITUD PEAAEGU KÕIK MASINA-TRAKTORIJAAMAD

	1950. a.	1953. a.	1956. a.
Elektrifitseeritud masina-traktorijaamade arv (aasta lõpuks) — tuhandetes	6,7	8,6	8,7
Elektrifitseeritud masina-traktorijaamade protsent	80	96	99
Kasutatud elektrienergiat — milj. kWh	278	723	1 011
Elektrimootorite arv (aasta lõpuks) — tuhandetes	48	136	241
Elektrimootorite võimsus — tuh. kW	190	642	1 092

Elektrienergia kasutamine masina-traktorijaamades suurenes ajavahemikul 1950—1956 3,6-kordseks. Elektrimootorite koguvõimsus kasvas samal ajavahemikul peaaegu 6-kordseks.

ELEKTRIENERGIAT KASUTAVAD ROHKEM KUI POOLED KÕIGIST KOLHOOSIDEST

	1950. a.	1953. a.	1956. a.
Elektrienergiat kasutanud kolhooside arv (aasta lõpuks) — tuhandetes .	18,5	27,1	46,5
Neist:			
Elektrifitseeritud kolhooside arv .	18,5	20,0	28,3
Kolhooside arv, kes said elektrienergiat ainult masina-traktorijaamade liikuvatelt elektrijaamadelt	—	7,1	18,2
Elektrienergiat kasutanud kolhooside arv protsentides kolhooside üldarvuga võrreldes	15	30	56

Elektrienergia kasutamine kolhoosides suurenes aastail 1953—1956 1,9-kordseks, elektrimootorite võimsus aga kasvas viimase kuue aasta jooksul peaaegu 4-kordseks.

1956. aastal moodustas elektrifitseeritud kolhooside arv (välja arvatud kolhoosid, kes said elektrienergiat ainult masina-traktorijaamade liikuvatelt elektrijaamadelt) 34 protsenti meie maa kolhooside üldarvust. Kuuenda viisaastaku jooksul on ette nähtud kahekordistada elektrifitseeritud kolhooside arvu.

Masina-traktorijaamad said suurel hulgal uut ajakohast tehnikat, mis võimaldas mehhaniseerida paljud suurt jõukulu nõudvad töö liigid, kergendada kolhoosnikute tööd ja tõsta selle tootlikkust.

PÕHILISTE PÕLLUMAJANDUSLIKE TÖÖDE MEHHANISEERIMINE KOLHOOSIDES

(protsentides, võrreldes nende tööde üldmahuga kolhoosides)

	1935. a.	1940. a.	1945. a.	1953. a.	1956. a.
Künd:					
Kesakünd	57	83	64	97	98
Sügiskünd	48	71	64	98	99
Külv:					
Teraviljakultuurid	20	56	36	91	95
Puuvill	23	81	71	97	98
Suhkrupeet	43	93	75	95	96
Kartulipanek	0,3	4	1	25	46
Koristustööd:					
Teraviljakultuuride koristamine kõikide koristusmasinatega, kaasa arvatud kombainid	22	46	27	80	87
Sealhulgas koristatud teraviljakultuure kombainidega	7	43	24	78	85
Suhkrupeedi koristamine kombainidega	—	—	—	6	43
Heinaniitmine	...	4	2	52	54
Sileerimine	...	5	0,3	48	70

Traktorite, kombainide ja teiste põllumajandusmasinate tarvituselevõtmine vähendas mitmekordselt tööjõukulutust. Nii kulutati masina-traktorijaamade poolt 1956. aastal kolhoosides tehtud töödele tööjõudu 26 miljoni aastatöötaja võrra vähem, kui seda vajatakse samade tööde tegemiseks üksiktalumajandite tingimustes.

MASINA-TRAKTORIJAAMADES ON HAKATUD PAREMINI KASUTAMA TRAKTOREID JA TERAVILJAKOMBAINE

	1933. a.	1940. a.	1945. a.	1953. a.	1956. a.
Ühe 15-hobujõulise tingtraktori aasta keskmine tööjõudlus (ümberarvestatult künnile) — ha	406	411	299	477	520
Koristatud koristusperioodil kõiki kultuure keskmiselt ühe 15-jalalise tingteraviljakombaini kohta — ha	71	256	135	319	356

1956. aastal oli 1521 masina-traktorijaama (ehk 18 protsenti nende üldarvust), kes saavutasid päeva keskmise tööjõudlusena ühe traktori kohta (15-hobujõulises arvestuses) üle 6 hektari, kusjuures keskmine tööjõudlus kõigis meie maa masina-traktorijaamades oli 4,7 hektarit (ümberarvestatult künnile).

Masina-traktorijaamade arv, kes saavutasid päeva tööjõudlusena ühe traktori kohta:

6,1—7 ha 1083

7,1—8 ha 364

üle 8 ha 74

1956. aastal oli ka 1119 masina-traktorijaama (ehk 13 protsenti nende üldarvust), kes saavutasid päeva keskmise tööjõudlusena ühe teraviljakombaini kohta (15-jalalises arvestuses) üle 12 hektari, kusjuures keskmine tööjõudlus kõigis meie maa masina-traktorijaamades oli 9 hektarit.

Masina-traktorijaamade arv, kes saavutasid päeva tööjõudlusena ühe teraviljakombaini kohta:

12,1—15 ha 781

üle 15 ha 338

NLKP XX kongressi direktiividega NSV Liidu rahvamajanduse arendamise kuuenda viie aasta plaani kohta on ette nähtud suurendada iga traktori ja teraviljakombaini päeva-tööjõudlust vähemalt 30—35 protsendi võrra.

Peaülesanne põllunduse alal seisab selles, et saagikuse suurendamise ja uute maade edasise kasutuselevõtmise arvel viia teravilja iga-aastane kogusaak kuuenda viisaastaku lõpuks 11 miljardi puudani, laiendada tehniliste kultuuride — puuvilla, suhkrupeedi, lina, kanepi, päevalille külvipinda ja tunduvalt tõsta nende saagikust, samuti järsult suurendada kartuli ja köögivilja tootmist.

TUNDUVALT ON SUURENENUD KÕIKIDE PÕLLUMAJANDUSLIKE KULTUURIDE KÜLVIPIND

	1913. a. (praegustes piirides)	1913. a. (1939. a. 17. septembrini kehtinud piirides)	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1953. a.	1956. a.
Kogu külvipind — milj. ha	118,2	105,0	113,0	150,4	113,8	157,2	194,7
Teraviljakultuurid . .	104,6	94,4	92,2	110,5	85,3	106,7	128,3
Sealhulgas:							
Nisu (tali- ja suvinisu)	33,0	31,6	27,7	40,3	24,9	48,3	62,0
Teraks kasvatatav mais	2,2	1,3	4,4	3,6	4,2	3,5	9,3
Tehnilised kultuurid .	4,9	4,5	8,6	11,8	7,7	11,5	13,1
Köögivili, kõrvitsalised ning kartul . .	5,1	3,8	7,7	10,0	10,6	10,3	11,6
Söödakultuurid . . .	3,3	2,1	3,9	18,1	10,2	28,7	41,7

Külvipinnad suurenesid 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes rohkem kui poolteisekordseks, nisukülvid aga peaaegu 2-kordseks. Teraks kasvatatava maisi külvid suurenesid rohkem kui 4-kordseks. Tunduvalt suurenesid ka kõigi ülejäänud kultuuride külvid. Nii suurenesid tehniliste kultuuride külvid 2,7-kordseks, sealhulgas puuvilla ja suhkrupeedi külvid 3-kordseks; köögivilja, kõrvitsaliste ning kartuli külvid suurenesid 2,3-kordseks.

Võrreldes 1913. aastaga, suurenes külvipind NSV Liidus 76,5 miljoni hektari võrra, mis moodustab rohkem kui pool Ameerika Ühendriikide kogu külvipinnast 1955. aastal. Viimase kolme aasta jooksul (1954—1956) suurenes külvipind NSV Liidus peamiselt uudis- ja jäätmaade kasutuselevõtmise arvel 37,5 miljoni hektari võrra, mis on rohkem kui Inglismaa, Prantsusmaa, Saksa Föderatiivse Vabariigi ja Rootsi külvipinnad kokku.

KÜLVIPINNA JAGUNEMINE MAJANDITE KATEGOORIATE JÄRGI

	1928. a.		1956. a.	
	milj. ha	protsentides, võrreldes kogu külvipinnaga	milj. ha	protsentides, võrreldes kogu külvipinnaga
Kogu külvipind kõikides majandite kategooriates	112,99	100	194,75	100
Sealhulgas:				
Sovhoosid ja teised riiklikud majandid	1,73	1,5	35,29	18,1
Kolhoosid	1,37	1,2	152,15	78,1
Kolhoosnikute isiklikud abimajandid	1,15	1,0	5,65	2,9
Tööliste ja teenistujate isiklikud abimajandid	...	...	1,63	0,84
Üksiktalumajandid ja teiste elanikkonna rühmade majandid	108,74	96,3	0,03	0,02

Kolhoosidele ja sovhoosidele kuulub 96 protsenti kogu külvipinnast. Sotsialistlik majandussüsteem on nüüd meie põllunduse ainsaks vormiks.

ON MUUTUNUD TERAVILJAKULTUURIDE KÜLVIPINDADE STRUKTUUR

(protsentides, võrreldes kõikide teraviljakultuuride kogu külvipinnaga)

	1913. a. (praegustes piirides)	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1953. a.	1956. a.
Kõikide teraviljakultuuride külvipind	100	100	100	100	100	100
Sealhulgas:						
Nisu	31,6	30,1	36,4	29,2	45,3	48,3
Rukis	27,8	26,7	21,1	24,0	19,1	14,4
Mais	2,1	4,8	3,3	4,9	3,3	7,2
Oder	12,7	7,9	10,2	12,2	9,0	9,3
Kaer	18,3	18,7	18,3	16,9	14,4	11,7
Tatar	2,1	3,2	1,9	2,1	2,5	2,1
Hirss	3,4	6,2	5,4	6,9	3,8	5,0

Üheks kõige tähtsamaks abinõuks põllumajanduse järsu tõusu saavutamiseks on uudis- ja jäätmaade kasutuselevõtmine.

ÜLES KÜNTUD UUDIS- JA JÄÄTMAID AASTAIL 1954—1956

(miljonites hektarites)

	Sovhoosid	Kolhoosid ja masina-traktori-jaamad	Sovhoosid, kolhoosid ja masina-traktori-jaamad	Protsentides, võrreldes üldkünnipinnaga kogu NSV Liidus
NSV Liit	14,3	21,6	35,9	100
Sealhulgas:				
Kasahhi NSV	9,6	10,3	19,9	55,4
Vene NFSV	4,6	10,3	14,9	41,6
Sellest:				
Siberi piirkonnad	1,5	6,6	8,1	22,4
Uraali piirkonnad	1,3	1,6	2,9	8,0
Volgamaa piirkonnad . . .	1,0	0,7	1,7	4,7

Kolhoosnikute, masina-traktorijaamade ja sovhooside töötajate ennastsalgava töö tulemusena ning tänu töölisklassi aktiivsele osavõtule on partei ja valitsuse poolt seatud uudismaade ülesharimise ülesanne täidetud auga. Uudis- ja jäätmaade kasutuselevõtmise üle tunneb õigusega uhkust kogu nõukogude rahvas.

Viimase kolme aasta jooksul (1954—1956) on üles küntud 36 miljonit hektarit uudis- ja jäätmaid, mis ületab 9 Euroopa riigi — Prantsusmaa, Itaalia, Lääne-Saksamaa, Austria, Belgia, Taani, Hollandi, Hispaania ja Rootsi — teraviljakultuuride külvipinnad kokku.

MITMEKORDSELT ON SUURENENUD KÜLVIPIND PEAMISTES UUDIS- JA JÄÄTMAADE KASUTUSELEVÕTMISE PIIRKONDADES

	1913. a. (praegustes piirides)	1953. a.	1954. a.	1955. a.	1956. a.
Kogu külvipind — milj. ha:					
NSV Liit	118,2	157,2	166,1	185,8	194,7
Sealhulgas:					
Kasahhi NSV	4,2	9,7	11,5	20,6	27,9
Siberi piirkonnad	8,0	18,9	22,3	26,7	27,0
Uraali piirkonnad	8,4	14,0	14,9	17,0	17,2
Volgamaa piirkonnad	10,9	14,0	14,7	16,0	16,2

Võrreldes 1913. aastaga, on külvipind Kasahhi NSV-s suurenenud 6,7-kordseks, Siberi piirkondades — 3,4-kordseks, Uraali piirkondades — 2,1-kordseks ja Volgamaa piirkondades — 1,5-kordseks. Nende piirkondade osatähtsus meie maa kogu külvipinnas tõusis 27 protsendilt 1913. aastal 45 protsendile 1956. aastal.

ON SUURENENUD NISU KÜLVIPIND PEAMISTES UUDIS- JA JÄÄTMAADE KASUTUSELEVÕTMISE PIIRKONDADES

	1913. a. (praegustes piirides)	1953. a.	1954. a.	1955. a.	1956. a.	1956. a. protsentides NSV Liidu nisukülvide kogu pindalast
Nisu külvipind — milj. ha:						
NSV Liit	33,0	48,3	49,3	60,5	62,0	100
Sealhulgas:						
Kasahhi NSV	2,5	4,6	5,4	12,1	18,3	30
Siberi piirkonnad	3,6	8,5	10,3	12,9	13,2	21
Uraali piirkonnad	2,7	4,7	5,1	6,3	6,5	11
Volgamaa piirkonnad	3,9	4,9	5,1	5,1	5,8	9

Nisu külvipind on 1956. aastal peamistes uudis- ja jäätmaade kasutuselevõtmise piirkondades — Kasahhi NSV-s ning Siberi, Uraali ja Volgamaa piirkondades — suurenenud 3,5-kordseks, võrreldes 1913. aastaga, ja 2-kordseks, võrreldes 1953. aastaga. Nende piirkondade osatähtsus meie maa nisukülvide kogu pindalas tõusis 39 protsendilt 1913. aastal 71 protsendile 1956. aastal.

NSV Liidu idapiirkonnad on kujunenud nisu tootmise peamiseks baasiks meie maal.

Maisikülvide laiendamine meie maal on teravilja tootmise suurendamise tähtsaimaks reserviks.

Maisi väärtus seisab selles, et see kultuur lahendab üheaegselt kaks ülesannet — teraviljaressursside täiendamise ja maisi vartest hea silo saamise ülesande.

MAISI KÜLVIPIND

(tuhandetes hektarites)

	1913. a. (praegustes piirides)	1928. a.	1940. a.	1955. a.	1956. a.
NSV Liit	2 176	4 386	3 641	17 917	23 930
Vene NFSV	290	1 447	865	9 064	12 541
Ukraina NSV	853	2 303	1 511	6 040	7 394
Valgevene NSV	—	—	—	318	345
Usbeki NSV	38	18	17	120	170
Kasahhi NSV	6	15	10	812	1 849
Gruusia NSV	352	428	355	373	377
Aserbaidžani NSV	5	13	10	78	104
Leedu NSV	—	—	—	152	156
Moldaavia NSV	598	111	842	608	687
Läti NSV	—	—	—	115	66
Kirgiisi NSV	31	49	27	130	139
Tadžiki NSV	2	2	2	32	39
Armeenia NSV	1	—	2	14	18
Turkmeeni NSV	—	—	—	22	27
Eesti NSV	—	—	—	39	18

Maisikülvid suurenesid 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes peaaegu 11-kordseks. Kuni 1953. aastani külvati maisi peaaegu ainuüksi teraks kasvatamiseks ja üksnes meie maa lõunapiirkondades. Viimastel aastatel külvatakse maisi kõikides vabariikides. Üheaegselt teraks kasvatatava maisi külvide järsu suurenemisega külvatakse seda kultuuri märkimisväärses ulatuses siloks ja haljassöödaks. 23,9 miljoni hektari suurusest kogu maisi külvipinnast moodustasid 1956. aastal külvid teraks kasvatamiseks 9,3 miljonit hektarit, külvid siloks ja haljassöödaks aga 14,6 miljonit hektarit.

Nõukogude võimu aastail on likvideeritud kodumaise tööstuse sõltuvus puuvilla sisseveost.

PUUVILLA KÜLVIPINNA KASV

(tuhandetes hektarites)

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1953. a.	1956. a.
NSV Liit	688	971	2 076	1 213	1 878	2 065
Sealhulgas:						
Usbeki NSV	425	589	924	756	1 152	1 304
Aserbaidžani NSV . . .	103	111	188	107	196	201
Turkmeeni NSV	69	112	150	110	172	191
Tadžiki NSV	27	52	106	96	146	165
Kasahhi NSV	20	44	102	68	113	110
Kirgiisi NSV	22	40	64	47	81	73
Armeenia NSV	15	14	16	13	18	16

Tsaari-Venemaa kattis peaaegu poole oma tööstuse puuvilla vajadusest sisseveo arvel. Käesoleval ajal võimaldab puuvilla tootmise ulatus mitte üksnes suurendada riide tootmist, vaid ka välja vedada tunduva osa toodetavast puuvillast teistesse maadesse.

Puuvilla külvipind suurenes 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes 3-kordseks, puuvilla kogusaak aga 6-kordseks, kusjuures puuvilla saagikus ühelt hektarilt kasvas 2-kordseks.

Puuvilla tootmise poolest oli NSV Liit 1956. aastal Ameerika Ühendriikide järel teisel kohal, puuvilla saagikuse poolest ühelt hektarilt aga esikohal maailmas.

NSV LIIDUS ON RAJATUD UUED PEEDIKASVATUSE PIIRKONNAD

	1913. a. (praegustes piiridest)	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1953. a.	1956. a.
Suhkrupeedi (tööstusliku) külvipind — tuh. ha .	676	770	1 226	831	1 570	2 009
Sealhulgas:						
Vanades peedikasvatuse piirkondades . .	676	770	1 125	646	1 374	1 797
Uutes peedikasvatuse piirkondades . . .	—	0,1	101	185	196	212
Uute piirkondade osatähtsus NSV Liidu kogu suhkrupeedi külvipinnas (protsentides) . .	—	0,01	8,2	22,3	12,5	10,6

Uutes peedikasvatuse piirkondades toodetakse käesoleval ajal rohkem kui 10 protsenti suhkrupeedi kogusaagist.

On vaja suurendada suhkrupeedi saagikust ja laiendada suhkrupeedi külvipinda selle kultuuri kasvatamise peamistes piirkondades, eelkõige Ukraina NSV-s, samuti Vene NFSV, Valgevene NSV, Leedu NSV ja Läti NSV peedikasvatuse arendamise piirkondades, kus on soodsad tingimused suhkrupeedi kasvatamiseks.

ON SUURENENUD NIISUTUSVÕRGUGA MAADE PINDALA

	1913. a.	1945. a.	1955. a.
Niisutusvõrguga maade pindala kõigis majandite kategooriates — milj. ha	4,0	8,6	11,1
Sealhulgas:			
Sovhoosides ja teistes riiklikes majandites	—	0,7	1,0
Kolhoosides	—	7,9	10,0

Niisutusvõrguga maade pindala on 1913. aastaga võrreldes suurenenud 2,8-kordseks. Niisutusvõrguga varustatud mittekasutatavate maade kiiremas korras põllumajanduslikku käibesse lülitamine on puuvilla tootmise suurendamise tähtsaks reserviks.

On rajatud kodumaine teetööstus oma tooraine baasil.

TEE TOOTMINE

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1956. a.
Igas vanuses teeistanduste pindala — tuh. ha	0,9	3,5	55,3	74,3
Põhi- (sordi-) teelehe kogusaak — tuh. t	0,55	1,06	52	110

Enne Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni arenes tee tootmine väga aeglaselt. Käesolevaks ajaks on teeistanduste pindala NSV Liidus revolutsioonieelse perioodiga võrreldes suurenenud 83-kordseks, teelehe kogusaak aga 200-kordseks.

AIANDUSE JA VIINAMARJAKASVATUSE ARENEMINE

	1913. a.	1940. a.	1945. a.	1953. a.	1956. a.
Puuvilja- ja marjaaedade pindala — tuh. ha . . .	655	1 530*	1 462	2 180**	2 640
Viinamarjaistanduste pindala — tuh. ha	215	425	340***	378	486

Puuvilja- ja marjaaedade pindala NSV Liidus on 1913. aastaga võrreldes suurenenud 4-kordseks, viinamarjaistanduste pindala aga rohkem kui 2-kordseks. Aiandust on hakatud arendama ka Uraali, Siberi ja Kaug-Ida piirkondades. Ent aiandus ja viinamarjakasvatus on ikkagi kõige mahajäänumateks põllumajandusharudeks.

* NSV Liidu 1939. aasta 17. septembrini kehtinud piirides.
** 1952. aastal.
*** 1947. aastal.

SOTSIALISTLIK LOOMAKASVATUS

Peamine ülesanne loomakasvatuse alal seisab selles, et lähemate aastate jooksul saavutada niisugune loomakasvatuse arenemistase, mis võimaldaks tagada elanikkonna kasvavate vajaduste rahuldamise toiduainete alal ning tööstuse vajaduste rahuldamise tooraine alal.

Loomakasvatuse, eelkõige ühisloomakasvatuse kiire tõus on meie maa jaoks olulise tähtsusega ning on praegu kõige edasilükkamatumaks ülesandeks põllumajanduses.

PRODUKTIIVLOOMADE ARV

(miljonites)

	1. jaanuariks						1. oktoobriks	
	1916. a. (praegustes piiri-des)	1928. a. (praegustes piiri-des)	1941. a.	1946. a.	1951. a.	1953. a.	1953. a.	1956. a.
Veised	58,4	66,8	54,5	47,6	57,1	56,6	63,0	70,4
Sealhulgas lehmad	28,8	33,2	27,8	22,9	24,3	24,3	26,0	30,9
Sead	23,0	27,7	27,5	10,6	24,4	28,5	47,6	56,5
Lambad ja kitsed . .	96,3	114,6	91,6	70,0	99,0	109,9	135,9	145,7
Sealhulgas lambad	89,7	104,2	79,9	58,5	82,6	94,3	114,9	129,9

Põllumajanduse varustamine eesrindliku tehnikaga ning paljude miljonite hektarite uudis- ja jäätmaade kasutuselevõtmine suurendasid tunduvalt teravilja tootmist ja tagasid tõusu loomakasvatuses. Viimase kolme aasta jooksul (1954—1956) suurenes meie maal veiste arv 12 protsendi võrra, sealhulgas lehmade arv 19 protsendi võrra, sigade arv suurenes samuti 19 protsendi võrra, lammaste arv aga 13 protsendi võrra.

Põllumajanduse alal töötajate tähtsaimaks ülesandeks on järele jõuda Ameerika Ühendriikidele liha, piima ja või tootmises iga elaniku kohta.

PEAMISTE LOOMAKASVATUSSAADUSTE TOOTMISE KASV

	1913. a. (praegustes piiri-des)	1940. a.	1950. a.	1953. a.	1956. a.
Liha ja rasv (ümberarvestatult elusloomade kaalule) — milj. t	7,9	7,5	8,1	9,4	10,7
Liha ja rasv (tapakaalus) — milj. t	5,0	4,7	4,9	5,8	6,6
Piim — milj. t	29,4	33,6	35,3	36,5	49,1
Vill — tuh. t	192	161	180	235	261
Munad — miljardites tk.	11,9	12,2	11,7	16,1	19,5

Viimase kolme aasta jooksul kiirenes loomakasvatustoodangu kasvutempo, eriti piima osas, mille tootmine suurenes aastail 1953—1956 35 protsendi võrra.

Kolhoosnikud ning sovhooside ja masina-traktorijaamade töölised, toetades palavalt kommunistliku partei poolt seatud ülesannet — lähemate aastate jooksul järele jõuda Ameerika Ühendriikidele piima, või ja liha tootmises iga elaniku kohta, võtavad endale loomakasvatussaaduste tootmise alal kõrgendatud sotsialistlikke kohustusi.

1957. aastal suurenes loomakasvatussaaduste tootmine kolhoosides ja sovhoosides järsult, mis võimaldas 1956. aastaga võrreldes varuda tunduvalt rohkem loomakasvatussaadusi. 1957. aasta 1. jaanuarist kuni 1. septembrini varuti liha 38 protsenti rohkem kui 1956. aasta vastaval perioodil, piima aga 19 protsenti rohkem.

LOOMAKASVATUSE KAUBATOODANG ÜKSIKUTES MAJANDITE KATEGOORIATES 1956. AASTAL

(protsentides, võrreldes kogu kaubatoodanguga)

	Iga liiki liha ja rasv (tapakaalus)	Sealhulgas sealiha	Piim	Vill
Kõikide majandite kategooriate kaubatoodang	100	100	100	100
Sealhulgas:				
Sovhoosid ja teised riiklikud majandid	18	27	16	16
Kolhoosid	54	47	61	73
Kolhoosnikute isiklikud abimajandid	25	23	20	11
Tööliste ja teenistujate ning teiste elanikkonna rühmade isiklikud abimajandid	3	3	3	—

Kolhoosid ja sovhoosid tootsid 1956. aastal 72 protsenti kogu liha kaubatoodangust, sealhulgas 74 protsenti sealiha kaubatoodangust, 77 protsenti piima kaubatoodangust ja 89 protsenti villa kaubatoodangust.

Ülesanne seisab selles, et edasi arendada ühisloomakasvatust, mis annab võimaluse parandada meie maa elanikkonna varustamist liha, piima ja teiste loomakasvatussaadustega, samuti ka tunduvalt suurendada kolhooside sissetulekuid ning tõsta kolhoosnikute materiaalset heaolu.

NSV LIIDUS ON SUURENENUD PRODUKTIIVLOOMADE ARV PÕLLUMAJANDUSLIKE KÕLVIKUTE IGA 100 HEKTARI KOHTA

(loomade arv)

	1940. a.	1953. a.	1956. a.
Veiseid	11	13	14
Sigu (põllumaa iga 100 ha kohta) .	15	25	26
Lambaid ja kitsi	19	28	30
Sealhulgas lambaid	17	24	27

ON TÕUSNUD KARJA PRODUKTIIVSUS KOLHOOSIDES

	1932. a.	1940. a.	1945. a.	1953. a.	1956. a.
Aasta keskmine piimatoodang ühelt aastalehmalt — kg	931	1 017	945	1 016	1 611
Keskmine villatoodang ühelt aasta alguseks olemasolnud lambalt — kg	1,9	2,5	2,0	2,3	2,4

Kolhoosid on viimase kolme aasta jooksul (1954—1956) saavutanud piimatoodangu järsu suurenemise igalt lehmalt. Aasta keskmine piimatoodang ühelt lehmalt kolhoosides suurenes 1956. aastal 1953. aastaga võrreldes rohkem kui poolteisekordseks.

1956. aastal saavutasid umbes 20 000 kolhoosi ehk peaaegu üks neljandik kõigist kolhoosidest keskmise piimatoodanguna ühelt lehmalt üle 2000 kilogrammi aastas, kusjuures keskmine piimatoodang ühelt lehmalt kõigis kolhoosides oli 1611 kilogrammi.

Kolhooside arv, kes saavutasid keskmise piimatoodanguna ühelt lehmalt:

2000—2500 kg	14 550 kolhoosi
2501—3000 kg	3 787 „
3001—4000 kg	1 315 „
Üle 4000 kg	95 „

PIIMA TOOTMISE KASV PÕLLUMAJANDUSLIKE KÕLVIKUTE IGA 100 HEKTARI KOHTA KÕIKIDES MAJANDITE KATEGOORIATES

Paljud vabariigid ja oblastid suurendasid viimase kolme aasta jooksul (1954—1956) tunduvalt piima tootmist põllumajanduslike kõlvikute iga 100 hektari kohta, näiteks:

	Toodetud piima põllumajanduslike kõlvikute iga 100 ha kohta kõikides majandite kategooriates (tsentnerites)			Toodetud piima põllumajanduslike kõlvikute iga 100 ha kohta kõikides majandite kategooriates (tsentnerites)	
	1953. a.	1956. a.		1953. a.	1956. a.
Läti NSV-s	329	379	Ivanovo oblastis . . .	197	244
Eesti NSV-s	243	314	Belgorodi oblastis . . .	157	235
Ukraina NSV-s	177	273	Kaluuga oblastis . . .	180	233
Leedu NSV-s	232	269	Gorki oblastis	186	233
Valgevene NSV-s . . .	177	214	Jaroslavli oblastis . . .	179	225
Moldaavia NSV-s . . .	99	176	Kurski oblastis	159	217
Moskva oblastis	351	460	Sverdlovski oblastis . .	169	215
Leningradi oblastis . .	288	382	Voroneži oblastis . . .	123	213
Kaliningradi oblastis . .	245	349	Rjasani oblastis . . .	143	205
Vladimiri oblastis . . .	215	265	Arhangelski oblastis . .	162	205
Brjanski oblastis . . .	208	245	Tuula oblastis	162	204
			Krasnodari krais . . .	144	195

Söödabaasi parandamine on loomakasvatussaaduste tootmise suurendamise otsustavaks teguriks.

SÖÖTADE TOOTMINE

	1928. a.	1940. a.	1953. a.	1956. a.	
				Üldse	Sealhulgas maisi
Söödakultuuride külvipind — milj. ha:					
Söödateraviljakultuuride (odra, kaera ja maisi) külvipind	28,9	35,1	28,4	36,3	9,3
Söödajuurvilja ning söödakõrvitsaliste külvipind	0,3	1,0	1,7	1,5	—
Silokultuuride külvipind .	ei olnud	0,8	2,3	7,1	6,0
Heinaks ja haljassöödaks kasvatatavate heintaimede külvipind . . .	3,6	16,3	24,7	33,1	8,6
Niidetud looduslikke heinamaid	51,1	59,2	67,6	56,9	—
Valmistatud silo kolhoosides — milj. t	ei olnud	16,0	27,7	62,9	39,1
Valmistatud silo ühe lehma kohta kolhoosides — t .	—	2,9	3,1	5,7	3,5

Pärast NLKP Keskkomitee 1953. aasta septembripleenumit söödabaasi tugevdamiseks ettevõetud rea abinõude elluviimise tulemusena on tunduvalt suurenenud söötade tootmine sovhoosides ja kolhoosides. Söödateraviljakultuuride külvipind suurenes 1956. aastal 1953. aastaga võrreldes peaaegu 8 miljoni hektari ehk 28 protsendi võrra; silokultuuride külvipind suurenes samal ajavahemikul peaaegu 5 miljoni hektari võrra ehk 3-kordseks; heinaks ja haljassöödaks kasvatatavate üheaastaste ning mitmeaastaste heintaimede niidupind suurenes 8,4 miljoni hektari ehk 34 protsendi võrra. 1956. aastal valmistati kolhoosides silo 35 miljoni tonni võrra ehk 2,3 korda rohkem kui 1953. aastal. Ühe lehma kohta valmistati kolhoosides 1956. aastal silo 5,7 tonni 1953. aasta 3,1 tonni asemel. Teraks, haljassöödaks ning siloks kasvatatava maisi külvid moodustasid 1956. aastal 23,9 miljonit hektarit, mis on peaaegu 7 korda rohkem kui 1953. aastal.

Viimaste aastate kogemused näitasid, et otsustavaks kultuuriks söötade tootmise suurendamisel on olnud ja jääb mais. Võitlus piima ja liha tootmise eest on ennekõike võitlus maisi eest, selle tähtsaima kultuuri suurte saakide eest.

Erilist tähelepanu tuleb pöörata loomade tõu parandamisele.

ON SUURENENUD TÕULOOMADE ARV JA KASVANUD NENDE OSATÄHTSUS SOVHOOSIDES JA KOLHOOSIDES

	1932. a. 1. veebruariks	1939. a. 1. oktoobriks	1954. a. 1. jaanuariks	1955. a. 1. detsembriks
Tõuloomade arv sovhoosides ja kolhoosides — miljonites:				
Veised	1,3	4,5	16,0	19,2
Sealhulgas lehmad	0,6	1,4	6,4	8,3
Sead	0,5	5,8	10,9	11,9
Lambad	3,3	24,1	55,1	59,9
Tõuloomade arv protsentides vastava loomaliigi üldarvust sovhoosides ja kolhoosides:				
Veised	10	29	63	74
Sealhulgas lehmad	11	25	65	73
Sead	12	59	78	85
Lambad	21	66	78	87

Partei ja valitsuse poolt tõuaretuse organiseerimiseks ning loomade tõulise koostise parandamiseks kavandatud abinõude elluviimise tulemusena on mitmekordselt suurenenud tõuloomade arv ja kasvanud nende osatähtsus sovhoosides ning kolhoosides. Nii kasvas tõuloomade osatähtsus sovhooside ja kolhooside vastava loomaliigi üldarvus: veiste hulgas 10 protsendilt 1932. aastal 74 protsendile 1956. aasta alguseks, sigade hulgas vastavalt 12 protsendilt 85 protsendile ja lammaste hulgas 21 protsendilt 87 protsendile.

TÕULOOMAKASVATUSE KORRALDUS

(1956. aasta lõpuks)

	Veisekasvatuse alal	Seakasvatuse alal	Lambakasvatuse alal	Hobusekasvatuse alal
Tõuaretussovhooside arv	243	76	54	71
Kolhooside tõufarmide arv	3 903	2 194	2 237	4 884
Riiklike tõulavade arv	125	47	81	58

Kõrge produktiivsusega loomade taastootmise tagamiseks on loodud ulatuslik tõuaretussovhooside, kolhooside tõufarmide ja riiklike tõulavade võrk ning viiakse läbi ka põllumajandusloomade massilist kunstlikku seemendamist. Tehakse suurt tööd uute tõugude aretamiseks ja olemasolevate tõugude parandamiseks.

NSV Liidus on aretatud uued kõrge produktiivsusega loomade tõud.

UUT TÕUGU KÕRGE PRODUKTIIVSUSEGA LOOMADE ARV SOVHOOSIDES JA KOLHOOSIDES 1955. a. LÕPUKS

Veised	Tuhandetes
Kasahhi valgepealine	535
Alatau	391
Lebedini	198
Kurgani	172
Kostroma	134
Sõtševi	104
Tambovi punane	21
Lambad	
Altai	3388
Kaukaasia	2262
Kasahhi peenvillaline	1454
Askania	1108
Aserbaidžani mägimeriino	844
Groznõi	829
Dagestani mägilammas	815
Stavropoli	617
Kuibõševi	219
Kasahhi arhaaro-meriino	197
Salski	163
Gruusia poolpeenvillaline	126
Gorki	38
Sead	
Ukraina valge stepisiga	773
Mirgorodi	321
Livnõ	300
Breitovi	137
Põhja-Kaukaasia	51
Põhja-Siberi	43
Uržumi	39
Kalikini	13

ON PARANENUD VILLA KVALITATIIVNE KOOSTIS

(protsentides, võrreldes kogutoodanguga)

	1932. a.	1940. a.	1953. a.	1956. a.
Lambavilla tootmine — üldse . .	100	100	100	100
Sealhulgas:				
Peenvilla tootmine	6	12	14	22
Poolpeenvilla tootmine	5	35	16	18
Poolkarmvilla tootmine			26	29
Karmvilla tootmine	89	53	44	31

Peen- ja poolpeenvilla tootmise osatähtsus kogu villa tootmises on kasvanud 6—7 protsendilt 1932. aastal 40 protsendile 1956. aastal.

Villa tootmise suurendamise ja selle kvaliteedi tõstmise peamiseks alliks on peenvillaliste ja poolpeenvillaliste lammaste kasvatamise igakülgne arendamine.

PEENVILLALISTE LAMMASTE KASVATAMISE ARENDAMINE

	Sovhoosides			Kolhoosides		
	1940. a.	1953. a.	1956. a.	1940. a.	1953. a.	1956. a.
Peenvillaliste lammaste arv — miljonites	1,2	2,2	3,3	1,8	4,6	7,9
Pügatud peenvilla — tuh. tsentnerites	53	105	159	106	205	368

Peenvillaliste lammaste kasvatamise arendamise baasil kasvas peenvilla tootmine 1956. aastal sõjaeelse, 1940. aastaga võrreldes sovhoosides 3-kordseks ja kolhoosides 3,5-kordseks.

SOVHOOSIDE JA KOLHOOSIDE LOOMAKASVATUSFARMIDES KASUTATAVAD MASINAD

(aasta alguseks; tuhandetes)

	1934. a.	1941. a.	1954. a.	1957. a.
Põhu-silohekslimasinad, silohekslimasinad ja põhuhekslimasinad . . .	230	189	199	201
Juurviljapurustajad	...	31	42	52
Terapurustajad, õlikoogipurustajad ja teised	...	17	57	71
Söödaaurutajad	6	20	81	138
Automaatjootjad	—	—	955	3 123
Lüpsiagregaadid	—	—	8	21
Lammaste pügamise agregaadid . .	—	—	17	29

Ulatuslik mehhaniseerimine loomakasvatuses annab võimaluse kergendada loomakasvatusfarmide töötajate tööd, tõsta tööviljakust ning vähendada tööja vahendite kulu toodangu ühiku kohta. See võimaldab suurendada töötasu ja järelikult parandada maatöötajate materiaalset olukorda.

TÖÖ JA KAADER PÕLLUMAJANDUSES

Meie tähtsaimaks ülesandeks on tööviljakuse tõstmine põllumajanduses.

TÖÖVILJAKUS KOLHOOSIDE JA SOVHOOSIDE PÕLLUMAJANDUSES

(protsentides)

	1940. a.	1950. a.	1953. a.	1955. a.	1956. a.
Kolhoosides (ühismajapidamine):					
Protsentides, võrreldes 1940. aastaga	100	99	115	136	146
Protsentides, võrreldes 1950. aastaga	—	100	116	138	148
Sovhoosides ja riiklikes põllumajanduslikes abiettevõtetes:					
Protsentides, võrreldes 1940. aastaga	100	93	106	117	152
Protsentides, võrreldes 1950. aastaga	—	100	115	127	164
Neist sovhoosides:					
Protsentides, võrreldes 1940. aastaga	100	91	104	123	169
Protsentides, võrreldes 1950. aastaga	—	100	116	136	187

Tööviljakus kolhooside, masina-traktorijaamade, sovhooside ja riiklike põllumajanduslike abiettevõtete ühispõllumajanduses suurenes 1956. aastal, võrreldes tööviljakusega revolutsioonieelses põllumajanduses (kaasa arvatud ka mõisamajapidamised), ligikaudu 3,8-kordseks.

NLKP XX kongressi direktiivides NSV Liidu rahvamajanduse arendamise kuuenda viie aasta plaani kohta on ette nähtud tõsta tööviljakust aastail 1956—1960 sovhoosides ja riiklikes põllumajanduslikes abiettevõtetes umbes 70 protsendi võrra, kolhoosides aga umbes kahekordseks.

Käesoleval ajal, kus sovhoosid ja kolhoosid on kujunenud erinevate tootmisharudega suurmajanditeks, masina-traktorijaamad aga on varustatud ajakohase tehnikaga, omandab suure tähtsuse ülesanne tugevdada veelgi kolhoose ja sovhoose kvalifitseeritud kaadriga, kes suudaks oskuslikult juhtida majandit ja tagada põllumajanduse ees seisvate ülesannete täitmise.

VAHETULT KOLHOOSIDES, MASINA-TRAKTORIJAAMADES JA SOVHOOSIDES TÖÖTAVATE KÕRGEMA JA KESK-ERIHARIDUSEGA SPETSIALISTIDE ARV

(tuhandetes)

	1941. a. 1. jaanuariks	1953. a. 1. juuliks	1955. a. 1. juuliks	1956. a. 1. detsembriks
Kolhoosides ja masina-traktorijaamades				
Kõikide erialade kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialiste	29	83	263	291
Sealhulgas põllumajanduslike erialade spetsialiste (agronoome, zootehnikuid, veterinaartöötajaid ja metsateadlasi)	19	69	204	220
Sovhoosides ja riiklikes põllumajanduslikes abiettevõtetes				
Kõikide erialade kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialiste	21	31	45	69
Sealhulgas põllumajanduslike erialade spetsialiste (agronoome, zootehnikuid, veterinaartöötajaid ja metsateadlasi)	16	27	35	54

	1941. a. 1. jaanuariks	1953. a. 1. juuliks	1955. a. 1. juuliks	1956. a. 1. detsembriks
Kokku kolhoosides, masina-traktorijaamades, sovhoosides ja riiklikes põllumajanduslikes abiettevõtetes				
Kõikide erialade kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialiste	50	114	308	360
Sealhulgas põllumajanduslike erialade spetsialiste (agronoome, zootehnikuid, veterinaartöötajaid ja metsateadlasi)	35	96	239	274

Pärast NLKP Keskkomitee 1953. aasta septembripleenumit on vahetult kolhoosides, masina-traktorijaamades, sovhoosides ja riiklikes põllumajanduslikes abiettevõtetes töötavate kõrgema ning kesk-eriharidusega spetsialistide üldarv suurenenud 114 tuhandelt 1953. aastal 360 tuhandele 1956. aasta lõpuks, s. o. rohkem kui 3-kordseks. Peale selle töötab märkimisväärne arv spetsialiste metsamajandites, metskondades, põllu- ja metsamajandust teenindavates organisatsioonides, samuti ka põllumajanduslikes teadusliku uurimise asutustes.

Põllu- ja metsamajanduses, kaasa arvatud põllu- ja metsamajandust teenindavad organisatsioonid ning põllumajanduslikud teadusliku uurimise asutused, töötavate kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialistide üldarv 1956. a. lõpuks oli rohkem kui 450 000.

Kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialistide arv põllumajanduse juhtivais organites on ajavahemikul pärast NLKP Keskkomitee septembripleenumit vähenenud rohkem kui 3-kordselt.

Nüüd töötab igas kolhoosis kas agronoom või zootehnik, paljudes kolhoosides aga nii agronoom kui ka zootehnik.

Kaadri valik ja juhtimise taseme tõstmine on see, mis praegu otsustab kolhooside ühismajapidamise edasise arengu.

KOLHOOSIDE (PÕLLUMAJANDUSLIKE ARTELLIDE) JUHTIV KAADER 1. DETSEMBRIKS 1956

	Tuhandetes
Kolhoosi esimehi	83,1
Neist:	
NLKP liikmeid ja liikmekandidaate	75,6
Kõrgema või kesk-eriharidusega . .	27,4
Naisi	1,5
Kolhoosi esimeeste asetäitjaid . . .	33,9
Agronoome	72,7
Zootehnikuid	44,8
Veterinaararste ja veterinaarvelskreid	26,8
Taimekasvatusbrigaadide brigadire .	314,0
Loomakasvatusfarmide juhatajaid, loomakasvatuse juhatajaid . . .	154,1

Kolhooside tugevdamine juhtiva kaadriga, massilise kolhoosikaadri ettevalmistamise kvaliteedi parandamine on kolhooside tootmistegevuse edasiarendamise tähtsaks ülesandeks.

Masina-traktorijaamades loodi 1953. aastaks alaline mehhanisaatorite kaader, millel oli esmajärguline tähtsus masina-traktorijaamade muutmisel eeskujulikeks sotsialistlikeks ettevõteteks.

MASINA-TRAKTORIJAAMADE MEHHANISAATORITE KAADER

(tuhandetes)

	1934. a. 1. jaanuariks	1940. a. 1. juuliks	1953. a. 5. maiks	1956. a. 1. juuliks
Traktoristide, traktoribrigaadide brigadiride ja nende abide, kombainerite ning autojuhtide arv — üldse	289	1188	1398	1696
Sealhulgas:				
Traktoriste	235	826	944	1156
Traktoribrigaadide brigadire ja nende abisid	21	171	186	175
Kombainereid	11	152	199	255
Autojuhte	22	39	69	110

Peale traktoristide, traktoribrigaadide brigadiride ja nende abide, kombainerite ning autojuhtide töötas masina-traktorijaamades 1956. aastal umbes 300 000 spetsialisti masinate remondi alal ning teisi mehhanisaatoreid, kes kuulusid masina-traktorijaamade koosseisu alaliste töölistena. 1956. aastal oli alaliste tööliste üldarv masina-traktorijaamades umbes 2 miljonit.

LIIDUVABARIIKIDE PÕLLUMAJANDUSE PÕHINÄITAJAD 1956. AASTAL

KOLHOOSIDE, MASINA-TRAKTORIJAAMADE JA SOVHOOSIDE ARV. TRAKTORITE JA KOMBAINIDE PARK. PÕLLUMAJANDUSLIKE KÕLVIKUTE PINDALA

(1956. a. lõpuks)

	Kolhooside (põllumajanduslike artellide) arv	Masina-traktorijaamade arv	Sovhooside arv	Traktorite arv (15-hobujõulises arvestuses) — tuhandetes	Teraviljakombainide arv — tuhandetes	Põllumajanduslike ettevõtete kasutuses olevate põllumajanduslike kõlvikute kogupindala — milj. ha	Sealhulgas haritavat põllumaad — milj. ha
NSV Liit	83 019	8 737	5 098	1 577,2	385,1	491,7	216,5
Vene NFSV	48 020	5 367	2 793	932,1	245,7	227,0	130,5
Ukraina NSV . . .	15 148	1 387	774	220,0	43,6	43,4	34,8
Valgevene NSV . .	4 436	377	123	40,6	7,9	9,8	6,0
Usbeki NSV	1 928	258	96	50,1	1,2	20,6	3,1
Kasahhi NSV	2 611	468	628	218,1	73,0	131,2	29,5
Gruusia NSV	2 248	97	102	8,3	1,0	2,8	1,0
Aserbaidžani NSV . .	1 455	106	54	15,8	2,0	3,8	1,4
Leedu NSV	1 874	132	95	19,4	1,5	3,9	2,6
Moldaavia NSV . . .	782	104	65	16,4	2,5	2,8	2,0
Läti NSV	1 371	103	81	14,6	1,8	2,8	1,6
Kirgiisi NSV . . .	670	79	58	12,3	2,2	8,5	1,3
Tadžiki NSV	388	67	33	9,0	0,5	3,7	0,8
Armeenia NSV . . .	863	53	55	4,9	0,9	1,4	0,6
Turkmeeni NSV . .	346	73	41	7,5	0,1	28,1	0,4
Eesti NSV	879	66	100	8,1	1,2	1,9	0,9

KÜLVIPIND 1956. AASTAL

	Kogu külvipind tuh. ha	Sealhulgas						
		teravilja-kultuurid	neist		tehnilised kultuurid	kartul	köögivili ja kõrvitsalised	söödakultuurid (kaasa arvatud mais siloks ja haljassöödaks)
			nisu	teraks kasvatatav mais				
NSV Liit	194 750	128 296	62 010	9 295	13 146	9 197	2 382	41 729
Vene NFSV	114 405	75 775	35 934	3 092	6 170	5 215	1 231	26 014
Ukraina NSV . . .	32 586	19 590	4 125	4 956	3 157	2 213	707	6 919
Valgevene NSV . .	5 470	3 126	308	3	400	995	49	900
Usbeki NSV	3 022	1 030	702	70	1 411	22	71	488
Kasahhi NSV	27 883	22 514	18 318	129	573	154	104	4 538
Gruusia NSV	910	659	266	310	40	27	24	160
Aserbaidžani NSV . .	1 246	797	523	41	219	19	32	179
Leedu NSV	2 249	1 151	157	—	118	213	31	736
Moldaavia NSV . . .	1 913	1 178	454	571	334	50	51	300
Läti NSV	1 449	593	133	—	69	143	22	622
Kirgiisi NSV . . .	1 223	753	464	91	147	20	14	289
Tadžiki NSV . . .	783	428	311	16	262	7	9	77
Armeenia NSV . . .	449	288	205	8	31	21	11	98
Turkmeeni NSV . .	386	80	40	8	202	1	18	85
Eesti NSV	776	334	70	—	13	97	8	324

LOOMADE ARV JA LOOMAKASVATUSE TOODANG 1956. AASTAL

	Loomade arv 1. oktoobriks 1956 — tuhandetes				Loomakasvatuse toodang — tuh. tonnides		
	Veised	Sealhulgas lehmad	Sead	Lambad ja kitsed	Liha tapakaalus	Piim	Vill
NSV Liit	70 431	30 913	56 482	145 653	6 601	49 111	261,1
Vene NFSV	37 416	16 509	30 087	76 124	3 491	27 688	141,0
Ukraina NSV . . .	15 081	6 914	16 934	12 014	1 580	11 878	20,0
Valgevene NSV . .	3 288	1 845	3 486	2 127	347	2 264	2,6
Usbeki NSV	1 775	625	209	8 749	109	518	14,4
Kasahhi NSV	4 774	1 678	1 025	21 672	381	1 979	38,2
Gruusia NSV	1 458	501	771	2 074	90	415	3,5
Aserbaidžani NSV . .	1 297	411	153	4 072	55	344	7,7
Leedu NSV	1 052	602	1 227	846	130	1 048	1,7
Moldaavia NSV . . .	697	275	954	2 005	86	488	3,1
Läti NSV	862	521	771	780	103	1 077	1,4
Kirgiisi NSV . . .	726	242	162	5 343	68	310	8,8
Tadžiki NSV	589	192	55	2 975	32	133	3,6
Armeenia NSV . . .	620	201	135	1 866	33	240	2,9
Turkmeeni NSV . .	330	115	32	4 662	33	107	11,6
Eesti NSV	466	282	481	344	63	622	0,6

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon ja põllumajanduse kollektiviseerimine olid põllumajandusliku tootmise aluste põhjaliku ümberkujundamise tähisteks.

Põllumajanduse varustamine eesrindliku tehnikaga, teaduse saavutuste ja eesrindlike kogemuste laiaulatuslik juurutamine kolhooside ning sovhooside tootmistegevusse, paljude miljonite hektarite uudis- ja jäätmaade kasutuselevõtmine võimaldasid tunduvalt suurendada põllumajandussaaduste tootmist kõigis liiduvabariikides.

Vene NFSV on NSV Liidu tähtsaimaks viljaaidaks.

Nõukogude võimu aastail on vabariigi põllumajandus arenenud esmaklassilise masinatehnikaga varustatud sotsialistlikuks suurtootmiseks. Vene NFSV kolhooside ja sovhooside põldudel töötas 1956. aastal 932 000 traktorit (15-hobujõulises arvestuses) ja 246 000 teraviljakombaini. Võrreldes sõjaeelse, 1940. aastaga on traktorite ja kombainide park suurenenud 2-kordseks. Põhilised põllutööd on vabariigis kõrgel tasemel mehhaniseeritud. 1956. aastal olid künd, teraviljakultuuride ja suhkrupeedi külv mehhaniseeritud peaaegu täielikult, teraviljakultuuride koristamine aga 92 protsendi ulatuses. Viiakse läbi tõhusaid abinõusid suurt jõukulu nõudvate tööde mehhaniseerimiseks kolhooside ja sovhooside loomakasvatusfarmides.

Kõikide põllumajanduslike kultuuride külvipind suurenes 1956. aastal revolutsioonieelse, 1913. aastaga võrreldes 44,6 miljoni hektari võrra ehk 1,6-kordseks. Tunduvalt on suurenenud nisu külvipind, mis oli 1956. aastal 35,9 miljonit hektarit ehk peaaegu 2 korda suurem kui 1913. aastal. Tehniliste kultuuride külvipind suurenes sel ajavahemikul 2,2-kordseks, kartuli, köögivilja ja kõrvitsaliste külvipind rohkem kui 2,5-kordseks, söödakultuuride külvipind aga 19-kordseks.

Viies ellu partei ja valitsuse otsuseid põllumajanduses järsu tõusu saavutamiseks, võeti vabariigis viimase kolme aasta jooksul (1954—1956) kasutusele umbes 15 miljonit hektarit uudis- ja jäätmaid. 1956. aastal varusid ja müüsid vabariigi sovhoosid ning kolhoosid riigile 2 miljardit puuda vilja, mis moodustab peaaegu 60 protsenti kogu riiklikust viljavarumisest NSV Liidus. Varutud vilja üldkogusest varusid ja müüsid riigile üle 1 miljardi 200 miljoni puuda teravilja Vene NFSV nende oblastite, kraide ja autonoomsete vabariikide kolhoosid ning sovhoosid, kus võeti kasutusele uudis- ja jäätmaid.

Võrreldes 1916. aastaga, suurenes Vene NFSV-s 1956. aastal iga liiki produktiivloomade arv, neist eriti sigade arv, mis suurenes 2,7-kordseks, ning lammaste ja kitsede arv, mis suurenes 1,6-kordseks. Liha ja piima tootmine suurenes 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes 1,4-kordseks, villa tootmine aga 1,5-kordseks.

Ukraina NSV on üks Nõukogude Liidu peamisi teravilja, liha, piima, suhkrupeedi ja teiste põllumajandussaaduste tootmise baase. Ukraina NSV kaasaegset sotsialistlikku põllumajandust arendatakse kõrge tootlikkusega masinatehnika alusel. Ukrainas organiseeriti 1928. aastal Ševtšenko-nimelise sovhoosi juures esimene masina-traktorijaam NSV Liidus. 1956. aastal töötas Ukraina põldudel 220 000 traktorit (15-hobujõulises arvestuses), 43 600 teraviljakombaini ja palju muid keerukaid põllumajandusmasinaid. Traktoripark on sõjaeelse, 1940. aastaga võrreldes suurenenud 2-kordseks. Kolhoosides oli 1956. aastal kesa- ja sügiskünd, samuti ka teraviljakultuuride ja suhkrupeedi külv mehhaniseeritud peaaegu täielikult, teraviljakultuuride koristamine (välja arvatud mais) aga 83 protsendi ulatuses.

Ukraina NSV kogu külvipind suurenes 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes 4,6 miljoni hektari võrra, sealhulgas tehniliste kultuuride külvipind 2,3 miljoni hektari võrra ehk 3,5-kordseks, kartuli, köögivilja ja kõrvitsaliste külvipind rohkem kui 2-kordseks, söödakultuuride külvipind aga peaaegu 8-kordseks. Teraks kasvatatava maisi külvipind suurenes 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes 5,8-kordseks. Vabariigis paikneb peaaegu kaks kolmandikku kogu NSV Liidu suhkrupeedi külvidest. Suhkrupeedi külvipind suurenes 1956. aas-

tal 1913. aastaga võrreldes 715 000 hektari võrra ehk 2,3-kordseks ja peamise õlikultuuri — päevalille külvipind 1 127 000 hektari võrra ehk 16-kordseks.

Ukraina NSV-s oli 1956. aastal meie maa veiste üldarvust 21 protsenti ja sigade üldarvust 30 protsenti. Vabariik tootis peaaegu veerandi üleliidulisest liha- ja piimatoodangust. Loomakasvatussaaduste tootmine ületas revolutsioonieelse, 1913. aasta tootmise liha ja villa alal peaaegu poolteisekordselt ning piima alal 2,6-kordselt.

Valgevene NSV on tähtsaks lina- ja kartulikasvatuse piirkonnaks; vabariik on NSV Liidus teisel kohal kiulina ja linaseemne tootmise poolest ning kolmandal kohal kartuli kasvatamise poolest.

Suur tähtsus vabariigi jaoks on abinõudel, mis nõukogude võimu aastail on läbi viidud soode kuivendamise ja kuivendatud maade kasutamise alal külvipinna ning heinamaade laiendamise otstarbel.

Vabariigi põldudel töötas 1956. aastal 40 600 traktorit (15-hobujõulises arvestuses), 8000 teraviljakombaini ja palju muid keerukaid põllumajandusmasinaid. Võrreldes sõjaeelse, 1940. aastaga on traktoripark vabariigis suurenenud 3-kordseks, teraviljakombainide park aga peaaegu 5-kordseks.

Külvipind suurenes Valgevene NSV-s 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes peaaegu ühe miljoni hektari võrra. Kiulina külvipind suurenes 3,3-kordseks, kartuli külvipind 1,7-kordseks ja söödakultuuride külvipind 5,7-kordseks.

1956. aastal suurenes vabariigis 1916. aastaga võrreldes iga liiki produktiivloomade arv, sealhulgas veiste ja sigade arv peaaegu 1,5-kordseks. Suure Isamaasõja aastail tekitati vabariigi põllumajandusele, eriti loomakasvatusele, saksa fašistlike röövvallutajate poolt tohutut kahju. Loomakasvatuse toodang ületas 1956. aastal revolutsioonieelse, 1913. aasta taseme liha ja piima tootmise alal 1,6-kordselt.

Usbeki NSV on Nõukogude Liidu peamiseks puuvillabaasiks. Vabariigis toodetakse kaks kolmandikku kogu NSV Liidus kasvatatavast puuvillast. Võrreldes 1913. aastaga, suurenes puuvilla külvipind vabariigis 880 000 hektari võrra ehk rohkem kui 3-kordseks. Toorpuuvilla saagikuse poolest ühelt hektarilt on Nõukogude Liit esikohal maailmas. Usbeki NSV on toorpuuvilla saagikuse poolest Nõukogude Liidus Tadžiki NSV järel teisel kohal.

Üleliiduline tähtsus on vabariigis riisi, kiukultuuride (džuudi, kenafi), viinamarja ja puuvilja tootmisel. Puuvilja- ja marjaaedade ning viinamarjaistanduste pindala suurenes 61 000 hektarilt aastail 1937—1940 100 000 hektarile 1956. aastal; tunduvalt suurenes kiukultuuride külvipind.

Usbeki NSV on kolmandal kohal maailmas (Ameerika Ühendriikide ja Hiina järel) puuvilla tootmise poolest, samuti kolmandal kohal maailmas (Hiina ja Jaapani järel) siidikedriku kookonite tootmise poolest ja neljandal kohal maailmas (Pakistani, India ja Hiina järel) kiukultuuride tootmise poolest.

Usbekistan on nõukogude võimu aastail kujunenud NSV Liidu tähtsaks loomakasvatuspiirkonnaks, eriti karakullilammaste kasvatamise alal. Võrreldes 1916. aastaga, suurenes lammaste ja kitsede arv 1956. aasta lõpuks 2,3-kordseks, villa tootmine aga 2,7-kordseks. Nõukogude võimu aastail kujunes Usbeki NSV põllumajandus mehhaniseeritud suurmajapidamiseks. 1956. aastal töötas vabariigi kolhooside ja sovhooside põldudel 50 000 traktorit (15-hobujõulises arvestuses) ehk 2 korda rohkem kui neid oli sõjaeelsel, 1940. aastal. Kolhoosides on kesakünd mehhaniseeritud 93 protsendi ulatuses, sügiskünd ja puuvilla külv 98 protsendi ulatuses.

Kasahhi NSV. Enne nõukogude võimu kehtestamist oli Kasahstani põllumajandus poolnaturaalse iseloomuga. Selle peamiseks haruks oli rändkarjakasvatus, mis perioodiliselt kannatas massilise loomade lõpmise ning talvise söödapuuduse all. Loomade põhihulk kuulus kohalikele baidele. Tohutuid viljaka maa massiive ei kasutatud.

Kõikide põllumajanduslike kultuuride külvipind suurenes Kasahhi NSV-s 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes 6,7-kordseks ja moodustas 14 protsenti

kogu Nõukogude Liidu külvipinnast. Juhtivale kohale Kasahhi NSV põllumajanduses tõusis teraviljamajandus. Teraviljakultuuride külvipind suurenes 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes 18,6 miljoni hektari võrra ehk 5,8-kordseks, sealhulgas nisu külvipind 15,8 miljoni hektari võrra ehk 7,3-kordseks. Teravilja tootmine kasvas selle aja jooksul 11-kordseks.

Järsult on kasvanud tehniliste kultuuride tootmine. Puuvilla külvipind suurenes 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes 5,6-kordseks, puuvilla kogusaak aga peaaegu 14-kordseks; mitmekordselt kasvas päevalille, suhkrupeedi, kartuli, köögivilja ja söödakultuuride tootmine.

1956. aastal töötas vabariigi põllumajanduses 218 000 traktorit (15-hobujõulises arvestuses), 73 000 teraviljakombaini ja palju teisi põllumajandusmasinaid. Traktoripark suurenes sõjaeelse, 1940. aastaga võrreldes rohkem kui 5-kordseks, kombainide park aga 6-kordseks. Künd, teraviljakultuuride külv ja koristamine ning suhkrupeedi külv olid 1956. aastal peaaegu täielikult mehhaniseeritud.

Kasahhi NSV on Nõukogude Liidu tähtis loomakasvatusbaas. Vabariik on teisel kohal (Vene NFSV järel) villa tootmise poolest ja kolmandal kohal (Vene NFSV ja Ukraina NSV järel) liha tootmise poolest.

Eriti tunduvat edu on põllumajanduses saavutatud viimastel aastatel. Aastail 1954—1956 organiseeriti vabariigis 337 suurt teraviljasovhoosi, künti üles peaaegu 20 miljonit hektarit uudis- ja jäätmaid. Kui minevikus andis Kasahstan riigile 50—70 miljonit puuda vilja, parematel saagiaastatel aga 100 miljonit puuda, siis 1956. aastal varusid ja müüsid vabariigi kolhoosid ja sovhoosid riigile miljard puuda teravilja. Võitluses vilja eest leidis taas kinnitust kõikide Nõukogude rahvaste sõpruse võimas jõud. Vene NFSV, Ukraina, Valgevene ja teiste liiduvabariikide töötajad osutasid kasahhi rahvale suurt abi uudis- ja jäätmaade kasutuselevõtmisel.

Gruusia NSV on NSV Liidus esikohal teelehe tootmise poolest ning ühel juhtival kohal viinamarja, puuviljakultuuride, siidikedriku kookonite, tubaka, eeterõli- ja rea teiste tehniliste kultuuride tootmise poolest. Vabariik on ka peamiseks tsitrusviljade tootjaks.

Teeistanduste pindala vabariigis oli 1956. aastal 65 000 hektarit 900 hektari vastu 1913. aastal; viinamarjaistanduste pindala suurenes 52 000 hektarilt 1913. aastal 71 000 hektarile 1956. aastal. Puuvilja- ja marjaaedade pindala (ilma tsitruskultuuride istandusteta) suurenes 72 000 hektarilt 1940. aastal 107 000 hektarile 1956. aastal. Tehniliste kultuuride külvipind suurenes 1913. aastaga võrreldes peaaegu kahekordseks.

Võrreldes 1913. aastaga, kasvas vabariigis 1956. aastal tunduvalt loomakasvatussaaduste tootmine, neist liha tootmine 1,8-kordseks, piima tootmine 1,9-kordseks.

Aserbaidžani NSV on üks Nõukogude Liidu puuvillakasvatuse piirkondi. Puuvilla külvipind suurenes 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes peaaegu kahekordseks. Aserbaidžan on ka tähtis viinamarjakasvatuse ja veinitööstuse piirkond. Aedade ja viinamarjaistanduste pindala moodustas rohkem kui 80 000 hektarit. Ulatuslikult arenesid vabariigis köögiviljakasvatus ja söötade tootmine pidevalt suureneva loomakasvatuse jaoks. Köögivilja ning kõrvitsaliste külvipind suurenes 10 000 hektarilt 1913. aastal 32 000 hektarile 1956. aastal; söödakultuuride külvipind suurenes vastavalt 4000 hektarilt 179 000 hektarile.

Vabariigi põllumajanduse tähtsaks haruks on loomakasvatus. Produktiivloomade üldarvus on ülekaalus lambad ja kitsed, kellede arv suurenes 1956. aastal 1916. aastaga võrreldes 1,7-kordseks; villa tootmine suurenes 1,9-kordseks. Vabariigis on aretatud uus aserbaidžani mägimeriino tõug — parim meriino tõug NSV Liidus.

Leedu NSV. Pärast Nõukogude Leedu vabastamist saksa fašistlikest röövvallutajaist astus leedu talurahvas sotsialistlikule arenemisteele. Vabariigis on loodud suured sotsialistlikud kollektiivmajandid — kolhoosid, samuti masina-traktorijaamad ja sovhoosid. Põllumajanduse kollektiviseerimine ja

selle mehhaniseerimine võimaldasid lühikese ajaga taastada sõja-aastail purustatud majanduse ning saavutada silmapaistvat edu. On loodud vabariigi põllumajanduse uus tehniline baas. 1956. aastal töötas põllumajanduses 19 400 traktorit (15-hobujõulises arvestuses) ja 1500 teraviljakombaini; traktoripark suurenes 1945. aastaga võrreldes peaaegu 20-kordseks. Vabariigis on läbi viidud ulatuslikud maaparandustööd.

On tehtud suur töö loomakasvatuse — vabariigi tähtsaima põllumajandusharu taastamiseks ja edasiarendamiseks. 1956. aastal toodeti liha 1,8 korda, piima 1,5 korda ja villa 2,6 korda rohkem kui 1945. aastal.

Moldaavia NSV on meie maal tähtsaimaks viinamarja ja puuvilja tootmise piirkonnaks. Moldaavia territooriumil paikneb peaaegu üks kolmandik Nõukogude Liidu viinamarjaistandustest. Viinamarjaistanduste, puuvilja- ning marjaaedade pindala suurenes vabariigis 165 000 hektarilt 1940. aastal 243 000 hektarile 1956. aastal ehk 1,5-kordseks.

Kiires tempos areneb vabariigis suhkrupeedi, päevalille, köögivilja, eeterõlikultuuride ja tubaka tootmine, samuti söötade tootmine loomakasvatuse jaoks. Kõikide tehniliste kultuuride külvipind suurenes 1956. aastal 1940. aastaga võrreldes 28 protsendi võrra, söödakultuuride külvipind aga peaaegu 4-kordseks.

Suureneb iga liiki produktiivloomade arv. Üksnes kolme viimase aasta jooksul — 1953. aasta 1. oktoobrist kuni 1956. aasta 1. oktoobrini — suurenes veiste arv 20 protsendi võrra, sealhulgas lehmade arv 33 protsendi võrra, sigade arv 1,5 korda ja lammaste arv 23 protsendi võrra.

Võrreldes 1940. aastaga, kasvas liha tootmine 1956. aastal 1,7-kordseks, piima tootmine 2,7-kordseks ning villa tootmine 1,4-kordseks.

Moldaavia NSV sotsialistlik põllumajandus on varustatud eesrindliku masinatehnikaga. 1956. aastal oli vabariigi kolhoosides ja sovhoosides 16 400 traktorit (15-hobujõulises arvestuses) ning 2500 teraviljakombaini. Kolhoosides on künd ja teraviljakultuuride ning suhkrupeedi külv mehhaniseeritud 94—98 protsendi ulatuses, teraviljakultuuride (välja arvatud mais) koristamine kombainidega 85 protsendi ulatuses.

Läti NSV. Suure Isamaasõja ajal tekitati Läti NSV põllumajandusele tunduvat kahju. Vabariigi põllumajanduse kiire taastamine osutus võimalikuks selle kollektiviseerimise ning ajakohase eesrindliku tehnikaga varustamise tõttu. Kodanliku Läti põllumajanduses töötas üldse vaid tuhat traktorit. 1956. aastal töötas vabariigi kolhoosides, masina-traktorijaamades ja sovhoosides 14 600 traktorit (15-hobujõulises arvestuses) ning 1800 teraviljakombaini. Sõjajärgseil aastail on vabariigis läbi viidud ulatuslikke maaparandustöid.

1956. aastal ületas vabariigi kogu külvipind 1945. aasta külvipinna tehniliste, köögivilja- ja söödakultuuride ning kartuli külvide laiendamise arvel. Tehniliste kultuuride külvipind on laiendatud 2,5-kordseks, seda peamiselt kiulina ja suhkrupeedi külvide suurendamise arvel.

Vabariigis on 1945. aastaga võrreldes kasvanud iga liiki produktiivloomade arv. Sigade arv suurenes 1956. aastal 1945. aastaga võrreldes 2,3-kordseks, lammaste ja kitsede arv 1,9-kordseks ning lehmade arv 1,4-kordseks. Loomakasvatustoodang kasvas aastail 1946—1956 järgmiselt: lihatoodang 2-kordseks, piimatoodang 1,5-kordseks, villatoodang 1,8-kordseks.

Kirgiisi NSV. Vabariigi põllumajanduse üleminek sotsialistlikule arenemisteele ja põllumajanduse varustamine võimsa masinatehnikaga andsid võimaluse läbi viia suurejooneliste niisutussüsteemide ehitamist ja tunduvalt laiendada põllumajanduslike kultuuride külvipinda. 1956. aastal oli vabariigi põllumajanduses 12 300 traktorit (15-hobujõulises arvestuses) ja 2200 teraviljakombaini.

Kõikide põllumajanduslike kultuuride külvipind suurenes 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes 583 000 hektari võrra ehk peaaegu kahekordseks. Tehniliste kultuuride külvipind suurenes 4,7-kordseks. Peamisteks tehnilisteks kultuurideks vabariigis on puuvill ja suhkrupeet. Puuvilla külvipind suurenes

1956. aastal 1913. aastaga võrreldes 3,4-kordseks, toorpuuvilla kogusaak aga 5,4-kordseks. Arenevaks taimekasvatusharuks on peedikasvatus. Suhkrupeedi saagikuse poolest tõusis vabariik Nõukogude Liidus esikohale.

Kirgiisi NSV on tähtis loomakasvatuspiirkond. Peamisteks produktiivloomade liikideks on vabariigis lambad ja veised. Veiste arv suurenes 1956. aastal 1916. aastaga võrreldes 1,4-kordseks, lammaste ja kitsede arv 2,1-kordseks. Eriti kasvas peenvillaliste ja poolpeenvillaliste lammaste arv. Liha ja villa tootmine suurenes 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes peaaegu 2-kordseks, piima tootmine 3,4-kordseks.

Tadžiki NSV. Mahajäänud, põhiliselt primitiivsete tööriistadega naturaalmajapidamisest on Tadžiki NSV põllumajandus nõukogude võimu aastail arenenud eesrindliku masinatehnikaga varustatud sotsialistlikuks suurmajapidamiseks. 1956. aastal töötas vabariigi põldudel 9000 traktorit (15-hobujõulises arvestuses), 465 teraviljakombaini, palju puuvillakoristus- ja teisi keerukaid põllumajandusmasinaid.

Vabariigi kogu külvipind suurenes 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes 1,6-kordseks, tehniliste kultuuride külvipind aga 7-kordseks, sealhulgas puuvilla külvipind 6,2-kordseks. Vabariik on esikohal Nõukogude Liidus ja kogu maailmas toorpuuvilla saagikuse poolest. Toorpuuvilla kogusaagi poolest on Tadžikistan Nõukogude Liidu ja Usbeki NSV järel teisel kohal. Tadžiki NSV on nõukogude peenekiulise puuvilla tootmise tähtsaimaks baasiks.

Köögivilja ja kõrvitsaliste külvipind suurenes 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes 2,1-kordseks, söödakultuuride külvipind 5,7-kordseks.

Suur tähtsus on vabariigis lambakasvatusel. Lammaste ja kitsede arv suurenes 1956. aastal 1916. aastaga võrreldes 1,5-kordseks, villa tootmine aga 1,8-kordseks.

Armeenia NSV. Armeenia NSV põllumajanduse peamisteks harudeks on viinamarja- ja puuviljakasvatus, rea tehniliste kultuuride tootmine ning lambakasvatus. Nõukogude võimu aastail on vabariigi põllumajandus saavutanud tunduvat edu. Viinamarjaistanduste pindala suurenes 1913. aastaga võrreldes rohkem kui 2-kordseks; puuvilja- ja marjaaedade pindala suurenes 1937. aastaga võrreldes 2-kordseks. Vabariigi külvipind suurenes 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes 30 protsendi võrra, kusjuures tehniliste kultuuride külvipind suurenes 1,5-kordseks, seda peamiselt tubaka arvel, mida vabariigis enne 1913. aastat peaaegu ei viljeldud. Tunduvalt suurenes kartuli, köögivilja ja söödakultuuride külvipind.

Lammaste ja kitsede arv kasvas 1956. aastal 1916. aastaga võrreldes 1,5-kordseks. Liha tootmine suurenes samal ajavahemikul 1,7-kordseks, piima tootmine 1,9-kordseks ja villa tootmine 1,3-kordseks. Suurt edu loomakasvatuse alal saavutas vabariik viimase kolme aasta jooksul (1954—1956).

Turkmeeni NSV. Revolutsioonieelse Turkmeenia põllumajandus oli äärmiselt maha jäänud. Nõukogude võimu aastail toimusid Turkmeeni NSV põllumajanduses suured ümberkujundused. Vabariigis on loodud arvukalt kolhoose, masina-traktorijaamu ja sovhoose, kelle majandus baseerub ajakohasel võimsal masinatehnikal. Põhjalikult rekonstrueeriti vana, tehniliselt ebatäiuslik niisutussüsteem.

Turkmeeni NSV on muutunud nõukogude peenekiulise puuvilla tootmise tähtsaks baasiks. Puuvilla külvipind suurenes 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes 2,8-kordseks. Puuvilla tootmise kiire kasv kaasnes kogu põllumajanduse edasise intensiivistamisega. Puuvilla all on vabariigis peaaegu pool kogu külvipinnast. Köögivilja ja kõrvitsaliste külvipind suurenes sel ajavahemikul 1,5-kordseks, söödakultuuride külvipind 3,4-kordseks.

Loomakasvatusele kuulub vabariigi põllumajanduses tähtis koht, ulatuslikult on arenenud karakullilammaste kasvatamine. Piima tootmine kasvas 1956. aastal 1913. aastaga võrreldes 1,7-kordseks, villa tootmine 1,2-kordseks. Suure tähtsuse omandas vabariigis nõukogude võimu aastail siidiussikasvatus.

Eesti NSV. Nõukogude võimu aastail on Eesti NSV põllumajanduses teostatud põhjalikud ümberkujundused, mis vastavad töötava talurahva elulistele huvidele. Eesti NSV töötav talurahvas ühines kolhoosidesse, rajati suured sovhoosid.

Sõjajärgseil aastail on vabariigis loodud võimas põllumajanduse tehniline baas. Traktoripark suurenes 1956. aastal 1945. aastaga võrreldes peaaegu 6-kordseks. 1956. aastal töötas vabariigi kolhooside ja sovhooside põldudel 8100 traktorit (15-hobujõulises arvestuses) ning 1200 teraviljakombaini, samuti palju teisi põllumajandusmasinaid. Põllumajanduses on läbi viidud ulatuslikke maaparandustöid.

Vaatamata fašistlike röövvallutajate poolt sõja-aastail tekitatud tohutule kahjule on Eesti NSV põllumajanduses saavutatud tunduvat edu. Kogu külvipind suurenes 1956. aastal 1945. aastaga võrreldes peaaegu 80 000 hektari võrra, kusjuures söödakultuuride külvipind suurenes 1,7-kordseks.

Eesti juhtivaks põllumajandusharuks on loomakasvatus. 1956. aastal suurenes loomakasvatussaaduste tootmine 1945. aastaga võrreldes järgmiselt: liha tootmine 2,1-kordseks, piima tootmine 1,6-kordseks ja villa tootmine 1,3-kordseks.

SUURE EHITUSTÖÖDE PROGRAMMI ELLUVIIMINE

Nõukogude võimu aastail moodustasid kapitaalmahutused NSV Liidu rahvamajanduses 1694 miljardit rubla (1955. aasta 1. juuli hindades, arvestades 1956. aastal rakendatud uusi üksushindeid). Peale selle on kolhooside poolt tehtud kapitaalmahutusi 161 miljardi rubla ulatuses. On ehitatud, taastatud ja ekspluatatsiooni antud üle 32 000 suure riikliku tööstusettevõtte ning suur hulk keskmisi ja väikseid ettevõtteid, on loodud 5800 sovhoosi, 8000 masina-traktorijaama (välja arvatud masina-traktorijaamad, mis hiljem üle läksid ühendatud masina-traktorijaamadesse ja uutesse organiseeritud sovhoosidesse), on ehitatud 111 000 kilomeetrit uusi raudteeliine (kaasa arvatud juurdeveoteed) ja taastatud ligi 65 000 kilomeetrit teid. Suurtes mõõdetes toimub raudteede elektrifitseerimine ja transpordi varustamine uue veereva koosseisuga.

NSV Liidus toimub suureulatuslik elamuehitus, koolide ja muude õppeasutuste, meditsiiniliste, kultuurihariduslike ja teaduslike asutuste ehitamine, linnade ning töölisasulate ehitamine ja heakorrastamine.

Nõukogude võimu aastail on riiklikud ja kooperatiivsed organisatsioonid (välja arvatud kolhoosid), samuti linnaelanikkond oma vahenditega ja riikliku krediidi abil ehitanud ja taastanud elamuid üldpinnaga 507 miljonit ruutmeetrit. Samuti toimub ulatuslik elamuehitus maal. Ainuüksi ajavahemikul 1946—1956 ehitasid kolhoosnikud ja maaintelligents 5,6 miljonit elamut.

Ajavahemikul 1918—1956 ehitati riigi poolt ja taastati 65 000 üldhariduslikku kooli 16,7 miljoni õpilaskohaga. Samuti ehitasid kolhoosid suurel arvul koole. Ainuüksi aastail 1946—1956 ehitasid kolhoosid 21 000 kooli 2,1 miljoni õpilaskohaga.

NLKP XX kongress määras kindlaks NSV Liidu rahvamajanduse edasiarendamise tööde programmi aastaiks 1956—1960. Sellel perioodil on riiklike kapitaalmahutuste üldmahuks NSV Liidu rahvamajanduses ette nähtud 990 miljardit rubla (1955. aasta 1. juuli hindades).

Kuuenda viisaastaku jooksul tuleb kasutusele võtta uusi tootmisvõimsusi umbes 16 800 000 tonni malmi tootmiseks, 15 800 000 tonni terase, 16 300 000 tonni valtsmetalli, 240 miljoni tonni söe tootmiseks aastas, vähemalt 45 miljoni tonni nafta primaarseks töötlemiseks ja vähemalt 26 miljoni tonni tooraine krakkimiseks. Turbiin-elektrijaamade võimsus peab suurenema umbes 2,2-kordseks, hüdroelektrijaamade võimsus umbes 2,7-kordseks.

Kergetööstuses tuleb aastail 1956—1960 kasutusele võtta umbes 3 166 000 värtnat, 95 000 kudumistelge ning tootmisvõimsusi 255 000 tonni kunstkiu ja 85 miljoni paari jalatsite tootmiseks.

Raudteetranspordi osas on aastail 1956—1960 ette nähtud ehitada uusi raudteid umbes 6500 kilomeetrit, kasutusele võtta 8100 kilomeetrit elektrifitseeritud liine, ehitada umbes 6600 kilomeetrit paralleelteid.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrusega „Elamuehituse arendamisest NSV Liidus" on ette nähtud anda aastail 1956—1960 ekspluatatsiooni elamuid riiklike kapitaalmahutuste arvel üldpinnaga 215 miljonit m^2. Elanikkonna vahenditega ja riikliku krediidi abil tuleb ehitada ja anda ekspluatatsiooni elamuid üldpinnaga 113 miljonit m^2. Peale selle on ette nähtud ehitada kolhoosides kolhoosnikute ja maaintelligentsi jõududega kuni 4 miljonit elamut.

Järgides Gorki linna tööstusettevõtete töötajate algatust, toimub elamuehitus paljudes linnades ka tööliste ja teenistujate oma jõududega — „rahvaehituse meetodil".

Elamuehituse määratu suure programmi täitmise kindlustamiseks on NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrusega ette nähtud tootmise ulatuslik laiendamine seinamaterjalide, asboeterniidi, pehme katusekatte, katusekivide, kipskuivkrohvi, linoleumi, lakkide ja värvide, vannide, kraanikausside, klosetipottide, radiaatorite, keskküttekatelde, vee- ja kanalisatsioonitorude tootmise osas.

Määrusega on ette nähtud laialdaselt arendada hoonete raudbetoondetailide, seinapaneelide, laepaneelide, suurte seinaplokkide, suuremõõtmeliste vaheseina paneelide, kilpuste, topeltaknaraamide ja teiste konstruktsioonide ja detailide tootmist.

Kuuendal viisaastakul arendatakse edasi ehitustööstust. On ette nähtud tunduvalt suurendada monteeritava raudbetooni kasutamist. 1960. aastal ulatub monteeritavate raudbetoonkonstruktsioonide kasutamine ehitustel 28 miljoni kuupmeetrini. Tunduvalt suureneb ajakohaste ehitusmehhanismide ja masinate park. Üksnes ekskavaatorite arv ehitustel suureneb viisaastaku jooksul vähemalt 3-kordseks. Nähakse ette lõpule viia üleminek elamute ning kultuuriliste ja elukondlike hoonete ehitamisele tüüpprojektide järgi ning üle minna tööstus-, transpordi-, side- ja põllumajanduslike ettevõtete ehitamisele tüüpprojektide järgi.

Ehituse edasise industrialiseerimise, monteeritavate konstruktsioonide ja detailide laialdase kasutamise, ehitustööde kompleksse mehhaniseerimise põhiliselt lõpuleviimise ja töö organiseerimise parandamise tulemusena peab tööviljakus aastail 1956—1960 tõusma ehitustel vähemalt 52 protsendi võrra. Ehitus- ja montaažtööde maksumust tuleb viisaastaku jooksul alandada vähemalt 7 protsendi võrra. Elamuehituse maksumust tuleb alandada vähemalt 20 protsendi võrra.

KAPITAALMAHUTUSED NSV LIIDU RAHVAMAJANDUSES

(miljardites rublades; 1955. a. 1. juuli hindades, arvestades 1956. aastal rakendatud uusi üksushindeid)

	Riiklike ja kooperatiivsete organisatsioonide kapitaalmahutused (välja arvatud kolhoosid)		Peale selle kolhooside kapitaalmahutuste maht	
	kokku	keskmiselt aastas	kokku	keskmiselt aastas
Aastail 1918—1928 (ilma 1928. a. IV kvartalita)	16,5	1,5	—	—
Esimesel viisaastakul (1929—1932, kaasa arvatud 1928. a. IV kvartal)	64,9	15,3	3,0	0,74
Teisel viisaastakul (1933—1937) . .	147,6	29,5	9,8	1,96
Kolmanda viisaastaku kolme ja poole aasta jooksul (1938. a. — 1941. a. I pool)	145,3	41,5	13,0	3,72
Nelja ja poole aasta jooksul (1. juulist 1941 kuni 1. jaanuarini 1946)	140,5	31,2	14,8	3,30
Neljandal viisaastakul (1946—1950) .	338,7	67,7	31,2	6,23
Viiendal viisaastakul (1951—1955) .	654,4	130,9	66,7	13,33
Kuuenda viisaastaku esimesel aastal (1956)	186,2	186,2	22,4	22,4
Kokku aastail 1918—1956	1694,1	—	160,9	—

Kapitaalmahutused NSV Liidu rahvamajanduse arendamiseks kasvavad aasta-aastalt tunduvalt. Kui riiklike ja kooperatiivsete organisatsioonide kapitaalmahutused moodustasid esimesel viisaastakul 64,9 miljardit rubla, siis teisel viisaastakul need kasvasid (võrreldavates ehitushindades) kuni 147,6 miljardi rublani ehk 127 protsendi võrra. Neljandal viisaastakul moodustasid kapitaalmahutused 338,7 miljardit rubla, olles 129 protsendi võrra suuremad kui teisel viisaastakul. Viiendal viisaastakul moodustasid kapitaalmahutused 654,4 miljardit rubla, olles 93 protsendi võrra suuremad kui neljandal viisaastakul. 1956. aastal, kuuenda viisaastaku esimesel aastal, suurenesid kapitaalmahutused 186,2 miljardi rublani, mis on 75 protsendi võrra suuremad kui 1951. aastal — viienda viisaastaku esimesel aastal. 1957. aastal kapitaalmahutused 1956. aastaga võrreldes suurenevad. Kasvavad ka kolhooside kapitaalmahutused.

Märkus. Eelmistes väljaannetes on andmed kapitaalmahutuste ning ehitus- ja montaažtööde mahu kohta näidatud 1955. a. 1. juuli hindades vanade üksushinnete järgi. 1956. aastal võeti kasutusele uued muudetud ehitustööde üksushinded, mis on vanadest üksushinnetest kõrgemad.

Seoses sellega on nii selles tabelis kui ka järgmistes tabelites kapitaalmahutuste ning ehitus- ja montaažtööde mahu ja nende struktuuri kohta toodud andmed kõigil aastatel ümber arvutatud võrreldavaisse hindadesse, s. o. 1955. a. 1. juuli hindadesse, arvestades 1956. aastal rakendatud uusi üksushindeid.

KAPITAALMAHUTUSTE STRUKTUUR

(protsentides)

	Kokku kapitaal-mahutu-sed	Sealhulgas		
		ehitus- ja montaaž-tööd	seadmed, instru-mendid ja inven-tar	muud kapitaal-tööd ja kulud
Aastail 1918—1928 (ilma 1928. a. IV kvartalita)	100	80	18	2
Esimesel viisaastakul (1929—1932, kaasa arvatud 1928. a. IV kvartal)	100	85	12	3
Teisel viisaastakul (1933—1937) . .	100	81	15	4
Kolmanda viisaastaku kolme ja poole aasta jooksul (1938. a. — 1941. a. I pool)	100	80	17	3
Nelja ja poole aasta jooksul (1. juu-list 1941 kuni 1. jaanuarini 1946)	100	79	17	4
Neljandal viisaastakul (1946—1950)	100	65	30	5
Viiendal viisaastakul (1951—1955)	100	64	29	7
Kuuenda viisaastaku esimesel aastal (1956)	100	61	33	6

Uued ja tegutsevad ettevõtted varustatakse ajakohase tehnikaga. Selle tulemusena kasvasid kulutused seadmetele ning moodustasid viimastel aastatel ühe kolmandiku kõigist kapitaalmahutustest.

RIIKLIKE JA KOOPERATIIVSETE ORGANISATSIOONIDE (välja arvatud kolhoosid) KAPITAALMAHUTUSED NSV LIIDU RAHVAMAJANDUSHARUDE JÄRGI

	Aastail 1918—1928 (ilma 1928. a. IV kvartalita)	Esimesel viisaastakul	Teisel viisaastakul	Kolmanda viisaastaku kolme ja poole aasta jooksul	1. juulist 1941 kuni 1. jaanuarini 1946	Neljandal viisaastakul	Viiendal viisaastakul	1956. aastal — kuuenda viisaastaku esimesel aastal	Kokku aastail 1918—1956
A. Miljardit rubla; 1955. a. 1. juuli hindades, arvestades 1956. aastal rakendatud uusi üksushindeid									
Kapitaalmahutusi rahvamajanduses kokku . .	16,5	64,9	147,6	145,3	140,5	338,7	654,4	186,2	1694,1
Sealhulgas:									
Tööstus — kokku . . .	6,3	27,7	61,6	59,4	75,9	165,6	334,1	91,5	822,1
Sellest:									
Grupp „A"	4,4	23,3	50,9	50,0	70,8	145,3	302,4	81,0	728,1
Grupp „B"	1,9	4,4	10,7	9,4	5,1	20,3	31,7	10,5	94,0
Põllumajandus	1,0	9,0	12,0	7,8	2,9	24,8	63,0	20,9	141,4
Transport ja side . . .	3,9	12,1	31,8	29,6	25,5	48,1	66,0	17,4	234,4
Elamuehitus (välja arvatud individuaalelamuehitus)	3,7	7,6	15,0	18,5	11,0	42,9	101,6	28,6	228,9
Kaubanduslike ja kommunaalettevõtete, teaduslike, kultuuri-, haridus- ja tervishoiuasutuste ehitamine . . .	1,6	8,5	27,2	30,0	25,2	57,3	89,7	27,8	267,3

Märkused: 1. Rahvamajandusharude kapitaalmahutuste hulka ei ole arvatud kolhooside kapitaalmahutused ning kulutused individuaalelamuehitusele elanikkonna vahendite arvel ja riikliku krediidi abil.

2. Tööstuse, põllumajanduse, transpordi ja side kapitaalmahutused on näidatud ainult tootmisobjektide osas. Elamute, kommunaal-, kultuuriliste ja elukondlike ning muude mittetootlike objektide ehitamiseks tehtud kapitaalmahutusi nende tootmisharude järgi näidatud ei ole.

(järg)

	Aastail 1918—1928 (ilma 1928. a. IV kvartalita)	Esimesel viisaastakul	Teisel viisaastakul	Kolmanda viisaastaku kolme ja poole aasta jooksul	1. juulist 1941 kuni 1. jaanuarini 1946	Neljandal viisaastakul	Viiendal viisaastakul	1956. aastal — kuuenda viisaastaku esimesel aastal	Kokku aastail 1918—1956
B. Protsentides, võrreldes rahvamajanduse kapitaalmahutuste üldkokkuvõttega									
Kapitaalmahutusi rahvamajanduses — kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Sealhulgas:									
Tööstus	38,4	42,6	41,8	40,9	54,0	48,9	51,1	49,2	48,5
Grupp „A"	26,8	35,8	34,5	34,4	50,3	42,9	46,2	43,5	43,0
Grupp „B"	11,6	6,8	7,3	6,5	3,7	6,0	4,9	5,7	5,5
Põllumajandus	6,1	13,9	8,1	5,3	2,1	7,3	9,6	11,2	8,4
Transport ja side . . .	23,8	18,6	21,5	20,4	18,1	14,2	10,1	9,3	13,8
Elamuehitus (välja arvatud individuaalelamuehitus)*	22,1	11,8	10,2	12,7	7,8	12,7	15,5	15,4	13,5
Kaubanduslike ja kommunaalettevõtete, teaduslike, kultuur-, haridus- ja tervishoiuasutuste ehitamine . . .	9,6	13,1	18,4	20,7	18,0	16,9	13,7	14,9	15,8

„Alles siis," ütles V. I. Lenin, „kui meie maa on elektrifitseeritud, kui tööstusele, põllumajandusele ja transpordile on rajatud kaasaegse suurtööstuse tehniline baas, alles siis me võidame lõplikult."

Kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus on hoolitsenud ja hoolitsevad pidevalt rasketööstuse eelisarendamise eest, mis on sotsialistliku ökonoomika kõigi harude arengu, meie kodumaa kaitsevõime tugevdamise ja rahva heaolu tõstmise aluseks.

Nõukogude võimu aastail on kulutatud võimsa rasketööstuse arendamiseks 728 miljardit rubla, mis moodustab 43 protsenti kõigist NSV Liidu rahvamajanduse arendamiseks suunatud vahenditest.

Palju vahendeid on mahutatud kergetööstuse, transpordi, põllumajanduse ja teiste rahvamajandusharude arendamiseks.

Suure kapitaalehituse programmi elluviimine kindlustas uute suurte tootmisvõimsuste kasutuselevõtmist.

* Kulutused elamuehitusele koos individuaalelamuehitusega elanikkonna vahendite arvel ja riikliku krediidi kaasabil moodustavad kapitaalmahutuste üldmahust üle 20 protsendi.

TOOTMISVÕIMSUSTE KASUTUSELEVÕTMINE KAPITAALEHITUSE ARVEL

Tootmisvõimsuste nimetus	Aastail 1918—1928	Esimesel viisaastakul	Teisel viisaastakul	Kolmanda viisaastaku kolme ja poole aasta jooksul	1. juulist 1941 kuni 1. jaanuarini 1946	Neljandal viisaastakul	Viiendal viisaastakul
Tootmisvõimsusi:							
Malmi tootmiseks — milj. t aastas	—	4,5	7,3	2,8	6,2	8,9	10,3
Terase tootmiseks — milj. t aastas	0,4	2,8	7,6	3,5	8,7	8,9	8,9
Valtsmetalli tootmiseks — milj. t. aastas	0,3	1,7	7,9	2,2	4,6	5,6	6,4
Söe tootmiseks — milj. t aastas	5,6	57,0	78,4	54,0	111,3	107,3	116,1
Elektrijaamu — milj. kW	0,7	2,8	3,6	2,8	4,7	8,4	17,6
Tootmisvõimsusi tsemendi tootmiseks — milj. t aastas	0,8	2,2	0,9	0,9	1,8	6,3	8,3
Ketrusvärtnaid — tuh.	600	1000	650	1152	782	2200	1886
Tootmisvõimsusi:							
Nahkjalatsite tootmiseks — milj. paarides	11	25	44	20	50	76,1	58,4
Peensuhkru tootmiseks — (tuh. ts) töödeldud suhkrupeeti ööpäevas	...	79,7	117,7	86,0	1012,7	844,1	508,0
Uute üldkasutatavate raudteede ehitamine — km*	6389	5420	3380	4612	9001	2319	3108
Raudteede elektrifitseerimine — km	—	62	1570	238	454	974	2263
Varustatud raudteid automaatblokeeringutega ja tsentraliseeritud dispetšerteenistusega — km	—	583	4647	3433	1979	5513	5720

Kõrvuti uute tootmisvõimsuste kasutuselevõtmisega kapitaalehituse arvel suurenesid tunduvalt kõigi tööstusharude ettevõtete võimsused tehnoloogiliste protsesside süstemaatilise parandamise, ettevõtete uue tehnikaga varustamise ja tootmise organiseerimise täiustamise tulemusena.

* Peale uute üldkasutatavate raudteede ehitamise on nõukogude võimu aastail ehitatud umbes 76 000 kilomeetrit uusi tööstusettevõtete juurdeveoteid. Suure Isamaasõja ajal ja järgmistel aastatel on taastatud ligi 65 000 kilomeetrit raudteid.

Juba 1919. aasta lõpul võttis Nõukogude valitsus vastu ajaloolise otsuse elektrijaamade ehituse arendamise kohta. Samal aastal algaski rasketes tingimustes Volhovi hüdroelektrijaama ehitus. Rahvamajanduse arendamise suurimaks ürituseks oli 1920. aastal valitsuse poolt vastu võetud GOELRO plaan.

Meie maa elektrifitseerimise leninliku plaani elluviimiseks ehitati ja võeti kasutamisele juba taastamisperioodil (1918—1928) rida elektrijaamu. 1922. aastal andis Moskvale voolu Kašira elektrijaam, Leningradile aga elektrijaam „Krasnõi Oktjabr". 1925. aastal astus rivvi Lenini-nimeline Šatura elektrijaam ja Gorki riiklik rajoonielektrijaam. 1926. aastal lasti käiku esimene suur hüdroelektrijaam — Volhovi elektrijaam ja Šterovka soojuselektrijaam Ukrainas. 1927. aastal ehitati Gruusia NSV-s Zemo-Avtšali hüdroelektrijaam. 1927. aastal alustati tolle aja suurima — 558 000 kilovati võimsusega Lenini-nimelise Dnepri hüdroelektrijaama (Dneprogessi) ehitustöid.

Grandioosse ulatuse võttis ehitustegevus viisaastakute jooksul.

Esimesel viisaastakul ehitati üle 1500 riikliku suurtööstusettevõtte. Astusid rivvi suured tööstusettevõtted: Vene NFSV-s — Magnitogorski ja Kuznetski metallurgiakombinaat, Tšeljabinski rauasulami tehas, Volhovi alumiiniumitehas, Rostovi põllumajandusmasinate tehas, autotehased Gorkis ja Moskvas, Stalingradi traktoritehas, Esimene Riiklik Laagritehas Moskvas. Anti ekspluatatsiooni Voskressenski keemiakombinaat ja Berezniki lämmastikväetiste tehas. Ukraina NSV-s astusid rivvi Kertši metallurgiatehas, Harkovi traktoritehas, Dnepri hüdroelektrijaam ja Zujevi soojuselektrijaam; Valgevene NSV-s — Gomeli põllumajandusmasinate tehas, Valgevene riiklik rajoonielektrijaam ja jalatsitevabrik Minskis; Usbeki NSV-s — Taškendi põllumajandusmasinate tehas, ketrus- ja kudumisvabrik Ferganas ja neli konservitehast; Armeenia NSV-s — Džorageti hüdroelektrijaam ja Leninakani ketrus- ja kudumisvabrik; Aserbaidžani NSV-s anti ekspluatatsiooni Kirovabadi ketrus- ja kudumisvabrik; Gruusia NSV-s — kammvilla- ja kalevikombinaat Tbilisis. Esimesel viisaastakul loodi teine söe- ja metallurgiabaas Vene NFSV idaosas — Uraali-Kuznetski kombinaat ja kolmas söebaas — Karaganda söebassein Kasahhi NSV-s.

Teisel viisaastakul anti ekspluatatsiooni 4500 riiklikku suurtööstusettevõtet. Vene NFSV-s astusid rivvi: Novo-Tuula ja Novo-Lipetski metallurgiatehas, Uraali raskemasinaehitustehas, Tšeljabinski traktoritehas, Uraali vaguniehitustehas, Moskva revolverpinkide tehas, Gorki freespinkide tehas, Barnauli tekstiilikombinaadi esimene järk. Ehitati ja võeti kasutamisele Moskva—Volga kanal ja Valge mere—Balti mere kanal. Anti kasutamisele maailma parima — Lenini-nimelise Moskva allmaaraudtee esimene järk. Ukraina NSV-s astusid rivvi: Krivoi Rogi ja Zaporožje metallurgiatehas, metallurgiatehas „Azovstal", Dnepri alumiiniumitehas, Kramatorski raskemasinaehitustehas, Harkovi turbiinitehas, veduriehitustehas Vorošilovgradis. Usbeki NSV-s võeti kasutamisele Taškendi puuvillakombinaadi esimene järk, Katta-Kurgani õliekstraheerimistehas ja jalatsitevabrik Taškendis; Kasahhi NSV-s — Aktjubinski keemiatehas, polümetallide kombinaat Tšimkendis, Semipalatinski lihakombinaat, kolm suhkruvabrikut. Gruusia NSV-s hakkas andma toodangut tööpingitehas Tbilisis, võeti kasutusele 24 teevabrikut, Agara suhkruvabrik, Kutaisi konservitehas ja jalatsitevabrik Tbilisis. Tadžiki NSV-s ehitati puuvillapuhastustehased Melnikovis ja Regaris, nahavabrik Stalinabadis; Turkmeenia NSV-s — aknaklaasivabrik Ašhabadis.

Teise viisaastaku jooksul astusid rivvi Dubrovski soojuselektrijaam ja Sviri hüdroelektrijaam, mis varustavad elektrienergiaga Leningradi. Moskva oblastis anti ekspluatatsiooni Stalinogorski rajoonielektrijaam, Moskvas aga Stalini-nimeline soojuselektrijaam. Uraalis hakkas andma voolu Kesk-Uraali riiklik rajoonielektrijaam, Kuznetski basseinis — Kemerovo riiklik rajoonielektrijaam, Gruusias — Rioni, Armeenias — Kanakeri, Usbekistanis — Kadõrini, Tadžikis — Varzobi hüdroelektrijaam.

Kolmanda viisaastaku esimeste aastate jooksul võeti kasutamisele ligi 3000 uut riiklikku suurtööstusettevõtet. Vene NFSV-s anti ekspluatatsiooni: Novo-Tagili metallurgiatehas, Kesk-Uraali vasekombinaat, Uraali alumiiniumitehase esimene järk, Tihvini savimullatehas, raskemasinaehitustehas Gorkis,

Uraali keemiamasinate tehas Sverdlovskis, väikeautode tehas Moskvas ja rida teisi tööstusettevõtteid. Kasahhi NSV-s lasti käiku Balhaši vasesulatamistehas; Armeenia NSV-s — tekstiilikombinaat Leninakanis; Usbeki NSV-s — Komsomolski hüdroelektrijaam ja Taškendi tekstiilikombinaadi teine järk; Gruusia NSV-s — Tkvartšeli riiklik rajoonielektrijaam.

Ehitustegevus jätkus Nõukogudemaal ka Suure Isamaasõja aastail. Ehitati peamiselt maa idaosas. Nende aastate jooksul ehitati ja anti ekspluatatsiooni 3500 uut riiklikku suurtööstusettevõtet. Vaenlasest vabastatud rajoonides taastati 7500 suurtööstusettevõtet. Sõja-aastail ehitati Vene NFSV-s: Tšeljabinski metallurgia- ja toruvaltsimise tehased, metallurgiatehas „Amurstal", Bogoslovi alumiiniumitehas, Lõuna-Uraali masinaehitustehas, raskemasinaehitustehas Sõzranis, Uraali ja Uljanovski autotehased. Sõja-aastail ei katkenud Moskva allmaaraudtee ehitus, mille kolmas järk anti ekspluatatsiooni 1943. aastal. Usbeki NSV-s võeti sel perioodil kasutamisele Usbeki metallurgiatehas ja kuus hüdroelektrijaama. Anti ekspluatatsiooni esimene metallurgiatehas Kasahstanis. Tadžiki NSV-s anti ekspluatatsiooni Stalinabadi tekstiilikombinaadi esimene järk. Ukraina NSV-s taastati ja hakkasid andma toodangut Kramatorski masinaehitustehas, Harkovi turbogeneraatori- ja traktoritehased, Enakijeva, Vorošilovski, Makejevka, Stalinski ja teised metallurgiatehased.

Neljandal viisaastakul anti ekspluatatsiooni 6200 suurtööstusettevõtet. Vene NFSV-s: rasketööpingitehas Kolomnas, tööpingitehas Rjasanis, turbomootorite tehas Sverdlovskis, Brjanski masinaehitustehas, turbiinitehas Kaluugas. Ukraina NSV-s taastati Zaporožje ja Krivoi Rogi metallurgiatehased, ehitati ja taastati suurel hulgal söekaevandusi ja teisi ettevõtteid. Gruusia NSV-s astusid rivvi Taga-Kaukaasia metallurgiatehase esimesed agregaadid ja Kutaisi autotehas; Kasahhi NSV-s — Ust-Kamenogorski tina- ja tsingitehas; Armeenia NSV-s — Kanakeri alumiiniumitehas ja väikehüdroturbiinide tehas Erevanis; Usbeki NSV-s — Kokandi superfosfaaditehas. Võeti kasutamisele gaasijuhtmed: Dašava—Kiiev, Kohtla-Järve—Leningrad, Saraatov—Moskva. Ehitati ja taastati suur hulk soojuselektrijaamu ja hüdroelektrijaamu. Sealhulgas: Lenini-nimeline Dnepri hüdroelektrijaam Ukrainas, Alam-Sviri ja Niva III hüdroelektrijaam Vene NFSV-s, Farhadi hüdroelektrijaam Usbeki NSV-s ja Hrami hüdroelektrijaam Gruusia NSV-s.

Viiendal viisaastakul ehitati ja lasti käiku üle kolme tuhande uue riikliku suurtööstusettevõtte. Lõpetati põhiliselt Taga-Kaukaasia metallurgiatehase ehitus Gruusias ja Bakuu turbiinitehase ehitus Aserbaidžanis, Vene NFSV-s anti ekspluatatsiooni esimesed kõrgahjud Tšerepovetsi metallurgiatehases ja Orsk-Halilovo metallurgiakombinaadis. Lasti käiku võimsad hüdroelektrijaamad: Tšimljanski ja Ülem-Sviri, Kaama ja Gorki hüdroelektrijaama esimene järk Vene NFSV-s, Ust-Kamenogorski hüdroelektrijaam Kasahhi NSV-s ja Mingetšauri hüdroelektrijaam Aserbaidžanis. Ennetähtaegselt lasti käiku Kahhovka hüdroelektrijaama esimene järk Ukrainas. 1955. aastal andis esmakordselt tööstuslikku voolu üks maailma suurimaid hüdroelektrijaamu — Kuibõševi hüdroelektrijaam. 1954. aastal lasti käiku maailmas esimene aatomielektrijaam. Ehitati Lenini-nimeline Volga—Doni laevatatav kanal. 1955. aastal hakkasid andma toodangut suured puuvillakombinaadid: Kamõšini ja teine Barnauli kombinaat Vene NFSV-s ning Hersoni puuvillakombinaat Ukrainas.

1956. aastal anti ekspluatatsiooni kõrgepingeliin Kuibõšev—Moskva. Lasti käiku Irkutski hüdroelektrijaama esimesed hüdroagregaadid, mille tulemusena Ida-Siberi tööstus sai võimsa elektrienergia allika. 1956. aasta jooksul lasti käiku elektrijaamu koguvõimsusega 6 miljonit kilovatti, mis ületab kõigi 1913. aastal olemasolnud elektrijaamade koguvõimsuse rohkem kui 5-kordselt. 1956. aastal, aasta enne tähtaega, astus rivvi gaasijuhtme Stavropol—Moskva esimene järk.

Suureulatuslikult toimub elektrijaamade ehitus. Käesoleval ajal ehitatakse hüdroelektrijaamu: Bratskis võimsusega 3 600 000 kilovatti, Stalingradis võimsusega 2 310 000 kilovatti, Novosibirskis võimsusega 400 000 kilovatti, Buhtarmas võimsusega 435 000 kilovatti ja rida teisi. Ehitatakse suurel hulgal suuri soojuselektrijaamu. NSV Liidus on laialdaselt arenenud suurte aatomielektrijaamade ehitus.

NSV LIIDUS ON LOODUD VÕIMAS EHITUSTÖÖSTUS

Ehitustööde hiiglasliku programmi elluviimine kindlustati tänu nõukogude võimu aastail loodud võimsale ehitustööstusele.

Revolutsioonieelsel Venemaal ehitustööstust ei olnud. Ehitustegevus oli eraettevõtjate kätes, see toimus väikeses ulatuses ja kandis hooajalist iseloomu. Alalist ehitustööliste kaadrit peaaegu ei olnud. Ehitustöölisteks olid peamiselt talupojad, kes tulid linnadesse ehitushooajaks, sellepärast neid nimetatigi „hooajatöölisteks".

Töö oli ehitustel ülemäära raske. Kõik tööd tehti käsitsi. Niisugused rasked ja töömahukad tööd nagu mullatööd tehti kirka, kangi, labida ja käru abil. Telliseid kandsid töölised üles oma õlgadel, niinimetatud „kitse" abil.

Nõukogude võimu aastail loodi võimas ehitustööstus alalise kvalifitseeritud ehitustööliste kaadriga, kes on varustatud kõrge tootlikkusega ehitusmasinate ja mehhanismidega.

Ehitus- ja montaažtöid teostavad põhiliselt tööettevõtjad — ehitus- ja montaažiorganisatsioonid. Seejuures tööettevõtja-organisatsioonide poolt tehtavate tööde maht aasta-aastalt suureneb.

TÖÖETTEVÕTJA-ORGANISATSIOONIDE POOLT TEHTUD EHITUS- JA MONTAAŽTÖÖDE MAHT

(miljardites rublades; 1955. a. 1. juuli hindades, arvestades 1956. aastal rakendatud uusi üksushindeid)

	Ehitus- ja montaažtööde üldmaht	Sealhulgas keskmiselt aastas	Tööettevõtja-organisatsioonide poolt tehtud ehitus- ja montaažtööde maht	Tööettevõtja-organisatsioonide poolt tehtud tööde osatähtsus
Aastail 1918—1928 (ilma 1928. a. IV kvartalita)	13,2	1,2	1,5	10
Esimesel viisaastakul (1929—1932, kaasa arvatud 1928. a. IV kvartal)	55,5	13,0	21,9	36
Teisel viisaastakul (1933—1937) . .	119,4	23,9	39,4	33
Kolmanda viisaastaku kolme ja poole aasta jooksul (1938. a. — 1941. a. I pool)	115,7	33,0	64,6	56
Nelja ja poole aasta jooksul (1. juulist 1941 kuni 1. jaanuarini 1946)	111,0	24,7	65,8	59
Neljandal viisaastakul (1946—1950)	220,4	44,1	164,9	73
Viiendal viisaastakul (1951—1955)	420,3	84,1	354,6	82
Kuuenda viisaastaku esimesel aastal (1956)	113,2	113,2	98,3	85

1956. aastal oli tööettevõtja-organisatsioonide poolt tehtud ehitustööde maht 1,6 korda suurem kui kahel esimesel viisaastakul.

Nõukogude võimu aastail loodi NSV Liidus ehitustööstusele võimas tehniline baas. Ehitusorganisatsioonid on varustatud uute ehitusmasinate ja mehhanismidega. Ainult viimase 20 aasta jooksul kasvas ehitusorganisatsioonide tehniline varustatus 35-kordseks. Samal perioodil kasvas ehitustööliste mehhanismidega varustatus 16-kordseks.

Käesoleval ajal toimub ehitustöö ikka suuremas ulatuses industriaalmeetodeil. Laialdaselt areneb ehitustel monteerimine ning raudbetoontoodete ja detailide kasutamine.

EHITUSTEL KASUTATAVATE EHITUSMASINATE JA -MEHHANISMIDE PARGI KASV

(aasta lõpuks)

Aasta	Ekskavaatorid	Skreeperid	Buldooserid	Liikuvad kraanad
1930	170	300*	—	—
1940	2 086	1 100	750	1 135
1950	5 870	3 000	3 000	5 642
1951	8 164	5 073	5 818	9 462
1952	10 151	6 945	7 765	13 356
1953	12 457	7 449	10 407	18 018
1954	14 931	7 970	13 100	24 100
1955	17 471	9 290	16 100	28 900
1956	20 800	9 750	20 588	32 717

Ekskavaatorite park suurenes 1956. aastal, võrreldes 1931. aastaga, rohkem kui 100-kordseks, skreeperite park rohkem kui 30-kordseks. Buldoosereid ja liikuvaid kraanasid 1930. aastal ehitustel ei olnud.

Ehitustel on juurutatud ehitusmasinate ja mehhanismide uued tüübid. Sõjajärgsetel aastatel said ehitusorganisatsioonid pneumaatiliselt töötavad ekskavaatorid ja kraanad, 50-tonnise kandejõuga raudteekraanad, 25-tonnise kandejõuga isekallutavad autod, 10- ja 14-m^3 kopamahuga võimsad sammuvad ekskavaatorid, võimsad pinnasepumbad ja teised kõrge tootlikkusega ehitusmasinad, mis kergendavad ehitustööliste tööd. Üks 14-m^3 kopamahuga sammuv ekskavaator asendab 7000—8000 mullatöölise käsitsitöö.

Aasta-aastalt tõuseb ehitustel tööde mehhaniseerimise tase. Eriti suurt edu on saavutatud kõige raskemate ja töömahukamate tööde — mullatööde ning laadimistööde mehhaniseerimisel.

1956. aastal moodustas mehhaniseeritud korras teostatud mullatööde maht ligikaudu 1,5 miljardit m^3 ehk 94 protsenti mullatööde üldmahust; laadimistööde mehhaniseerimise tase ulatus 74 protsendini.

Teras-, raudbetoon- ja betoonkonstruktsioonide monteerimine on mehhaniseeritud peaaegu 100-protsendiliselt.

* Kaasa arvatud mehaanilised labidad.

EHITUSTÖÖLISTE TÖÖVILJAKUS

(keskmine toodang ühe töölise kohta ehitus- ja montaažtöödel)

Aastad	Tööviljakuse kasv protsentides 1928. aastaga võrreldes
1928	100
1932	104
1937	190
1940	250
1950	307
1951	339
1956	485

Industriaalmeetodite rakendamine, tehastes valmistatud monteeritavate konstruktsioonide ja detailide laialdane kasutamine, raskete ja töömahukate tööde mehhaniseerimise kõrge tase, tootmise ja tööliste töö organiseerimise parandamine, samuti ka alalise ehitustööliste kaadri loomine võimaldas tunduvalt tõsta tööviljakust ehitustel.

Ehitus- ja montaažtöödel töötavate tööliste tööviljakus kasvas 1956. aastal, võrreldes 1940. aastaga, peaaegu 2-kordseks, võrreldes 1950. aastaga aga 58 protsendi võrra.

Ajavahemikul 1928—1956 alanes tunduvalt ehitustööde töömahukus. 1928. aastal oli 1 miljoni rubla ehitustööde mahu jaoks vaja 132 töölist, 1956. aastal aga ainult 29 inimest ehk peaaegu 5 korda vähem.

EHITUSE ALAL TÖÖTAJATE ARV

(tuhandetes)

Aastad	Ehituse alal töötajaid kokku	Sealhulgas	
		töölisi	insener-tehnilisi töötajaid
1929	918	793	34
1933	2488	1989	129
1937	2348	1875	143
1940	2510	1929	197
1946	2973	2476	199
1951	4221	3617	253
1956	5206	4430*	336*

Ehitustööstuse kiire kasvutempo, industriaalmeetodite juurutamine ehitustel, samuti ehituse tehnilise varustatuse kasv kindlustati insener-tehniliste töötajate kaadri tunduva täiendamisega.

Ehituse alal töötavate insener-tehniliste töötajate arv suurenes 1956. aastal 1929. aastaga võrreldes 10-kordseks.

---

* Sealhulgas ehitus- ja montaažtöödel 3 120 000 töölist ja 247 000 insener-tehnilist töötajat.

TÜÜPPROJEKTIDE KASUTAMINE EHITUSTEGEVUSES

	Teostatud töid tüüpprojektide järgi (protsentides ehitustööde üldmahust)						1956. a. — objektide osas, mille ehitamist alustati 1956. aastal
	1951. a.	1952. a.	1953. a.	1954. a.	1955. a.	1956. a.	
Hoonete ja ehituste püstitamisel:							
Tööstuses	13	7	12	14	20	25	41
Transpordis		26	38	41	54	59	67
Põllumajanduses (kaasa arvatud veemajanduse ehitused)		50	56	62	67	71	76
Elamute ehitamisel (välja arvatud ehitus tüüpsektsioonide järgi)	49	50	52	55	59	62	81

Monteeritavate raudbetoontoodete tootmise ettevõtete ekspluatatsiooni andmise kiire kasv, mis kindlustas ehitustel monteeritavate konstruktsioonide ja detailide laialdase kasutamise, samuti ehitustööde tempo tõus kiirendasid tüüpprojekteerimise arengut.

Ainult viimase 5 aasta jooksul kasvas tüüpprojektide kasutamine ehitustel rohkem kui 2,5-kordseks.

1956. aastal alustatud ehitusobjektidest teostatakse tüüpprojektide järgi peaaegu 60 protsenti, sealhulgas elamuehituse objektidest 81 protsenti.

„Mis on tööstuse ja põllumajanduse vahelise sideme materiaalseks tugipunktiks? Selleks on raudtee- ja veetransport."

V. I. Lenin

SOTSIALISMIMAA TRANSPORT

KÕIGI ÜLDKASUTATAVATE TRANSPORDILIIKIDE VEOSEKÄIVE

(miljardites t/km)

	1913. a.	1917. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Kõik transpordiliigid	114,5	80,1	119,5	487,4	374,6	1301,0
Sealhulgas:						
Raudteetransport	65,7	63,0	93,4	415,0	314,0	1079,1
Meretransport	19,9	2,0*	9,3	23,8	34,2	82,4
Jõetransport	28,5	15,0	15,9	35,9	18,6	70,2
Kogu autotransport**	0,1	0,1	0,2	8,9	5,0	48,5
Naftajuhtmetransport	0,3	0,005	0,7	3,8	2,7	20,5

* Andmed on 1920. a. kohta.

** Kaasa arvatud mitteüldkasutatav autotransport ja kolhooside autotransport.

NSV LIIT ON SUUR RAUDTEERIIK

„... raudteed on peaasi, on üks avaldus kõige ilmsemast linna ja maa vahelisest, tööstuse ja põllumajanduse vahelisest seosest, millel sotsialism tervenisti rajaneb."

V. I. Lenin

ÜLDKASUTATAVA RAUDTEETRANSPORDI ARENGU PÕHINÄITAJAD

	1913. a.	1917. a.*	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Raudteede ekspluatatsiooniline pikkus aasta lõpuks — tuh. km	58,5	70,3	76,9	106,1	112,9	120,7
Veosekäive — miljardites t/km	65,7	63,0	93,4	415,0	314,0	1079,1
Kokku transporditud veoseid — milj. t	132,4	115,2	156,2	592,6	395,2	1371,0
Sealhulgas:						
Kivisütt ja koksi	26,3	4,2	30,4	152,5	142,1	422,4
Naftat	5,8	0,7	8,7	29,5	21,2	86,5
Musti metalle (kaasa arvatud metallimurd)	4,1	...	5,7	27,1	21,4	77,2
Maaki (igasugune)	8,9	0,2	7,0	35,2	17,9	89,4
Metsamaterjale	12,2	0,8	17,4	42,8	26,6	96,0
Teravilja	18,3	1,0	15,5	44,6	20,3	67,8
Reisijate käive — miljardites reis.-km	25,2	...	24,5	98,0	65,9	142,4
Veetud reisijaid — milj. inim.	184,8	...	291,1	1343,5	843,8	1658,3
Raudteetranspordi osatähtsus (protsentides):						
Kõigi transpordiliikide veosekäibes	57,4	...	78,2	85,1	83,8	83,0
Kõigi transpordiliikide reisijate käibes	91,1	...	91,1	92,2	94,4	80,6

Üldkasutatava raudteetranspordi hulka arvatakse Teedeministeeriumi raudteed. Peale ülalnäidatud üldkasutatavate raudteede ekspluatatsioonilise pikkuse on olemas tööstusettevõtetele ja organisatsioonidele kuuluvad mitteüldkasutatavad raudtee juurdeveoteed; nende mitteüldkasutatavate teede pikkus oli 1957. aasta alguseks 86 900 kilomeetrit.

* Üksikute veosteliikide kohta pärinevad andmed 1918. aastast.

RAUDTEETRANSPORDI ARENGU TEMPO

	1913. a.	1917. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Kasv protsentides, võrreldes 1913. aastaga:						
Veosekäive	100	96	142	632	478	1643
Transporditud veoseid	100	87	118	448	299	1035
Reisijate käive	100	...	97	389	261	565
Veetud reisijaid	100	...	158	727	457	897

NSV Liidus on raudteedel nii veoste kui ka reisijate transportimisel peaosa. Raudteede osaks langeb 83 protsenti üldisest veosekäibest ja 81 protsenti üldisest reisijate käibest kogu maal.

NSV Liidu üldkasutatavate raudteede ekspluatatsiooniline pikkus 1957. a. algul ületas rohkem kui 2-kordselt raudteede ekspluatatsioonilise pikkuse 1913. aastal. Eriti tunduvalt kasvas raudteevõrk, võrreldes 1913. aastaga, järgmistes liiduvabariikides: Kasahhi NSV-s — 4,6-kordseks, Tadžiki NSV-s ja Usbeki NSV-s — rohkem kui 2-kordseks; on ehitatud raudteeliinid Kirgiisi NSV-s, kus enne revolutsiooni raudteid üldse ei olnud.

Nõukogude võimu aastail anti ekspluatatsiooni suured raudteemagistraalid: Magnitogorsk—Akmolinsk—Barnaul—Novokuznetsk (Lõuna-Siberi) pikkusega üle 2000 kilomeetri; Džambul—Alma-Ata—Semipalatinsk (Turkestan—Siberi) ja Konoša—Kotlas—Vorkuta (Petšora), kumbki üle 1500 kilomeetri pikk;

Kaasan—Uljanovsk—Saraatov—Ilovlja-(Volga) pikkusega ligikaudu 1000 kilomeetrit; Petropavlovsk—Karaganda—Tšu pikkusega ligikaudu 1500 kilomeetrit; Moskva—Donbass; Volotšajevka—Komsomolsk—Sovetskaja Gavan; Musta mere liin ja teised.

Uudis- ja jäätmaade ülesharimise rajooni teenindavad uued raudteeliinid.

Nõukogude võimu aastail on elektrifitseeritud 6400 kilomeetrit raudteeliine. On elektrifitseeritud niisugused tähtsad raudteeliinid, nagu Dema—Kropatševo—Tšeljabinsk, Sverdlovsk—Bogoslovsk, Issil-Kul—Tšulõmskaja—Novosibirsk, Zaporožje—Dolgintsevo, tunduv osa Musta mere liinidest, samuti linnalähedased liinid: Moskvas, Leningradis, Kiievis, Riias ja mujal.

Suure Isamaasõja aastail tekitati raudteetranspordile suurt materiaalset kahju. Osa Nõukogude Liidu territooriumi ajutise okupatsiooni ajal viidi vaenlase poolt rivist välja 26 ja kahjustati osaliselt 8 raudteemagistraali, lõhuti 65 000 kilomeetrit raudteerööpaid ja 500 000 kilomeetrit automaat-blokeeringute juhtmeid ja raudtee sideliine, lasti õhku 13 000 raudteesilda, 4100 raudteejaama, 1200 pumbajaama, 1600 veetorni, 3200 veevõtukohta, hävitati 317 veduridepood ning 129 veduri- ja vaguniremondi- ning raudteemasinatehast, lõhuti, vigastati ja veeti ära 15 800 auru- ja mootorvedurit ning 428 000 vagunit.

Nõukogude rahva kangelaslike jõupingutuste tulemusena raudteetransport lühikese ajaga taastati ja seda arendati tunduvalt edasi.

NSV Liidu raudteetranspordi veosekäive ületas 1956. aastal Venemaa raudteede 1913. aasta veosekäibe 16 korda, kusjuures ainult veosekäibe juurdekasv 1956. aastal oli 1913. aasta veosekäibest 1,6 korda suurem. Käesoleval ajal ainult ühe Omski raudtee veosekäive ületas kogu tsaari-Venemaa raudteede veosekäibe 1913. aastal. 1957. aastal moodustab raudteede veosekäive üle 1160 miljardi tonnkilomeetri ning veoseid transporditakse üle 1450 miljoni tonni.

Raudteetranspordi veosekäibe suuruse poolest on NSV Liit maailmas esikohal. NSV Liidu osa maailma raudteetranspordi veosekäibes oli 1955. aastal 38,8 protsenti, võrreldes 9,8 protsendiga 1929. aastal. NSV Liidu raudteetranspordi veosekäibe iga-aastane juurdekasv viimase viie aasta jooksul on peaaegu võrdne kogu Inglismaa ja Prantsusmaa raudteede veosekäibega kokku.

Kaupade vedu raudteetranspordiga kasvas 1956. aastal, võrreldes 1913. aastaga, rohkem kui 10-kordseks. 1956. aastal veeti iga kuu raudteel peaaegu niisama palju kaupu kui neid veeti kogu 1913. aasta jooksul, juba Donetsi raudtee vedas ainuüksi kivisütt rohkem kui transporditi 1913. aastal kõigil tsaari-Venemaa raudteedel veoseid ühtekokku.

Reisijate vedu kasvas 1956. aastal, võrreldes 1913. aastaga, 9-kordseks. Ainuüksi Oktoobri raudtee vedas 1956. aastal reisijaid 11 protsenti rohkem kui vedasid neid 1913. aastal kõik tsaari-Venemaa raudteed ühtekokku.

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Üksikute veojõu liikide osatähtsus raudteede veosekäibes (protsentides):					
Auruveojõud	100	100	97,9	97,3	82,8
Elektriveojõud	—	—	1,9	2,2	10,2
Mootoriveojõud . . .	—	—	0,2	0,5	7,0
Kaubarongi keskmine brutokaal — t	573	817	1301	1249	1831
Kaubarongide liikluse keskmine tehniline kiirus km/tundides	22,0	21,1	33,1	29,2	37,6

Raudteetranspordi tehnilise rekonstrueerimise tähtsaimaks lüliks on raudteede üleviimine elektri- ja mootoriveojõule. 1956. aastal toimus 17 protsenti kogu veosekäibest elektri- ja mootorveduritega 2 protsendi vastu 1940. aastal. 1956. aastal ületas ainuüksi elektrivedurite veosekäive tsaari-Venemaa raudteede veosekäibe 1913. aastal 1,7-kordselt.

Vagunipark täienes hulga uute suure kandejõuga vagunitega. Tsaari-Venemaa raudteedel ei olnud automaathaakeseadistega vaguneid, ja ainult vähem kui üks protsent vagunitest oli varustatud automaatpiduritega. NSV Liidus viiakse kogu kaubavagunite tööpark üle automaathaakimisele, kogu vagunipark on põhiliselt varustatud automaatpiduritega.

Tunduvalt kasvas 1913. aastaga võrreldes kaubarongi keskmine kaal. 1956. aastal suurenes kaubarongi keskmine kaal, võrreldes 1913. aastaga, rohkem kui 3-kordseks, samal ajal kasvas kaubarongide liikluse kiirus 1,7—1,8-kordseks.

Liikluse organiseerimisel kasutatakse laialdaselt rongide marsruteerimist.

VEEREVA KOOSSEISU KASUTAMISE PÕHINÄITAJAD

	1913. a.	1917. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Ööpäevane keskmine läbijooks kaubaveoliikluses (kaasa arvatud üleande- ja väljaveorongid) — km:						
Auruveduritel	119,1	91,5	137,5	255,1	212,8	281,6
Elektriveduritel . . .	—	—	—	367,0	306,7	427,7
Mootorveduritel . . .	—	—	—	356,7	375,8	387,5
Kaubavaguni ööpäevane keskmine läbijooks — km	72,0	65,8	84,6	139,9	123,5	191,2
Kaubavaguni ringe — ööpäevades	12,27	...	10,56	7,37	10,84	6,31
Kaubarongide liikluse keskmine kommerts- (jaoskonna-) kiirus — km/tundides	13,6	13,1	14,1	20,3	17,1	24,8

Nõukogude võimu aastail on tunduvalt paranenud veereva koosseisu kasutamine. Kaubavaguni ringe aega lühendati 1956. aastal, võrreldes 1940. aastaga, 1,06 ööpäeva ehk 25 ja poole tunni võrra, mis võimaldab ilma kaubavagunite parki suurendamata transportida täiendavalt aasta jooksul rahvamajandusele 200 miljonit tonni veoseid. Võrreldes 1913. aastaga, on vaguni ringe aega lühendatud 143 tunni võrra ehk peaaegu 2-kordselt. Vaguni ööpäevane keskmine läbijooks suurenes 2,7-kordseks.

KAUBA- JA REISIJATE VEDUDE TIHEDUS NSV LIIDU RAUDTEEDEL ON KÕIGE KÕRGEM MAAILMAS

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Vedude tihedus keskmiselt ekspluatatsioonilise pikkuse 1 km kohta:					
Kaupu — tuh. t	1122	1215	4256	2829	8979
Reisijaid — tuh.	431	318	1005	594	1185
Raudteede tihedus 1000 km² territooriumi kohta aasta lõpuks — km . .	2,7	3,5	4,8	5,0	5,4

NSV Liidu raudteedel on maailmas kõige kõrgem keskmine kaubavedude tihedus ekspluatatsioonilise pikkuse ühe kilomeetri kohta tonnides. 1956. aastal ületas keskmine kaubavedude tihedus NSV Liidu raudteedel rohkem kui 8-kordselt vedude tiheduse 1913. aastal ja rohkem kui 3-kordselt kaubavedude tiheduse Ameerika Ühendriikide raudteedel.

Raudteede tihedus 1000 km² territooriumi kohta kasvas 1956. aastal, võrreldes 1913. aastaga, 2-kordseks. Raudteede põhilised magistraallõigud on varustatud automaatblokeeringutega, dispetšeritsentralisatsiooni, elektripöörangute ja signaalidega ning automaatse vedurisignalisatsiooniga. Arendatakse rongide raadiosidet, mis võimaldab jaoskonna dispetšeril kõnelda raadio teel vahetult jaoskonna piirides liikuvate rongide masinistidega.

TÖÖTAJATE ARV JA TÖÖVILJAKUSE KASV RAUDTEETRANSPORDIS

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
NSV Liidu Teedeministeeriumi üldkasutatava raudteetranspordi vedude alal töötajaid — tuh.	691	863	1394	1517	1980
Toodang ühe vedude alal töötaja kohta — veetud tuh. t/km	131,6	136,6	368,0	250,5	616,8

Tööviljakus kasvas raudteetranspordis 1956. aastal, võrreldes 1913. aastaga, umbes 4,7-kordseks, kusjuures lühenes tööpäev.

LAADIMISTÖÖDE MEHHANISEERIMINE RAUDTEETRANSPORDIS

(protsentides)

	1940. a.	1945. a.	1955. a.	1956. a.
Laadimistööde mehhaniseerimise tase, mis toimusid:				
Tööstusettevõtete ja organisatsioonide juurdeveoteedel . . .	45	49	80	82
Teedeministeeriumi raudteede kaubajaamades	12	16	52	57

Raudtee kõige töömahukamate tööde — laadimistööde mehhaniseerimine tõstab töötootlikkust ja kergendab töötajate töötingimusi, lühendab veereva koosseisu seisakuaega, kiirendab kaupade kohaletoimetamist ja vähendab transpordikulusid rahvamajanduses.

MERETRANSPORT

NSV Liidu merepiirid on rohkem kui kaks korda pikemad NSV Liidu maapiiridest. NSV Liidu territooriumi uhuvad kahe ookeani ja 14 mere veed.

ÜLDKASUTATAVA MERETRANSPORDI ARENGU PÕHINÄITAJAD

	1913. a.	1920. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Veosekäive — miljardites t/km	19,9	2,0	9,3	23,8	34,2	82,4
Transporditud veoseid milj. t	13,9	2,9	8,0	31,2	20,2	57,7
Reisijate käive — miljarditest reis.-km	1,0	0,3	0,3	0,9	0,6	1,4
Veetud reisijaid — milj. . .	3,4	1,2	1,2	3,1	1,0	8,2
Kasv protsentides, võrreldes 1913. aastaga:						
Veosekäive	100	10	47	120	172	415
Transporditud veoseid . .	100	21	58	225	145	415
Reisijate käive	100	26	30	86	62	134
Veetud reisijaid	100	34	36	91	29	241

	1913. a.	1920. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Kandejõu 1 t tootlikkus ekspluatatsiooni ööpäevas — t/miilides:						
Tahkekaubalaevadel .			37,7*	25,2	40,7**	54,1
Naftatanklaevadel . .			78,3*	70,7	61,5	102,8

Kodusõja ajal anastasid intervendid osa merekaubalaevastikust, järelejäänud osa oli aga sõjategevuse tagajärjel muutunud peaaegu täiesti kõlbmatuks. Alles 1920. aastal algas kaupade vedu meretranspordiga.

1940. aastal moodustas meretranspordi veosekäive 23,8 miljardit tonnkilomeetrit ja kasvas 1913. aastaga võrreldes 20 protsendi võrra ja 1928. aastaga võrreldes 2,6-kordseks.

Suurt kahju tekitasid hitlerlikud vallutajad Suure Isamaasõja aastail 1941—1945 NSV Liidu meretranspordile. Uputati ja vigastati osaliselt üle 1400 merelaevanduse reisi-, kauba- ja spetsiaallaeva. Tugevasti said kannatada meresadamad — Sevastoopoli, Ždanovi, Kertši, Novorossiiski, Odessa, Nikolajevi, Leningradi, Murmanski, Liibavi, Tallinna ja teised sadamad.

Sõjajärgseil aastail meretransport taastati ja seda arendati ka edasi.

1956. aastal suurenes meretranspordi veosekäive ja transporditud veoste hulk, võrreldes 1913. aastaga, rohkem kui 4-kordseks ning, võrreldes 1940. aastaga, suurenes veosekäive 3,5-kordseks ja transporditud veoste hulk 1,8-kordseks. Ainult Musta mere ja Kaspia mere laevastik vedasid 1956. aastal kaupu 2,5 korda rohkem kui 1913. aastal kogu tsaari-Venemaa meretransport kokku.

Põhja-meretee, mis nõukogude võimu aastail edukalt kasutusele võeti, muutus püsivalt tegutsevaks meremagistraaliks.

Reisijate vedu suurenes 1956. aastal, võrreldes 1913. aastaga, 2,4-kordseks.

Nõukogude võimu aastail muutus meretranspordilaevastik põhjalikult. 1913. aastal moodustas 77 protsenti kõigist olemasolevatest iseliikuvatest laevadest purjelaevastik. Käesoleval ajal on meretransport täienenud kõige ökonoomsemate kauba- ja kauba-reisijatelaevadega. 1956. aastal olid iseliikuva laevastiku koosseisus ainult mootorlaevad, elektri-diisellaevad, laevad turbiinseadmetega ja aurulaevad, mis on varustatud uusimate navigatsioonitüürimisseadeldistega. Meretranspordilaevastik täienes samuti uute mugavate kauba-reisilaevadega ja reisilaevadega, uute jäälõhkujatega. Astub rivvi maailma esimene aatomijäälõhkuja.

---

* 1929. aastal.
** Ilma Põhja-meretee Peavalitsuseta.

TÖÖTAJATE ARV, TÖÖVILJAKUSE KASV JA LAADIMISTÖÖDE MEHHANISEERIMINE MERETRANSPORDIS

	1932. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Vedude alal töötajate arv — tuh.	12,1	17,4	24,4*	38,8
Keskmine toodang ühe vedude alal töötaja kohta — tuh. t/km . . .	1593	1414	1263*	2160
Seesama — protsentides 1932. a. suhtes	100	89	79	136
Laadimistööde erikaal, mille teostamisel kasutati mehhanisme (protsentides)	14,0	65,5	69,7	96,9

1956. aastal toimus meretranspordis 96,9 protsenti kõigist laadimistöödest mehhanismide kasutamisega, neist 47,9 protsenti kompleksselt mehhaniseeritud viisil.

* 1946. aastal.

JÕETRANSPORT

NSV Liit on kõige suurema jõeteede võrguga maa maailmas.

ÜLDKASUTATAVA JÕETRANSPORDI ARENGU PÕHINÄITAJAD

	1913. a.	1917. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Kasutatavate sisevete laevasõiduteede pikkus — tuh. km	59,4	42,5	71,6	107,3	117,2	132,3
Sealhulgas märgistatud teid	36,7	26,0	52,1	101,3	107,0	121,8
Neist valgustatud	33,0	23,5	29,3	69,6	66,0	71,7
Veosekäive — miljardites t/km	28,5	15,0	15,9	35,9	18,6	70,2
Transporditud veoseid kokku — milj. t	32,7	20,0	18,3	72,9	36,6	146,8
Sealhulgas:						
Nafta ja naftasaadused	5,4	6,3	4,8	9,7	5,5	15,0
Metsamaterjal ja küttepuud	10,0	6,6	8,2	40,2	20,9	72,4
Kivisüsi	0,9	0,4	0,1	2,2	1,3	8,8
Mineraalsed ehitusmaterjalid	1,2	0,6	1,2	7,6	1,8	33,9
Reisijate käive — miljardites reis.-km	1,4	1,0	2,1	3,8	2,3	3,5
Reisijaid veetud — milj.	11,2	9,5	17,8	73,0	38,5	81,7
Kasv protsentides, võrreldes 1913. aastaga:						
Veosekäive	100	53	56	126	65	247
Transporditud veoseid	100	61	56	223	112	449
Reisijate käive	100	75	149	273	164	247
Reisijate vedu	100	85	158	649	343	727

Tsaari-Venemaa jõetransporti iseloomustas äärmine tehniline mahajäämus ja laevatüüpide erilaadilisus. Kodusõja aastail suur hulk laevu uputati või muudeti kõlbmatuks. 1931. aastal saavutas jõetranspordi veosekäive 1913. aasta taseme. 1940. aastal ületas jõetranspordi veosekäive 1913. aasta taseme 1,3-kordselt.

Suurt materiaalset kahju jõetranspordile tekitasid fašistlikud vallutajad Suure Isamaasõja aastail 1941—1945. Vaenlase poolt uputati või veeti ära 4280 jõetranspordi ja tehnilise abiteenistuse laevastiku reisi-, kauba- ja puksiirlaeva ning 4029 mitteiseliikuvat laeva; purustati 479 sadamamajandit, sealhulgas Leningradi, Stalingradi, Kiievi sadamad; Valge mere—Balti mere kanali ja Moskva-nimelise kanali ehitised; 89 laevaehitustehast, mehaanikatehast ja ettevõtet.

Sõjajärgsetel aastatel on jõetransport tundmatuseni muutunud.

Kasutatavate sisevete laevasõiduteede pikkuse poolest on NSV Liit maailmas esikohal. Kasutatavate sisevete laevasõiduteede pikkus on nõukogude võimu aastail suurenenud 73 000 kilomeetri võrra. See juurdekasv ületab kasutatavate sisevete laevasõiduteede pikkuse Ameerika Ühendriikides, Inglismaal, Prantsusmaal ja Itaalias ühtekokku.

Nõukogude viisaastakute jooksul on ehitatud ja ekspluatatsiooni antud üle 5000 kilomeetri kunstlikke veeteid, sealhulgas Valge mere—Balti mere kanal, Moskva-nimeline kanal, V. I. Lenini nimeline Volga—Doni kanal, Rõbinski, Tšimljanski, Kahhovka, Kuibõševi, Gorki ja teised veehoidlad. Meie kodumaa pealinn Moskva muutus viie mere — Balti, Valge, Kaspia, Musta ja Aasovi mere sadamaks.

Kindlustati suure veeväljasurvega laevade otseühendus tööstuskeskuste — Moskva, Rostovi, Astrahani ja teiste vahel. Transpordiks hakati kasutama Siberi ja Kaug-Põhja jõgesid.

1956. aastal veeti jõetranspordiga niisama palju kaupu kui 1913. aastal raudtee- ja meretranspordiga ühtekokku. 1957. aastal veeti Volgat mööda 1,4 korda rohkem kaupu kui veeti 1913. aastal kogu jõetranspordiga.

Veosekäibe ja veetud kaupade hulga poolest on NSV Liidu jõetransport teisel kohal maailmas.

Tunduvalt kasvas reisijate vedu jõetranspordiga. Käesoleval ajal veetakse reisijaid jõetranspordiga navigatsiooni ühe kuuga niisama palju kui veeti tsaari-Venemaal kogu 1913. aasta jooksul. Sõjajärgsetel aastatel levisid massiliselt reisijate ekskursiooniveod.

Jõetranspordi laevastik kasvas ja täienes uute, tootlikumate ja võimsamate laevadega. Eriti kasvas iseliikuv kaubalaevastik (iseliikuvad praamid).

On ekspluatatsiooni antud praamide lükkamiseks kohaldatud puksiirlaevad ning jäälõhkujad, mida varem jõetranspordis ei olnud.

Mitteiseliikuv jõelaevastik on täielikult uuenenud: puust praamide asemele, mis 1913. aastal moodustasid mitteiseliikuva laevastiku laevadest 98 protsenti, on käesoleval ajal 65 protsenti praame ehitatud metallist. On antud ekspluatatsiooni suure kandejõuga ise tühjenduvad praamid ja suured naftatankpraamid. Viimastel aastatel on arendatud jõelaevade ehitust, mis sobivad liikluseks veehoidlatel ja järvedel, samuti kaatrite ehitust väikestel jõgedel liiklemiseks.

Reisilaevastik täienes mugavate kiirekäiguliste diiselelektrilaevadega, veealuste tiibadega varustatud laevadega, mis arendavad kiirust kuni 60 kilomeetrit tunnis, jõetrammidega ja ujuvate puhkekodudega.

JÕELAEVASTIKU TOOTLIKKUS

	1933. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Puksiirlaevastiku tootlikkus ühe HJ kohta ööpäevas — t/km:				
Tahkekaupade veol	194	203	155	296
Naftaveol	606	686	496	756
Metsamaterjali parvede veol . .	803	977	670	1161
Kandejõu ühe tonni tootlikkus ööpäevas — t/km:				
Iseliikuvas tahkekaubalaevastikus	29,5*	37,7	36,6	82,5
Mitteiseliikuvatel naftatankpraamidel	33,7	36,6	30,1	48,9
Mitteiseliikuvatel tahkekaubapraamidel	10,0	13,4	13,2	25,2

Jõelaevastiku tootlikkus kasvas 1956. aastal, võrreldes 1913. aastaga, umbes 1,5-kordseks. Jõelaevade tööd organiseeritakse graafiku ja tehnilise plaani järgi.

* 1934. aastal.

TÖÖTAJATE ARV, TÖÖVILJAKUSE KASV JA LAADIMISTÖÖDE MEHHANISEERIMINE JÕETRANSPORDIS

	1932. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Vedude alal töötajate arv — tuh. .	65,4	81,4	63,2	103,1
Toodang ühe vedude alal töötaja kohta — veetud tuh. t/km . . .	450	486	325	715
Seesama — protsentides 1932. aasta suhtes	100	108	72	159
Mehhanismide abil teostatavate laadimistööde osatähtsus (protsentides)	12,0	46,4	55,6	93,9

1956. aastal kasvas tööviljakus jõetranspordis, võrreldes 1932. aastaga, 1,6-kordseks.

Enne revolutsiooni toimus kaupade laadimine käsitsi. Käesoleval ajal toimub jõetranspordis 94 protsenti laadimistöödest mehhanismide kasutamisega, neist rohkem kui pool kompleksselt mehhaniseeritud meetodil. Jõesadamates töötab 4500 laadimismehhanismi, sealhulgas üle tuhande kuni 50-tonnise kandejõuga kraana.

AUTOTRANSPORT

Autotransport on nõukogude võimu aastail laialdaselt arenenud ning tal on oluline tähtsus rahvamajanduse vajaduste rahuldamisel veoste ja reisijate transpordi alal.

AUTOTRANSPORDI ARENGU PÕHINÄITAJAD

	1913. a.	1917. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Kõva kattega maanteede pikkus (aasta lõpuks) — tuh. km	24,3	25,0	32,0	143,4	155,3	214,5
Veosekäive — miljardites t/km . .	0,1	0,1	0,2	8,9	5,0	48,5
Sealhulgas üldkasutatava autotranspordi veosekäive	—	—	—	0,3	0,3	11,9
Transporditud veoseid kokku — milj. t	10,0	10,0	20,0	858,6	420,0	4200,9
Sealhulgas üldkasutatava autotranspordi poolt	—	—	—	15,5	16,0	679,4
Reisijate käive — miljardites reis.-km	—	—	—	3,4	0,5	26,4
Veetud reisijaid üldkasutatavate autobussidega kokku — milj.	—	—	...	590,0	80,3	5458,2
Sealhulgas:						
Linnaliinidel	—	—	...	552,9	76,1	5200,9
Linnadevahelistel liinidel	—	—	—	37,1	4,2	257,3
Autotranspordi osatähtsus protsentides:						
Kõigi transpordiliikide veosekäibes	0,1	—	0,2	1,8	1,4	3,7
Kõigi transpordiliikide reisijate käibes	—	—	—	3,2	0,7	14,9

	1913. a.	1917. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Veotaksode üldine läbijooks — milj. km	—	—	—	42,7	—	573,0
Sealhulgas tasuline läbijooks	—	—	—	35,1	—	497,3
Töötava veotakso keskmine ööpäevane läbijooks — km	—	—	—	125	—	154
Sõidutaksode üldine läbijooks — milj. km	—	—	—	106,5	—	1035,5
Sealhulgas tasuline läbijooks	—	—	—	89,3	—	739,0
Töötava sõidutakso keskmine ööpäevane läbijooks — km	—	—	—	182	—	199

Kõva kattega autoteede pikkus oli 1928. aastal 32 000 kilomeetrit, 1940. aastal 143 400 kilomeetrit. Autotranspordi veosekäive ulatus 1940. aastal 8,9 miljardi tonnkilomeetrini.

Nõukogude armee survel taganenud fašistlikud röövvallutajad lasksid õhku ja lõhkusid 91 000 kilomeetrit maanteid ja 90 000 maanteesilda üldpikkusega 930 kilomeetrit.

Nõukogude rahvas taastas autotranspordi ja teemajanduse. Kõva kattega teede pikkus kasvas 1956. aastal, võrreldes 1913. aastaga, umbes 9-kordseks, kusjuures ainult Ukraina NSV teede pikkus ületab tsaari-Venemaa niisuguste teede pikkuse 1,6-kordselt.

Kõva kattega autoteede pikkuse juurdekasv ainult viimase kahe sõjajärgse viisaastaku jooksul ületab rohkem kui kahekordselt kõva kattega teede pikkuse tsaari-Venemaal.

On ehitatud ja ekspluatatsiooni antud automagistraalid Kiiev—Harkov—Rostov, Rostov—Mineralnõje Vodõ—Ordžonikidze, Minsk—Brest, Moskva—Minsk, Moskva—Harkov—Simferoopol ja palju teisi.

1956. aastal moodustas autotranspordi veosekäive üle 48 miljardi tonnkilomeetri ehk suurenes 1940. aastaga võrreldes 5,5-kordseks.

Tsaari-Venemaal olid linnatranspordi põhiliigiks sõiduvoorimehed. Käesoleval ajal on autobussiühendus rohkem kui 800 linnas. Linnadevahelisi autobussiliine on käesoleval ajal 3423, üldpikkusega 367 900 kilomeetrit. Peaaegu kõigis NSV Liidu linnades teenindavad elanikkonda sõidu- ja veotaksod. Sõjajärgsetel aastatel on sajad tuhanded töötajad ostnud isiklikuks kasutamiseks sõiduautod; üle 50 protsendi kõigist sõiduautodest kuulub individuaalomanikele.

ÕHUTRANSPORT

	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Õhutranspordiga reisijate veo kasv (protsentides):				
1928. aasta suhtes	100	58 korda	89 korda	511 korda
1940. aasta suhtes		100	153	8,8 korda
Kaupade ja postiveo kasv (protsentides):				
1928. aasta suhtes	100	414 korda	545 korda	2584 korda
1940. aasta suhtes		100	132	6,2 korda
Õhutranspordi veosekäibe kasv (protsentides):				
1928. aasta suhtes	100	326 korda	895 korda	4427 korda
1940. aasta suhtes		100	275	14 korda
Reisijate käibe kasv (protsentides):				
1928. aasta suhtes	100	61 korda	169 korda	1084 korda
1940. aasta suhtes		100	276	18 korda

Tsaari-Venemaal ei olnud õhuühendusteid ja oma transpordilennuasjandust, kuigi maailma esimese lennuki leiutas ja ehitas vene leiutaja ja konstruktor A. F. Možaiski. Alles nõukogude võimu ajal hakkas arenema transpordilennuasjandus. 1923. aastal avati esimene regulaarse liiklemisega õhuliin Moskva—Nižni-Novgorod (praegu Gorki). 1956. aastal suurenes transpordilennunduse õhuliinide pikkus, võrreldes 1928. aastaga, 35-kordseks, võrreldes 1940. aastaga, 2,3-kordseks. Sõjajärgsel perioodil suurenes tunduvalt rahvusvaheliste liinide pikkus, mida teenindavad Nõukogude Liidu transpordilennukid. 1956. aastal suurenes rahvusvaheliste lennuliinide pikkus, võrreldes 1940. aastaga, peaaegu 5-kordseks. Käesoleval ajal on meie maal regulaarne õhuühendus kõigi rahvademokraatiamaade pealinnadega, samuti ka rea kapitalistlike maade — Prantsusmaa, Austria, Rootsi, Taani, Soome, Afganistani ja teiste pealinnadega.

Käesoleval ajal on Nõukogude lennukipargi koosseisus mugavad transpordilennukid, mis arendavad helikiirusega peaaegu võrdset lennukiirust. Reisijate, posti- ja kaubavedu NSV Liidu läänepiiridest kuni idapiirideni võib toimuda 10—12 lennutunniga; regulaarne õhuühendus võimaldab sooritada matka Moskvast Irkutski 6 lennutunniga, Tbilisi 2,5 tunniga, Taškenti 4 tunniga, Pekingisse 8,5 tunniga, Prahasse 3 tunniga.

NAFTAJUHTMETRANSPORT

	1913. a.	1917. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Magistraalnaftajuhtmete pikkus (aasta lõpuks) — tuh. km	1,1	1,1	1,6	4,1	4,4	11,6
Magistraalnaftajuhtmete veosekäive — miljardites t/km	0,3	0,005	0,7	3,8	2,7	20,5
Ümberpumbatud naftat ja naftasaadusi — milj. t	0,4	0,006	1,1	7,9	5,6	65,3

Nõukogude võimu aastail on naftajuhtmetransporti tunduvalt arendatud. Magistraalnaftajuhtmete võrgu üldpikkus oli 1957. aasta algul 12 000 kilomeetrit, mis ületab rohkem kui 10-kordselt naftamagistraaljuhtmete pikkuse 1913. aastal ja 2,8-kordselt nende pikkuse 1940. aastal.

Käesoleval ajal läheb umbes 70 protsenti kogu toodetavast naftast magistraalnaftajuhtmetesse.

SIDE

Side arendamisel on meie tingimustes suur riiklik tähtsus.

SIDE ARENGU PÕHINÄITAJAD

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Posti-, telegraafi- ja telefoniasutuste arv — tuh.	8	15	51	50	57
Sealhulgas maal	...	...	44	43	46
Postimarsruutide pikkus — milj. km	0,26	0,6	1,4	1,2	1,8
Telefoniaparaatide arv (NSV Liidu Sideministeeriumil) — milj.	0,3	0,3	1,2	0,9	2,1*
Sealhulgas:					
Linnades	0,3	0,3	1,0	0,8	1,8*
Maal	—	0,006	0,2	0,1	0,3*
Saadetud:					
Kirju — milj.	615	522	2580	2927	3 896
Ajalehti ja ajakirju — milj.	358	1320	6698	2819	10 461
Pakke — milj.	10	14	45	8	76
Telegramme — milj.	36	28	141	167	206
Rahaülekandeid — milj.	35	37	96	166	262
Kaugekõnede arv — milj.	0,3	15	92	67	143

* Kõigi ametkondade telefoniaparaatide arv (ilma sõjaväeorganisatsioonideta) moodustas 1956. aastal 4 miljonit, sealhulgas linnades — 3 miljonit, maal — 1 miljon.

NSV Liidu sideasutuste arv kasvas 1957. aasta alguseks, võrreldes 1913. aastaga, rohkem kui 7-kordseks, Kirgiisi NSV-s 29-kordseks, Usbeki NSV-s 22-kordseks, Tadžiki NSV-s 21-kordseks ja Turkmeeni NSV-s 11-kordseks. Käesoleval ajal asub Siberi ja Kaug-Ida rajoonides 13 protsenti kõigist posti-, telegraafi- ja telefoniasutustest, kuna 1913. aastal asus seal 6 protsenti.

Tsaari-Venemaal moodustas asustatud punktide arv, kuhu postisaadetised koju kätte toimetati, ainult 3 protsenti nende üldarvust. Käesoleval ajal toimetatakse kõigis asustatud punktides post koju kätte, maal põllutööde ajal tuuakse kirjad, ajakirjad ja ajalehed vahetult töökohtadele põllul.

1957. aasta alguseks oli kõigi postimarsruutide pikkus kasvanud, võrreldes 1913. aastaga, 7-kordseks. Tsaari-Venemaal ei olnud auto- ja lennupostimarsruute, 65 protsenti kõigist postimarsruutidest teenindati hobutranspordiga. Käesoleval ajal moodustab autopostimarsruut ligikaudu 300 000 kilomeetrit ja lennupostimarsruut üle 400 000 kilomeetri. Lennupostimarsruutide pikkus ületab revolutsioonieelse Venemaa kõikide postimarsruutide üldpikkuse 1,6-kordselt.

Üldine postivahetus kasvas 1956. aastal, võrreldes 1913. aastaga, 14,4-kordseks, saadetud telegrammide arv kasvas 6-kordseks, telefoni kaugekõnede arv suurenes 430-kordseks.

Revolutsioonieelsel Venemaal oli telefoni kaugeside ainult mõnede suuremate linnade vahel ning seda kasutas ainult kitsas isikute ring. Nõukogude Liidus on telefoni kaugeside olemas kõigi linnadega ja peaaegu kõigi rajoonikeskuste ja linnatüüpi alevitega, rahvusvaheline telefoniside aga maailma kõigi maadega.

Meie maa on raadio kodumaa, kuid alles nõukogude võimu ajal loodi ja sai laialdase arengu telefoni-telegraafi raadioside, mis ühendab nähtamatute raadioliinidega kõik asustatud punktid meie suure kodumaa laialdastel avarustel.

Revolutsioonieelsel Venemaal toimus telegraafiside põhiliselt madala tootlikkusega tähti mittetrükkivate morseaparaatidega, mille arv moodustas 88 protsenti aparaatide üldarvust. Nõukogude Liidus töötab telegraafiside põhiliselt ajakohaste kiirestitöötavate tähtitrükkivate ja fototelegraafi-aparaatide baasil. Telegraafiasutuste arv kasvas 14,4-kordseks.

Suure Isamaasõja aastail purustasid ja hävitasid fašistlikud röövvallutajad 36 000 posti-telegraafiasutust, telefonijaama ja teist sideasutust.

Sõjajärgseil aastail taastas nõukogude rahvas telefoniasutuste võrgu, suurendas nende arvu ja varustas need uusimate ajakohaste seadmetega, mis võimaldavad telefoni ja telegraafi kaugeühenduses üht juhet mööda pidada üheaegselt mitu telefonikõnet ja üle anda kümneid telegramme. Sõjajärgsetel aastatel varustati telefoni ja telegraafi kaugeside kaabliliinidega.

Käesoleval ajal on linnades üles seatud üle 3 miljoni telefoni (NSV Liidu Sideministeeriumi ja teiste keskasutuste poolt) 0,3 miljoni telefoni vastu 1913. aastal. Ainuüksi Moskvas on telefone üles seatud rohkem kui oli revolutsioonieelse Venemaa kõigis neis linnades ühtekokku, kus oli telefoniside olemas. Kõigis suurtes linnades levisid ulatuslikult automaattelefonijaamad.

Alles nõukogude võimu ajal ilmus ja levis laialdaselt telefoniside maal. 1957. aasta alguseks oli telefoniseeritud 96 protsenti külanõukogudest, 99 protsenti masina-traktorijaamadest ja spetsialiseeritud jaamadest, 94 protsenti sovhoosidest ja 67 protsenti kolhoosidest.

NSV LIIT—MAA, KUS ON KEHTESTATUD ÕIGUS TÖÖLE JA KUS EI OLE TÖÖPUUDUST

„NSV Liidu kodanikel on õigus tööle, s. o. õigus olla kindlustatud tööga, kusjuures nende töö eest tasutakse vastavalt töö hulgale ja kvaliteedile.

Õigus tööle kindlustatakse rahvamajanduse sotsialistliku organisatsiooniga, nõukogude ühiskonna tootlike jõudude järjekindla kasvuga, majanduskriiside võimaluse kõrvaldamisega ja tööpuuduse likvideerimisega."

(NSV Liidu Konstitutsioonist)

TÖÖPUUDUSE LIKVIDEERIMINE NSV LIIDUS

	Tööbörsil registreeritud töötatööliste arv (tuhandetes)
1928. a. 1. aprilliks	1576
1928. a. 1. oktoobriks	1365
1929. a. 1. aprilliks	1741
1929. a. 1. oktoobriks	1242
1930. a. 1. aprilliks	1081
1930. a. 1. oktoobriks	240

1930. aasta IV kvartalis likvideeriti tööpuudus

NSV Liidus likvideeriti tööpuudus täielikult 1930. aasta lõpuks.

Pidevalt arenev NSV Liidu sotsialistlik rahvamajandus nõuab süstemaatilist tööjõuga täiendamist.

Kapitalistlikes maades on tööpuudus massiliseks ja krooniliseks nähtuseks. Nii näiteks oli Ameerika Ühendriikides ametlikel andmetel, mis ei arvesta kõiki töötatööliste kategooriaid, 1956. aastal üle 2,5 miljoni inimese täielikult tööta ja üle 11 miljoni inimese osaliselt tööta, s. o. töötasid mittetäieliku töönädalaga.

Sotsialismi ajal kaasneb tootmise pidevale kasvule tööliste ja teenistujate arvu pidev suurenemine.

TÖÖLISTE JA TEENISTUJATE ARVU KASV RAHVAMAJANDUSES*

Aastad	Aasta keskmine tööliste ja teenistujate arv (tuhandetes)
1913 (praegustes piirides)	12,9
1913 (kuni 17. sept. 1939. a. piirides)	11,4
1932	22,6
1940	31,2
1945	27,3
1950	38,9
1956	50,5
1957 (hinnang)	52,6

Tööliste ja teenistujate arv NSV Liidus kasvab pidevalt. 1957. aastal suurenes tööliste ja teenistujate arv NSV Liidus, võrreldes 1913. aastaga, 40 miljoni inimese võrra ehk rohkem kui neljakordseks.

* Toodud andmetesse ei ole sisse võetud tööstuskooperatsiooni artellide liikmeid, kelle koguarv 1956. aastal oli 1,2 miljonit inimest.

NSV LIIDU RAHVAMAJANDUSES TÖÖTAVA ELANIKKONNA JAGUNEMINE TOOTMISHARUDE JÄRGI

(protsentides)

	1913. a.	1956. a.
Töötajate üldarv (ilma õpilaste ja sõjaväelasteta)	100	100
Sealhulgas:		
Tööstuses (kaasa arvatud väike- ja suurtööstus) ja ehitustel	9	31
Põllu- ja metsamajanduses (kaasa arvatud isiklikes abimajandites töötajad)	75	43
Transpordi ja side alal	2	6
Kaubanduses, ühiskondliku toitlustamise, varumise ning materiaalse ja tehnilise varustamise alal	9	5
Hariduse ja tervishoiu alal	1	9
Riigivalitsemisorganites, kooperatiivsete ja ühiskondlike organisatsioonide juhtimise aparaadis; krediidi- ja kindlustusasutustes	4	2
Muudes rahvamajandusharudes (elamu- ja kommunaalmajandus ja teised)		4

Nõukogude võimu aastail toimus töötava elanikkonna ümberjaotamine rahvamajandusharude vahel.

Seoses maa industrialiseerimisega suurenes 1956. aastal tööstuses ja ehitustel töötajate osatähtsus rahvamajanduses töötava elanikkonna üldarvust, võrreldes 1913. aastaga, peaaegu 3,5-kordseks.

Põllumajanduse kollektiviseerimine kindlustas tööviljakuse tunduva tõusu. Sellega seoses vähenes põllumajanduses töötava elanikkonna osatähtsus 75 protsendilt 1913. aastal 43 protsendile 1956. aastal.

Nõukogude võimu aastail suurenes raudteede, veeteede ja õhuliinide võrk, laialdaselt arenesid auto- ja elektritransport, mida tsaari-Venemaal peaaegu ei olnud. Transporditöötajate arv suurenes 1956. aastal, võrreldes 1913. aastaga, 3-kordseks.

Nõukogude rahva kultuurilise taseme tõstmise abinõude elluviimise, samuti elanikkonna meditsiinilise teenindamise parandamise ja arendamise tulemusena suurenes hariduse ja tervishoiu alal töötajate osatähtsus 1956. aastal, võrreldes 1913. aastaga, 9-kordseks.

NSV LIIDU RAHVAMAJANDUSES TÖÖTAVA ELANIKKONNA JAGUNEMINE MATERIAALSE TOOTMISE HARUDE JÄRGI JA MITTETOOTMISALASTE HARUDE JÄRGI

(protsentides)

	1940. a.	1956. a.
Riiklikes ja kooperatiivsetes ettevõtetes ning asutustes, kolhoosides ja isiklikes abimajandites töötajate üldarv (ilma sõjaväelasteta)	100	100
Sealhulgas:		
Materiaalse tootmise harudes (kaasa arvatud veosetransport, tootmist teenindav side ja kaubandus)	87,9	85,2
Neist:		
Töölisi	19,4	32,2
Insener-tehnilisi töötajaid, teenistujaid, nooremat teenindavat personali, kaubandustöötajaid	9,1	10,2
Tööndusartellide liikmeid	2,2	1,1
Kolhooside ühismajandis ja isiklikus abimajandis töötavaid kolhoosnikuid	45,2	37,7
Uksiktalupoegi ja koopereerumata kodutöötajaid	9,5	0,4
Isiklikus abimajandis töötavate tööliste ja teenistujate perekonnaliikmeid	2,5	3,6
Mittetootmisalastes harudes	12,1	14,8
Neist:		
Hariduse ja tervishoiu alal	6,0	9,2
Teistes mittetootmisalastes harudes (elamu- ja kommunaalmajandus, reisijate transport, side elanikkonna ja mittetootmisalaste harude teenindamiseks, riigivalitsemisaparaat, ühiskondlike ja kooperatiivsete organisatsioonide juhtimise aparaat; krediidi- ja kindlustusasutused)	6,1	5,6

NSV Liidus töötas 1956. aastal valdav enamus täiskasvanud elanikkonnast — 85 protsenti — materiaalse tootmise harudes (tööstuses, ehituses, põllumajanduses, veosetranspordis ja mujal) ja 15 protsenti täiskasvanud elanikkonnast töötas mittetootmisalastes harudes. Mittetootmisalastes harudes töötajate arvust 60 protsenti töötab hariduse (koolides, õppeasutustes, teadusliku uurimise ja kultuurihariduslikes asutustes) ning tervishoiu alal.

TÖÖLISTE JA TEENISTUJATE ARV RAHVAMAJANDUSHARUDE JÄRGI

(aasta keskmine; tuhandetes)

	1928. a.	1932. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Üldse rahvamajanduses	10 790	22 601	31 192	27 263	50 537
Sealhulgas:					
Tööstuses (tööstuse tootmispersonal)	3 773	8 000	10 967	9 508	18 500
Ehituses (ehitus- ja montaažtööde personal)	723	2 289	1 563	1 515	3 550
Masina-traktorijaamades	—	144	530	385	2 880
Sovhoosides ja põllumajanduslikes abiettevõtetes	345	2 259	1 760	2 147	2 925
Transpordis	1 270	2 017	3 425	3 111	5 216
Side alal	95	224	478	426	624
Kaubanduses, ühiskondliku toitlustamise, varumise, materiaalse ja tehnilise varustamise alal	587	2 197	3 323	2 462	3 880
Tervishoiu alal	399	669	1 507	1 419	2 736
Hariduse alal (koolid, õppeasutused, teadusliku uurimise ja kultuurhariduslikud asutused)	789	1 402	2 930	2 551	4 776
Krediidi- ja kindlustusasutustes	95	128	262	197	266
Riigivalitsemisorganites, majanduslike, kooperatiivsete ja ühiskondlike organisatsioonide juhtimisaparaadis	1 010	1 650	1 825	1 645	1 342

Esimesest viisaastakust alates suureneb süstemaatiliselt tööliste ja teenistujate arv kõigis NSV Liidu rahvamajandusharudes, välja arvatud riigivalitsemisorganite ja majanduslike organisatsioonide juhtimisaparaat.

Kõige rohkem kasvab töötajate arv tootmisharudes. Tööliste ja teenistujate arv tööstuses, ehitustel, masina-traktorijaamades, sovhoosides ja põllumajanduslikes abiettevõtetes, samuti transpordi ja side alal oli 1956. aastal 27,5 miljoni inimese võrra ehk 5,4 korda suurem kui 1928. aastal. Tööliste ja teenistujate arvuline juurdekasv nendes harudes moodustab sellel perioodil kaks kolmandikku üldisest tööliste ja teenistujate arvulisest juurdekasvust rahvamajanduses. Üle 6 miljoni inimese võrra ehk 6,3-kordseks suurenes sellel perioodil hariduse ja tervishoiu alal töötajate arv. Rohkem kui 3 miljoni inimese võrra suurenes tööliste arv kaubanduses, ühiskondliku toitlustamise, varumise ja varustamise alal. Riigivalitsemisorganite ja majanduslike organisatsioonide juhtimisaparaat on viimastel aastatel tunduvalt vähenenud.

Nõukogude Liidu tööstusettevõtted ja ehitused varustatakse eesrindliku tehnikaga. Suureneb tööliste arv mehhaniseeritud ja kvalifitseeritud töö kutsealadel.

ÜKSIKUTE KUTSEALADE TÖÖLISTE ARVU KASV*

(tuhandetes)

	1925. a.	1954. a.
Söetööstuses (kaevandustes)		
Kombainide masiniste	ei olnud	2,7
Kombainide masinistide abisid	ei olnud	2,3
Soonimismasinate masiniste ja nende abisid	0,3	5,4
Soonimis- ja laadimismasinate masiniste ja nende abisid	ei olnud	0,1
Elektripuuridega söepuurijaid	1,6	4,4
Käsipuuridega söepuurijaid		0,05
Suruõhuhaamritel töötavaid eekaevureid	22,2	16,8
Käsitsi töötavaid eekaevureid		8,3
Laavakaevureid		60,1
Elektrivedurite masiniste	ei olnud	17,9
Vintsskreeperi masiniste	ei olnud	0,1
Konveierite masiniste	ei olnud	17,9
Vagonetitöölisi ja ümberlükkajaid	9,0	8,2
Kelguvedajaid ja järelvedajaid	6,4	ei olnud
Hobuseajajaid	2,9	0,6

* 1925. aasta ja 1954. aasta üheaegse arvestuse andmetel.

	1925. a.	1954. a.
Masinaehituse ja metallitöötlemise alal		
Autokärude ja elektrikärude juhte	ei olnud	5,6
Galvaniseerijaid	0,4	17,8
Kõigi masinaliikide masiniste ja motoriste . . .	5,1	83,3
Tööpinkide ja automaatide korrastajaid ja seadistajaid	1,2	53,0
Pürometriste	ei olnud	5,3
Lukkseppi	41,0	512,5
Metalli-automaattööpinkide töölisi	ei olnud	13,5
Metallitreialeid	18,4	224,8
Metallifreesijaid	3,3	74,9
Elektrimontööre	2,7	115,1

Tööstusettevõtete ja ehituste varustamine eesrindliku tehnikaga tõstis tunduvalt tööviljakust, kergendas tööliste tööd ja viis uute kvalifitseeritud kutsealade loomisele ning rea raske töö kutsealade kadumisele. Näiteks tekkisid söetööstuses söe tootmisel uued kutsealad — kombainide masinistid, soonimis- ja laadimismasinate masinistid ja teised. Real kutsealadel, kus säilis endine nimetus, muutusid töömeetodid täielikult. Kui varem eekaevurid töötasid kirkaga ja mäevasaraga, siis nüüd töötavad nad suruõhuvasaratega või elektrivasaratega, mis kergendab tööliste tööd ja tõstab tööviljakust. Kelguvedaja raske töö kutseala on täiesti kadunud. Kelguvedaja töö tehakse konveieritega, ekskavaatoritega ja teiste mehhanismidega.

Masinaehitusettevõtetes on paljude, varem käsitsi rasket tööd teinud kutsealade tööliste tööd kergendatud mehhanismide tööga. Eriti on suurenenud kraanade, tõste- ja muude mehhanismide masinistide arv, kes asendasid või kergendasid ärakandjate, juurdekandjate, laadijate ja teiste raske töö kutsealade tööd. Paljud masinad ja tööpingid on automatiseeritud, millega seoses tekkisid uued kutsealad, nagu näiteks automaattööpinkide töölised.

Ehitustel kasvas tunduvalt kraanade ja tõstemehhanismide masinistide arv. Kraanade ja tõstemehhanismide masinistide arv suurenes ainuüksi aastail 1948—1954 umbes 9-kordseks.

Metsavarumistöödel toimus metsa langetamine varem peamiselt käsitsi, ilma mingisuguseid mehhanisme kasutamata, metsa väljavedu toimus peamiselt veoloomade jõul. Viimastel aastatel on tunduvalt suurenenud mehhaniseeritud metsavarumine, seoses sellega suurenes mootorsaagidel ja elektrisaagidel töötajate arv. Nende kutsealade tööliste osatähtsus metsatööliste üldarvus suurenes 1954. aastal, võrreldes 1947. aastaga, 5-kordseks. Metsamaterjali toimetamisel metsast tee äärde ja metsa väljaveol kasutatakse tunduvalt rohkem traktoreid, autosid ja raudteetransporti. Metsa väljaveol töötavate traktoristide arv suurenes ajavahemikul 1947—1954 21-kordseks, autojuhtide arv 4-kordseks, vedurimasinistide arv samuti 4-kordseks. Metsavarumistöödel levib laialdaselt laadimiskraanade masinisti kutseala. 1947. aastal oli laadimiskraanade masiniste kokku 23 inimest, 1954. aastal aga 4500 inimest.

Nõukogude võimu aastail on NSV Liidus loodud uus, tõeliselt rahvalik intelligents.

NÕUKOGUDE INTELLIGENTSI KOOSSEIS

(tuhandetes)

	1926. a.	1956. a.
Üldse haritlasi	2 725	15 460
Sealhulgas:		
Ettevõtete, ehituste, sovhooside, kolhooside, masina-traktorijaamade, asutuste ja organisatsioonide, samuti ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide kõikide struktuuriliste allüksuste juhatajaid*	365	2 240
Insener-tehnilisi töötajaid (insenerid, kaasa arvatud pea- ja vaneminsenerid, arhitektid, tehnikud, töödejuhatajad, meistrid, kümnikud, dispetšerid, normeerijad, raudteejaamade ülemad jt.)	225	2 570
Agronoomilist personali, zooveterinaar- ja maakorralduse alal töötajaid (agronoomid, zootehnikud, veterinaarala töötajad, maamõõtjad, maakorraldajad, melioraatorid jt.)	45	376
Teaduse alal töötajaid (kõrgemate õppeasutuste professorid ja õppejõud, teaduslikud töötajad) ilma teaduslike asutuste ja kõrgemate õppeasutuste juhatajateta . .	14	231
Õpetajaid, õppejõude ja kasvatajaid (kaasa arvatud koolide ja eelkooliealiste lasteasutuste juhatajad) . . .	381	2 080
Kultuurharidusala töötajaid (kaasa arvatud klubide, raamatukogude ja toimetuste juhatajad) ja kunsti alal töötajaid	90	572

* Ilma koolide, eelkooliealiste lasteasutuste, ravi- ja profülaktika asutuste, juriidiliste asutuste, klubide, raamatukogude ja toimetuste juhatajateta.

	1926. a.	1956. a.
Arste (ilma hambaarstideta), kaasa arvatud ravi- ja profülaktika asutuste juhatajaid	57	329
Keskmist meditsiinilist personali (hambaarstid, velskrid, ämmaemandad, meditsiiniõed, laborandid, farmatseudid jt.) : :	128	1 047
Plaani- ja majandusala töötajaid ning raamatupidamis- ja arvestusala töötajaid	650	2 161
Juriidilisel alal töötajaid	27	67
Kõrgemate õppeasutuste üliõpilasi (ilma kaugõppe teel ja õhtustes osakondades õppijateta)	168	1 178
Muid haritlaste rühmi	575	2 609

Revolutsioonieelsel Venemaal töötas 1897. aasta rahvaloenduse andmetel maa rahvamajanduses veidi üle 700 000 haritlase.

Tsaari-Venemaa intelligentsi koosseisus oli hariduse ja tervishoiu alal töötajaid ligi 270 000 inimest, intelligentsi ülejäänud osa moodustasid põhiliselt ametnikud, kohtu- ja juriidilisel alal töötajad, armee ohvitserikoosseis, mõisnikud ja vabrikandid.

NSV Liidus on nõukogude võimu aastail loodud uus, tõeliselt rahvalik intelligents. Ainult teaduse, hariduse, tervishoiu ja kultuurharidusala asutuste töötajate arv moodustab käesoleval ajal 4,3 miljonit inimest, rahvamajanduses töötava nõukogude intelligentsi ja üliõpilaste üldarv moodustab peaaegu 15,5 miljonit inimest. Siinjuures ei ole nõukogude intelligentsi kohta toodud andmetesse võetud suurt hulka keskharidusega ning kaugõppe teel kesk-eri-õppeasutustes ja kõrgemates õppeasutustes õppivaid töölisi ja teiste kategooriate töötajaid.

Veel rohkem kasvas intelligentsi arv meie maa varem mahajäänud rajoonides. Nii näiteks Usbeki vabariigis, kus enne revolutsiooni oma haritlasi oli väga vähe, töötas 1956. aasta lõpul juba ainult kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialiste 164 000 inimest. Enne revolutsiooni Kasahstanis peaaegu ei olnud oma intelligentsi, 1956. aasta lõpul töötas Kasahhi vabariigis üksnes kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialiste ligikaudu 230 000 inimest.

Nõukogude võimu aastail on meie maal ette valmistatud miljoneid kvalifitseeritud spetsialiste.

NSV LIIDU RAHVAMAJANDUSES TÖÖTAVATE KÕRGEMA JA KESK-ERIHARIDUSEGA SPETSIALISTIDE ARV (ilma sõjaväelasteta)

	1913. a.	1928. a.	1. jaanuariks 1941	1. detsembriks 1956
Üldse kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialiste — tuhandetes	190	521	2400	6257
Sealhulgas:				
Kõrgema haridusega	136	233	908	2633
Kesk-eriharidusega	54	288	1492	3624

1913. aastal oli tsaari-Venemaal ainult ligikaudu 200 000 kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialisti. 1956. aasta lõpuks töötas meie rahvamajanduses 6,3 miljonit kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialisti, mis ületab tsaari-Venemaa spetsialistide arvu umbes 33-kordselt.

Käesoleval ajal on NSV Liidu rahvamajanduse käsutuses sajad tuhanded insenerid, agronoomid, arstid, miljoniline tehnikute, pedagoogide ja teiste spetsialistide armee.

NSV LIIDU RAHVAMAJANDUSES TÖÖTAVATE KÕRGEMA JA KESK-ERIHARIDUSEGA SPETSIALISTIDE ARV ERIALADE JÄRGI

(ilma sõjaväelasteta)

(tuhandetes)

	1928. a.	1. jaanuariks 1941	1. detsembriks 1956
Üldse kõrgema haridusega spetsialiste	233	908	2633
Sealhulgas õppeasutustes saadud erialade järgi:			
Insenere	47	290	721
Agronoome, zootehnikuid, veterinaararste ja metsateadlasi	28	70	180
Ökonomiste, ökonomiste-statistikuid	13	57	130
Kaubateadlasi		2	11
Juriste	13	21	57
Arste (ilma hambaarstideta)	63	141	329
Pedagooge ja ülikooli lõpetanuid (peale juristide, arstide ja ökonomistide), raamatukogu- ja kultuurihariduse alal töötajaid	59	300	1117
Üldse kesk-eriharidusega spetsialiste	288	1492	3624
Sealhulgas õppeasutustes saadud erialade järgi:			
Tehnikuid	51	320	1050
Agronoome, zootehnikuid, veterinaartöötajaid ja metsateadlasi	31	93	295
Statistikuid, planeerijaid	6	31	205
Kaubateadlasi		5	47
Juriste	2	6	23
Meditsiinitöötajaid (kaasa arvatud hambaarstid)	48	393	900
Pedagooge, raamatukogu- ja kultuurihariduse alal töötajaid	137	536	934

Nõukogude võimu aastail on ette valmistatud kõrge kvalifikatsiooniga kaadrit kõigile majandusliku ja kultuurilise ülesehitustöö harudele.

KÕRGEMA JA KESK-ERIHARIDUSEGA SPETSIALISTIDE JAGUNEMINE TÖÖKOHA JÄRGI (ilma sõjaväelasteta)

	1. jaanuariks 1941			1. detsembriks 1956		
		sealhulgas			sealhulgas	
	üldse spetsialiste (tuh.)	kõrgema haridusega	kesk-eri-haridusega	üldse spetsialiste (tuh.)	kõrgema haridusega	kesk-eri-haridusega
Uldse rahvamajanduses töötavaid spetsialiste . . .	2400	908	1492	6257	2633	3624
Sealhulgas:						
Tööstusettevõtetes . . .	311	153	158	950	320	630
Ehitusorganisatsioonides .	41	17	24	143	54	89
Masina-traktorijaamades ja kolhoosides	29	5	24	291	72	219
Sovhoosides ja põllumajanduslikes abiettevõtetes	21	7	14	69	26	43
Transpordi- ja sideettevõtetes	62	17	45	193	54	139
Kaubanduse, ühiskondliku toitlustamise, varumise ning materiaalse ja tehnilise varustamise ettevõtetes	13	2	11	122	28	94

	1. jaanuariks 1941			1. detsembriks 1956		
		sealhulgas			sealhulgas	
	üldse spetsialiste (tuh.)	kõrgema haridusega	kesk-eri-haridusega	üldse spetsialiste (tuh.)	kõrgema haridusega	kesk-eri-haridusega
Tervishoiuasutustes . . .	465	114	351	1152	284	868
Õppeasutustes ja kaadri ettevalmistamise organisatsioonides, üldhariduslikes koolides ja kultuurhariduslikes asutustes . .	944	344	600	2091	1131	960
Teadusliku uurimise asutustes, projekteerimise, konstrueerimise ja geoloogilise luure organisatsioonides	123	91	32	449	291	158
Riigivalitsemisorganites, majanduslike, kooperatiivsete ja ühiskondlike organisatsioonide juhtimise aparaadis, krediidi- ja kindlustusasutustes . . .	281	135	146	478	241	237

Kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialistide arv suurenes ajavahemikul 1940—1956 kõigis rahvamajandusharudes.

Spetsialistide arv tööstusettevõtetes ja ehitustel oli 1956. aastal 1,1 miljonit inimest, s. o. 3 korda suurem kui 1940. aastal.

Masina-traktorijaamades ja kolhoosides töötas 1. detsembril 1956. aastal 291 000 spetsialisti ehk 10 korda rohkem kui 1940. aastal.

1. detsembril 1956. aastal olemasolevast spetsialistide üldarvust (6,3 miljonit inimest) oli üle poole — 3,4 miljonit inimest tööl tervishoiu-, haridus- ja teadusliku uurimise asutustes.

NSV Liidus on loodud kõik tingimused rahvusliku kaadri kasvuks.

KÕRGEMA JA KESK-ERIHARIDUSEGA SPETSIALISTIDE KOOSSEIS RAHVUSTE JÄRGI 1954. aastal* (ilma sõjaväelasteta)

	Tuhandetes			Protsentides üldarvust		
	kokku kõrgema ja keskeriharidusega spetsialiste	neist		kokku kõrgema ja keskeriharidusega spetsialiste	neist	
		kõrgema haridusega	kesk-eriharidusega		kõrgema haridusega	kesk-eriharidusega
Üldse rahvamajanduses töötavaid spetsialiste . . .	4637,9	2008,5	2629,4	100	100	100
Sealhulgas:						
Venelasi . . .	2877,7	1158,9	1718,8	62,0	57,7	65,4
Ukrainlasi . .	699,2	286,6	412,6	15,1	14,3	15,7
Valgevenelasi .	129,5	46,4	83,1	2,8	2,3	3,2
Usbekke . . .	37,1	18,6	18,5	0,8	0,9	0,7
Kasahhe . . .	34,5	14,0	20,5	0,8	0,7	0,8
Grusiinlasi . .	106,6	60,9	45,7	2,3	3,0	1,7
Aserbaidžaanlasi	50,3	24,8	25,5	1,1	1,2	1,0
Leedulasi . . .	28,5	12,3	16,2	0,6	0,6	0,6
Moldaavlasi . .	10,5	3,7	6,8	0,2	0,2	0,2
Lätlasi	33,3	14,9	18,4	0,7	0,7	0,7
Kirgiise . . .	8,4	3,9	4,5	0,2	0,2	0,2
Tadžikke . . .	11,0	4,7	6,3	0,2	0,2	0,2
Armeenlasi . .	73,5	45,4	28,1	1,6	2,3	1,1
Turkmeenlasi .	8,7	3,3	5,4	0,2	0,2	0,2
Eestlasi	23,6	9,6	14,0	0,5	0,5	0,5
Teisi rahvusi .	505,5	300,5	205,0	10,9	15,0	7,8

Tsaari-Venemaal peaaegu ei olnud spetsialiste usbekkide, kasahhide, kirgiiside, tadžikkide ja turkmeenide hulgas. 1954. aastal rahvamajanduses töötavate kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialistide hulgas oli usbekke 37 000, kasahhe — ligikaudu 35 000, kirgiise — 8000, tadžikke — 11 000, turkmeene — ligikaudu 9000 inimest.

* 1954. aastal läbiviidud üheaegse loenduse andmetel.

Riiklikud tööjõureservid on üheks põhiliseks allikaks rahvamajanduse täiendamisel kvalifitseeritud töölistega.

TÖÖLISTE ETTEVALMISTAMINE TÖÖSTUSE, EHITUSE, TRANSPORDI JA PÕLLUMAJANDUSE JAOKS TÖÖJÕURESERVIDE SÜSTEEMI KOOLIDES

(tuhandetes)

	Aastail 1941—1945	Aastail 1946—1950	Aastail 1951—1955	1956. a.
NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse koolides üldse ette valmistatud	2475	3392	2364	665
Sealhulgas:				
Tehnilistes koolides	—	—	27	90
Tööstus-, raudtee- ja mäetööstuskoolides	685	1024	719	118
Põllumajanduse mehhaniseerimise koolides ja põllumajanduse mehhaniseerimise tööstuskoolides . .	—	—	628	255
Vabriku-tehasekoolides, ehitus- ja kaevanduskoolides	1790	2368	990	202

PÕLLUMAJANDUSE MEHHANISEERIJATE KAADRI ETTEVALMISTAMINE

(tuhandetes)

	1950. a.	1951. a.	1952. a.	1953. a.	1954. a.	1955. a.	1956. a.
NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse koolides, NSV Liidu Põllumajanduse Ministeeriumi koolides ja kursustel üldse ette valmistatud	513	662	633	598	780	578	510
Sealhulgas:							
Traktoriste	329	390	344	372	372	286	278
Kombainereid, mehaanikuid-kombainereid . .	46	73	72	78	91	66	23
Kombainerite abisid . . .	24	27	21	18	57	31	31
Autojuhte	21	23	17	17	7	11	7

TÖÖLISTE JA TEENISTUJATE ETTEVALMISTAMINE JA KVALIFIKATSIOONI TÕSTMINE ETTEVÕTETES JA ASUTUSTES

(tuhandetes)

	1940. a.	Keskmiselt aastas viie aasta jooksul			1956. a.
		1941—1945	1946—1950	1951—1955	
Uue kaadri ettevalmistamine (väljaõpetamine)					
Üldse töölisi ja teenistujaid välja õpetatud	1950	2672	2673	2790	2702
Sealhulgas töölisi . .	1606	2261	2261	2480	2481
Kaadrite kvalifikatsiooni tõstmine					
Üldse töölisi ja teenistujaid, kes tegid läbi kvalifikatsiooni tõstmise õppuse	1655	2556	4459	4907	5319
Sealhulgas töölisi . . .	1472	1851	3228	3446	3952

Partei ja valitsus võtsid tarvitusele vajalikud abinõud tööstuse, ehituse ja transpordi kindlustamiseks kvalifitseeritud töölistega, samuti põllumajanduse kindlustamiseks mehhanisaatorite kaadriga. 1940. aasta oktoobris organiseeriti NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Tööjõureservide Peavalitsuse tööstus-, raudtee-, mäetööstuskoolide ning vabriku-tehase, ehitus- ja kaevanduskoolide võrk. 1953. aastal organiseeriti tööjõureservide süsteemi põllumajanduse mehhaniseerimise koolides põllumajanduse mehhanisaatorite kaadri ettevalmistamine põllumajandusele ning 1954. aastal organiseeriti tehnilised koolid noorema tehnilise personali ja kvalifitseeritud tööliste ettevalmistamiseks üldhariduslike keskkoolide lõpetajate hulgast. Kõik need koolid lasksid välja aastail 1941—1956 kokku 8,9 miljonit kvalifitseeritud noortöölist tööstuse, ehituse, transpordi ja põllumajanduse jaoks.

Suurt tööd kaadri ettevalmistamisel tehakse vahetult tootmises individuaalse ja brigaadilise õppuse ning ettevõtetes organiseeritud kursuste võrgu kaudu. Igal aastal õpetatakse ettevõtetes peaaegu 2,5 miljonile töölisele uus eriala ning igal aastal tõstab oma kvalifikatsiooni ligi 5 miljonit töölist ja teenistujat.

Peale selle valmistatakse igal aastal vabriku-tehase õpilaste koolides ja selletüübilistes koolides ette 100 000 kvalifitseeritud töölist.

„Naisele antakse NSV Liidus mehega võrdsed õigused kõigil majandusliku, riikliku, kultuurilise ja ühiskondlik-poliitilise elu aladel."

(NSV Liidu Konstitutsioonist)

NAISTE ARV RAHVAMAJANDUSE JA TÖÖ ÜKSIKUTE HARUDE JÄRGI

(protsentides naistööliste ja -teenistujate üldarvust)

	1897. a.		1929. a.	1940. a.	1956. a.
Kokku naistöölisi ja -teenistujaid	100	Kokku naistöölisi ja -teenistujaid	100	100	100
		Sealhulgas:			
Sealhulgas:		Tööstuses ja ehitustel .	30	40	41
Tööstuses ja ehitustel	13	Masina-traktorijaamades, sovhoosides, põllumajanduslikes abiettevõtetes . .	13	6	8
Hariduse ja tervishoiu alal	4	Transpordi ja side alal	5	8	8
Taluteenijaid	25	Kaubanduses, ühiskondliku toitlustamise, varumise, materiaalse ja tehnilise varustamise alal	4	11	11
Majateenijaid ja passijaid	55	Hariduse ja tervishoiu alal	22	24	24
Muudel aladel . . .	3	Riigivalitsemisorganites ning majanduslike, kooperatiivsete ja ühiskondlike organisatsioonide juhtimise aparaadis	7	6	3
		Muudes harudes (kaasa arvatud majateenijad ja passijad) . . .	19	5	5

Tsaari-Venemaal töötas 1897. aasta loenduse andmetel 55 protsenti palgatööd tegevatest naistest majateenijatena kapitalistide, mõisnike ja ametnike juures, 25 protsenti — taluteenijatena kulakute ja mõisnike juures ja ainult 13 protsenti töötas ettevõtetes ja ehitustel ning 4 protsenti haridus- ja tervishoiuasutustes. Nõukogude võim lõi tingimused naiste aktiivseks osavõtuks kõigis rahvamajandusharudes. 1956. aastal töötas 41 protsenti naiste üldarvust tööliste ja teenistujatena tööstuses ja ehitustel ning 24 protsenti hariduse ja tervishoiu alal.

NAISTÖÖLISTE JA -TEENISTUJATE ARV PROTSENTIDES TÖÖLISTE JA TEENISTUJATE ÜLDARVUST

	1929. a.	1933. a.	1. jaanuariks 1940	1. oktoobriks	
				1945	1956
Üldse rahvamajanduses	27	30	38	55	45
Sealhulgas:					
Tööstuses	28	31	41	51	45
Ehitustel	7	16	23	32	31
Masina-traktorijaamades, sovhoosides, põllumajanduslikes abiettevõtetes	28	24	26	57	24
Transpordi ja side alal	11	18	24	44	33
Kaubanduses, ühiskondliku toitlustamise, varumise, materiaalse ja tehnilise varustamise alal . . .	19	41	44	69	65
Tervishoiu alal	65	71	76	85	85
Hariduse alal (koolid, õppeasutused, teadusliku uurimise ja kultuurharidusliku asutused)	54	56	58	74	67
Riigivalitsemisorganites ning majanduslike, kooperatiivsete ja ühiskondlike organisatsioonide juhtimise aparaadis; krediidi- ja kindlustusasutustes	19	29	35	59	50

1956. aasta septembris ulatus naistööliste ja -teenistujate arv 23,6 miljoni inimeseni, olles 20,5 miljoni inimese võrra suurem kui 1929. aastal. Naiste arv tööliste ja teenistujate üldarvus suurenes 27 protsendilt 1929. aastal 45 protsendile 1956. aastal.

NAISTE ARV KÕRGEMA JA KESK-ERIHARIDUSEGA SPETSIALISTIDE HULGAS

	Tuhandetes			Protsentides spetsialistide üldarvust		
	1928. a.	1. jaanuariks 1941	1. detsembriks 1956	1928. a.	1. jaanuariks 1941	1. detsembriks 1956
Üldse töötab rahvamajanduses kõrgema ja kesk-eriharidusega naisspetsialiste	151	864	3778	29	36	60
Sealhulgas:						
Kõrgema haridusega . .	65	312	1396	28	34	53
Kesk-eriharidusega . . .	86	552	2382	30	37	66

NAISTE ARV KÕRGEMA HARIDUSEGA SPETSIALISTIDE HULGAS ERIALADE JÄRGI

	Tuhandetes		Mitu korda on naiste arv 1. detsembril 1956 suurem kui 1. jaanuaril 1941	Protsentides antud eriala töötajate üldarvust	
	1. jaanuariks 1941	1. detsembriks 1956		1. jaanuaril 1941	1. detsembril 1956
Üldse kõrgema haridusega naisspetsialiste	312	1396	4	34	53
Sealhulgas õppeasutustes saadud erialade järgi:					
Insenere	43	205	5	15	28
Agronoome, zootehnikuid, veterinaararste ja metsateadlasi	18	70	4	25	39
Ökonomiste, ökonomiste-statistikuid, kaubateadlasi	18	76	4	31	54
Juriste	3	18	6	15	32
Arste (ilma hambaarstideta)	85	247	3	61	75
Pedagooge ja ülikoolilõpetanuid (peale juristide, arstide, ökonomistide), raamatukogu- ja kultuurhariduse alal töötajaid	144	737	5	49	66

NAISTE ARV KESK-ERIHARIDUSEGA SPETSIALISTIDE HULGAS ERIALADE JÄRGI 1. DETSEMBRIKS 1956

	Tuhandetes	Protsentides antud eriala spetsialistide üldarvust
Üldse kesk-eriharidusega naisspetsialiste . .	2382	66
Sealhulgas õppeasutustes saadud erialade järgi:		
Tehnikuid	414	39
Agronoome, zootehnikuid, veterinaartöötajaid ja metsakasvatajaid	117	40
Statistikuid, plaanijaid, kaubatundjaid . .	194	77
Juriste	7	30
Meditsiinitöötajaid (kaasa arvatud hambaarstid)	818	91
Pedagooge, raamatukogu- ja kultuurhariduse alal töötajaid	738	79

1. detsembril 1956. aastal rahvamajanduses töötanud kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialistide hulgas oli 3,8 miljonit naist ehk 60 protsenti. Naisspetsialistide arv suurenes, võrreldes 1928. aastaga, 25-kordseks.

Tunduval osal töötavatest naisspetsialistidest on insener-tehniline või agrozootehniline haridus. Nii on näiteks naisi diplomeeritud inseneride hulgas 28 protsenti, tehnikute hulgas 39 protsenti, kõrgema haridusega agronoomide, zootehnikute, veterinaartöötajate ja metsateadlaste hulgas 39 protsenti ning kesk-eriharidusega agronoomide, zootehnikute ja metsateadlaste hulgas 40 protsenti. Naisi on arstide hulgas 75 protsenti, kõrgema haridusega pedagoogide ja kultuurhariduse alal töötajate hulgas 66 protsenti, samade erialade töötajate hulgas on kesk-eriharidusega naisi 79 protsenti.

KULTUURIREVOLUTSIOON NSV LIIDUS

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon muutis tundmatuseni meie maa ja kogu nõukogude rahva kultuurilise ilme. Nõukogude võimu aastail on kommunistliku partei juhtimisel teostatud meie maal kultuurirevolutsioon, ennenägematu õitsengu on saavutanud Nõukogude Liidu kõigi rahvaste kultuur, mis on vormilt rahvuslik ja sisult sotsialistlik.

Enne revolutsiooni oli suur osa meie maa elanikkonnast kirjaoskamatu. Üldise rahvaloenduse andmeil moodustas kirjaoskamatute arv revolutsioonieelse Venemaa elanikkonnast (alates 9 aastat ja vanemad) 76 protsenti, naiste osas ulatus see aga 88 protsendini. Paljud Kesk-Aasia, Venemaa põhjaosa ja tsaari-Venemaa teiste ääremaade rahvad olid peaaegu täielikult kirjaoskamatud. „Niisugust metsikut maad," kirjutas V. I. Lenin 1913. aastal, „kus rahvahulgad oleksid hariduse, valguse ja teadmiste poolest niivõrd paljaks röövitud — niisugust maad ei ole Euroopasse peale Venemaa enam ainsatki jäänud." Nõukogude võimu olemasolu esimestel aastatel kirjutas V. I. Lenin alla dekreedile elanikkonna hulgas massilise kirjaoskamatuse likvideerimise kohta. NSV Liidus on ära tehtud tohutu suur töö kirjaoskamatuse likvideerimisel.

Enne revolutsiooni puudus ligikaudu neljal viiendikul lastest ja noorukeist võimalus õppida koolides. Praegu on kõikjal meie maal teostatud üldine seitsmeklassiline haridus ning rakendatakse laialdaselt ellu kesk- ja kõrgemat haridust. NSV Liidus on nii kesk- kui ka kõrgemates koolides õppimine tasuta.

1956/57. õppeaastal oli NSV Liidus kõikide õppevormidega haaratud 50,4 miljonit inimest. See tähendab, et praegu õpib meil iga neljas kodanik. Üldhariduslikes koolides suurenes õpilaste arv 1956/57. õppeaastal, võrreldes 1914/15. aastaga, 3,1-kordseks. 1956/57. õppeaastal õppis keskkoolide 8.—10. klassis üle 6 miljoni inimese 152 000 vastu 1914/15. õppeaastal ehk 40 korda rohkem kui 1914. aastal. Kui tsaari-Venemaal toimus õpetamine koolides ja teistes õppeasutustes põhiliselt ainult vene keeles, siis praegu toimub meie koolides õpetamine 59 keeles. Nõukogude võimu aastail said rohkem kui 40 rahvust, kellel varem ei olnud kirjakeelt, esmakordselt oma kirjakeele. Sotsialistlik kord tegi hariduse kättesaadavaks kõigist rahvustest töötajaile. Enne revolutsiooni ei olnud Valgevenes, Usbekistanis, Kasahstanis, Aserbaidžanis, Kirgiisias, Tadžikistanis, Armeenias ja Turkmeenias kõrgemaid õppeasutusi. Nõukogude võimu aastail loodi neis vabariikides omad kõrgemad õppeasutused.

Kõrgemad õppeasutused valmistasid ajavahemikul 1918—1957 ette 3,8 miljonit kõrgema haridusega spetsialisti, tehnikumid ja teised kesk-eriõppeasutused aga 6,2 miljonit kesk-eriharidusega inimest. Õpilaste arv kõrgemates õppeasutustes suurenes 1956. aastal 1914. aastaga võrreldes 16-kordseks, kesk-eriõppeasutustes aga 37-kordseks.

Kõrgema ja keskharidusega spetsialistide väljalase peab kuuendal viisaastakul suurenema umbes 1,5-kordseks, võrreldes viienda viisaastakuga, rasketööstusharude, ehituse, transpordi, side ja põllumajanduse jaoks aga ligikaudu kahekordseks.

NSV Liidus on loodud laialdane teaduslike asutuste võrk. Nõukogude Liidus tegelevad teaduslike uurimustega ja teaduslik-pedagoogilise tegevusega 240 000 teaduslikku töötajat, neist 95 000 teaduste doktorit ja kandidaati. Praegu on igas liiduvabariigis Teaduste Akadeemia, mis ühendab kümneid teaduslikke asutusi (Moldaavia NSV-s on NSV Liidu Teaduste Akadeemia filiaal). Igas liidu- ja autonoomses vabariigis on loodud oma rahvuslik intelligents, mis pärineb töölisklassi ja talurahva ridadest.

Laialdaselt on arenenud kultuurhariduslikud asutused.

1957. aasta algul oli riigis 394 000 mitmesugust raamatukogu, raamatufondidega 1,5 miljardit eksemplari. On loodud rohkearvuline klubiliste asutuste võrk. 1956. aastal oli 127 000 klubilist asutust 237 rahvamaja vastu 1913. aastal. Kiires tempos kasvas kinode võrk ja arenes filmide tootmine. Kinoseadmete arv suurenes 1956. aastaks 1913. aastaga võrreldes 41-kordseks.

Tohutu ulatuse saavutas NSV Liidus raamatute, ajakirjade, ajalehtede ja teiste perioodiliste väljaannete arv. Aastail 1918—1956 anti välja 1,3 miljonit raamatut, trükiarvuga 19,3 miljardit eksemplari. Raamatute trükiarv moodustas 1956. aastal üle miljardi eksemplari, olles 11 korda suurem kui 1913. aastal, ajalehtede ühekordne trükiarv aga 53,5 miljonit eksemplari, olles 16 korda suurem kui 1913. aastal.

Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon NSV Liidus avas naistele avara tee kõigile teaduse, kultuuri ja kunsti aladele. Uldhariduslikes koolides moodustavad naised õpetajate arvust 70 protsenti, kõrgemate õppeasutuste üliõpilaste osas 51 protsenti, tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste õpilaste osas 52 protsenti, teaduslike töötajate hulgas on naisi üle 36 protsendi.

Nõukogude Liidu edusammud rahva kultuuritaseme tõstmisel oleksid olnud veelgi suuremad, kui poleks olnud sõda, mille sundis Nõukogude Liidule peale hitlerlik Saksamaa. Sõja-aastail 1941—1945 kandsid suurt kahju kultuuri- ja hariduslikud asutused. Saksa fašistlike vallutajate poolt hävitati või purustati 82 000 koolimaja, kus õppis 15 miljonit õpilast, 334 kõrgema õppeasutuse hoonet, kus õppis 233 000 üliõpilast, ja 605 teadusliku uurimise asutust. Peale selle purustati 44 000 teatri hoonet ja klubilist asutust, hävitati 43 000 üldkasutatavat raamatukogu, purustati 472 muuseumi. Ainuüksi rahvaraamatukogudes hävitati üle 100 miljoni raamatu.

Ainult sotsialistlik kord võimaldas Nõukogude Liidul lühikese aja jooksul mitte ainult taastada selle, mis oli sõja ajal purustatud, vaid ka tunduvalt ületada sõjaeelse taseme.

NLKP XX kongressi otsustega esitati uued suured ülesanded nõukogude rahva kultuuritaseme edasiseks tõusuks. Nende ülesannete täitmine viib kõigi NSV Liidu rahvaste sotsialistliku kultuuri veelgi suuremale õitsengule.

NSV Liidus on kõikjal teostatud üldine seitsmeklassiline haridus ning viiakse laialdaselt ellu kesk- ja kõrgemat haridust. Õppimine üldhariduslikes koolides, tehnikumides ja kõrgemates õppeasutustes on tasuta.

ÕPILASTE ARV NSV LIIDUS ÕPPEVORMIDE JÄRGI ÕPPEAASTA ALGUSEKS

(tuhandetes)

	1914/15. õ.-a.		1927/28. õ.-a.	1940/41. õ.-a.	1945/46. õ.-a.	1956/57. õ.-a.
	praegustes piirides	kuni 17. sept. 1939. a. kehtinud piirides				
Üldhariduslikes koolides*	9 656	7 896	11 638	35 552	26 808	30 127
Sealhulgas 8.—10. klassis . .	152	123	170	2 571	1 091	6 136
Tööjõureservide süsteemi koolides ja õppeasutustes ning vabriku-tehase õpilaste koolides . . .	106	93	243	717	945	1 365
Tehnikumides ja teistes kesk-eriõppeasutustes (kaasa arvatud kaugõppe teel õppijad)	54	36	189	975	1 008	2 012
Kõrgemates õppeasutustes (kaasa arvatud kaugõppe teel õppijad)	127	112	169	812	730	2 001
Kokku	9 943	8 137	12 239	38 056	29 491	35 505

1956/57. õppeaastal õppis üldhariduslikes koolides, tööjõureservide süsteemi koolides ja õppeasutustes (tööstus- ja vabriku-tehaste koolides jt.), ettevõtetes vahetult organiseeritud vabriku-tehase õpilaste koolides, tehnikumides ja kõrgemates õppeasutustes 35,5 miljonit inimest. Peale selle õppis veel massiliste kutsealade kaadri ettevalmistamise ja kvalifikatsiooni tõstmise koolides ning teiste õppevormidega kursustel 14,9 miljonit inimest. Üldse õppis 1956/57. õppeaastal NSV Liidus 50,4 miljonit inimest 10,6 miljoni vastu 1914/15. õppeaastal.

See tähendab, et meil õpib iga neljas inimene.

1956/57. õppeaastal õppis üldhariduslike koolide 8.—10. klassis 6 136 000 inimest ehk 40 korda rohkem kui 1914/15. õppeaastal.

---

* Kaasa arvatud töölisfakulteedid, mis töötasid kuni 1940/41. õppeaastani.
Õpilaste arvu vähenemine alg-, seitsmeklassilistes ja keskkoolides on seletatav sellega, et alates 1949/50. õppeaastast astusid kooli lapsed, kes sündisid sõja-aastail, mil sündimus sõjaaja tingimuste tõttu, eriti vaenlase poolt okupeeritud territooriumil ja rindelähedastes piirkondades, tunduvalt vähenes.

ÜLDHARIDUSLIKE KOOLIDE NING ÕPILASTE JA ÕPETAJATE ARV

(õppeaasta alguseks)

	1914/15. õ.-a.		1927/28. õ.-a.	1940/41. õ.-a.	1945/46. õ.-a.	1956/57. õ.-a.
	praegustes piirides	kuni 17. sept. 1939. a. kehtinud piirides				
Üldse üldhariduslikke koole* — tuh.	123,7	105,5	120,1	198,8	199,3	213,4
Sealhulgas:						
Algkoole, seitsmeklassilisi ja keskkoole .	123,7	105,5	118,6	191,5	186,8	196,6
Töölis-, maanoorte ja täiskasvanute koole*	—	—	1,5	7,3	12,5	16,8
Üldse õpetajaid kõikides üldhariduslikes koolides* — tuh.	280	231	...	1 238	1 056	1 811
Õpilaste arv kõikides üldhariduslikes koolides* — tuh.	9 656	7 896	11 638	35 552	26 808	30 127
Neist:						
Alg-, seitsmeklassilistes ja keskkoolides	9 656	7 896	11 466	34 784	26 094	28 185
Töölis- ja maanoorte ning täiskasvanute koolides*	—	—	172	768	714	1 942

Valdavas enamikus tsaari-Venemaa koolides toimus õpetamine vene keeles. Paljudel Venemaa rahvustel puudus võimalus saada haridust oma emakeeles.

Pärast Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni on võimaldatud kõikidel NSV Liidu rahvastel saada haridust oma emakeeles; meie maa koolides toimub õpetamine 59 keeles.

Vastavalt NLKP XX kongressi otsustele organiseeriti 1956. aastal esmakordselt koolid-internaadid — uut tüüpi õppe-kasvatusasutused; neis koolides õppis 1. märtsi 1957. aasta seisuga ligemale 67 000 last.

* Kaasa arvatud andmed töölisfakulteetide kohta, mis töötasid kuni 1940/41. õppeaastani.

Suure ulatuse saavutas spetsialistide kaadri ettevalmistamine kesk-eriõppeasutustes.

TEHNIKUMID JA TEISED KESK-ERIÕPPEASUTUSED NING ÕPILASTE ARV NEIS

	1914/15. õ.-a.		1927/28. õ.-a.	1940/41. õ.-a.	1945/46. õ.-a.	1956/57. õ.-a.
	praegustes piirides	kuni 17. sept. 1939. a. kehtinud piirides				
Tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste arv . . .	450	295	1 037	3 773	3 169	3 642
Neis õpilasi — tuh. . .	54	36	189	975	1 008	2 012
Sealhulgas õppijaid:						
Päevastes ja õhtustes osakondades	54	36	189	819	907	1 661
Kaugõppe teel*	—	—	—	156	101	351

1914. aastal oli NSV Liidu praegustes piirides ainult 450 kesk-eriõppeasutust, kus õppis 54 000 inimest. Praegu on meie maal 3600 kesk-eriõppeasutust, kus õpib üle 2 miljoni inimese ehk 37 korda rohkem kui 1914. aastal.

Enne revolutsiooni ei olnud Kirgiisi NSV, Tadžiki NSV ja Turkmeeni NSV territooriumil ühtegi kesk-eriõppeasutust; ei olnud neid ka 12 autonoomse vabariigi territooriumil 18-st ega 45 krai ja oblasti territooriumil 137-st. Praegu on kõigil NSV Liidu liidu- ja autonoomsetel vabariikidel, samuti kõigil kraidel ja oblastitel oma kesk-eriõppeasutused.

Laialdaselt on arenenud NSV Liidus nõukogude võimu aastail spetsialistide ettevalmistamine tootmistööd katkestamata. 1956/57. õppeaastal suurenes õhtustes osakondades ja kaugõppe teel õppijate arv 1940/41. õppeaastaga võrreldes rohkem kui kolmekordseks.

Peale tasuta õppimise tehnikumides saab enamik tehnikumide õpilasi riiklikku stipendiumi. 1956. aastal said tootmistööd katkestades tehnikumides õppivatest õpilastest stipendiumi 76 protsenti.

---

* 1927/28. õppeaastal kaugõppe teel õppijaid eraldi ei arvestatud, vaid nad arvati kursustel õppijate arvu hulka. See märkus on maksev ka lk. 270 asuva tabeli kohta.

NSV Liidus on nõukogude võimu aastail ette valmistatud üle 6 miljoni keskmise kvalifikatsiooniga spetsialisti.

VASTUVÕTT TEHNIKUMIDESSE JA TEISTESSE KESK-ERIÕPPEASUTUSTESSE JA NENDE LÕPETANUTE ARV

(tuhandetes)

	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1950. a.	1956. a.
Üldse vastu võetud	56,2	382,9	387,6	426,3	594,6
Sealhulgas:					
Päevasesse osakonda	56,2	318,6	343,0	349,5	386,3
Õhtusesse osakonda		12,6	9,1	15,6	78,0
Kaugõppe osakonda	—	51,7	35,5	61,2	130,3
Üldse lõpetanud	28,6	236,8	118,1	313,7	510,1
Sealhulgas:					
Päevase osakonna	28,6	205,3	105,7	279,0	448,9
Õhtuse osakonna		2,5	0,5	4,7	25,2
Kaugõppe teel	—	29,0	11,9	30,0	36,0

Aastast aastasse kasvab keskmise kvalifikatsiooniga spetsialistide ettevalmistamine.

1956. aastal võeti vastu tehnikumidesse ja teistesse kesk-eriõppeasutustesse ligikaudu 600 000 inimest ehk 11 korda rohkem kui 1928. aastal ning lasti välja üle 510 000 keskmise kvalifikatsiooniga spetsialisti ehk 18 korda rohkem kui 1928. aastal.

AJAVAHEMIKUL 1918—1957 TEHNIKUMI VÕI MUU KESK-ERIÕPPEASUTUSE LÕPETANUD SPETSIALISTIDE ARV

(kaasa arvatud kaugõppe teel õppijad)

Aastad	Lõpetanute arv (tuhandetes)	Keskmiselt aastas	Aastad	Lõpetanute arv (tuhandetes)	Keskmiselt aastas
1918—1928	198	18,0	1941—1945	540	108,0
1929—1932	291	72,8	1946—1950	1 278	255,7
1933—1937	623	124,6	1951—1955	1 560	311,9
1938—1940	678	226,3	1956—1957	1 027	513,5
			Kokku	6 195	

TEHNIKUMIDE JA TEISTE KESK-ERIÕPPEASUTUSTE LÕPETANUTE ARV ÕPPEASUTUSTE GRUPPIDE JÄRGI

(kaasa arvatud kaugõppe teel õppijad)

	1928. a.	1940. a.	1950. a.	1956. a.	Protsentides üldarvust		
					1928. a.	1940. a.	1956. a.
Lõpetanute üldarv — tuh.	28,6	236,8	313,7	510,1	100	100	100
Sealhulgas:							
Tööstuse ja ehituse alal .	6,8	21,7	85,4	186,9	23,8	9,2	36,6
Transpordi ja side alal . .		8,3	18,9	33,2		3,5	6,5
Põllumajanduse alal . .	4,4	21,5	48,7	76,8	15,4	9,1	15,1
Majanduse ja õiguse alal	1,2	7,2	24,9	39,1	4,2	3,0	7,7
Hariduse ja kunsti alal .	11,4	87,7	81,6	95,0	39,8	37,0	18,6
Tervishoiu, kehakultuuri ja spordi alal	4,8	90,4	54,2	79,1	16,8	38,2	15,5

Kesk-eriõppeasutuste lõpetanute arv 1914. aastal neis piirides, mis kehtisid NSV Liidus kuni 17. septembrini 1939, oli 4900 inimest, NSV Liidu praegustes piirides aga 7400 inimest.

1957. aastal lõpetas kesk-eriõppeasutuse 517 000 noort spetsialisti.

NSV Liidus on loodud kõik võimalused selleks, et kodanikud omandaksid kõrgema hariduse.

NSV LIIDU KÕRGEMAD ÕPPEASUTUSED JA ÜLIÕPILASTE ARV NEIS

	1914/15. õ.-a.		1927/28. õ.-a.	1940/41. õ.-a.	1945/46. õ.-a.	1956/57. õ.-a.
	praegustes piirides	kuni 17. sept. 1939. a. kehtinud piirides				
Kõrgemate õppeasutuste arv	105	91	148	817	789	767
Neis üliõpilasi — tuh. . .	127,4	112,0	168,5	811,7	730,2	2001,0
Sealhulgas õppijad:						
Päevastes ja õhtustes osakondades	127,4	112,0	168,5	585,0	539,2	1277,9
Kaugõppe teel*	—	—	—	226,7	191,0	723,1

1914/15. õppeaastal oli NSV Liidu praeguste piiride territooriumil kõigest 105 kõrgemat õppeasutust 21 linnas, neis õppis 127 400 inimest. Praegu on NSV Liidus 767 kõrgemat õppeasutust, kus õpib üle 2 miljoni üliõpilase. Kõrgemate õppeasutuste arv on kasvanud 1914/15. õppeaastaga võrreldes rohkem kui 7-kordseks, üliõpilaste arv aga ligemale 16-kordseks.

Eriti suuresti on laienenud kõrgemate õppeasutuste võrk Uraali, Siberi, Kaug-Ida, Kasahstani ja Kesk-Aasia rajoonides. Kui enne revolutsiooni oli Venemaa idapiirkondades kõigest 4 kõrgemat õppeasutust, siis praegu on neis rajoonides 206 kõrgemat õppeasutust, sealhulgas: 12 ülikooli, 42 tehnilist, 25 põllumajanduslikku ja 27 meditsiinilist kõrgemat õppeasutust.

On suurenenud üliõpilaste arv, kes õpivad tootmistööd katkestamata. 1956/57. õppeaastal oli õhtustes osakondades ja kaugõppe teel õppivate üliõpilaste arv 823 900 inimest 253 600 inimese vastu 1940/41. õppeaastal.

Tasuta õppimise kõrval kõikides kõrgemates õppeasutustes saavad enamik üliõpilasi riiklikku stipendiumi. 1956. aastal said stipendiumi 79 protsenti üliõpilastest.

* 1927/28. õppeaastal ei arvestatud kaugõppe teel õppijaid eraldi, vaid need arvati kursustel õppijate arvu hulka.

KÕRGEMA ÕPPEASUTUSE LÕPETANUD SPETSIALISTIDE ARV ÕPPEASUTUSTE GRUPPIDE JÄRGI

(kaasa arvatud kaugõppe teel õppijad)

	1928. a.	1940. a.	1950. a.	1956. a.	Protsentides üldarvust	
					1940. a	1956. a.
Lõpetanute üldarv — tuh.	28,7	126,1	176,9	259,9	100	100
Sealhulgas:						
Tööstuse ja ehituse alal	8,9	24,2	30,0	61,0	19,2	23,4
Transpordi ja side alal		5,9	6,1	9,7	4,7	3,7
Põllumajanduse alal .	6,4	10,3	12,7	26,2	8,2	10,1
Majanduse ja õiguse alal	2,0	5,7	11,4	18,7	4,5	7,2
Hariduse ja kunsti alal	5,2	62,6	96,7	124,1	49,6	47,8
Tervishoiu, kehakultuuri ja spordi alal .	6,2	17,4	20,0	20,2	13,8	7,8

Iga aasta saab NSV Liidu rahvamajandus sadu tuhandeid kõrgema haridusega spetsialiste. 1956. aastal oli kõrgema õppeasutuse lõpetanute arv 260 000 inimest ehk 9 korda suurem kui 1928. aastal. Kasvab tööstuse, ehituse, transpordi ja side jaoks väljalastavate inseneride arv, mis moodustas 1956. aastal üle 70 000 inimese 8900 vastu 1928. aastal, olles seega 8 korda suurem.

Nõukogude võimu aastail on kõrgemad õppeasutused ette valmistanud 3 800 000 spetsialisti.

AJAVAHEMIKUL 1918—1957 KÕRGEMA ÕPPEASUTUSE LÕPETANUD SPETSIALISTIDE ARV

(kaasa arvatud kaugõppe teel õppijad)

Aastad	Lõpetanud (tuh.)	Keskmiselt aastas	Aastad	Lõpetanud (tuh.)	Keskmiselt aastas
1918—1928	340	30,9	1946—1950	652	130,4
1929—1932	170	42,5	1951—1955	1121	224,3
1933—1937	370	74,0	1956—1957	517	258,5
1938—1940	328	109,3	Kokku	3800	
1941—1945	302	60,4			

1914. aastal oli kõrgema õppeasutuse lõpetanute arv NSV Liidu neis piirides, mis kehtisid kuni 17. septembrini 1939, 10 700 inimest, NSV Liidu praegu kehtivates piirides aga 12 200 inimest.

1957. aastal oli kõrgema õppeasutuse lõpetanud noorte spetsialistide arv 257 000 ehk 21 korda suurem kui 1914. aastal.

INSENERIDE ARVU KASV NSV LIIDUS JA AMEERIKA ÜHENDRIIKIDES

(tuhandetes)

	1950. a.	1951. a.	1952. a.	1953. a.	1954. a.	1955. a.	1956. a.
NSV Liidus	36	44	47	46	56	66	71
Ameerika Ühendriikides . .	53	42	30	24	22	23	26

RAHVAMAJANDUSES TÖÖTAVATE DIPLOMEERITUD INSENERIDE ARV NSV LIIDUS JA AMEERIKA ÜHENDRIIKIDES

(tuhandetes)

	1940. a.	1950. a.	1953. a.	1954. a.	1956. a.
NSV Liidus	290	392	481	530	721
Ameerika Ühendriikides . .	156	316	361	371	...

Nõukogude Liidus on naistel laialdane juurdepääs kõigile teaduse ja kultuuri aladele.

KÕRGEMATES JA KESK-ERIÕPPEASUTUSTES ÕPPIVATE NAISTE ARV

	1927. a.	1940. a.	1950. a.	1956. a.
Tehnikumides ja teistes kesk-eriõppeasutustes õppivate naiste protsent üldisest õppijate arvust	38	55	54	52
Sealhulgas:				
Tööstuse ja ehituse, transpordi ja side alal	9	32	35	39
Põllumajanduse alal	15	37	41	44
Tervishoiu, kehakultuuri ja spordi alal	89	83	85	89
Hariduse ja kunsti alal	53	60	77	78
Naiste protsent kõrgemates õppeasutustes õppivate üliõpilaste arvust	28	58	53	51
Sealhulgas:				
Tööstuse ja ehituse, transpordi ja side alal	13	40	30	36
Põllumajanduse alal	17	46	39	39
Tervishoiu, kehakultuuri ja spordi alal	52	74	65	69
Hariduse ja kunsti alal	49	66	71	70

Sotsialistlikus ühiskonnas on kindlustatud naistele täielik võrdõiguslikkus. Naised moodustavad tehnikumide õpilastest 52 protsenti, kõrgemate õppeasutuste üliõpilastest 51 protsenti, aspirantidest 29 protsenti, õpetajatest 70 protsenti, teaduslikest töötajatest üle 36 protsendi.

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon avas tee haridusele kõigist rahvustest töötajaile.

KÕRGEMATE ÕPPEASUTUSTE ÜLIÕPILASTE NING TEHNIKUMIDE JA TEISTE KESK-ERIÕPPEASUTUSTE ÕPILASTE RAHVUSLIK KOOSSEIS

	Tehnikumide õpilased			Kõrgemate õppeasutuste üliõpilased		
	1927. a.	1950. a.	1956. a.	1927. a.	1950. a.	1956. a.
Üldse — tuh.	189,4	1297,6	2012,2	168,5	1247,4	2001,0
Sealhulgas: ilma kaug-õppeteel õppijateta	189,4	1116,9	1660,7	168,5	845,1	1277,9
Neist liiduvabariikide põhirahvustest:						
Venelasi	105,1	729,8	1077,0	94,5	514,1	792,1
Ukrainlasi	21,0	160,6	249,0	24,6	107,2	176,6
Valgevenelasi	4,5	32,9	49,5	4,9	17,2	34,5
Usbekke	3,6	15,9	23,8	0,5	12,5	24,7
Kasahhe	2,5	9,0	17,2	0,3	9,9	16,0
Grusiinlasi	5,7	19,0	22,3	4,0	21,8	22,9
Aserbaidžaanlasi	5,7	12,9	17,8	1,9	13,4	17,4
Leedulasi	...	8,3	15,6	...	8,6	14,2
Moldaavlasi	0,1	5,0	7,3	0,2	1,6	5,5
Lätlasi	...	11,8	13,5	...	8,1	9,1
Kirgiise	0,4	3,4	3,9	0,1	3,1	5,2
Tadžikke	0,3	4,4	5,9	0,1	2,3	5,8
Armeenlasi	3,6	14,8	19,7	3,4	18,7	5,3
Turkmeenlasi	0,6	3,7	5,2	0,1	2,3	22,1
Eestlasi	...	9,5	10,3	...	7,0	7,7

Kesk-eri- ja kõrgemates õppeasutustes on tunduvalt suurenenud Kesk-Aasia vabariikide ja Kasahstani põhirahvustest õpilaste arv. Nii suurenes 1956/57. õppeaastal usbekkidest õpilaste arv kesk-eriõppeasutustes 1927/28. õppeaastaga võrreldes 7-kordseks, kõrgemates õppeasutustes samal perioodil aga 49-kordseks, kasahhide arv suurenes vastavalt 7- ja 47-kordseks, turkmeenide arv 9- ja 64-kordseks, tadžikkide arv 17- ja 69-kordseks ning kirgiiside arv 10- ja 51-kordseks.

NSV Liidus on laialdane teaduslike asutuste võrk.

TEADUSLIKE ASUTUSTE ARV

(aasta alguseks)

	1929. a.	1941. a.	1946. a.	1957. a.
Teaduslike asutuste üldarv	1263	1821	2061	2756
Sealhulgas teadusliku uurimise instituute, nende filiaale ja osakondi .	438	786	914	1264

1914. aastal oli NSV Liidu neis piirides, mis kehtisid 17. septembrini 1939, ainult 289 teaduslikku asutust.

1957. aasta alguseks oli NSV Liidus 2756 teaduslikku asutust ehk 9,5 korda rohkem kui neid oli revolutsioonieelsel Venemaal.

TEADUSLIKE TÖÖTAJATE ARV 1. OKTOOBRIKS

	1914. a.	1940. a.	1950. a.	1956. a.
Üldse teaduslikke töötajaid — tuhandetes	10,2	98,3	162,5	239,9
Sealhulgas:				
Teaduslikes asutustes	4,2	26,4	70,5	106,4
Kõrgemates õppeasutustes	6,0	61,4	86,5	125,0

1956. aastal kasvas teaduslike töötajate arv, võrreldes 1940. aastaga, 2,4-kordseks ning 1914. aastaga võrreldes 23,5-kordseks.

Teaduslike töötajate hulgas omasid 1956. aastal teaduste doktori teaduslikku kraadi 9800 ja teaduste kandidaadi kraadi 85 700 inimest. Professori nimetust omasid 9100, dotsendi nimetust 30 400, vanema teadusliku töötaja nimetust 15 600 ja noorema teadusliku töötaja ning assistendi nimetust 17 800 inimest.

KÕRGEMATE ÕPPEASUTUSTE, TEADUSLIKE JA TEISTE ASUTUSTE TEADUSLIKE TÖÖTAJATE JAGUNEMINE RAHVUSTE JÄRGI

(tuhandetes)

	1939. a. (1939. a. rahvaloenduse andmeil)	1947. a.	1950. a.	1955. a.
Üldse teaduslikke töötajaid	95,9	145,6	162,5	223,9
Sealhulgas:				
Venelasi	58,2	85,1	98,9	144,3
Ukrainlasi	9,5	12,8	14,7	21,8
Valgevenelasi	1,7	2,4	2,7	4,1
Usbekke	0,5	0,6	0,8	1,6
Kasahhe	0,3	0,5	0,7	1,2
Grusiinlasi	2,1	3,7	4,3	5,3
Aserbaidžaanlasi	0,9	1,7	1,9	2,8
Leedulasi	...	1,1	1,2	1,7
Moldaavlasi	...	0,1	0,1	0,3
Lätlasi	...	1,4	1,5	1,8
Kirgiise	0,04	0,05	0,1	0,3
Tadžikke	0,1	0,1	0,2	0,4
Armeenlasi	2,1	3,5	3,9	5,1
Turkmeenlasi	0,1	0,1	0,1	0,3
Eestlasi	...	1,2	1,2	1,6

Nõukogude võimu aastail on NSV Liidus kasvanud suurearvuline teaduslike töötajate kaader. Ainuüksi ajavahemikul 1939—1955 suurenes teaduslike töötajate arv 2,3-kordseks, kusjuures teaduslike töötajate arv kirgiiside osas kasvas 7,8-kordseks, kasahhide osas 4,3-kordseks, usbekkide osas 3,4-kordseks jne.

Teaduste akadeemiad kui suuremad teaduse keskused on loodud kõikides liiduvabariikides.

NSV LIIDU TEADUSTE AKADEEMIA, LIIDUVABARIIKIDE TEADUSTE AKADEEMIAD JA ERIALASED AKADEEMIAD

(1. jaanuariks 1957. a.)

Akadeemia nimetus	Asutamise aasta	Akadeemikute, tegevliikmete ja korrespondeerivate liikmete arv	Teaduslike asutuste arv, mis kuuluvad akadeemia koosseisu	Neis teaduslikke töötajaid
NSV Liidu Teaduste Akadeemia . .	1725	464	195	15 716
Ukraina NSV Teaduste Akadeemia . .	1919	205	56	1 664
Valgevene NSV Teaduste Akadeemia	1928	79	20	595
Usbeki NSV Teaduste Akadeemia . .	1943	64	25	788
Kasahhi NSV Teaduste Akadeemia .	1945	58	26	1 054
Gruusia NSV Teaduste Akadeemia	1941	78	35	1 027
Aserbaidžani NSV Teaduste Akadeemia	1945	34	23	830
Leedu NSV Teaduste Akadeemia . .	1941	37	13	268
Läti NSV Teaduste Akadeemia . . .	1946	33	18	497
Kirgiisi NSV Teaduste Akadeemia .	1954	26	11	537
Tadžiki NSV Teaduste Akadeemia . .	1951	27	15	271
Armeenia NSV Teaduste Akadeemia	1943	62	25	603
Turkmeeni NSV Teaduste Akadeemia	1951	30	12	204
Eesti NSV Teaduste Akadeemia . .	1946	30	16	335

Akadeemia nimetus	Asutamise aasta	Akadeemikute, tegevliikmete ja korrespondeerivate liikmete arv	Teaduslike asutuste arv, mis kuuluvad akadeemia koosseisu	Neis teaduslikke töötajaid
NSV Liidu Ehituse ja Arhitektuuri Akadeemia	1956*	59	16	952
Lenini ordenit omav V. I. Lenini nimeline Üleliiduline Põllumajanduse Akadeemia	1929	147	171	3 719
NSV Liidu Kunsti Akadeemia	1947	82	4	103
NSV Liidu Meditsiiniliste Teaduste Akadeemia	1944	210	27	1 910
Vene NFSV Pedagoogiliste Teaduste Akadeemia	1944	88	12	504
Vene NFSV Kommunaalmajanduse Akadeemia	1931	—	4	300
Ukraina NSV Ehituse ja Arhitektuuri Akadeemia	1956*	13	14	273

1957. aastal loodi põllumajanduse akadeemiad Ukraina NSV-s, Valgevene NSV-s ja Usbeki NSV-s.

1917. aastal kuulus NSV Liidu Teaduste Akadeemia koosseisu 52 teaduslikku asutust, neist 26 teaduslikku nõukogu, komisjoni ja komiteed; akadeemia koosseisus oli 154 teaduslikku töötajat, neist 45 akadeemikut.

Esimese viisaastaku lõpul hakati meie maal organiseerima NSV Liidu Teaduste Akadeemia filiaale ja teadusliku uurimise baase. 1932. aastaks organiseeriti sellised teaduslikud asutused Kasahstanis, Tadžikistanis ja Taga-Kaukaasias, seejärel ka teistes liiduvabariikides. Nende baasil loodigi hiljem liiduvabariikide teaduste akadeemiad.

Vene NFSV-s on 12 NSV Liidu Teaduste Akadeemia filiaali, mis paiknevad meie maa kõige kaugemates rajoonides, üks filiaal asub Moldaavia NSV-s. Organiseeritakse ka NSV Liidu Teaduste Akadeemia Siberi osakond Novosibirskisse.

---

* NSV Liidu Ehituse ja Arhitektuuri Akadeemia organiseeriti NSV Liidu Arhitektuuri Akadeemia baasil, mis loodi 1933. aastal; Ukraina NSV Ehituse ja Arhitektuuri Akadeemia organiseeriti Ukraina NSV Arhitektuuri Akadeemia baasil, mis loodi 1944. aastal.

Kõrgemate õppeasutuste ja teaduslike asutuste juures olev aspirantuur on üheks teaduslike töötajate ridade täiendamise põhialuseks.

ASPIRANTIDE JA ASPIRANTUURI LÕPETANUTE ARV

	1940. a.	1945. a.	1950. a.	1956. a.
Üldse aspirante — tuhandetes . . .	16,9	9,8	21,9	25,5
Sealhulgas:				
Kõrgemates õppeasutustes	13,2	6,9	12,5	14,1
Teaduslikes asutustes	3,7	2,9	9,4	11,4
Üldse lõpetanud aasta jooksul — inimest	1 978	1 366	4 093	8 453
Sealhulgas:				
Kõrgemate õppeasutuste juures . .	1 472	1 200	2 461	5 301
Neist:				
Tootmistööd katkestades	1 411	1 092	2 281	4 805
Tootmistööd katkestamata	61	108	180	496
Teaduslike asutuste juures	506	166	1 632	3 152
Neist:				
Tootmistööd katkestades	454	129	1 368	2 408
Tootmistööd katkestamata	52	37	264	744

1956. aastal oli aspirantide arv 25 500 inimest 3000 vastu 1929. aastal, olles suurenenud 8,5-kordseks.

1956. aastal ületas aspirantuuri lõpetanute arv 4,3-kordselt 1940. aastal aspirantuuri lõpetanute arvu, kusjuures tootmistööd katkestamata aspirantuuri lõpetanute arv oli peaaegu 11 korda suurem kui 1940. aastal.

Nõukogude võimu aastail tekkisid NSV Liidus sajad kutselised teatrid.

TEATRITE ARV

(aasta alguseks)

	1914. a. (praegustes piirides)	1957. a.
Üldse teatreid	177	512
Sealhulgas:		
Ooperi- ja balletiteatreid	16	32
Draama-, komöödia- ja muusikalise komöödia teatreid	161	376
Laste- ja noorsooteatreid	—	104

NSV Liidu teatrid töötavad rohkem kui 40 NSV Liidu rahvaste keeles. Iga aastaga kasvab teatrikülastajate arv. Teatreid külastavad NSV Liidus kümned miljonid inimesed. 1956. aastal moodustas teatrikülastajate arv 76 miljonit inimest 59 miljoni vastu 1948. aastal ja 68 miljoni vastu 1950. aastal.

Nõukogude kino on üks massilisemaid sotsialistliku kultuuri kandjaid. Kino on jõudnud kõige kaugematesse kohtadesse NSV Liidus.

KINOSEADMED

(aasta lõpuks)

	1913. a.		1927. a.	1940. a.	1945. a.	1950. a.	1956. a.
	praegustes piirides	kuni 17. sept. 1939. a. kehtinud piirides					
Kinoseadmete arv — tuh.	1,5	1,4	7,3	28,0	14,5	42,0	62,9
Sealhulgas:							
Statsionaarseid . .	1,5	1,4	5,8	15,5	9,1	21,6	35,5
Rändkinosid . . .	—	—	1,5	12,5	5,4	20,4	27,4
Üldarvust kinoseadmeid maal	0,14	0,13	2,4	19,5	8,7	32,2	49,4
Sealhulgas:							
Statsionaarseid . .	0,14	0,13	1,1	8,0	3,9	13,0	23,5
Rändkinosid . . .	—	—	1,3	11,5	4,8	19,2	25,9

NSV Liidus suurenes 1956. aastal kinoseadmete arv, võrreldes 1913. aastaga, 41-kordseks.

Vastavalt plaanile moodustas 1957. aastal kinoseadmete arv umbes 68 000.

Kasvab kinode ja rändkinode poolt teenindatavate külastajate arv. 1956. aastal oli kinokülastajate arv 2,8 miljardit inimest, suurenedes 1913. aastaga võrreldes 27-kordseks, 1940. aastaga võrreldes aga 3,2-kordseks.

KINOKULASTAJATE ARV AASTAS

(miljonites)

1913. a.	1940. a.	1950. a.	1956. a.	Mitu korda on 1956. a. andmed suuremad kui		
				1913. a.	1940. a.	1950. a.
106	883	1 144	2 824	27 korda	3,2 korda	2,5 korda

Raadio on meie maal üheks võimsamaks ideelise ja poliitilise kasvatamise ning rahva kultuuritaseme tõstmise vahendiks.

RAADIOVASTUVÕTJATE VÕRK

(tuhandetes)

Aastad	Raadiovastuvõtjate üldarv		Neist					
			translatsioonipunkte		raadiovastuvõtjaid		televiisoreid	
	kokku	sealhulgas maal	üldse	sealhulgas maal	üldse	sealhulgas maal	üldse	sealhulgas maal
1928	92	...	22	—	70	...	—	—
1940	6 976	1 602	5 853	1 264	1 123	338	0,4	—
1945	6 061	1 088	5 589	1 004	473	84	0,2	—
1950	11 467	2 670	9 685	2 318	1 767	352	15	—
1956	30 895	12 364	22 191	10 411	7 380	1 855	1 324	98

1956. aastal oli NSV Liidus ligikaudu 31 miljonit raadiovastuvõtjat 92 000 vastu 1928. aastal. Raadiosaateid antakse rohkem kui 80 NSV Liidu ja välisriikide rahvaste keeles.

NSV Liidus on ulatuslikult arenenud klubiliste asutuste võrk: kultuuripaleed ja kultuurimajad, klubid ja lugemistoad.

KLUBILISTE ASUTUSTE ARV

(aasta alguseks)

	1929. a.	1941. a.	1946. a.	1951. a.	1957. a.
Klubiliste asutuste arv — tuh.	34,5	118,0	94,4	125,4	127,0
Neist maal	30,0	108,0	87,9	116,1	115,2

1914. aastal oli NSV Liidu territooriumi praegu kehtivates piirides ainult 237 klubilist asutust (rahvamaja), neist 94 maal.

MUUSEUMID

(aasta alguseks)

	1914. a. (praegustes piirides)	1957. a.
Muuseumide arv üldse	213	849
Sealhulgas:		
Ajaloo- ja revolutsioonimuuseume .	—	32
Ajaloomuuseume	57	63
Memoriaalmuuseume	9	159
Koduloomuuseume	76	405
Loodusteaduste muuseume	19	41
Kunstimuuseume	22	117
Muid muuseume	30	32

Muuseumide külastajate arv kasvab. 1956. aastal külastas muuseume üle 33 miljoni inimese 27 miljoni vastu 1950. aastal.

Nõukogude võimu aastail on loodud laialdane raamatukogude võrk.

RAAMATUKOGUDE ARV JA NEIS RAAMATUID

(aasta alguseks)

	1914. a. (praegustes piiri-des)	1935. a.	1941. a.	1951. a.	1957. a.
Iga liiki raamatukogude arv — tuh.	76	116	277	351	394
Sealhulgas rahvaraamatu-kogusid	14	51	95	123	144
Neist maal	11	36	77	102	116
Raamatute arv iga liiki raa-matukogudes — milj. eks.	46	299	527	714	1 489*
Sealhulgas rahvaraamatu-kogudes	9	95	185	244	653
Neist maal	4	26	64	99	335

NSV Liidus oli 1957. aastal iga liiki raamatukogudes kokku iga 100 elaniku kohta 734 raamatut, rahvaraamatukogudes aga 322 raamatut 6 vastu revolutsioonieelsel Venemaal 1914. aastal.

* Peale selle 21 miljonit dublett- ja vahetusfondis.

Nõukogude kirjandus on rahvahulkade kultuurilise ja poliitilise taseme tõstmise võimsaks vahendiks.

RAAMATUTE, AJAKIRJADE JA AJALEHTEDE VÄLJAANDMISE KASV

(välja antud aastas)

	1923. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1950. a.	1956. a.
Raamatud						
Nimetuste arv (trükiühikuid) — tuh.	15	35	46	18	43	60
Trükiarv — milj. eks.	85	270	462	298	821	1 107
Trükipoognaid (tõmmiseid) — miljardites	1	1	3	1	7	11
Ajakirjad ja muud perioodilised väljaanded (peale ajalehtede)						
Nimetuste arv	1 609	2 074	1 822	657	1 408	2 501
Kõikide numbrite trükiarv — milj. eks.	68	303	245	73	181	420
Trükipoognaid (tõmmiseid) — milj.	214	758	1 019	208	754	2 257
Ajalehed						
Ajalehtede arv (nimetusi)	889	1 197	8 806	6 455	7 831	7 537
Ühekordne trükiarv — milj. eks.	3	9	38	23	36	54
Aastane trükiarv — miljardites eks.	...	2	8	4	7	11

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni üheks tähtsamaks saavutuseks on raamatute, ajalehtede ja ajakirjade laiaulatuslik väljaandmine. Ajavahemikul 1918—1956 anti NSV Liidus välja 1 328 000 raamatut, trükiarvuga üle 19 miljardi eksemplari ehk 9,6 korda rohkem kui neid anti välja tsaari-Venemaal sotsialistlikule revolutsioonile eelnenud 30 aasta jooksul.

1956. aastal ületas väljaantud raamatute trükiarv revolutsioonieelse Venemaa trükiarvu 11,2-kordselt. Kui 1956. aastal moodustas NSV Liidus väljaantud raamatute trükiarv iga 100 elaniku kohta 551 eksemplari, siis tsaari-Venemaal moodustas see 1913. aastal vaid 62 eksemplari, ajalehtede ühekordne trükiarv moodustas vastavalt 27 ja 2 eksemplari.

1913. aastal anti NSV Liidu territooriumi praegu kehtivates piirides välja 30 000 raamatut trükiarvuga 99 miljonit eksemplari, 1472 ajakirja ja 1055 ajalehte.

RAAMATUTE VÄLJAANDMINE NSV LIIDU RAHVASTE KEELTES

	1913. a.		1956. a.	
	raamatute arv	trükiarv (tuh. eks.)	raamatute arv	trükiarv (tuh. eks.)
Vene keeles	23 805	80 218	43 730	917 014
Ukraina keeles	228	686	2 671	68 267
Valgevene keeles	2	4	285	7 068
Usbeki keeles	37	86	697	16 258
Kasahhi keeles	40	161	636	7 820
Gruusia keeles	232	453	1 365	7 837
Aserbaidžani keeles	91	112	736	7 208
Leedu keeles	...	...	1 393	8 885
Moldaavia keeles	ei olnud	ei olnud	410	3 133
Läti keeles	...	...	1 097	7 836
Kirgiisi keeles	ei olnud	ei olnud	319	1 940
Tadžiki keeles	ei olnud	ei olnud	320	2 850
Armeenia keeles	257	349	827	5 537
Turkmeeni keeles	ei olnud	ei olnud	393	2 815
Eesti keeles	...	...	822	4 848
Baškiiri keeles	ei olnud	ei olnud	129	620
Burjaatmongoli keeles	ei olnud	ei olnud	77	179
Dagestani rahvaste keeles — üldse	16	26	229	548
a) Avaari keeles	3	6	46	172
b) Dargiini keeles	1	1	41	107
c) Laki keeles	12	19	34	36
d) Kumõki keeles	ei olnud	ei olnud	50	134
e) Lesgiini keeles	ei olnud	ei olnud	43	85
f) Tabassaraani keeles	ei olnud	ei olnud	14	13
g) Taati keeles	ei olnud	ei olnud	1	1
Kabardiini keeles	ei olnud	ei olnud	67	165
Soome keeles	1	10	99	314
Komi ja komi-permi keeles	2	1	86	203
Mari (luha ja mäe mari) keeles	18	28	81	229
Mordva (mokša ja ersa) keeles	ei olnud	ei olnud	58	177
Osseedi keeles	5	3	108	226
Tatari keeles	340	1 671	334	3 545
Udmurdi keeles	19	29	75	506
Tšetšeeni ja inguši keeles	ei olnud	ei olnud	31	168
Tšuvaši keeles	56	93	167	894
Jakuudi keeles	1	2	109	621

Nõukogude võimu aastail on NSV Liidus raamatuid välja antud 124 NSV Liidu ja välisriikide rahvaste keeltes. Pärast Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni said üle 40 NSV Liidu rahvuse esmakordselt oma kirjakeele.

LIIDUVABARIIKIDE KULTUURI JA TERVISHOIU ARENDAMISE PÕHILISED NÄITAJAD

Vene NFSV

	1914. a. (praegustes piiride)	1927. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Iga liiki üldhariduslike koolide õpilaste arv — tuh.	5 684	7 578	20 633	15 421	16 533
Sealhulgas 5.—10. kl. õpilasi	353	1 069	8 235	4 000	7 611
Kõrgemate õppeasutuste arv . .	72	90	481	456	443
Neis üliõpilasi — tuh. . . .	86,5	114,2	478,1	456,0	1 266,7
Tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste arv	297	672	2 188	1 881	2 164
Neis õpilasi — tuh.	35,4	123,2	594,0	657,3	1 243,6
Rahvaraamatukogude arv . .	9 342*	16 940	56 119	31 239	72 429
Neis raamatuid — tuh. eks. .	6 698	48 576	124 480	84 168	378 676
Raamatute trükiarv — tuh. eks.	75 237*	219 590**	353 505	244 115	889 738
Ajalehtede ühekordne trükiarv — tuh. eks.	1 965*	6 474**	25 156	15 996	39 185
Kinoseadmete arv	1 055	4 688	17 646	10 238	40 509
Raadiovastuvõtjate arv — tuh.	—	...	4 641	4 712	19 784
Neist maal	—	...	1 014	845	7 071
Haiglavoodite arv (ilma sõjaväehaiglateta) — tuh. . . .	133,1*	179,7**	482,0	543,7	800,8
Arstide arv (ilma hambaarstideta) — tuh.	13,0*	41,4**	82,2	80,5	194,0

* 1913. aasta andmed.
** 1928. aasta andmed.

Nõukogude võim kehtestas ennenägematud vankumatu vennaliku sõpruse suhted suurte ja väikeste rahvaste vahel. Venelased ja jakuudid, baškiirid ja komid, tšuvašid ja tuvalased, tatarlased ja burjaadid, kabardiinid ja neenetsid ning paljud teised rahvused, kes elavad Vene NFSV territooriumil, said võimaluse vabalt arendada oma kultuuri, mis on vormilt rahvuslik ja sisult sotsialistlik.

Kasvab Vene NFSV autonoomsete vabariikide kultuur, luuakse rahvusliku intelligentsi kaader. Nii õppis 1956. aastal NSV Liidu kõrgemate ja kesk-eriõppeasutuste õpilaste hulgas: tatarlasi 57 000, tšuvašše 12 400, Dagestani rahvustest õpilasi 11 600, baškiire 8500, mordvalasi 6800, osseete 7600, burjaate 5300, udmurte 4900, komilasi 5200, marilasi 4000 inimest jne.

NSV Liidu teaduslike töötajate koosseisus oli 1955. aastal: tatarlasi 2142, tšuvašše 398, osseete 343, baškiire 219, Dagestani rahvustest töötajaid 231, burjaate 168, mordvalasi 212, komilasi 188 inimest.

Õpilaste arv koolides kasvas 1956. aastal 1914. aastaga võrreldes 2,9-kordseks, sealhulgas 5.—10. klassis 21,6-kordseks.

Laienes kõrgemate õppeasutuste, tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste võrk. Vene NFSV-s on 443 kõrgemat õppeasutust ehk 6 korda rohkem kui enne revolutsiooni, üliõpilaste arv neis aga on suurenenud ligemale 15-kordseks. 7-kordseks on kasvanud tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste arv, õpilaste arv neis aga rohkem kui 35-kordseks. Vene NFSV rahvamajanduses töötas 1956. aasta lõpul 1 572 000 kõrgema haridusega spetsialisti ehk 3 korda rohkem kui 1940. aastal ja 2 264 000 kesk-eriharidusega spetsialisti ehk 2,5 korda rohkem kui 1940. aastal.

1956. aastal oli Vene NFSV-s üle 166 000 teadusliku töötaja ehk 2,7 korda rohkem kui 1940. aastal. Vabariigis on tehtud märkimisväärseid edusamme teaduse alal. Vene NFSV-s on 12 NSV Liidu Teaduste Akadeemia filiaali ning organiseeritakse NSV Liidu Teaduste Akadeemia Siberi osakond.

Nõukogude riik pöörab suurt tähelepanu töötajate tervishoiule. 1956. aastal suurenes arstide arv Vene NFSV-s 1913. aastaga võrreldes 181 000 võrra ehk ligikaudu 15-kordseks. Haiglavoodite arv kasvas kuuekordseks. 1913. aastal oli iga 10 000 elaniku kohta 15 haiglavoodit ja üks arst. 1956. aastal oli iga 10 000 elaniku kohta 70 haiglavoodit ja 17 arsti.

Ukraina NSV

	1914. a. (praegustes piiride)	1927. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Iga liiki üldhariduslike koolide õpilaste arv — tuh.	2 607	2 476	6 830	5 151	5 841
Sealhulgas 5.—10. kl. õpilasi	169	328	2 864	1 083	2 991
Kõrgemate õppeasutuste arv . .	27	39	173	154	138
Neis üliõpilasi — tuh. . . .	35,2	29,1	196,8	137,0	346,6
Tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste arv	88	158	693	532	599
Neis õpilasi — tuh.	12,5	31,2	196,2	164,1	374,9
Rahvaraamatukogude arv . .	3 153*	8 072	22 295	4 844	34 851
Neis raamatuid — tuh. eks. .	1 917	16 556	36 728	8 636	144 524
Raamatute trükiarv — tuh. eks.	11 294*	37 124**	51 370	19 061	97 577
Ajalehtede ühekordne trükiarv — tuh. eks.	781*	1 675**	6 916	2 749	6 217
Kinoseadmete arv	265	1 860	5 822	1 769	10 129
Raadiovastuvõtjate arv — tuh.	—	...	1 303	627	6 090
Neist maal	—	...	264	84	2 943
Haiglavoodite arv (ilma sõjaväehaiglateta) — tuh. . . .	47,7*	38,9**	157,6	144,5	263,1
Arstide arv (ilma hambaarstideta) — tuh.	6,6*	14,6**	33,4	21,4	65,2

* 1913. aasta andmed.
** 1928. aasta andmed.

Nõukogude võimu aastail puhkes õitsele ukraina rahvuslik kultuur. Iga liiki üldhariduslike koolide õpilaste arv kasvas 1956. aastaks 1914. aastaga võrreldes 2,2-kordseks, sealhulgas õpilaste arv 5.—10. klassis peaaegu 18-kordseks.

Vabariigis on loodud suurearvuline nõukogude intelligentsi kaader. Ukraina NSV rahvamajanduses töötas 1956. aasta lõpul 1 156 000 kõrgema ja keskeriharidusega spetsialisti ehk 2,3 korda rohkem kui 1940. aastal. Vabariigis on loodud Teaduste Akadeemia, Ehituse ja Arhitektuuri Akadeemia ning teised teadusliku uurimise asutused. 1957. aastal asutati Põllumajanduse Akadeemia. Vabariigis on 138 kõrgemat õppeasutust ehk 5 korda rohkem kui enne revolutsiooni, üliõpilaste arv neis aga on suurenenud peaaegu 10-kordseks. Praegu on Ukrainas tehnikume ja teisi kesk-eriõppeasutusi 599 ehk peaaegu 7 korda rohkem kui 1914. aastal, õpilaste arv neis aga on suurenenud 30-kordseks.

Töötajate käsutusse on antud laialdane raamatukogude, lugemistubade, klubide, muuseumide, kultuuripaleede ja teiste kultuurihariduslike asutuste võrk. Rahvaraamatukogude arv on kasvanud nõukogude võimu aastail 11-kordseks, raamatufondid neis aga 75-kordseks.

Vabariigis töötab 79 teatrit. Kinoseadmete arv suurenes 1956. aastaks 1913. aastaga võrreldes 38-kordseks.

Väljaantud raamatute trükiarv kasvas 1956. aastaks 1913. aastaga võrreldes 9-kordseks. Vabariigis ilmub rohkesti ajalehti, ajakirju ja muid perioodilisi väljaandeid.

Vabariigis on loodud laialdane tervishoiuasutuste võrk. Haiglavoodite arv suurenes 1956. aastaks 1913. aastaga võrreldes 5,5-kordseks. 1913. aastal tuli iga 10 000 elaniku kohta ligikaudu 14 haiglavoodit, 1956. aastal aga oli iga 10 000 elaniku kohta 64 haiglavoodit. Arstide arv suurenes peaaegu 10-kordseks. 1913. aastal oli vabariigis iga 10 000 elaniku kohta ligikaudu 2 arsti, 1956. aastal oli neid aga juba peaaegu 16.

Valgevene NSV

	1914. a. (praegustes piiride)	1927. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Iga liiki üldhariduslike koolide õpilaste arv — tuh.	489	503	1 737	1 358	1 252
Sealhulgas 5.—10. kl. õpilasi	32	73	562	198	609
Kõrgemate õppeasutuste arv . .	—	4	25	24	24
Neis üliõpilasi — tuh. . . .	—	4,6	21,5	12,8	52,3
Tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste arv	15	30	128	94	116
Neis õpilasi — tuh.	1,4	5,3	35,0	26,2	60,6
Rahvaraamatukogude arv . .	851*	276	4 172	2 539	8 104
Neis raamatuid — tuh. eks.	423	1 180	5 028	1 411	20 339
Raamatute trükiarv — tuh. eks.	254*	2 246**	10 370	3 853	13 736
Ajalehtede ühekordne trükiarv — tuh. eks.	72*	177**	1 115	683	1 354
Kinoseadmete arv	56	255	763	265	2 139
Raadiovastuvõtjate arv — tuh.	—	...	191	72	974
Neist maal	—	...	35	7	557
Haiglavoodite arv (ilma sõjaväehaiglateta) — tuh. . . .	6,4*	6,3**	29,6	26,4	44,3
Arstide arv (ilma hambaarstideta) — tuh.	0,9*	1,5**	4,2	2,6	8,8

* 1913. aasta andmed.
** 1928. aasta andmed.

Nõukogude võimu aastail on valgevene töötajad teinud suuri edusamme kultuuri ja tervishoiu arendamisel.

Õpilaste arv suurenes iga liiki üldhariduslikes koolides 1956. aastaks, võrreldes 1914. aastaga, 2,6-kordseks, sealhulgas 5.—10. klassis 19,3-kordseks.

Enne revolutsiooni ei olnud Valgevenes ühtegi kõrgemat õppeasutust. 1921. aastal loodi Valgevene Riiklik Ülikool. Praegu on vabariigis 24 kõrgemat õppeasutust. Tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste arv suurenes nõukogude võimu aastail 8-kordseks, õpilaste arv neis aga 43-kordseks.

Vabariigis on kasvanud rahvuslik spetsialistide kaader. Valgevene rahvamajanduses töötas 1956. aasta lõpul 200 000 kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialisti ehk 2,3 korda rohkem kui 1940. aastal. Teaduslike töötajate arv moodustas 1956. aastal 4400 inimest. Vabariigi teadusliku elu keskuseks on Valgevene Teaduste Akadeemia, mis loodi 1928. aastal. Teaduste Akadeemia juhib kümnete teadusliku uurimise instituutide, katsejaamade ja laboratooriumide tööd.

Nõukogude võimu aastail puhkes õitsele valgevene nõukogude kirjandus. Raamatute üldine trükiarv kasvas 1956. aastaks, võrreldes 1913. aastaga, 54-kordseks ning ajalehtede ühekordne trükiarv 19-kordseks.

Tunduvalt on arenenud tervishoiuasutuste võrk. Haiglavoodite arv kasvas 1956. aastaks, võrreldes 1913. aastaga, 7-kordseks, arstide arv ligemale 10-kordseks. 1913. aastal oli iga 10 000 elaniku kohta 9 haiglavoodit ja 1 arst, 1956. aastal aga vastavalt 55 haiglavoodit ja 11 arsti.

	1914. a.	1927. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Iga liiki üldhariduslike koolide õpilaste arv — tuh.	17,5	144	1 315	941	1 335
Sealhulgas 5.—10. klassi õpilasi	4	17	399	268	667
Kõrgemate õppeasutuste arv	—	3	30	33	32
Neis üliõpilasi — tuh.	—	3,9	19,1	21,2	71,5
Tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste arv	1	41	98	71	102
Neis õpilasi — tuh.	0,1	7,1	25,1	20,3	59,8
Rahvaraamatukogude arv	—	162	1 774	633	2 976
Neis raamatuid — tuh. eks.	—	312	2 534	1 868	14 398
Raamatute trükiarv — tuh. eks.	118*	2628**	11 187	2 957	21 173
Ajalehtede ühekordne trükiarv — tuh. eks.	44*	244**	893	339	1 024
Kinoseadmete arv	25	100	624	413	1 471
Raadiovastuvõtjate arv — tuh.	—	...	71	83	720
Neist maal	—	...	26	25	422
Haiglavoodite arv (ilma sõjaväehaiglateta) — tuh.	1,0*	4,6**	20,3	26,9	42,4
Arstide arv (ilma hambaarstideta) — tuh.	0,1*	1,3**	2,8	3,5	8,8

* 1913. aasta andmed.
** 1928. aasta andmed.

Nõukogude võimu aastail teostas usbeki rahvas tõelise kultuurirevolutsiooni. Enne revolutsiooni oli peaaegu kogu Usbekistani elanikkond kirjaoskamatu. Praegusel ajal on loodud Usbeki NSV-s laialdane koolide, kõrgemate ja kesk-eriõppeasutuste võrk. Õpilaste arv suurenes kõigis üldhariduslikes koolides 1956. aastaks 1914. aastaga võrreldes 76,4-kordseks, sealhulgas 5.—10. klassi õpilaste arv aga rohkem kui 180-kordseks.

1914. aastal ei olnud Usbekistanis ühtegi kõrgemat õppeasutust, ja ainult ühes kesk-eriõppeasutuses õppis vaid 86 õpilast. 1956. aastal õppis vabariigi 32 kõrgemas õppeasutuses 71 500 üliõpilast ehk 3,8 korda rohkem kui 1940. aastal. Ainult V. I. Lenini nimelises Kesk-Aasia Riiklikus Ülikoolis ja A. Navoi nimelises Usbeki Riiklikus Ülikoolis õppis 1956. aastal, kaugõppe osakond kaasa arvatud, üle 12 000 üliõpilase. 102 tehnikumis ja teistes kesk-eriõppeasutustes õppis 1956. aastal ligikaudu 60 000 inimest.

Nõukogude võimu aastail on vabariigis loodud rohkearvuline nõukogude intelligentsi kaader. Vabariigi rahvamajanduses töötas 1956. aasta lõpul 164 000 kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialisti ehk 3 korda rohkem kui 1940. aastal.

Suuresti on arenenud Usbeki NSV-s teadus. 1943. aastal loodi vabariigis Teaduste Akadeemia ja 1957. aastal Põllumajanduse Akadeemia. Teadusliku uurimise instituutides, kõrgemates õppeasutustes, konstruktorite büroodes, laboratooriumides, katsejaamades ja teistes asutustes töötab 6400 teaduslikku töötajat, sealhulgas üle 180 teaduste doktori ja 2100 teaduste kandidaati.

Vabariigis on avatud laialdane teatrite, kinode, muuseumide, klubide, raamatukogude, lugemistubade, kultuuripaleede võrk.

1917. aastal anti Usbekistanis välja ainult üks usbekikeelne ajaleht. 1956. aastal anti Usbeki NSV-s usbeki ja karakalpaki keeles välja 152 ajalehte, kõigi ajalehtede ühekordne trükiarv moodustas üle miljoni eksemplari, s. o. 23 korda suurem kui 1913. aastal. Raamatute trükiarv suurenes peaaegu 180-kordseks.

Vabariigi elanikkonda teenindab ligikaudu poolteisetuhandeline kinoseadmete võrk, olles peaaegu 59 korda suurem kui 1914. aastal.

Raadiovastuvõtjate arv suurenes 1956. aastaks, võrreldes 1940. aastaga, rohkem kui 10-kordseks, sealhulgas maal rohkem kui 16-kordseks.

Nõukogude riik pöörab suurt tähelepanu töötajate tervise eest hoolitsemisele. Haiglavoodite arv suurenes 1956. aastaks 1913. aastaga võrreldes peaaegu 43-kordseks, arstide arv 69-kordseks. 1913. aastal oli iga 10 000 elaniku kohta 2 haiglavoodit, arste peaaegu ei olnudki. 1956. aastal oli iga 10 000 elaniku kohta 57 haiglavoodit ja 12 arsti.

Kasahhi NSV

	1914. a.	1927. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Iga liiki üldhariduslike koolide õpilaste arv — tuh.	105	275	1158	801	1355
Sealhulgas 5.—10. klassi õpilasi	5	24	485	184	586
Kõrgemate õppeasutuste arv	—	1	20	24	26
Neis üliõpilasi — tuh.	—	0,1	10,4	15,1	55,2
Tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste arv	7	24	118	92	135
Neis õpilasi — tuh.	0,3	3,6	30,3	29,9	71,9
Rahvaraamatukogude arv	139*	236	3933	1686	6307
Neis raamatuid — tuh. eks.	98	488	4870	3273	20 730
Raamatute trükiarv — tuh. eks.	4*	1532**	5775	3231	15 701
Ajalehtede ühekordne trükiarv — tuh. eks.	36*	173**	1019	737	1312
Kinoseadmete arv	20	92	1268	574	3058
Raadiovastuvõtjate arv — tuh.	—	...	152	182	852
Neist maal	—	...	61	59	419
Haiglavoodite arv (ilma sõjaväehaiglateta) — tuh.	1,8*	3,9**	25,4	30,2	60,9
Arstide arv (ilma hambaarstideta) — tuh.	0,2*	0,7**	2,5	2,9	9,7

* 1913. aasta andmed.
** 1928. aasta andmed.

Nõukogude võimu väljapaistvaks saavutuseks Kasahstanis on nõukogude sotsialistliku kultuuri areng. Kasahstanis, kus enne revolutsiooni oli kirjaoskajaid väga vähe, on nõukogude võimu aastail teostatud, nagu kõikjal NSV Liidus, üldine seitsmeklassiline haridus ning on alustatud üleminekut üldisele kümneklassilisele haridusele.

9872 koolis, 135 tehnikumis ja teistes kesk-eriõppeasutustes ning 26 kõrgemas õppeasutuses õpib tasuta ligi 1,5 miljonit inimest. 1956. aastaks suurenes 1914. aastaga võrreldes üldhariduslike koolide õpilaste arv 13-kordseks, sealhulgas 5.—10. klassi õpilaste arv 120-kordseks.

Vabariigis on kasvanud rohkearvuline kõrge kvalifikatsiooniga spetsialistide kaader. Kasahhi NSV rahvamajanduses töötas 1956. aasta lõpul ligikaudu 230 000 kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialisti ehk 4,4 korda rohkem kui 1940. aastal.

Enne revolutsiooni ei olnud Kasahstanis ühtegi kõrgemat õppeasutust ega teaduslikku asutust. Praegu töötab vabariigis Teaduste Akadeemia, V. I. Lenini nimelise Üleliidulise Põllumajanduse Akadeemia Kasahstani filiaal. Üldse oli vabariigis 1. jaanuaril 1957 98 teaduslikku asutust. Teaduslike töötajate arv oli 1956. aastal 3,1 korda suurem kui 1940. aastal.

Praegu välja antavate raamatute trükiarv ületab peaaegu 4000-kordselt 1913. aastal välja antud raamatute trükiarvu.

Nõukogude võimu aastail on loodud laialdane meditsiiniliste asutuste võrk. Haiglavoodite arv kasvas 1956. aastaks 1913. aastaga võrreldes peaaegu 34-kordseks. Kui 1913. aastal tuli iga 10 000 elaniku kohta mitte rohkem kui 3 haiglavoodit, siis 1956. aastal tuli 70 haiglavoodit. 1956. aastaks kasvas arstide arv vabariigis 1913. aastaga võrreldes 50-kordseks. Iga 10 000 elaniku kohta on praegu 11 arsti.

Gruusia NSV

	1914. a.	1927. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Iga liiki üldhariduslike koolide õpilaste arv — tuh.	157	289	767	628	694
Sealhulgas 5.—10. klassi õpilasi	17	59	341	229	377
Kõrgemate õppeasutuste arv	1	6	21	20	19
Neis üliõpilasi — tuh.	0,3	10,5	28,5	30,3	39,9
Tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste arv	5	46	192	126	99
Neis õpilasi — tuh.	0,5	7,7	26,1	25,6	30,9
Rahvaraamatukogude arv	25*	363	1598	1604	2 807
Neis raamatuid — tuh. eks.	18	633	1745	1916	10 727
Raamatute trükiarv — tuh. eks.	965*	2950**	5618	2689	10 031
Ajalehtede ühekordne trükiarv — tuh. eks.	164*	382**	716	430	738
Kinoseadmete arv	29	129	351	280	920
Raadiovastuvõtjate arv — tuh.	—	...	67	86	369
Neist maal	—	...	13	11	138
Haiglavoodite arv (ilma sõjaväehaiglateta) — tuh.	2,1*	4,5**	13,3	16,5	24,9
Arstide arv (ilma hambaarstideta) — tuh.	0,4*	1,7**	4,7	5,0	11,9

* 1913. aasta andmed.
** 1928. aasta andmed.

Nõukogude võimu aastail saavutas gruusia rahvas oma rahvusliku kultuuri õitsengu. 1956. aastaks oli õpilaste arv kõikides üldhariduslikes koolides, võrreldes revolutsioonieelse perioodiga, 4,4 korda suurem, 5.—10. klassi õpilaste arv aga kasvas samal ajavahemikul 22-kordseks.

Enne revolutsiooni oli Gruusias ainult üks kõrgem õppeasutus. Nüüd on vabariigis 19 kõrgemat õppeasutust, kus 1956. aastal õppis 40 000 üliõpilast. Viisaastakute jooksul valmistasid Gruusia NSV kõrgemad õppeasutused ette ligikaudu 83 000 spetsialisti. Tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste arv suurenes 1956. aastaks, võrreldes 1914. aastaga, 20-kordseks, õpilaste arv neis aga 59-kordseks.

1941. aastal loodi vabariigis Teaduste Akadeemia, mis ühendas 35 teaduslikku asutust, kus töötab üle tuhande teadusliku töötaja. Üldse töötas vabariigis 1956. aastal ligikaudu 6000 teaduslikku töötajat. Vabariigi rahvamajanduses töötas 1956. aasta lõpul üle 150 000 kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialisti, seega üle kahe korra rohkem kui 1940. aastal.

Tähelepanuväärseks saavutuseks kultuuri alal on nõukogude Gruusia kirjanduse õitseng. Suurenesid raamatukogude arv ja raamatufondid nendes. Võrreldes 1913. aastaga, suurenes rahvaraamatukogude arv 1956. aastaks 112-kordseks, nende raamatufondid 596-kordseks.

Kinoseadmete arv suurenes samal perioodil 32-kordseks. Laialdaselt on levinud gruusia rahva igapäevases elus raadio. 1940. aastaga võrreldes suurenes raadioaparaatide arv 1956. aastaks 5,5-kordseks, sealhulgas maal 10,5-kordseks. Suuresti on nõukogude võimu aastail arenenud gruusia teatri- ja muusikakunst.

Suurt tähelepanu pööratakse vabariigis tervishoiu arendamisele. 1913. aastal oli vabariigis 351 arsti, 1956. aastal aga ligikaudu 12 000 arsti ehk 34 korda rohkem. Kui enne revolutsiooni tuli iga 10 000 elaniku kohta üks arst, siis 1956. aastal oli iga 10 000 elaniku kohta ligikaudu 30 arsti. Haiglavoodite arv suurenes vabariigis 1913. aastaga võrreldes peaaegu 12-kordseks.

Aserbaidžani NSV

	1914. a.	1927. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Iga liiki üldhariduslike koolide õpilaste arv — tuh.	73	176	695	504	639
Sealhulgas 5.—10. klassi õpilasi	7	36	284	157	322
Kõrgemate õppeasutuste arv	—	3	16	17	15
Neis üliõpilasi — tuh.	—	4,5	14,6	19,6	34,6
Tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste arv	3	37	91	69	75
Neis õpilasi — tuh.	0,5	7,4	17,4	17,9	29,6
Rahvaraamatukogude arv	25*	114	1 383	764	2 473
Neis raamatuid — tuh. eks.	18	1 017	2 612	2 130	10 871
Raamatute trükiarv — tuh. eks.	137*	2 430**	4 974	3 126	9 488
Ajalehtede ühekordne trükiarv — tuh. eks.	48*	194**	619	280	590
Kinoseadmete arv	17	105	426	183	793
Raadiovastuvõtjate arv — tuh.	—	...	64	79	363
Neist maal	—	...	10	16	122
Haiglavoodite arv (ilma sõjaväehaiglateta) — tuh.	1,1*	4,6**	12,6	16,6	21,2
Arstide arv (ilma hambaarstideta) — tuh.	0,3*	1,2**	3,1	3,5	7,2

* 1913. aasta andmed.
** 1928. aasta andmed.

Aserbaidžani NSV on arenenud kultuuriga vabariik. Aserbaidžanis oli enne revolutsiooni üle 90 protsendi elanikkonnast kirjaoskamatu. Nüüd on Aserbaidžani NSV-s, nagu kõikjal NSV Liidus, teostatud üldine seitsmeklassiline haridus ning on alustatud üleminekut üldisele keskharidusele. Õpilaste arv üldhariduslikes koolides suurenes 1956. aastaks, võrreldes 1913. aastaga, 8,7-kordseks, sealhulgas 5.—10. klassis 48-kordseks.

Aserbaidžanis ei olnud enne revolutsiooni ainustki kõrgemat õppeasutust ega teadusliku uurimise asutust. 1956. aastal oli vabariigis 15 kõrgemat õppeasutust, 75 tehnikumi ja muud kesk-eriõppeasutust, kus õppis üle 64 000 üliõpilase.

1945. aastal asutati Teaduste Akadeemia. Vabariigis on kasvanud rahvuslik intelligents. Teadusliku uurimise asutustes, kõrgemates õppeasutustes ja teistes vabariigi asutustes töötab ligikaudu 5000 teaduslikku töötajat. Vabariigi rahvamajanduses töötas 1956. aasta lõpul ligikaudu 113 000 kõrgema ja keskeriharidusega spetsialisti ehk 2,4 korda rohkem kui 1940. aastal.

Nõukogude võimu aastail on suurenenud raamatukogude arv ja raamatufondid neis. Väljaantavate raamatute trükiarv suurenes 1956. aastaks 1913. aastaga võrreldes 69-kordseks, ajalehtede ühekordne trükiarv 12,3-kordseks.

Kinoseadmete arv suurenes vabariigis samal perioodil peaaegu 47-kordseks. Kino on tunginud vabariigi kõige kaugematesse paikadesse. On õitsele puhkenud muusika-, teatri- ja kujutav kunst, samuti aserbaidžaani rahva kirjandus.

Suuri edusamme on tehtud elanikkonna meditsiinilisel teenindamisel. Haiglavoodite arv suurenes 1956. aastaks 1913. aastaga võrreldes peaaegu 19-kordseks, arstide arv aga ligemale 25-kordseks. Kui enne revolutsiooni tuli iga 10 000 elaniku kohta 5 haiglavoodit ja üks arst, siis 1956. aastal tuli juba 61 haiglavoodit ja 21 arsti.

Leedu NSV

	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Iga liiki üldhariduslike koolide õpilaste arv — tuh.	380	310	428
Sealhulgas 5.—10. klassi õpilasi	82	74	204
Kõrgemate õppeasutuste arv	7	10	12
Neis üliõpilasi — tuh.	6,0	5,7	24,0
Tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste arv	24	37	68
Neis õpilasi — tuh.	6,4	8,4	22,8
Rahvaraamatukogude arv	200	503	4 000
Neis raamatuid — tuh. eks.	585	575	11 772
Raamatute trükiarv — tuh. eks.	3 778	3 084	11 634
Ajalehtede ühekordne trükiarv — tuh. eks.	305	417	631
Kinoseadmete arv	66	63	631
Raadiovastuvõtjate arv — tuh.	96	15	231
Neist maal	30	1	63
Haiglavoodite arv (ilma sõjaväehaiglateta) — tuh.	8,9	6,7	17,3
Arstide arv (ilma hambaarstideta) — tuh.	1,4	1,0	4,1

Tähelepanuväärset edu on saavutatud kultuuri ja tervishoiu arendamisel. Kõikide üldhariduslike koolide õpilaste arv kasvas 1956. aastaks 1940. aastaga võrreldes 48 000 inimese võrra, sealhulgas 5.—10. klassi õpilaste arv 122 000 inimese võrra.

Uliõpilaste arv suurenes 1956. aastaks 1940. aastaga võrreldes 4-kordseks. 68 tehnikumis ja teistes kesk-eriõppeasutustes õppis 1956. aastal 3,6 korda rohkem õpilasi kui 1940. aastal. Vabariigi rahvamajanduses töötas 1956. aasta lõpul peaaegu 60 000 kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialisti ehk 2,9 korda rohkem kui 1940. aastal.

Tunduvalt on nõukogude võimu aastail Leedu NSV-s arenenud teadus. On loodud laialdane teaduslike asutuste võrk. 1941. aastal asutati Teaduste Akadeemia. Teaduslike töötajate arv kasvas 1956. aastaks 1940. aastaga võrreldes ligikaudu 3,5-kordseks.

Vabariigis on avatud laialdane teatrite, kinode, rahvaraamatukogude, lugemistubade, klubide ja teiste kultuurihariduslike asutuste võrk. 1956. aastaks kasvasid rahvaraamatukogude arv ja raamatufondid neis, võrreldes 1940. aastaga, 20-kordseks, kinoseadmete arv 9,6-kordseks. Suurt tööd on tehtud linnade ja maa-asulate radiofitseerimisel. Raadiovastuvõtjate üldarv kasvas 1956. aastaks 1940. aastaga võrreldes 2,4-kordseks, sealhulgas maal 2,1-kordseks.

Väljaantud raamatute trükiarv moodustas 1956. aastal 11,6 miljonit eksemplari ning suurenes 1940. aastaga võrreldes 3-kordseks. Ajalehtede ühekordne trükiarv suurenes samal perioodil 2-kordseks.

Nõukogude riik hoolitseb pidevalt töötajate tervise eest. Haiglavoodite arv kasvas vabariigis 1956. aastaks 1940. aastaga võrreldes ligemale 2-kordseks, arstide arv aga 3-kordseks. 1940. aastal oli iga 10 000 elaniku kohta 30 haiglavoodit ja 5 arsti. 1956. aastal aga tuli iga 10 000 elaniku kohta 64 haiglavoodit ja 15 arsti.

Moldaavia NSV

	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Iga liiki üldhariduslike koolide õpilaste arv — tuh.	440	431	412
Sealhulgas 5.—10. klassi õpilasi	44	35	188
Kõrgemate õppeasutuste arv	6	6	8
Neis üliõpilasi — tuh.	2,5	3,2	17,8
Tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste arv	22	26	32
Neis õpilasi — tuh.	4,1	3,5	17,7
Rahvaraamatukogude arv	249	423	1 682
Neis raamatuid — tuh. eks.	1 173	256	8 471
Raamatute trükiarv — tuh. eks.	1 469	852	5 922
Ajalehtede ühekordne trükiarv — tuh. eks.	61	203	417
Kinoseadmete arv	106	81	686
Raadiovastuvõtjate arv — tuh.	18	10	287
Neist maal	6	2	184
Haiglavoodite arv (ilma sõjaväehaiglateta) — tuh.	6,1	7,5	16,1
Arstide arv (ilma hambaarstideta) — tuh.	1,0	0,8	3,1

Moldaavia NSV-s on märkimisväärseid saavutusi kultuuri ja tervishoiu arendamisel. On laienenud koolide võrk, eriti maal. Õpilaste arv iga liiki üldhariduslike koolide 5.—10. klassis suurenes 1956. aastaks 1940. aastaga võrreldes 4,3-kordseks.

Kasvas kõrgemate õppeasutuste, tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste arv. Üliõpilaste arv kõrgemates õppeasutustes kasvas 1956. aastaks 1940. aastaga võrreldes rohkem kui 7-kordseks, tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste õpilaste arv aga rohkem kui 4-kordseks.

1949. aastal loodi vabariigis NSV Liidu Teaduste Akadeemia filiaal, kus 1956. aastal töötas 152 teaduslikku töötajat.

Teaduslike töötajate üldarv suurenes Moldaavias 1940. aastaga võrreldes peaaegu 8-kordseks, moodustades 1374 inimest. Kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialistide arv, kes töötavad Moldaavia NSV rahvamajanduses, moodustas 1956. aasta lõpuks 54 000 inimest, olles 3,3 korda suurem kui 1940. aastal.

On loodud laialdane kultuurihariduslike asutuste võrk. Rahvaraamatukogude arv kasvas peaaegu 7-kordseks, raamatute arv neis aga 7,2-kordseks.

Kinoseadmete arv suurenes rohkem kui 6-kordseks. Kino ja raadiot on hakanud laialdaselt kasutama maatöötajad. Raadiovastuvõtjate üldarv suurenes 1956. aastaks 1940. aastaga võrreldes peaaegu 16-kordseks, sealhulgas maal rohkem kui 28-kordseks.

Nõukogude võimu aastail on kasvanud rahvuslik kultuur ja kunst. Raamatute trükiarv suurenes 4-kordseks, ajalehtede ühekordne trükiarv peaaegu 7-kordseks. Vabariigis töötab 4 teatrit ning konservatoorium. 1945. aastal asutati Kišinjovis Riiklik Kunstimuuseum.

Haiglavoodite arv suurenes 1956. aastaks 1940. aastaga võrreldes 2,6-kordseks, arstide arv aga rohkem kui 3-kordseks. Haiglavoodite arv iga 10 000 elaniku kohta oli 1940. aastal 25, 1956. aastal aga 59. 1940. aastal oli iga 10 000 elaniku kohta ainult 4 arsti, 1956. aastal aga 11 arsti.

Läti NSV

	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Iga liiki üldhariduslike koolide õpilaste arv — tuh.	242	223	293
Sealhulgas 5.—10. klassi õpilasi	69	78	158
Kõrgemate õppeasutuste arv	7	8	9
Neis üliõpilasi — tuh.	9,9	6,7	16,2
Tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste arv	41	70	68
Neis õpilasi — tuh.	9,6	11,8	25,7
Rahvaraamatukogude arv	174	390	2 623
Neis raamatuid — tuh. eks.	820	996	8 137
Raamatute trükiarv — tuh. eks.	2 936	6 702	10 290
Ajalehtede ühekordne trükiarv — tuh. eks.	404	418	574
Kinoseadmete arv	77	65	548
Raadiovastuvõtjate arv — tuh.	167	42	375
Neist maal	64	...	103
Haiglavoodite arv (ilma sõjaväehaiglateta) — tuh.	12,0	10,6	19,3
Arstide arv (ilma hambaarstideta) — tuh.	1,7	1,1	4,3

Nõukogude võimu aastail puhkes õitsele läti rahva kultuur. Õpilaste arv üldhariduslikes koolides suurenes 1956. aastaks 1940. aastaga võrreldes 1,2-kordseks, 5.—10. klassi õpilaste arv aga 2,3-kordseks.

Uliõpilaste arv suurenes 1956. aastaks 1940. aastaga võrreldes 1,6-kordseks; 68 tehnikumis ja teistes kesk-eriõppeasutustes õppis 1956. aastal 2,7 korda rohkem õpilasi kui 1940. aastal.

1946. aastal asutati Läti NSV Teaduste Akadeemia. Teaduslike töötajate arv moodustas 1956. aastal 2800 inimest, mis on ligikaudu 2,5 korda rohkem kui 1940. aastal.

Vabariigi rahvamajanduses töötas 1956. aasta lõpul 69 300 kõrgema ja keskeriharidusega spetsialisti ehk 2,5 korda rohkem kui 1940. aastal.

1956. aastal oli vabariigis rahvaraamatukogusid 15 korda rohkem kui 1940. aastal. Raamatute trükiarv suurenes 1940. aastaga võrreldes 3,5-kordseks, ajalehtede ühekordne trükiarv aga 1,4-kordseks.

Tähelepanuväärset edu on saavutanud läti rahva kunst. Lätis töötab 11 teatrit. Kinoseadmete arv on suurenenud rohkem kui 7-kordseks. Raadiovastuvõtjate arv on suurenenud 2,2-kordseks. Kino ja raadio on laialdaselt levinud Läti küla igapäevases elus.

Suurt tähelepanu pööratakse vabariigis tervishoiu arendamisele. Haiglavoodite arv suurenes 1956. aastaks 1940. aastaga võrreldes 1,6-kordseks, arstide arv aga 2,6-kordseks. Iga 10 000 elaniku kohta tuli 1956. aastal 94 haiglavoodit ja 21 arsti, 1940. aastal aga ainult 63 haiglavoodit ja 9 arsti.

Nõukogude võimu aastail muudeti vabariigi territooriumil rahva tervishoiuasutusteks Riia rannikul asuvad kuurordid, mis kodanlikus Lätis olid varakate klasside omandiks.

Kirgiisi NSV

	1914. a.	1927. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Iga liiki üldhariduslike koolide õpilaste arv — tuh.	7	42	334	228	325
Sealhulgas 5.—10. klassi õpilasi	0,3	2	110	72	147
Kõrgemate õppeasutuste arv	—	—	6	6	9
Neis üliõpilasi — tuh.	—	—	3,1	3,8	14,8
Tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste arv	—	4	33	25	30
Neis õpilasi — tuh.	—	0,4	6,0	5,8	14,4
Rahvaraamatukogude arv	—	50	588	285	1 110
Neis raamatuid — tuh. eks.	—	61	756	539	4 149
Raamatute trükiarv — tuh. eks.	—	166**	1 283	881	3 165
Ajalehtede ühekordne trükiarv — tuh. eks.	—	51**	192	123	232
Kinoseadmete arv	1	5	213	119	555
Raadiovastuvõtjate arv — tuh.	—	...	24	30	175
Neist maal	—	...	9	12	85
Haiglavoodite arv (ilma sõjaväehaiglateta) — tuh.	0,1*	1,0**	3,8	5,9	10,1
Arstide arv (ilma hambaarstideta) — tuh.	0,02*	0,1**	0,5	0,7	2,3

* 1913. aasta andmed.
** 1928. aasta andmed.

Kirgiisi rahvas on õigustatult uhke nende edusammude üle, mis on tehtud kultuuri ja tervishoiu alal nõukogude võimu aastail. Revolutsioonieelses Kirgiisias peaaegu ei olnud kirgiisi elanikkonna hulgas kirjaoskajaid. Nüüd on Kirgiisi NSV kõrgesti arenenud kultuuriga nõukogude vabariik. Kirgiisias, nagu kõikjal NSV Liidus, on teostatud üldine seitsmeklassiline haridus ning on alustatud üleminekut üldisele kümneklassilisele haridusele. Vabariigi üldhariduslikes koolides õppis 1956. aastal 325 000 õpilast ehk 46 korda rohkem kui 1914. aastal.

Enne revolutsiooni ei olnud Kirgiisias kõrgemaid õppeasutusi ega tehnikume. Praegu on seal 9 kõrgemat õppeasutust, 30 tehnikumi ja muud kesk-eriõppeasutust. Vabariigis on loodud rohkearvuline nõukogude intelligentsi kaader. Kirgiisi NSV rahvamajanduses töötas 1956. aasta lõpul 51 000 kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialisti ehk 4,6 korda rohkem kui 1940. aastal.

Vabariigis on loodud Teaduste Akadeemia. 1956. aastal töötas teadusliku uurimise asutustes, kõrgemates õppeasutustes, laboratooriumides, katsejaamades ja teistes asutustes ligikaudu 1700 teaduslikku töötajat ehk 5,2 korda rohkem kui 1940. aastal.

Kirgiisi NSV-s on loodud laialdane raamatukogude, klubide, teatrite, kinode ja teiste kultuurhariduslike asutuste võrk. Kui 1913. aastal oli vabariigis ainult üks kinoseade, siis nüüd on neid 555.

1956. aastal töötas 175 000 raadiovastuvõtjat ehk 7 korda rohkem kui 1940. aastal, nendest maal 85 000 raadiovastuvõtjat, seega peaaegu 10 korda rohkem kui 1940. aastal.

Nõukogude võimu aastail on hoogsalt arenenud rahvuslik kunst.

Vabariigi töötajaid teenindab laialdane meditsiiniliste asutuste võrk. Haiglavoodite arv suurenes 1956. aastaks 1913. aastaga võrreldes rohkem kui 100-kordseks. Arstide arv vabariigis suurenes 155-kordseks. 1913. aastal oli iga 10 000 elaniku kohta üks haiglavoodi ja arste peaaegu ei olnudki. 1956. aastal tuli iga 10 000 elaniku kohta 52 haiglavoodit ja 12 arsti.

Tadžiki NSV

	1914. a.	1927. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Iga liiki üldhariduslike koolide õpilaste arv — tuh.	0,4	14	315	244	331
Sealhulgas 5.—10. klassi õpilasi	—	0,3	53	56	145
Kõrgemate õppeasutuste arv	—	—	6	7	8
Neis üliõpilasi — tuh.	—	—	2,3	2,7	16,3
Tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste arv	—	3	30	24	31
Neis õpilasi — tuh.	—	0,3	5,9	7,5	13,7
Rahvaraamatukogude arv	—	11	401	171	831
Neis raamatuid — tuh. eks.	—	12	495	454	3 911
Raamatute trükiarv — tuh. eks.	—	281**	2 823	1 002	3 487
Ajalehtede ühekordne trükiarv — tuh. eks.	—	—	282	212	321
Kinoseadmete arv	—	9	140	72	411
Raadiovastuvõtjate arv — tuh.	—	...	17	20	138
Neist maal	—	...	6	7	66
Haiglavoodite arv (ilma sõjaväehaiglateta) — tuh.	0,04*	0,4**	4,5	6,4	9,8
Arstide arv (ilma hambaarstideta) — tuh.	0,01*	0,1**	0,6	0,5	1,9

* 1913. aasta andmed.
** 1928. aasta andmed.

Enne revolutsiooni oli Tadžikistanis kirjaoskaja inimene harulduseks. Äärmiselt maha jäänud oli tadžiki kultuur ja kunst. Nüüd on Tadžiki NSV-s, nagu kõikjal NSV Liidus, teostatud üldine seitsmeklassiline haridus ning on alustatud üleminekut üldisele kümneklassilisele haridusele. 1914. aastal ei olnud vabariigis ei kõrgemaid õppeasutusi ega tehnikume ega ka teisi kesk-eriõppeasutusi. Oli vaid kümme algkooli, kus õppis kõigest 369 last.

Nõukogude võimu aastail on teostatud Tadžiki NSV-s tõeline kultuurirevolutsioon. 1956. aastal õppis üldhariduslikes koolides 331 000 õpilast. Kaheksas kõrgemas õppeasutuses õppis üle 16 000 üliõpilase, 31 tehnikumis ja teistes kesk-eriõppeasutustes ligikaudu 14 000 õpilast.

Nõukogude võimu aastail on vabariigis loodud rohkearvuline nõukogude intelligentsi kaader. 1956. aasta lõpul töötas Tadžiki NSV rahvamajanduses ligikaudu 40 000 kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialisti ehk 3,7 korda rohkem kui 1940. aastal.

Suuresti arenes teadus. Vabariigis loodi 1951. aastal Teaduste Akadeemia, töötab rida teadusliku uurimise asutusi. Kõrgemates õppeasutustes, teaduslikes ja teistes asutustes töötab 1400 teaduslikku töötajat, sealhulgas 25 teaduste doktorit ja 400 teaduste kandidaati.

1913. aastal ei olnud Tadžikistanis ei raamatukogusid, ei kinoseadmeid ega teatreid. Nõukogude võimu aastail on Tadžiki NSV-s avatud laialdane teatrite, muuseumide, kinode, raamatukogude, lugemistubade ja klubide võrk.

Vabariigis antakse suurtes tiraažides välja rahvuskeelseid raamatuid, ajakirju ja ajalehti; iga aastaga areneb tadžiki rahva kunst.

Nõukogude võimu aastail on loodud vabariigis laialdane raviasutuste võrk. 1956. aastal suurenes haiglavoodite arv 1913. aastaga võrreldes 244-kordseks, ulatudes 9800 voodini. 1956. aastal oli vabariigis 1900 arsti, seega 144 korda rohkem kui 1913. aastal.

	1914. a.	1927. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Iga liiki üldhariduslike koolide õpilaste arv — tuh.	35	86	333	261	290
Sealhulgas 5.—10. klassi õpilasi	2	14	136	85	147
Kõrgemate õppeasutuste arv	—	2	9	13	12
Neis üliõpilasi — tuh.	—	1,6	11,1	10,0	20,2
Tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste arv	1	12	62	51	44
Neis õpilasi — tuh.	0,1	1,7	8,9	9,7	16,5
Rahvaraamatukogude arv	13*	154	908	1 029	1 282
Neis raamatuid — tuh. eks.	9	155	711	811	5 570
Raamatute trükiarv — tuh. eks.	80*	1 079**	2 819	1 289	6 281
Ajalehtede ühekordne trükiarv — tuh. eks.	19*	40**	235	107	252
Kinoseadmete arv	6	26	168	138	378
Raadiovastuvõtjate arv — tuh.	—	...	38	44	190
Neist maal	—	...	12	12	79
Haiglavoodite arv (ilma sõjaväehaiglateta) — tuh.	0,2*	1,2**	4,1	5,6	10,0
Arstide arv (ilma hambaarstideta) — tuh.	0,1*	0,3**	0,9	1,2	3,4

* 1913. aasta andmed.
** 1928. aasta andmed.

Suure õitsengu on nõukogude võimu aastail saavutanud armeenia rahva kultuur. Armeenias, nagu kõikjal NSV Liidus, on teostatud üldine seitsmeklassiline haridus ning on alustatud üleminekut üldisele kümneklassilisele haridusele. Õpilaste arv koolides suurenes 1956. aastaks, võrreldes 1914. aastaga, rohkem kui 8-kordseks.

Enne revolutsiooni ei olnud Armeenias ühtegi kõrgemat õppeasutust. 1956. aastal oli vabariigis 12 kõrgemat õppeasutust, kus õppis rohkem kui 20 000 üliõpilast. Õpilaste arv tehnikumides ja teistes kesk-eriõppeasutustes suurenes 1956. aastaks 1914. aastaga võrreldes 126-kordseks.

Vabariigis on loodud Teaduste Akadeemia, mille koosseisu kuulub 25 teadusliku uurimise asutust. Vabariigis oli 1956. aastal üle 2600 teadusliku töötaja. Vabariigi rahvamajanduses töötas 1956. aasta lõpul üle 55 000 kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialisti ehk 2,9 korda rohkem kui 1940. aastal.

Nõukogude võimu aastail suurenesid raamatukogude arv ja raamatufondid neis. Väljaantud raamatute trükiarv kasvas 1956. aastaks 1913. aastaga võrreldes rohkem kui 78-kordseks, ajalehtede ühekordne trükiarv rohkem kui 13-kordseks. Kinoseadmete arv suurenes 63-kordseks.

Suuri edusamme on tehtud tervishoiu alal. Haiglavoodite arv suurenes 1956. aastaks 1913. aastaga võrreldes 47-kordseks, arstide arv 60-kordseks. Kui enne revolutsiooni oli iga 10 000 elaniku kohta 2 haiglavoodit ja ainult üks arst, siis nüüd on 60 haiglavoodit ja 21 arsti.

Turkmeeni NSV

	1914. a.	1927. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Iga liiki üldhariduslike koolide õpilaste arv — tuh.	7	33	252	181	233
Sealhulgas 5.—10. klassi õpilasi	1	6	84	61	108
Kõrgemate õppeasutuste arv	—	—	5	6	6
Neis üliõpilasi — tuh.	—	—	3,0	2,3	13,0
Tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste arv	—	10	36	25	33
Neis õpilasi — tuh.	—	1,5	7,7	10,1	14,5
Rahvaraamatukogude arv	—	36	711	557	1 189
Neis raamatuid — tuh. eks.	—	124	1 244	1 155	4 270
Raamatute trükiarv — tuh. eks.	0,4*	412**	2 170	788	3 307
Ajalehtede ühekordne trükiarv — tuh. eks.	6*	21**	251	183	265
Kinoseadmete arv	6	47	274	158	339
Raadiovastuvõtjate arv — tuh.	—	...	28	35	145
Neist maal	—	...	5	3	63
Haiglavoodite arv (ilma sõjaväehaiglateta) — tuh.	0,3*	1,1**	5,6	7,5	10,4
Arstide arv (ilma hambaarstideta) — tuh.	0,1*	0,2**	0,9	0,9	2,3

* 1913. aasta andmed.
** 1928. aasta andmed.

Nõukogude võimu kehtestamine Turkmeenias avas uue ajastu turkmeenia rahva kultuuri arengus.

Tohutu suuri edusamme on tehtud teaduse, kirjanduse ja kunsti arengus. Kui enne revolutsiooni oli Turkmeenia elanikkond peaaegu kirjaoskamatu, omades vaid 58 kooli, kus õppis 7000 tsaaritšinovnikute ja kohalike baide last, siis nüüd on loodud vabariigis laialdane koolide võrk, kus töötajate lapsed võivad õppida oma emakeeles. Turkmeenias, nagu kõikjal NSV Liidus, on teostatud üldine seitsmeklassiline haridus ning on alustatud üleminekut üldisele kümneklassilisele haridusele. Iga liiki üldhariduslike koolide õpilaste arv kasvas 1956. aastaks 1914. aastaga võrreldes 34-kordseks.

Enne revolutsiooni ei olnud Turkmeenias ei kõrgemaid õppeasutusi, ei tehnikume ega ka teisi kesk-eriõppeasutusi. 1956. aastal õppis vabariigi kõrgemates õppeasutustes 13 000 üliõpilast. Ainuüksi Turkmeenia Riiklikus Ülikoolis õppis, kaasa arvatud kaugõppe teel, üle 4500 üliõpilase. 33 tehnikumis ja teistes kesk-eriõppeasutustes õppis ligikaudu 15 000 õpilast.

Nõukogude võimu aastail on kasvanud rohkearvuline nõukogude intelligentsi kaader. 1956. aasta lõpus töötas vabariigi rahvamajanduses 38 000 kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialisti ehk 2,7 korda rohkem kui 1940. aastal.

Turkmeeni NSV-s on loodud Teaduste Akadeemia. Teaduste Akadeemia instituutides, kõrgemates õppeasutustes, laboratooriumides, katsejaamades ja teistes asutustes töötab ligikaudu 1300 teaduslikku töötajat, sealhulgas 30 teaduste doktorit ja üle 300 teaduste kandidaadi.

Nõukogude võimu aastail on vabariigis organiseeritud 1189 rahvaraamatukogu raamatufondidega 4 270 000 eksemplari, lugemistube, kultuurimaju. Vabariigis töötab 6 teatrit, sealhulgas 5 turkmeenikeelset; kinoseadmete arv suurenes 1956. aastaks 1913. aastaga võrreldes 56-kordseks. Suure ulatuse saavutas vabariigis raamatute, ajakirjade ja ajalehtede väljaandmine. 1956. aastal moodustas väljaantavate raamatute trükiarv 3,3 miljonit eksemplari. Ajalehtede ühekordne trükiarv oli 1956. aastal 265 000 eksemplari, suurenedes 1913. aastaga võrreldes 44-kordseks.

Suuri edusamme on tehtud ka tervishoiu arendamisel. Vabariigis on loodud laialdane tervishoiuasutuste võrk. Haiglavoodite arv kasvas 1956. aastaks 1913. aastaga võrreldes 37,6 kordseks, arstide arv rohkem kui 40-kordseks. 1913. aastal oli iga 10 000 elaniku kohta ligikaudu 3 haiglavoodit, 1956. aastal aga 75 haiglavoodit. Iga 10 000 elaniku kohta tuli 1956. aastal 16 arsti.

	1940. a.	1945. a.	1956. a.
Iga liiki üldhariduslike koolide õpilaste arv — tuh.	121	126	166
Sealhulgas 5.—10. klassi õpilasi	48	49	84
Kõrgemate õppeasutuste arv	5	5	6
Neis üliõpilasi — tuh.	4,8	3,8	11,9
Tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste arv	17	46	46
Neis õpilasi — tuh.	2,1	9,7	15,5
Rahvaraamatukogude arv	896	773	1 666
Neis raamatuid — tuh. eks.	986	959	6 142
Raamatute trükiarv — tuh. eks.	2 126	4 366	5 956
Ajalehtede ühekordne trükiarv — tuh. eks.	191	372	437
Kinoseadmete arv	56	61	286
Raadiovastuvõtjate arv — tuh.	99	24	202
Neist maal	47	3	49
Haiglavoodite arv (ilma sõjaväehaiglateta) — tuh.	5,1	5,7	10,2
Arstide arv (ilma hambaarstideta) — tuh.	0,9	0,6	2,4

Nõukogude võimu kehtestamisega puhkes õitsele Eesti NSV vormilt rahvuslik ja sisult sotsialistlik kultuur. Kodanlikus Eestis rohkem kui pooled töötajate lastest ei lõpetanud algkooli; kesk- ja kõrgem haridus oli kättesaadav vaid varakatele klassidele.

Üldhariduslike koolide õpilaste arv kasvas 1956. aastaks 1940. aastaga võrreldes peaaegu 1,4-kordseks.

Kõrgemate õppeasutuste üliõpilaste arv kasvas sama perioodi jooksul 2,5-kordseks, tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste õpilaste arv 7,3-kordseks. Vabariigis on kasvanud nõukogude intelligentsi kaader. Vabariigi rahvamajanduses töötavate kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialistide arv moodustas 1956. aasta lõpul ligikaudu 43 000 inimest, s. o. 2,9 korda rohkem kui 1940. aastal.

1946. aastal loodi Eesti NSV-s Teaduste Akadeemia. Teaduslike töötajate arv kasvas 1956. aastaks 1940. aastaga võrreldes rohkem kui 3-kordseks.

Tunduvalt kasvas kultuurihariduslike asutuste võrk. Rahvaraamatukogude arv suurenes 1956. aastaks 1940. aastaga võrreldes ligikaudu 2-kordseks, raamatufondid neis rohkem kui 6-kordseks, kinoseadmete arv 5-kordseks, raadiovastuvõtjate arv 2-kordseks.

Suuri edusamme on teinud eesti kirjandus ja kunst. 1956. aastal suurenes raamatute trükiarv 1940. aastaga võrreldes ligikaudu 3-kordseks, ajalehtede ühekordne trükiarv 2,3-kordseks.

Suurt tähelepanu pöörab Nõukogude valitsus vabariigi töötajate tervishoiule. Haiglavoodite arv kasvas Eesti NSV-s 1956. aastaks 1940. aastaga võrreldes 2-kordseks, arstide arv aga 2,7-kordseks. 1940. aastal oli iga 10 000 elaniku kohta 48 haiglavoodit ja 8 arsti. 1956. aastal tuli iga 10 000 elaniku kohta 88 haiglavoodit ja 21 arsti.

NÕUKOGUDE RAHVA MATERIAALSE HEAOLU KASV

NSV LIIDU RAHVATULU KASV ON NÕUKOGUDE RAHVA MATERIAALSE HEAOLU TÕUSU ALUSEKS

Aastad	Rahvatulu kasvutempo absoluutses ulatuses		Rahvatulu kasvutempo arvestatuna ühe elaniku kohta	
	1913. a. = 100	1917. a. = 100	1913. a. = 100	1917. a. = 100
1913	100	—	100	—
1917	75	100	73	100
1928	119	159	109	150
1940	611	817	444	610
1950	1 003	1 341	770	1 058
1956	1 908	2 552	1 322	1 817

NSV Liidus jaotatakse kogu rahvatulu töötajate huvides, kuna kapitalistlikes maades omastavad üle poole rahvatulust ekspluataatorlikud klassid.

NSV LIIDU ELANIKKONNALE RIIGIEELARVEST JA ETTEVÕTETE VAHENDITE ARVEL TEOSTATAVATE VÄLJAMAKSETE NING SOODUSTUSTE KASV

(miljardites rublades)

	1927.—1928. a.	1937. a.	1940. a.	1946. a.	1950. a.	1955. a.	1956. a.
Väljamaksed ja soodustused kokku	2	32	42	80	122	154	169
Sealhulgas pensionid ja toetused	0,5	5	7	26	35	44	52

Riigieelarvest makstakse elanikkonnale tööliste ja teenistujate sotsiaalkindlustuse toetust, sotsiaalhoolduse pensione, toetust paljulapselistele ja vallasemadele, stipendiume õpilastele, antakse tasuta meditsiinilist abi ning tasuta ja soodustatud hindadega tuusikuid sanatooriumidesse ja puhkekodudesse, teostatakse tasuta õpetamist ning rida teisi väljamakseid ja soodustusi.

Seoses pensionide suurendamisega (1. oktoobrist 1956) kasvasid väljamaksed ja soodustused 1957. aastal vähemalt 192 miljardi rublani.

TÖÖLISTE REAALPALGA KASV NSV LIIDUS 1956. AASTAL, VÕRRELDES REVOLUTSIOONIEELSE VENEMAAGA

	Mitu korda on 1956. a. suurem kui 1913. a.
Tööstus- ja ehitustööliste reaalpalk (palk, millest on maha arvatud maksud ning millele on juurde arvatud pensionid, toetused, tasuta õppimine ja meditsiiniline teenindamine ning väljamaksed ja soodustused riigi arvel)	3,4
Seesama, arvestades tööpuuduse likvideerimist	3,7
Seesama, arvestades tööpäeva lühendamist	4,8

NSV Liidu tööliste reaalpalga kasv revolutsioonieelse perioodiga võrreldes on tingitud mitmest tegurist. Rahapalk on kasvanud mitu korda rohkem kui on kasvanud kaupade hinnad ja tasu teenuste eest. Kulutused korteriüüriks ja kommunaalteenusteks moodustasid enne revolutsiooni tööliste büdžetis üle 20 protsendi, sageli isegi ühe kolmandiku töötasust, praegu aga on need kulutused vähenenud 5—6-kordselt. Peale individuaalpalga saavad NSV Liidu töölised veel tähelepanuväärse summa riigi arvel sotsiaalkindlustuse, mitmesuguste toetuste, pensionide, stipendiumide, tasulise puhkuse, tasuta õppimise ja tasuta meditsiinilise teenindamise näol jne. Revolutsoonieelsel perioodil aga olid need summad, mida maksti töölistele peale individuaalpalga ja mida kulutati tasuta õppimiseks ja tööliste perekondade meditsiiniliseks teenindamiseks, äärmiselt tühised; töölised ei saanud tavaliselt palgalist puhkust. Ligikaudse arvestuse järgi olid kõik väljamaksed ja toetused, mis tööstus- ja ehitustöölised said peale individuaalpalga 1956. aastal, võrreldavais hindades, 20 korda suuremad kui 1913. aastal.

Reaalpalga arvutamisel peab arvestama veel seda, et NSV Liidus on täiesti likvideeritud tööpuudus. Lõpuks tuleb silmas pidada ka seda, et NSV Liidus on tööpäev tunduvalt lühem kui revolutsioonieelsel Venemaal, ja järelikult saavad töölised iga töötunni eest tunduvalt kõrgemat tasu.

TALUPOEGADE REAALSISSETULEKUTE KASV 1956. AASTAL, VÕRRELDES TÖÖTAVATE TALUPOEGADE (ILMA KULAKUTETA) SISSETULEKUTEGA REVOLUTSIOONIEELSEL VENEMAAL

	Mitu korda on 1956. a. suuremad kui 1913. a.
Töötavate talupoegade sissetulekud (maksud maha arvatud) rahas ja natuuras ühis- ja isiklikust majapidamisest ühe töötaja kohta, võrreldavais hindades	4,0
Töötavate talupoegade reaalsissetulekud talumajapidamisest (kaasa arvatud tasuta õppimine ja meditsiiniline teenindamine ning pensionid, abirahad ja muud väljamaksed ja soodustused riigi arvel)	5,4
Seesama, kaasa arvatud sissetulekud, mida kasutatakse kolhooside jagamatute fondide ja tagavarade suurendamiseks	6,0

Revolutsioonieelsel Venemaal oli töötavate talupoegade elutase äärmiselt madal. Isegi poolkerjuslik linnatööliste elutase oli tunduvalt kõrgem töötavate talupoegade elutasemest.

Revolutsioonieelse Venemaa töötavatel talupoegadel tuli tasuda tohutuid summasid kõikvõimalike maksude ja lõivude näol (maalõivud, rendi- ja kindlustusmaksud, mitmesugused muud lõivud ja kohustused jne.), millede üldsumma moodustas kuni 20 protsenti talupoegade sissetulekuist põllumajandusest. Praegu kolhoosnikute poolt tasutavad maksud ja lõivud ei ulatu 4 protsendini nende sissetulekutest, mis nad saavad põllumajandusest.

Äärmiselt madal oli revolutsioonieelse küla kultuuritase. Enamik talupoegadest olid kirjaoskamatud. Kaugeltki mitte kõigil talupoegadel ei olnud võimalik panna oma lapsi õppima isegi algkooli. Sugugi parem polnud olukord ka meditsiinilise teenindamise alal.

Ligikaudse arvestuse järgi suurenesid NSV Liidus kolhoositalurahvale väljamakstavad summad ja soodustused riigi arvel, kaasa arvatud pensionid, toetused paljulapselistele perekondadele, kulutused tasuta õppimiseks, tasuta meditsiiniliseks abiks ja muuks sotsiaalkultuuriliseks teenindamiseks, ühe töötaja kohta võrreldavais hindades 1956. aastal, võrreldes 1913. aastaga, umbes 38-kordseks.

ELANIKKONNA HOIUSTE KASV HOIUKASSADES

	1927/28. a.	1940. a.	1956. a.
Hoiukassade üldarv — ühikutes . . .	16 438	41 598	50 800
Sealhulgas:			
Linnas	6 919	10 342	14 892
Maal	9 519	31 256	35 908
Hoiuste üldarv — tuh. ühikutes . . .	3 523	17 346	36 799
Sealhulgas:			
Linnas	2 563	11 588	26 921
Maal	960	5 758	9 878
Hoiuste üldsumma — milj. rbl. . . .	213	7 253	63 748
Sealhulgas:			
Linnas	183	5 762	52 156
Maal	30	1 491	11 592
Hoiuste keskmine suurus rublades . .	61	418	1 727
Sealhulgas:			
Linnas	71	497	1 930
Maal	31	259	1 173

Seoses linna ja maa töötajate materiaalse heaolu tõusuga on eriti viimasel ajal tunduvalt kasvanud elanikkonna säästuhoiused hoiukassades. Pärast 1947. aasta rahareformi kasvas elanikkonna hoiuste üldsumma 1956. aastaks, võrreldes 1948. aastaga, ligikaudu 5-kordseks, keskmine hoiuste summa aga 32 protsendi võrra. Sealjuures kasvas samal perioodil maaelanikkonna hoiuste üldsumma 9-kordseks, hoiuste keskmine suurus aga rohkem kui 2-kordseks.

Nõukogude Liidu tööstusettevõtetes on tööpäeva pikkus keskmiselt ligikaudu 2 tundi lühem kui tsaari-Venemaa suurtes tööstusettevõtetes.

TÖÖSTUSTÖÖLISTE KESKMINE TÖÖPÄEVA PIKKUS

(tundides)

	Täiskasvanud töölistel		Mitu tundi töötati 1956. aastal vähem kui 1913. aastal
	1913. a.	1956. a.	
Kogu tööstuses	9,9	7,96	1,94
Sealhulgas:			
Elektrijaamades	8,7	7,98	0,72
Söetööstuses	10,1	7,94	2,16
Naftatööstuses	8,5	7,98	0,52
Musta metallurgia tööstuses	10,1	7,98	2,12
Masinaehitus- ja metallitöötlemise tööstuses	9,7	7,97	1,73
Keemiatööstuses	9,6	7,74	1,86
Paberitööstuses	10,0	7,97	2,03
Tekstiilitööstuses	9,6	7,98	1,62
Naha- ja karusnahatööstuses	10,0	7,99	2,01
Jalatsitetööstuses	9,9	8,0	1,9
Toidu- ja maitseainete tööstuses	10,8	8,0	2,8
Polügraafiatööstuses	9,0	7,97	1,03

1913. aastal oli keskmine tööpäeva pikkus suurtööstuses 9,9 tundi, üksikutes tööstusharudes (söe-, metallurgia-, toidu- ja maitseainete ning teistes tööstustes) aga üle 10 tunni, arvestamata ületunde. Mis aga puutub väike- ja käsitööndusesse, siis siin ei olnud tööpäeva pikkus mitte mingisuguste seadustega reguleeritud ning tööpäev oli siin tunduvalt pikem kui suurtööstuses. NSV Liidu tööstuses moodustas 1956. aastal tööpäeva keskmine pikkus 7,96 tundi.

1956. aasta märtsikuust alates kehtestati töölistele ja teenistujatele puhkepäevade ja pühade eelsetel päevadel 6-tunniline tööpäev. Seda lühendamist arvestades oli NSV Liidu tööstustööliste tööpäeva pikkus 1956. aastal tegelikult keskmiselt 7,6 tundi.

Vastavalt NLKP XX kongressi otsustele viiakse kuuenda viisaastaku jooksul kõikide ettevõtete ja asutuste töölised ja teenistujad üle lühendatud 7-tunnilisele tööpäevale, söe- ja maagitööstuse juhtivate kutsealade töölised, kes töötavad allmaatöödel, 6-tunnilisele tööpäevale. Lühendatud tööpäevale üleminekuga ei vähene tööliste ja teenistujate töötasu.

1956. aasta IV kvartalis viidi lühendatud tööpäevale üle Donbassi allmaa töölised.

1957. aasta teisel poolel viidi lühendatud tööpäevale üle maagi-, metallurgia- ja koksikeemia-ettevõtete töölised ja insener-tehnilised töötajad.

TÖÖSTUSTÖÖLISTE JAGUNEMINE TÖÖPÄEVA PIKKUSE JÄRGI 1913. JA 1956. AASTAL

	Tööliste protsent tööpäeva pikkuse järgi					
	täiskasvanud		noorukid		alaealised	
	1913. a.	1956. a.	1913. a.	1956. a.	1913. a.	1956. a.
Tööpäeva pikkus:						
Vähem kui 8 tundi . . .	1,1	2,6	0,9	100	20,5	100
8 tundi	7,4	97,4	7,0	—	70,3	—
8 tunnist kuni 9 tunnini	25,2	—	27,0	—	9,2	—
üle 9 tunni kuni 10 tunnini	36,7	—	36,6	—	—	—
üle 10 tunni kuni 11 tunnini	13,5	—	15,8	—	—	—
Üle 11 tunni	16,1	—	12,7	—	—	—
Keskmine tööpäeva pikkus (tundides)	9,9	7,96	9,9	6,0	7,9	4,0

1913. aastal töötas ainult 8 protsenti suurtööstuse täiskasvanud töölistest 8 ja vähem kui 8 tundi, 92 protsenti töölistest töötas aga üle 8 tunni, kusjuures 30 protsenti nendest töötas üle 10 tunni. NSV Liidus on 97 protsendil täiskasvanud töölistest 8-tunniline tööpäev ja 3 protsendil alla 8-tunniline tööpäev.

Tsaari-Venemaa tööstusettevõtetes töötasid noorukid 1913. aastal niisama palju tunde kui täiskasvanud. 1913. aastal kestis alaealiste tööpäev suurtööstuses põhiliselt 8 tundi; 9 protsenti alaealistest töötas 1913. aastal üle 8 tunni ja 21 protsenti alla 8 tunni.

NSV Liidus on kehtestatud noorukitele 6-tunniline tööpäev, kuid isikutele, kes on nooremad kui 16 aastat, on kehtestatud 4-tunniline tööpäev. Isikuid, kes on nooremad kui 16 aastat, võetakse tööle vaid erandjuhtudel ja ainult siis, kui nad on saanud 15 aastat vanaks. 1956. aastal töötas tööstusettevõtetes alla 16 aasta vanuseid isikuid umbes 11 000.

KORRALINE PUHKUS NSV LIIDUS

NSV Liidu töölised ja teenistujad saavad igal aastal vähemalt kaks nädalat puhkust koos palga säilitamisega, real kutsealadel töötajad saavad aga veelgi pikemaajalist puhkust.

Allmaatöödel töötavad töölised saavad vähemalt 12 tööpäeva ulatuses lisapuhkust, tervistkahjustavatel töödel töötavatele töölistele antakse lisapuhkust 12 tööpäeva, eriti tervistkahjustavatel töödel töötavatele töölistele aga veelgi pikemat lisapuhkust.

Reas tööstusharudes saavad töölised üle kaheaastase pideva tööstaaži puhul antud ettevõttes iga aasta 3 päeva lisapuhkust.

1956. aastal moodustas lisapuhkus keskmiselt ühe tööstustöölise kohta:

	Puhkuse kestus tööpäevade järgi (arvestamata pühapäevi ja pidupäevi, mis langesid puhkuse sisse)
Kogu tööstuses	16,0
Sealhulgas:	
Söetööstuses	20,6
Mustas metallurgias	19,0
Keemiatööstuses	20,6

Enne revolutsiooni töölised tavaliselt palgalist puhkust ei saanud.

TUNDUVALT SUURENES ELANIKKONNALE TÄHTSAMATE RAHVATARBEKAUPADE MÜÜK RIIKLIKU JA KOOPERATIIV-KAUBANDUSE VÕRGUST

(1932. a. = 100)

	1932. a.	1940. a.	1945. a.	1950. a.	1956. a.
Lihasaadused	100	101	64	119	293
Kalasaadused	100	75	45	107	208
Või	100	269	165	429	869
Piim ja piimasaadused	100	302	171	285	877
Suhkur	100	166	42	212	491
Kondiitritooted	100	96	35	107	185
Puuvillane riie	100	162	33	209	274
Villane riie	100	272	164	692	814
Siidriie	100	285	124	628	2 196
Õmblustooted	100	124	33	137	303
Trikootooted	100	356	136	415	1 034
Sukad ja sokid	100	159	51	194	465
Nahkjalatsid	100	134	24	160	309
Kummijalatsid	100	151	33	246	407
Majapidamisseep	100	163	52	178	309

Pärast erakaubanduse likvideerimist jätkus riikliku ja kooperatiivkaubanduse pidev kasv. Süstemaatiliselt kasvab elanikkonnale müüdavate kõrgema toiteväärtusega produktide ning väärtuslikumate ja mitmekesise sortimendiga mittetoidukaupade müük.

1956. aastal müüdi elanikkonnale riikliku ja kooperatiivkaubanduse kaudu lihasaadusi 2,9 korda, kalasaadusi 2,1 korda, võid 8,7 korda ning piima ja piimasaadusi 8,8 korda rohkem kui 1932. aastal. Tunduvalt kasvas elanikkonnale müüdavate mittetoidukaupade müük, sealhulgas siidriide müük 22-kordseks, villase riide müük 8,1-kordseks, trikootoodete müük 10,3-kordseks. Eriti kasvas elanikele kaupade müük 1950.—1956. aastal.

ELANIKKKONNALE MUUDAVATE KULTUURI- JA TARBEKAUPADE KASV

(tuhandetes)

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1950. a.	1956. a.
Iga liiki kellad	700	900	2500	8 226	21 138
Õmblusmasinad	272	286	175	510	2 012
Raadiovastuvõtjad	—	—	156	992	3 628
Televiisorid	—	—	0,3	12	583
Fotoaparaadid	16	—	355	234	1 113
Jalgrattad	29	34	200	684	3 048
Mootorrattad	0,1	—	7	113	262
Pianiinod ja klaverid . . .	26	0,1	10,1	11,9	44
Kodused külmutuskapid . .	—	—	—	1,2	214
Pesupesemismasinad . . .	—	—	—	0,3	193
Tolmuimejad	—	—	—	6,1	162

Nõukogudemaa elanikkonnal on võimalik osta selliseid kultuuri- ja tarbekaupu, mis olid tsaari-Venemaa töötajaile kättesaamatud. 1956. aastal ostis elanikkond üle 21 miljoni kella 0,7 miljoni vastu 1913. aastal, üle 3 miljoni jalgratta 29 000 vastu 1913. aastal. 1956. aastal ostis elanikkond 3 628 000 raadiovastuvõtjat ja 583 000 televiisorit.

Viimastel aastatel arendab tööstus koduses majapidamises kasutatavate masinate ja aparaatide tootmist, mis kergendavad koduseid majapidamistöid ja parandavad meie heaolu. 1956. aastal ostis elanikkond 2 miljonit õmblusmasinat, 214 000 kodust külmutuskappi, 193 000 pesupesemismasinat, 162 000 tolmuimejat.

NÕUKOGUDE VÕIMU AASTAIL ON LOODUD ÜHISKONDLIKU TOITLUSTAMISE SÜSTEEM, MIS PEAB KERGENDAMA NAISTE TÖÖD KODUSES MAJAPIDAMISES

	1924. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a	1950. a.	1956. a.
Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete arv (aasta lõpuks) — tuh. ühikutes . .	3	15	88	73	95	126
Ühiskondliku toitlustamise kaubakäive (miljardites rbl. vastavate aastate hindades)	0,14	0,4	22,9	33,1	47,4	60,4
Ühiskondliku toitlustamise osa (protsentides):						
a) jaekaubakäibe üldmahus	5	4	13	21	13	11
b) toidukaupade müügi üldsummas	10	7	21	27	21	19

Tähtsaks teguriks, mis soodustab naiste vabanemist viljatust kodusest tööst, on ühiskondliku toitlustamise arendamine. NSV Liidus on loodud laialdane sööklate, restoranide ja einelaudade võrk. Ühiskondliku toitlustamise ettevõtete kaubakäive moodustas 1956. aastal 11 protsenti kogu riiklikust ja kooperatiivsest kaubakäibest 4 protsendi vastu 1928. aastal.

RIIKLIKU, KOOPERATIIV- JA KOLHOOSIKAUBANDUSE OSATÄHTSUS KAUBAKÄIBE ÜLDMAHUS

	Protsentides, võrreldes üldmahuga			
	riiklik kaubandus	kooperatiiv-kaubandus	kolhoosi-kaubandus	kokku
Jaekaubakäibe üldmaht				
1932. a.	30	53	17	100
1940. a.	63	23	14	100
1945. a.	42	12	46	100
1950. a.	64	24	12	100
1956. a.	65	28	7	100
Toidukaupade müügi üldmaht				
1932. a.	26	48	26	100
1940. a.	62	18	20	100
1945. a.	38	11	51	100
1950. a.	63	19	18	100
1956. a.	65	23	12	100

1932. aastal hõlmas riiklik ja kooperatiivkaubandus kogu nõukogude kaubanduse kaubakäibe üldmahust 83 protsenti ja 1956. aastal 93 protsenti; kolhoosikaubanduse osatähtsus vastavalt vähenes, kuigi kolhoositurul müüdavate produktide kogus suurenes. Kolhoosikaubanduses olid hinnad mõnevõrra kõrgemad kui riiklikud jaemüügihinnad, seega on kolhoosikaubanduse osatähtsuse vähenemine nõukogude kaubanduse üldmahus üheks reaalpalga kasvu täiendavaks teguriks.

NSV Liidus on esimese viisaastaku algusega võrreldes loodud täiuslikumate ja suuremate kaubandusettevõtete laialdane võrk.

RIIKLIKU JA KOOPERATIIVKAUBANDUSE JAEVÕRGU JA ÜHISKONDLIKU TOITLUSTAMISE VÕRGU ARENEMINE

	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1950. a.	1956. a.
Jaekaubandus ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtete arv üldse aasta lõpuks — tuh. ühikutes	170	495	318	511	616
Sealhulgas:					
Kauplused ja kioskid	155	407	245	416	490
Sööklad, restoranid ja teised ühiskondliku toitlustamise ettevõtted	15	88	73	95	126
Keskmine töötajate arv ühe kaubandusettevõtte kohta, kaasa arvatud ühiskondliku toitlustamise ettevõtted	2,90	4,38	4,73	3,85	4,15

1957. aasta algul koosnes riiklik ja kooperatiivkaubandus 616 000 ettevõttest. 1928. aastaga võrreldes kasvas jaekaubanduse ettevõtete arv rohkem kui 3-kordseks, ühiskondliku toitlustamise ettevõtete arv aga rohkem kui 8-kordseks. Tänapäeva kaubandusvõrk koosneb oma mõõdetelt suurematest ja tehniliselt täiuslikumalt varustatud ettevõtetest kui kaubandusvõrk esimese viisaastaku algul ja eriti revolutsioonieelsel Venemaal. Tänapäeva kaubandusettevõtted on oma töötajate arvu poolest 1,4 korda suuremad kui 1928. aastal ja 2,5 korda suuremad kui 1913. aastal.

LAIENEB RIIKLIKU KAUBANDUSE SPETSIALISEERITUD KAUPLUSTE VÕRK, MIS KINDLUSTAB ELANIKKONNA MITMEKESISE NÕUDMISE PARIMAT RAHULDAMIST

(aasta lõpuks; tuh. ühikutes)

	1935. a.	1940. a.	1950. a.	1956. a.
Üldse kauplusi	95,7	102,1	109,1	137,5
Sealhulgas:				
Bakaal- ja gastronoomiakaupade kauplusi	0,9	4,4	4,6	6,5
Liha- ja kalakauplusi	0,7	1,8	2,0	2,4
Piimakauplusi	0,3	0,6	0,6	1,3
Aedviljakauplusi	0,6	1,9	1,8	2,4
Riidekauplusi	0,1	0,2	0,4	1,1
Jalatsitekauplusi	0,2	0,2	0,5	1,5
Valmisriiete ja pesukauplusi	0,3	0,2	0,6	1,2
Kultuuritarvete kauplusi	0,8	0,7	0,7	1,4
Raamatukauplusi	2,1	3,5	5,6	6,4
Mööblikauplusi	0,4	0,7	0,4	1,2
Apteeke ja apteegikaupade kauplusi	6,4	11,1	12,7	13,8
Universaalkauplusi	0,1	0,3	0,2	0,3

Viimastel aastatel teostatakse ulatuslikult toiduainete- ja mittetoiduainete kaupluste spetsialiseerimist. Eriti tunduvalt on laienenud spetsialiseeritud piima-, bakaal- ja gastronoomiakaupade kaupluste, samuti ka riide-, valmisriiete, pesu-, jalatsite- ja kultuuritarvete kaupluste võrk.

LAIENEB ÜLELIIDULISE TARBIJATE KOOPERATIIVIDE KESKLIIDU MAAKAUBANDUSE SPETSIALISEERITUD KAUPLUSTE VÕRK, MIS KINDLUSTAB PAREMINI KOLHOOSIKÜLA NÕUDMISI

(aasta lõpuks; tuh. ühikutes)

	1935. a.	1940. a.	1945. a.	1950. a.	1956. a.
Üldse kauplusi	104,4	197,6	114,3	181,2	219,5
Sealhulgas:					
Rajooni universaalkauplusi .	2,7	2,8	1,7	3,4	3,7
Maa universaalkauplusi . .	1,2	23,1	10,6	22,4	27,3
Kultuuritarvete kauplusi . .	0,9	1,7	0,1	1,7	2,9

Peale rajooni- ja maakaupluste, kus müüdi kultuuritarbeid, oli 1957. aasta alguseks tarbijate kooperatiivide süsteemis 7000 majapidamistarvete ja ehitusmaterjalide kauplust, 3000 toiduainetekauplust, 1000 riide-, valmisriiete, pesu- ja jalatsitekauplust ning ligikaudu 1000 raamatukauplust.

NÕUKOGUDE KAUBANDUSES VÄHENEVAD SÜSTEMAATILISELT RINGLUSKULUD

	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1950. a.	1956. a.
Ringluskulude tase — kopikates kaubakäibe ühe rubla kohta	19,70	10,90	8,36	9,21	7,84

Nõukogude kaubanduse eelised võimaldavad teostada kaubaringlust vähemate kulutustega kui kapitalistliku süsteemi juures. Ringluskulud moodustasid 1956. aastal 7,84 protsenti jaekaubakäibest. Ameerika Ühendriikides moodustavad käesoleval ajal ringluskulud umbes ühe kolmandiku jaekaubakäibest, s. t. on 4 korda suuremad kui nõukogude kaubanduses.

Nõukogude kaubandus nõuab suhteliselt vähem töökulu kui kapitalistlik kaubandus.

KAUBANDUSTÖÖTAJATE ARV NSV LIIDUS JA KAPITALISTLIKES MAADES

	Kaubanduses ja ühiskondliku toitlustamise alal töötajad (kaasa arvatud kaubandusorganisatsioonides transpordi alal ja kaubanduse juhtimisaparaadis töötajad)*	Sealhulgas jaekaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes töötajad	Protsentides kogu riigi elanikkonna kohta	
			kaubanduses ja ühiskondliku toitlustamise alal töötajad (kaasa arvatud kaubandusorganisatsioonides transpordi alal ja kaubanduse juhtimisaparaadis töötajad)	jaekaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes töötajad
	miljonit inimest			
NSV Liidus (1956. a.) .	3,1	2,6	1,6	1,3
Ameerika Ühendriikides (1948. a.)	10,8	8,2	7,4	5,6
Inglismaal (1950. a.) . .	3,5	2,7	7,0	5,4
Saksa Föderatiivses Vabariigis (1950. a.) . . .	2,6	1,8	5,2	3,6

Kapitalistlikus kaubanduses leiab aset ulatuslik tööjõu ebatootlik kulutamine, mis on tingitud ringluse anarhiast, konkurentsist, spekulatsioonist ja tohutult ülespuhutud reklaamist. Seoses sellega töötab kapitalistlike maade kaubanduses 5—7 protsenti nende riikide elanikkonna arvust.

Nõukogude kaubandus on vaba tööjõu ebatootlikust kulutamisest, mis on omane kapitalismile: töötajate arv, kes töötavad nõukogude kaubanduses, moodustab 1,6 protsenti kogu NSV Liidu elanikkonnast.

* Kapitalistlikes maades on kaasa arvatud vahendusaparaat.

NÕUKOGUDE VÕIMU AASTAIL ON TUNDUVALT LAIENENUD TÄHTSAMATE TOIDUAINETE TARBIMINE ELANIKKONNA POOLT

Allpool on toodud andmed Peterburi linna, Moskva kubermangu Bogorodski linna ja Kostroma kubermangu Seredski tekstiilirajooni tekstiilitööstuse tööliste perekondade, Harkovi, Vologda, Vjatka ja Voroneži kubermangu kehv- ja kesktalupoegade büdžeti uurimustest revolutsioonieelsel perioodil ning võrreldud neid Leningradi, Moskva oblasti Noginski linna, Ivanovo oblasti Furmanovi linna tekstiilitööstuse tööliste, Harkovi, Vologda, Kirovi ja Voroneži oblasti kolhoosnikute 1956. aasta büdžeti uurimisandmetega. Nende andmete kõrvutamisel selgub, et põhiliste toiduainete tarbimine inimese kohta kasvas järgmises ulatuses:

	1956. aastal protsentides revolutsioonieelsega võrreldes	
	Leningradi, Noginski ja Furmanovi linna tekstiilitööstuse tööliste perekonnad	Harkovi, Vologda, Kirovi ja Voroneži oblasti kolhoosnikute perekonnad
Liha ja rasv	200	208
Piim ja piimasaadused	355	251
Munad	223	359
Suhkur	221	296
Leivasaadused	91	86
Kartul	129	233

Revolutsioonieelsel Venemaal elasid töölisperekonnad äärmiselt rasketes korteritingimustes. Nagu näitavad Peterburi linna tööliste büdžetiandmed, mis on kogutud 1908. aastast, oli ligemale 70 protsendil vallalistest töölistest kasutada pool voodit, voodi või magamiskoht ja 43 protsendil perekondadega töölistel oli kasutada üks voodi või magamiskoht.

Vaatamata niisugustele äärmiselt rasketele korteritingimustele moodustasid kulutused korterile (kaasa arvatud küte ja valgustus) keskmiselt üle 20 protsendi töölisperekondade büdžetist, real juhtudel aga ulatusid need kulutused ühe kolmandikuni palgast. Praegu moodustavad kulutused korteriüürile ja kommunaalteenustele keskmiselt 4—5 protsenti töölisperekondade üldisest büdžetist.

NSV Liidus on kõige väiksem rahvastiku suremus.

SÜNDIMUS, SUREMUS JA RAHVASTIKU IIVE NSV LIIDUS JA KAPITALISTLIKES MAADES 1956. AASTAL

	Sündimus 1000 elaniku kohta	Suremus 1000 elaniku kohta	Rahvastiku iive 1000 elaniku kohta
NSV Liidus	25,0	7,5	17,5
Ameerika Ühendriikides	24,9	9,4	15,5
Hollandis	21,2	7,8	13,4
Austraalias	22,3	9,1	13,2
Soomes	20,8	9,0	11,8
Hispaanias	20,7	9,9	10,8
Jaapanis	18,4	8,0	10,4
Portugalis	22,3	12,0	10,3
Norras	18,7	8,5	10,2
Taanis	17,3	8,9	8,4
Itaalias	18,1	10,3	7,8
Šveitsis	17,5	10,2	7,3
Prantsusmaal	18,3	12,4	5,9
Saksa Föderatiivses Vabariigis	16,3	11,0	5,3
Rootsis	14,8	9,6	5,2
Inglismaal	16,1	11,7	4,4
Belgias	16,8	12,6	4,2
Austrias	16,4	12,3	4,1

NSV Liidus vähenes rahvastiku üldine suremus revolutsioonieelsega võrreldes 4-kordselt, laste suremus aga 6-kordselt.

NSV Liidus on kõige väiksem rahvastiku suremus, rahvastiku iive on aga kõrgem kui valdavas enamikus kapitalistlikes maades.

NSV Liidus suurenes rahvastik ainult viienda viisaastaku jooksul iive tulemusena 16,3 miljoni inimese võrra, mis ületab Rootsi, Norra ja Soome rahvastiku üldarvu.

NSV Liidus on elanikkonna keskmine eluiga suurenenud üle kahe korra revolutsioonieelse Venemaaga võrreldes.

NSV LIIDU JA REVOLUTSIOONIEELSE VENEMAA ELANIKKONNA KESKMINE ELUIGA*

(aastates)

Aastad	Kogu elanikkonna keskmine eluiga	Sealhulgas	
		meeste keskmine eluiga	naiste keskmine eluiga
1896—1897 (Venemaa Euroopa-osa 50 kubermangus)	32	31	33
1926—1927 (NSV Liidu Euroopa-osas) . .	44	42	47
1955—1956 (Kogu NSV Liidu territooriumil)	67	63	69

Suremuse taseme tunduva vähenemise tõttu ületas NSV Liidu rahvastiku keskmine eluiga 1955.—1956. aastal rohkem kui kahekordselt revolutsioonieelse Venemaa keskmise eluea ning poolteisekordselt NSV Liidu rahvastiku keskmise eluea 1926.—1927. aastal.

---

* Keskmise eluea all mõeldakse aastate arvu, mis kujutab endast antud põlvkonna keskmist vanust, selle arvestusega, et selle põlvkonna eluea jooksul tema üleminekul ühest vanusegrupist teise suremus nendes vanusegruppides vastab kaasaegsele tasemele.

Selline keskmise eluea arvestus on kasutusele võetud rahvusvahelises statistika praktikas ja elukindlustuse juures.

Abielusuhete alal lähtub nõukogude seadusandlus meeste ja naiste täieliku võrdõiguslikkuse põhimõttest.

Perekonna tugevdamine on üks tähtsamaid Nõukogude riigi ülesandeid.

ABIELUD JA LAHUTUSED NSV LIIDUS JA KAPITALISTLIKES MAADES

	Aastad	Abielude arv 1000 elaniku kohta	Lahutuste arv 1000 elaniku kohta*
NSV Liidus	1956	11,8	0,7
Austrias	1956	8,2	1,3
Inglismaal (ilma Šoti ja Põhja-Iirimaata)	1955	8,1	0,6
Saksa Föderatiivses Vabariigis	1956	8,9	0,9
Norras	1956	7,2	0,6
Ameerika Ühendriikides	1956	9,4	2,4
Soomes	1956	7,7	0,8
Prantsusmaal	1956	6,7	0,7
Šveitsis	1956	8,0	0,9
Rootsis	1956	6,9	1,2

NSV Liidus suurenes 1956. aastal abielude arv 1000 elaniku kohta, võrreldes abielude arvuga revolutsioonieelsel Venemaal, 1,3-kordseks. Praegu on NSV Liidus abielude arv 1000 elaniku kohta tunduvalt suurem kui kapitalistlikes maades, lahutuste arv aga on 3,4 korda väiksem kui Ameerika Ühendriikides ning väiksem kui reas teistes maades.

* Andmed Inglismaa ja Ameerika Ühendriikide kohta on 1954. aastast, Prantsusmaa kohta 1956. aastast, teiste kapitalistlike maade kohta 1955. aastast.

NSV Liidus teostatakse elanikkonna meditsiinilist teenindamist tasuta. Tasuta meditsiiniline teenindamine toimub laialdaselt arenenud haiglate, polikliinikute, dispanserite ning muude raviprofülaktika ja sanitaar-epidemioloogia asutuste võrgu kaudu.

ARSTIDE ARVU KASV JA HAIGLAVOODITE ARV NSV LIIDUS

(aasta lõpuks)

	1913. a.		1917. a.	1928. a.	1940. a.	1956. a.	1957. a. (hinnang)
	praegustes piirides	kuni 17. sept. 1939. a. kehtinud piirides					
Arstide arv (ilma hambaarstideta) — tuh.*	23,1	19,8	14,5	63,2	140,8	329,4	346
Arstide arv 10 000 elaniku kohta . . .	1	1	1	4	7	16	17
Haiglavoodite arv (ilma sõjaväehaiglateta) — tuh. . . .	207,3	175,7	149,3	246,5	790,9	1360,8	1432
Haiglavoodite arv 10 000 elaniku kohta	13	13	10	16	41	67	70

Nõukogude võimu aastail on tunduvalt paranenud elanikkonna meditsiiniline teenindamine. Tsaari-Venemaal tuli 10 000 elaniku kohta üks arst, praegu tuleb NSV Liidus aga 17 arsti, haiglavoodeid oli 10 000 elaniku kohta 13, praegu aga 70. Eriti suuresti on kasvanud elanikkonna meditsiiniline teenindamine Kesk-Aasia rajoonides ja Kasahstanis. Praegu on neis rajoonides rohkem arste kui neid oli 1913. aastal kogu tsaari-Venemaal.

NSV Liidus antakse töölistele ja teenistujatele haigestumise korral peale tasuta arstiabi ajutise töövõimetuse toetust kuni töövõime täieliku taastamiseni. Toetust antakse kuni 90 protsendi ulatuses palgast. Ajutise töövõimetuse puhul töövigastuse või kutsehaiguse tagajärjel antakse toetust 100 protsendi ulatuses palgast.

* Ilma sõjaväelasteta.

NSV Liidus on elanikkond paremini arstidega varustatud kui kapitalistlikes maades.

ARSTIDE ARV NSV LIIDUS, VÕRRELDES ÜKSIKUTE KAPITALISTLIKE MAADEGA

(ilma sõjaväelasteta)

	Aastad	Arstide arv üldse (ilma hambaarstideta) (tuh.)	Arstide arv 10 000 elaniku kohta
NSV Liidus	1951	258,6	13,9
	1954	299,0	15,3
	1955	310,2	15,6
	1957	346,0	16,9
Ameerika Ühendriikides	1954	206,0	12,7
Inglismaal	1951	44,3	8,8
Prantsusmaal	1954	38,6	9,0
Itaalias	1951	57,6	12,3
Jaapanis	1954	89,9	10,1
Saksa Föderatiivses Vabariigis (ilma Lääne-Berliinita)	1955	67,6	13,5

NSV Liidus tuli 1957. aastal iga 10 000 elaniku kohta 17 arsti, Ameerika Ühendriikides tuli aga iga 10 000 elaniku kohta 1954. aastal 13 arsti.

NSV LIIDUS KEHTIB KÕIGE EESRINDLIKUM SEADUSANDLUS MAAILMAS, MIS KINDLUSTAB EMADE JA LASTE HUVIDE KAITSE

	1913. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1956. a.	1957. a. (hinnang)
Voodite arv (arsti- ja ämmaemandapunkte) rasedatele naistele ja sünnitajatele — tuh.	6,8	27,0	146,4	101,5	179,2	186
Naiste ja laste nõuandlate arv	9	2 151	6 301	7 033	13 876	14 200
Kohtade arv lastesõimedes* — tuh.	0,55	62,1	859,5	832,8	966,1	1 048
Laste arv alalistes lasteaedades* — tuh.	4	130	1 172	1 471	1 882	2 060

NSV Liidus antakse meditsiinilist sünnitusabi tasuta. Meditsiinilise sünnitusabi andmiseks on loodud laialdane sünnitusmajade, ämmaemanda- ja velsker-ämmaemandapunktide võrk. Tsaari-Venemaal andis osalist sünnitusabi põhiliselt kohalik ämmaemand, kusjuures maal meditsiiniline sünnitusabi peaaegu puudus.

NSV Liidus antakse kõigile naistöölistele ja -teenistujatele tasulist rasedus- ja sünnituspuhkust kestusega kuni 4 kuud (112 kalendripäeva), kahe või rohkem lapse sünnitamise puhul või ebanormaalse sünnituse korral puhkust pikendatakse.

Vastavalt põllumajandusliku artelli põhikirjale vabastatakse naiskolhoosnikud töölt kuu aega enne ja kuu aega pärast sünnitamist, kusjuures selle kahe kuu eest neile säilitatakse nende poolt väljatöötatud keskmine normipäevade arv pooles ulatuses.

---

* Arvestamata hooajalisi lastesõimi ja laste mängumurusid, mis teenindasid 1956. aastal üle 3 miljoni lapse.

Meie maal pööravad partei ja valitsus suurt tähelepanu naisteleemadele.

PALJULAPSELISTE EMADE ARV, KES SAAVAD IGAKUIST TOETUST

(aasta lõpuks)

	1945. a.	1950. a.	1956. a.
Paljulapselisi emasid üldse — tuh. .	844	3 079	3 312
Sealhulgas:			
Nelja lapsega	287	1 449	1 586
Viie lapsega	181	839	845
Kuue lapsega	100	440	468
Seitsme ja rohkema lapsega . . .	276	351	413

Paljulapselised emad, kel on kolm last, saavad neljanda ja iga järgmise lapse sündimise puhul riigilt igakuist toetust, kel aga on kaks last, saavad kolmanda ja iga järgmise lapse sündimise puhul riigilt ühekordset toetust.

1956. aastal said riigilt igakuist toetust üle 3 miljoni ema, kellel oli 4 ja rohkem last. Peale selle anti 1956. aastal 734 000 paljulapselisele emale, kellel oli kolm last, ühekordset toetust. Ainuüksi 1956. aastal maksti paljulapselistele ja vallasemadele toetust 5,1 miljardi rubla ulatuses.

„EMA-KANGELASE" AUNIMETUSEGA NING ORDENITE JA MEDALITEGA AUTASUSTATUD PALJULAPSELISTE EMADE ARV

(tuhandetes)

	1944. a. juulist kuni 1949. a.	1950. a. kuni 1956. a.	Kokku
Antud „Ema-kangelase" aunimetusi .	31	21	52
Autasustatud ordenitega „Ema au":			
I järgu ordeniga	67	54	121
II järgu ordeniga	193	143	336
III järgu ordeniga	468	339	807
Autasustatud medalitega „Ema medal":			
I järgu medaliga	754	676	1 430
II järgu medaliga	1 434	1 259	2 693
Üldse	2 947	2 492	5 439

Emadele, kes on sünnitanud ja üles kasvatanud kümme last, antakse „Ema-kangelase" aunimetus ja orden „Ema-kangelane". Emasid, kes on sünnitanud ja üles kasvatanud seitse, kaheksa ja üheksa last, autasustatakse ordeniga „Ema au", emasid aga, kes on sünnitanud ja üles kasvatanud viis või kuus last, autasustatakse medaliga „Ema medal".

„Ema-kangelase" aunimetus on antud 52 000 naisele. Ordeniga „Ema au" on autasustatud üle ühe miljoni naise ning medaliga „Ema medal" üle 4 miljoni naise.

NSV Liidus on antud töötajate kasutusse laialdane sanatooriumide, puhkekodude ja kuurortide võrk.

SANATOORIUMIDE JA PUHKEKODUDE ARV NSV LIIDUS

	1913. a.	1939. a.*	1945. a.	1950. a.	1956. a.
Öö-päevaste sanatooriumide arv (täiskasvanutele ja lastele)	60	1 828	1 107	2 070	2 102
Neis voodeid — tuh. . .	ligikaudu 3	239	119	255	289
Sanatooriumide üldarvust lastesanatooriume . . .	14	972	724	1 027	1 063
Neis voodeid — tuh. . .	ligikaudu 0,3	97	62	95	106
Täiskasvanute öösanatooriumide ja laste päevasanatooriumide arv	ei olnud	328	496	679	857
Neis voodeid — tuh. . .	ei olnud	15	18	23	31
Puhkekodude arv (ilma ühepäevasteta)	ei olnud	1 270	516	891	900
Neis voodeid — tuh. . .	ei olnud	195	46	128	159

1956. aastal sai ligikaudu 3 miljonit töölist ja teenistujat tuusikud sanatooriumidesse ja puhkekodudesse sotsiaalkindlustuse arvel, tasuta või 30-protsendilise tasuga tuusiku hinnast. Peale selle said sajad tuhanded töölised ja teenistujad tasuta tuusikuid riigi arvel või soodustatud hindadega tuusikuid ettevõtte fondi arvel, mida assigneeriti sotsiaal-olustikulistest summadest või teistest allikatest.

1956. aastal viibis ravil ja puhkas sanatooriumides ja puhkekodudes, peale ühepäevaliste puhkekodude, üldse üle 5 miljoni töötaja.

1956. aastal puhkas ligi 6 miljonit last ja noorukit pioneerilaagrites, lastesanatooriumides, turismibaasides või sõitis suveperioodil koos lasteaedade, lastesõimede ja lastekodudega suvituskohtadesse.

* Praegustes piirides.

NSV Liidus on kehtestatud õigus ainelisele kindlustusele vanaduses, samuti ka töövõime kaotuse ja haiguse puhul. Pensionilist kindlustamist teostatakse NSV Liidus täielikult riiklike ja ühiskondlike summade arvel.

ISIKUTE ARV, KES SAID NSV LIIDUS 1957. AASTAL RIIKLIKKU PENSIONI

	Milj. inimest
Üldse said riiklikku pensioni	18,0
Sealhulgas:	
Vanaduse, invaliidsuse ja väljateenitud aastate puhul ning personaalpensioni	7,2
Tööliste ja teenistujate perekonnaliikmeid, kes said pensioni toitja kaotuse puhul	2,1
Endisi sõjaväelasi (imperialistliku, kodusõja ja Isamaasõja invaliidid) ja nende perekonnaliikmeid	8,7

Riiklike pensionide seaduses, mis võeti vastu 1956. aastal, on ette nähtud edasiselt parandada olukorda töötajate pensionilise kindlustamise alal. Pensionide määrad üksikute pensionäride gruppide osas tõusid vastavalt uuele pensioni seadusele rohkem kui kaks korda.

Vanaduspensionäridele makstakse pensioni 50—100 protsendi ulatuses keskmisest töötasust. Peale selle on ette nähtud pensionilisand pideva töötaaži ja töövõimetute perekonnaliikmete eest. Tunduvalt suurenesid pensionid ka teistel pensionäride gruppidel. Pensionid ei kuulu maksustamisele.

Perekondadeta pensionärid ja invaliidid (täiskasvanud ja lapsed), kes vajavad hooldust, paigutatakse vanade- või invaliididekodudesse, kus nad on täielikult riigi ülalpidamisel. 1957. aasta alguseks oli selliseid kodusid 1055, kus viibis üle 135 000 vana ja invaliidi.

Tsaari-Venemaal ei saanud töölised riiklikku pensioni. Ainult tööliste visa võitluse tulemusena kinnitas kodanluse ja mõisnike esindajaist koosnev III Riigiduuma 1912. aastal seaduse, mis nägi ette, et haigestumise juhtudel kindlustatakse töölisi haigekassade kaudu, invaliidsuse või surma puhul, mille põhjustas raske tööõnnetus, aga kindlustusseltside kaudu.

1912. aasta kindlustusseadus hõlmas vaid 2,5 miljonit vabriku-tehase ja mäetööstuse ettevõtete töölist ja teenistujat.

Haigekassade rahalised vahendid laekusid põhiliselt tööliste palgast mahaarvamiste teel.

Kapitalistlikes maades langevad kulutused pensionidele peamiselt tööliste õlgadele. Nii näiteks maksavad praegu Ameerika Ühendriikide töölised ja teenistujad oma teenistusest $2^1/_4$ protsenti, mis moodustab 50 protsenti pensionifondist. Inglismaal ületavad tööliste ja teenistujate sissemaksud pensionifondi ettevõtjate omi.

Normaalse pensioni saamiseks on kapitalistlikes maades ette nähtud tunduvalt kõrgem vanus kui NSV Liidus. Ameerika Ühendriikides on õigus vanaduspensionile meestel 65 aasta vanuselt ja naistel 62 aasta vanuselt; Lääne-Saksamaal, Hollandis, Soomes ja Šveitsis saavad mehed ja naised vanaduspensioni 65 aasta vanuselt; Rootsis saavad nii mehed kui ka naised pensioni 67-aastaselt, Kanadas, Iirimaal ja Norras aga 70-aastaselt. NSV Liidus on õigus vanaduspensionile meestel 60-aastaselt ja naistel 55-aastaselt. Töölistel ja teenistujatel, kes töötavad allmaatöödel, tervist kahjustavatel töödel või kuumades tsehhides ning teistel raskete tingimustega töödel, samuti ka naistel, kes on sünnitanud viis või rohkem last ja üles kasvatanud neid kaheksa aasta vanuseni, on õigus vanaduspensionile varajasemas eas.

ELAMUFONDI KASV LINNADES JA LINNATUUPI ALEVITES

(aasta lõpuks; üldine elamispind milj. ruutmeetrites)

	1913. a.	1926. a.	1940. a.	1950. a.	1956. a.
Kogu linnaelamufond	180	216	421	513	668
Sealhulgas:					
Ühiskonnastatud elamispind . . .	—	103	267	340	453
Kodanike isiklikus omanduses olev elamispind (1913. a. kaasa arvatud erakapitalistlik omand)	180	113	154	173	215

Enne Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni olid tööliste, väikepalgaliste teenistujate ja nende perekondade korteritingimused väga rasked. Nad elutsesid niisketes ja külmades muldonnides ja kasarmutes, 2—3 inimest ühel naril. Moskvas näiteks oli 1912. aastal 24 500 voodikohaga urgast, kus elas 325 000 inimest. Eriti rasked olid korteritingimused Uraali, Donbassi ja Bakuu töölistel. Samal ajal olid linnades aristokraatide paleed ja kodanlaste villad, kus elas üksainus perekond. Nendes majades tuli ühe inimese kohta elamispinda mitusada ruutmeetrit.

Pärast Oktoobrirevolutsiooni tööliste ja teenistujate korteritingimused muutusid järsult.

Kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus on alati osutanud ja osutavad suurt hoolitsust nõukogude inimeste korteritingimuste parandamise eest.

Meie maal teostatakse tohutus ulatuses elamuehitamist.

Imperialistliku sõja, sõjalise interventsiooni ja kodusõja perioodil, samuti Suure Isamaasõja ajal tekitati linna elamufondile tohutuid purustusi. On teada, et ainuüksi Suure Isamaasõja aastail saksa fašistlikud vallutajad põletasid ja purustasid täielikult või osaliselt 1710 linnatüüpi alevit. Vaatamata nendele purustustele suurenes linnade elamufond ühelt miljonilt ruutmeetrilt üldelamispinnalt 1913. aastal kuni 668 miljoni ruutmeetrini ehk 3,7-kordseks 1956. aasta lõpuks.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määruses „Elamuehituse arendamisest NSV Liidus" on ette nähtud laiendada üldist elamuehitust, et lähema 10—12 aasta jooksul likvideerida töötajate korteripuudus.

Vastavalt sellele on kuuenda viie aasta plaanis ette nähtud ehitada ja ekspluatatsiooni anda 328 miljonit ruutmeetrit üldelamispinda. See on 1,8 korda rohkem kui kogu linnaelamufond 1913. aastal.

ELAMUEHITUS NSV LIIDUS

(miljonites ruutmeetrites)

	Üldse ehitatud ja ekspluatatsiooni antud riiklike ja kooperatiivsete organisatsioonide poolt (ilma kolhoosideta), samuti linnaelanike poolt — elumaju üldpinnaga	Sealhulgas	
		riiklike ja kooperatiivsete organisatsioonide poolt	linnaelanike poolt isiklike summadega ja riikliku krediidi abil
Aastail 1918—1928	42,9	23,7	19,2
Esimesel viisaastakul (1929—1932)	38,7	32,6	6,1
Teisel viisaastakul (1933—1937)	42,2	37,2	5,0
Kolmanda viisaastaku kolme ja poole aasta jooksul (1938. a. — 1941. a. esimene pool)	42,0	34,4	7,6
1. juulist 1941 kuni 1. jaanuarini 1946*	49,8	41,3	8,5
Neljandal viisaastakul (1946—1950)*	102,8	72,4	30,4
Viiendal viisaaastakul (1951—1955)	151,7	112,9	38,8
Kuuenda viisaastaku esimesel aastal (1956)	36,9	29,5	7,4

Nõukogude võimu aastail on ehitatud ja taastatud riiklike ja kooperatiivsete organisatsioonide poolt (ilma kolhoosideta), samuti linnaelanike poolt isiklike summadega ja riikliku krediidi abil elumaju üldpinnaga 507 miljonit ruutmeetrit. Viimase üheteistkümne aasta jooksul (1946—1956) on kolhoosnikud ja maaintelligents ehitanud 5,6 miljonit elumaja.

* Kaasa arvatud taastamine.

LINNA REISIJATE ELEKTRITRANSPORDI ARENG NSV LIIDUS

(trammide osas 1917. aastaga võrreldes protsentides, trollibussi ja metroo osas 1940. aastaga võrreldes protsentides)

	1917. a.	1928. a.	1940. a.	1945. a.	1950. a.	1955. a.	1956. a.
Teede pikkus:							
Trammiteede ühekordne pikkus	100	139	283	253	291	3,3 korda	3,4 korda
Trollibussiliinide ühekordne pikkus	—	—	100	125	288	4,9 korda	5,5 korda
Metroode ekspluatatsiooniline pikkus	—	—	100	157	185	3,1 korda	3,1 korda
Veerev koosseis:							
Trammi-reisivagunite arv	100	123	275	236	259	3 korda	3,2 korda
Trollibusside arv	—	—	100	86	223	3,6 korda	4,1 korda
Metroovagunite arv	—	—	100	100	194	3 korda	3,3 korda
Reisijate vedu:							
Trammidel	100	177	7,1 korda	293	5 korda	6,2 korda	6,2 korda
Trollibussidel	—	—	100	84	3,2 korda	6,3 korda	7,1 korda
Metroodel	—	—	100	164	167	249	264

Enne Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni oli NSV Liidu territooriumil (17. septembrini 1939 kehtinud piirides) trammiliiklus 35 linnas, praegu on nende arv kasvanud 98-ni. Trammiliiklus on sisse viidud sellistes linnades, nagu Alma-Ata, Bakuu, Barnaul, Vorošilovgrad, Erevan, Zaporožje, Ivanovo, Irkutsk, Kemerovo, Magnitogorsk, Minsk, Novosibirsk, Omsk, Sverdlovsk, Stalino, Uljanovsk, Ufaa ja teistes linnades. Seejuures tuleb arvestada veel seda, et Isamaasõja aastail purustati trammiliiklus 49 linnas. Praegu on 43 linnas trollibussiliiklus. Tuleb arvestada ka seda, et sõja ajal purustati 6 linnas trollibussiliiklus, mis taastati täielikult 1946. aastaks. Moskvas ja Leningradis on ehitatud metrood. Uute metrooliinide ehitustööd jätkuvad.

Nõukogude võimu aastail on trammiteede pikkus suurenenud 3,4-kordseks. Trammivagunite park on suurenenud 3,2-kordseks, samuti on tunduvalt suurenenud trammivagunite mahtuvus.

Reisijate vedu linna kõigi elektritranspordivahenditega suurenes 40 aasta jooksul rohkem kui 9-kordseks. 1956. aastal vedas metroo peaaegu niisama palju reisijaid kui neid vedasid kõikide linnade trammid revolutsioonieelsel Venemaal.

ALGKOOLIDE, SEITSMEKLASSILISTE JA KESKKOOLIDE EHITAMINE NSV LIIDUS

	Aastail 1918—1928	Esimesel viisaastakul (1929—1932)	Teisel viisaastakul (1933—1937)	Kolmanda viisaastaku kolme aasta jooksul (1938—1940)	Sõja-aastail (1941—1945)*	Neljandal viisaastakul (1946—1950)*	Viiendal viisaastakul (1951—1955)	Kuuenda viisaastaku esimesel aastal (1956)
Ehitatud ja ekspluatatsiooni antud riikliku ehituse alal:								
Koole	7 780	13 128	18 778	5 325	8 412	4 345	5 819	1 498
Neis õpilaskohti — tuh. . . .	1 061	3 771	5 576	1 593	1 177	1 181	1 912	435

Peale selle on kolhooside initsiatiivil ja nende vahenditega ehitatud ja ekspluatatsiooni antud neljandal viisaastakul (1946—1950) 14 193 kooli 1289 tuhande õpilaskohaga ning viiendal viisaastakul (1951—1955) — 5803 kooli 677 000 õpilaskohaga. 1956. aastal anti ekspluatatsiooni 951 kooli 137 000 õpilaskohaga.

* Kaasa arvatud ainult täielikult purustatud koolide taastamine. Peale selle taastati suur hulk neid koole, mis olid osaliselt purustatud.

LASTEAEDADE, LASTESÕIMEDE, HAIGLATE JA POLIKLIINIKUTE EKSPLUATATSIOONI ANDMINE

	Antud ekspluatatsiooni riikliku ehituse alal		
	lasteaedu (kohtade arv tuhandetes)	lastesõimi (kohtade arv tuhandetes)	haiglaid ja polikliinikuid (voodikohtade arv tuhandetes)
Aastail 1918—1928	8,5	14,2	5,7
Esimesel viisaastakul (1929—1932) .	14,5	23,7	10,7
Teisel viisaastakul (1933—1937) . . .	69,8	113,7	19,9
Kolmanda viisaastaku kolme aasta jooksul (1938—1940)	98,4	138,3	28,7
Sõja-aastail (1941—1945)	34,5	22,3	23,5
Neljandal viisaastakul (1946—1950) .	65,4	36,4	63,5
Viiendal viisaastakul (1951—1955) .	274,9	141,6	77,3
Kuuenda viisaastaku esimesel aastal (1956)	86,7	36,6	19,8

Peale selle on kolhooside initsiatiivil ja nende vahenditega ekspluatatsiooni antud: viiendal viisaastakul (1951—1955) — lasteaedu 39 400 kohaga ja lastesõimi 168 500 kohaga; 1956. aastal — lasteaedu 12 600 kohaga ja lastesõimi 73 200 kohaga.

SISUKORD

Eessõna 3

Diagrammid

Nõukogude ühiskondliku ja riikliku korra võit, kindlustumine ja areng NSV Liidus

NSV Liidu territoorium ja rahva arv 7
Liiduvabariikide territoorium ja elanike arv 8
Linnade ja linnatüüpi alevite arv ning NSV Liidu linnaelanike arv . . 9
Linnade ja linnatüüpi alevite rühmitamine elanike arvu järgi 10
NSV Liidu elanikkonna klassikoosseis 11
NSV Liidu Ülemnõukogu, liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide ülemnõukogude, kraide, oblastite, ringkondade, rajoonide, linnade, külade ja alevite töörahva saadikute nõukogude saadikute arv . . 12
Naissaadikute arv NSV Liidu Ülemnõukogus, liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide ülemnõukogudes, kraide, oblastite, ringkondade, rajoonide, linnade, külade ja alevite töörahva saadikute nõukogudes 13
NSV Liidu rahvamajanduses valitseb täielikult sotsialistlik süsteem . . 14
NSV Liidu põhifondide kasv aastail 1913—1956 15
NSV Liidu põhifondide struktuur 16
Sotsialistlik majandussüsteem kindlustas industrialiseerimise kiire tempo 17
Tootmisvahendite (grupp „A") tootmise ja tarbeesemete (grupp „B") tootmise osatähtsus tööstuse kogutoodangus 18
Tööstustoodangu aasta keskmine juurdekasv NSV Liidus ja peamistes kapitalistlikes maades 19
NSV Liidu rahvatulu kasvutempo, võrreldes peamiste kapitalistlike maadega 22
NSV Liidu tööstuse koht maailmas ja Euroopas 23
Põllumajandusliku maa jagunemine tsaari-Venemaal ja NSV Liidus . . 24
Põllumajanduse kollektiviseerimine 25
Tööviljakuse kasv 26
Tööviljakuse kasv viisaastakutel 27
Tööviljakuse kasvutempo NSV Liidu tööstuses on tunduvalt kõrgem kui kapitalistlikes maades 28
NSV Liidu ordenite ja medalitega autasustatud tsiviilisikute arv . . . 29
Erakaubanduse väljatõrjumine NSV Liidu jaekaubakäibest 30
NSV Liidu väliskaubanduse arenemine 31
Väliskaubanduslike sidemete arenemine sotsialistlike maadega pärast Teist maailmasõda 31
Uksikute kaupade eksport ja import 32
Nõukogude rahva materiaalse heaolu ja kultuuritaseme kasv 33
Sotsialistlike maade majanduse arenemine 35

Võimsa sotsialistliku rasketööstuse arenemine 41
Toodangu ja tööviljakuse kasv tööstuses 1957. aastal 41
Tähtsamate tööstustoodangu liikide tootmise kasv NSV Liidu rahvamajanduse arendamise 1957. aasta riikliku plaani järgi 42
Sotsialistlike majandusvormide võit tööstuses 43
Tööstuse põhifondid kasvasid 30-kordseks 43
NSV Liidu tööstuse arendamine viisaastakute jooksul 44
Impordi osa mõningate tööstustoodangu liikide üldises tarbimises NSV Liidus 47
NSV Liidus suurendatakse süstemaatiliselt tootmist iga elaniku kohta 48
Sotsialistlik tööstus on kõige kõrgema kontsentratsiooniga tööstus maailmas 49
Tööliste arvu kasv tööstuses 50
On loodud nõukogude tootmistehnilise intelligentsi uus kaader . . . 51
Leiutamine ja ratsionaliseerimine rahvamajanduses 52
Elektrifitseerimine on kommunismi materiaalse tehnilise baasi loomise alus 53
Töö elektriga varustatus on tööviljakuse kasvu tähtis tingimus . . . 53
Metallilõikamis- ning sepa- ja pressimisseadmete pargi kasv 54
Tööstustoodangu omahinna alanemine 55
Tööstustoodangu kasvutempo NSV Liidus ja tähtsamates kapitalistlikes maades 56
Tööstustoodangu peamiste liikide tootmine NSV Liidus protsentides, võrreldes Ameerika Ühendriikide, Inglismaa, Prantsusmaa ja Saksa Föderatiivse Vabariigi tootmisega 61
Tööstustoodangu peamiste liikide tootmine NSV Liidus iga elaniku kohta protsentides, võrreldes tootmisega iga elaniku kohta Ameerika Ühendriikides, Inglismaal, Prantsusmaal ja Saksa Föderatiivses Vabariigis 63
Terase tootmise kasv NSV Liidus ja Ameerika Ühendriikides 64
Võimsa kodumaise masinaehituse loomine kindlustas kõigi rahvamajandusharude rekonstrueerimise ja arendamise 65
Masinaehituse ja metallitöötlemise ettevõtete elektrifitseerimine . . . 66
Energeetikaseadmete tootmise kasv 67
Masinate tootmine metallurgia- ja kütusetööstusele 68
Tööpingitööstuse — masinaehituse tehnilise progressi aluse — arenemine 69
Viisaastakute jooksul loodi auto- ja traktoritööstus 70
Põllutöömasinate tootmine 71
Masinaehitus loob raudteetranspordi uue tehnikaga varustamise aluse 72
Kõrge tootlikkusega masinad asendavad mullatöölise rasket tööd . . 73
Aparaaditööstus on tootmise kompleksse automatiseerimise alus . . . 73
Laieneb rahvatarbeesemete tootmise kasvu tehniline baas 74
Leninliku GOELRO plaani teostamine 75
Meie maa energeetikabaas on loodud nõukogude võimu aastail . . . 76
Nõukogude inimesed alistavad jõgede võimsat jõudu 76
Elektrienergia tootmise tsentraliseerimine 77
Üle 60 protsendi elektrienergiat annavad meie maa kõige suuremad elektrijaamad 78
Uue tehnika juurutamine elektrijaamades 79
Elektrijaamade töötajad on meie maale kokku hoidnud miljoneid tonne kütust 80
Söetoodang NSV Liidus ületas 1913. aasta toodangu 15-kordselt . . . 81
Söetoodang Donbassis ja Moskva-lähises basseinis 82
Elekter söetööstuse teenistuses 83
Kasvab suurte mehhaniseeritud kaevanduste ja karjääride arv . . . 83
Söetööstus on kõrgesti mehhaniseeritud tööstusharu 84
Söetööstus on varustatud ajakohaste kõrge tootlikkusega masinatega 85
NSV Liidus arendatakse efektiivset söe tootmist 86
Kaevuri töö muutus Nõukogude Liidus kõrge tootlikkusega tööks . . . 86

Naftatööstuse arenemine 87
Nõukogude võimu aastail on loodud uued võimsad naftarajoonid . . . 87
Naftapuuraukude puurimise mahu ja kiiruse kasv 88
On loodud uued kütteainete tööstuse harud — gaasi- ja põlevkivitööstus 89
Nõukogude võimu aastail on meie maal loodud suur eesrindlik must metallurgia 90
Mustade metallide tootmise kontsentratsioon kindlustab sotsialistliku tootmise kõrge majandusliku efektiivsuse 91
Maa ida- ja keskosas on loodud uued musta metallurgia rajoonid . . 92
Mustade metallide tootmine Suure Isamaasõja ajal ajutiselt okupeeritud territooriumil 93
Musta metallurgia energeetiline võimsus on kasvanud 93
Uute progressiivsete tehnoloogiliste meetodite juurutamine musta metallurgia ettevõtetes 94
Mitu korda on paranenud kõrgahjude ja martäänahjude võimsuste kasutamine 95
Pidevalt kasvab metallurgide tööviljakus 96
Nõukogude võimu aastail on loodud võimas keemiatööstus 97
Keemiatööstuse energeetilise võimsuse kasv 98
Kolmandik meie maast on kaetud metsadega 99
NSV Liidu metsarikkuste kasutamine 99
Metsatööstuse mehhaniseerimine 100
Ikka laialdasemalt hakatakse kasutama metsarikkaid rajoone meie maa põhja- ja idaosas 101
Nõukogude võimu aastail on loodud tselluloositööstus, paberi tootmine aga suurenes 13-kordseks 101
Ehitusmaterjalide tööstuse arendamine 102
Sõjajärgseil aastail suurendas meie tööstus tunduvalt uute ehitusmaterjalide tootmist 103
Tsemenditootmise kasv meie maa idarajoonides 104
Kerge- ja toiduainetetööstuse toodangu kasv harude kaupa 105
Riide, jalatsite ja seebi tootmine 106
Toiduainetetööstuse peamiste toodanguliikide tootmine 107
On paranenud ja laienenud toiduainete sortiment 108
On hakatud tootma kaupu, mis parandavad igapäevast elu ja kergendavad koduseid töid 109
Keemia aitas luua uued kergetööstuse toodete liigid 110
On laiendatud kerge- ja toiduainetetööstuse energeetilist baasi . . . 110
Kerge- ja toiduainetetööstuse mehhaniseerimine ja automatiseerimine 111
On hakatud teostama kalapüüki uutes rajoonides 113
Kalapüügirajoonides on loodud laialdane külmutushoonete võrk ning on loodud uus külmutuslaevastik 114
NSV Liidu loodusvarad 115
Põhinäitajad tööstuse arendamise kohta liiduvabariikides 117

NSV Liit — kõrgesti mehhaniseeritud sotsialistliku suurpõllumajanduse maa

Põllumajanduslike ettevõtete ja majandite arv 141
Tsaari-Venemaa oli harkadra maa, NSV Liit aga on traktori ja kombaini maa 142
On muutunud masinate ja tööriistade koosseis põllumajanduses . . . 143
Põllumajanduse energeetilised võimsused 144
Põllumajanduse energeetiliste võimsuste koosseis 145
Mitmekordseks on kasvanud töö varustatus energiaga ja energeetiliste võimsustega põllumajanduses 145
Traktorite, kombainide ja veoautode park põllumajanduses 146
Põllumajanduse elektrifitseerimine 147
On suurenenud mehhaniseeritud tööde ulatus põllumajanduses . . . 147

Põhiliste põllutööde mehhaniseerimine põllumajanduses 148
On suurenenud põllumajanduse varustamine mineraalväetistega . . . 149
Põllumajanduse kaubatoodangu kasv 150
On suurenenud kolhooside ja elanikkonna isiklike majandite sissetulekud riigile antud ning müüdud toodangust 151
Teraviljavarumise kasv NSV Liidus 152
Liha- ja piimavarumise ning või tootmise kasv NSV Liidus 153
Sovhooside arv NSV Liidus 154
Sovhooside arendamise põhinäitajad 155
Põhinäitajad teraviljasovhooside arendamise kohta 157
Karja produktiivsuse kasv sovhoosides 158
Energeetiliste võimsuste kasv sovhoosides 159
Sovhooside elektrifitseerimine 159
Põllutööde mehhaniseerimine sovhoosides 160
Tööviljakuse kasv sovhoosides 160
Kolhooside arengu põhinäitajad 161
On suurenenud kolhooside rahalised sissetulekud 162
Masina-traktorijaamad 163
Masina-traktorijaamade ja kolhooside energeetiliste võimsuste kasv . . 164
On elektrifitseeritud peaaegu kõik masina-traktorijaamad 164
Elektrienergiat kasutavad rohkem kui pooled kõigist kolhoosidest . . 165
Põhiliste põllumajanduslike tööde mehhaniseerimine kolhoosides . . . 166
Masina-traktorijaamades on hakatud paremini kasutama traktoreid ja teraviljakombaine 167
Tunduvalt on suurenenud kõikide põllumajanduslike kultuuride külvipind 168
Külvipinna jagunemine majandite kategooriate järgi 169
On muutunud teraviljakultuuride külvipindade struktuur 169
Üles küntud uudis- ja jäätmaid aastail 1954—1956 170
Mitmekordselt on suurenenud külvipind peamistes uudis- ja jäätmaade kasutuselevõtmise piirkondades 171
On suurenenud nisu külvipind peamistes uudis- ja jäätmaade kasutuselevõtmise piirkondades 171
Maisi külvipind 172
Puuvilla külvipinna kasv 173
NSV Liidus on rajatud uued peedikasvatuse piirkonnad 174
On suurenenud niisutusvõrguga maade pindala 174
Tee tootmine 175
Aianduse ja viinamarjakasvatuse arenemine 175
Produktiivloomade arv 176
Peamiste loomakasvatussaaduste tootmise kasv 177
Loomakasvatuse kaubatoodang üksikutes majandite kategooriates 1956. aastal 178
NSV Liidus on suurenenud produktiivloomade arv põllumajanduslike kõlvikute iga 100 hektari kohta 178
On tõusnud karja produktiivsus kolhoosides 179
Piima tootmise kasv põllumajanduslike kõlvikute iga 100 hektari kohta kõikides majandite kategooriates 179
Söötade tootmine 180
On suurenenud tõuloomade arv ja kasvanud nende osatähtsus sovhoosides ja kolhoosides 181
Tõuloomakasvatuse korraldus 181
Uut tõugu kõrge produktiivsusega loomade arv sovhoosides ja kolhoosides 1955. a. lõpuks 182
On paranenud villa kvalitatiivne koostis 183
Peenvillaliste lammaste kasvatamise arendamine 183
Sovhooside ja kolhooside loomakasvatusfarmides kasutatavad masinad 184
Tööviljakus kolhooside ja sovhooside põllumajanduses 185
Vahetult kolhoosides, masina-traktorijaamades ja sovhoosides töötavate kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialistide arv 186

Kolhooside (põllumajanduslike artellide) juhtiv kaader 1. detsembriks 1956 188
Masina-traktorijaamade mehhanisaatorite kaader 189
Liiduvabariikide põllumajanduse põhinäitajad 1956. aastal 190

Suure ehitustööde programmi elluviimine

Kapitaalmahutused NSV Liidu rahvamajanduses 203
Kapitaalmahutuste struktuur 204
Riiklike ja kooperatiivsete organisatsioonide (välja arvatud kolhoosid) kapitaalmahutused NSV Liidu rahvamajandusharude järgi . . . 205
Tootmisvõimsuste kasutuselevõtmine kapitaalehituse arvel 207
NSV Liidus on loodud võimas ehitustööstus 210
Töövõtjate-organisatsioonide poolt tehtud ehitus- ja montaažitööde maht 210
Ehitustel kasutatavate ehitusmasinate ja -mehhanismide pargi kasv . . 211
Ehitustööliste tööviljakus 212
Ehituse alal töötajate arv 213
Tüüpprojektide kasutamine ehitustegevuses 214

Sotsialismimaa transport

Kõigi üldkasutatavate transpordiliikide veosekäive 217
Üldkasutatava raudteetranspordi arengu põhinäitajad 218
Raudteetranspordi arengu tempo 219
Veereva koosseisu tehniline rekonstrueerimine 221
Veereva koosseisu kasutamise põhinäitajad 222
Kauba- ja reisijate vedude tihedus NSV Liidu raudteedel on kõige kõrgem maailmas 223
Töötajate arv ja tööviljakuse kasv raudteetranspordis 224
Laadimistööde mehhaniseerimine raudteetranspordis 224
Üldkasutatava meretranspordi arengu põhinäitajad 225
Töötajate arv, tööviljakuse kasv ja laadimistööde mehhaniseerimine meretranspordis 227
Üldkasutatava jõetranspordi arengu põhinäitajad 228
Jõelaevastiku tootlikkus 230
Töötajate arv, tööviljakuse kasv ja laadimistööde mehhaniseerimine jõetranspordis 231
Autotranspordi arengu põhinäitajad 232
Õhutransport 234
Naftajuhtmetransport 235
Side arengu põhinäitajad 236

NSV Liit — maa, kus on kehtestatud õigus tööle ja kus ei ole tööpuudust

Tööpuuduse likvideerimine NSV Liidus 241
Tööliste ja teenistujate arvu kasv rahvamajanduses 242
NSV Liidu rahvamajanduses töötava elanikkonna jagunemine tootmisharude järgi 243
NSV Liidu rahvamajanduses töötava elanikkonna jagunemine materiaalse tootmise harude järgi ja mittetootmisalaste harude järgi 244
Tööliste ja teenistujate arv rahvamajandusharude järgi 245
Üksikute kutsealade tööliste arvu kasv 246
Nõukogude intelligentsi koosseis 248
NSV Liidu rahvamajanduses töötavate kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialistide arv 250

NSV Liidu rahvamajanduses töötavate kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialistide arv erialade järgi 251
Kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialistide jagunemine töökoha järgi 252
Kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialistide koosseis rahvuste järgi 1954. aastal 254
Tööliste ettevalmistamine tööstuse, ehituse, transpordi ja põllumajanduse jaoks tööjõureservide süsteemi koolides 255
Põllumajanduse mehhaniseerijate kaadri ettevalmistamine 256
Tööliste ja teenistujate ettevalmistamine ja kvalifikatsiooni tõstmine ettevõtetes ja asutustes 257
Naiste arv rahvamajanduse ja töö üksikute harude järgi (protsentides naistööliste ja -teenistujate üldarvust) 258
Naistööliste ja -teenistujate arv protsentides tööliste ja teenistujate üldarvust 259
Naiste arv kõrgema ja kesk-eriharidusega spetsialistide hulgas . . 260
Naiste arv kõrgema haridusega spetsialistide hulgas erialade järgi . . 260
Naiste arv kesk-eriharidusega spetsialistide hulgas erialade järgi 1. detsembriks 1956 261

Kultuurirevolutsioon NSV Liidus

Õpilaste arv NSV Liidus õppevormide järgi õppeaasta alguseks . . . 267
Üldhariduslike koolide ning õpilaste ja õpetajate arv 268
Tehnikumid ja teised kesk-eriõppeasutused ning õpilaste arv neis . . 269
Vastuvõtt teknikumidesse ja teistesse kesk-eriõppeasutustesse ja nende lõpetanute arv 270
Ajavahemikul 1918—1957 tehnikumi või muu kesk-eriõppeasutuse lõpetanud spetsialistide arv 271
Tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste lõpetanute arv õppeasutuste gruppide järgi 271
NSV Liidu kõrgemad õppeasutused ja üliõpilaste arv neis 272
Kõrgema õppeasutuse lõpetanud spetsialistide arv õppeasutuste gruppide järgi 273
Ajavahemikul 1918—1957 kõrgema õppeasutuse lõpetanud spetsialistide arv 274
Inseneride arvu kasv NSV Liidus ja Ameerika Ühendriikides . . . 275
Rahvamajanduses töötavate diplomeeritud inseneride arv NSV Liidus ja Ameerika Ühendriikides 275
Kõrgemates ja kesk-eriõppeasutustes õppivate naiste arv 276
Kõrgemate õppeasutuste üliõpilaste ning tehnikumide ja teiste kesk-eriõppeasutuste õpilaste rahvuslik koosseis 277
Teaduslike asutuste arv 278
Teaduslike töötajate arv 1. oktoobriks 278
Kõrgemate õppeasutuste, teaduslike ja teiste asutuste teaduslike töötajate jagunemine rahvuste järgi 279
NSV Liidu Teaduste Akadeemia, liiduvabariikide teaduste akadeemiad ja erialased akadeemiad 280
Aspirantide ja aspirantuuri lõpetanute arv 282
Teatrite arv 283
Kinoseadmed 284
Kinokülastajate arv aastas 284
Raadiovastuvõtjate võrk 285
Klubiliste asutuste arv 286
Muuseumid 286
Raamatukogude arv ja neis raamatuid 287
Raamatute, ajakirjade ja ajalehtede väljaandmise kasv 288
Raamatute väljaandmine NSV Liidu rahvaste keeltes 289
Liiduvabariikide kultuuri ja tervishoiu arendamise põhilised näitajad 290

Nõukogude rahva materiaalse heaolu kasv

NSV Liidu rahvatulu kasv on nõukogude rahva materiaalse heaolu tõusu aluseks 323
NSV Liidu elanikkonnale riigieelarvest ja ettevõtete vahendite arvel teostatavate väljamaksete ning soodustuste kasv 324
Tööliste reaalpalga kasv NSV Liidus 1956. aastal, võrreldes revolutsioonieelse Venemaaga 325
Talupoegade reaalsissetulekute kasv 1956. aastal, võrreldes töötavate talupoegade (ilma kulakuteta) sissetulekutega revolutsioonieelsel Venemaal 326
Elanikkonna hoiuste kasv hoiukassades 327
Tööstustööliste keskmine tööpäeva pikkus 328
Tööstustööliste jagunemine tööpäeva pikkuse järgi 1913. ja 1956. aastal 329
Korraline puhkus NSV Liidus 330
Tunduvalt suurenes elanikkonnale tähtsamate rahvatarbekaupade müük riikliku ja kooperatiivkaubanduse võrgust 331
Elanikkonnale müüdavate kultuuri- ja tarbekaupade kasv 332
Nõukogude võimu aastail on loodud ühiskondliku toitlustamise süsteem, mis peab kergendama naiste tööd koduses majapidamises . . . 333
Riikliku, kooperatiiv- ja kolhoosikaubanduse osatähtsus kaubakäibe üldmahus 334
Riikliku ja kooperatiivkaubanduse jaevõrgu ja ühiskondliku toitlustamise võrgu arenemine 335
Laieneb riikliku kaubanduse spetsialiseeritud kaupluste võrk, mis kindlustab elanikkonna mitmekesise nõudmise parimat rahuldamist . 336
Laieneb Üleliidulise Tarbijate Kooperatiivide Keskliidu maakaubanduse spetsialiseeritud kaupluste võrk, mis kindlustab paremini kolhoosiküla nõudmisi 337
Nõukogude kaubanduses vähenevad süstemaatiliselt ringluskulud . . 337
Kaubandustöötajate arv NSV Liidus ja kapitalistlikes maades . . . 338
Nõukogude võimu aastail on tunduvalt laienenud tähtsamate toiduainete tarbimine elanikkonna poolt 339
Sündimus, suremus ja rahvastiku loomulik iive NSV Liidus ja kapitalistlikes maades 1956. aastal 340
NSV Liidu ja revolutsioonieelse Venemaa elanikkonna keskmine eluiga 341
Abielud ja lahutused NSV Liidus ja kapitalistlikes maades 342
Arstide arvu kasv ja haiglavoodite arv NSV Liidus 343
Arstide arv NSV Liidus, võrreldes üksikute kapitalistlike maadega . . 344
NSV Liidus kehtib kõige eesrindlikum seadusandlus maailmas, mis kindlustab emade ja laste huvide kaitse 345
Paljulapseliste emade arv, kes saavad igakuist toetust 346
„Ema-kangelase" aunimetusega ning ordenite ja medalitega autasustatud paljulapseliste emade arv 347
Sanatooriumide ja puhkekodude arv NSV Liidus 348
Isikute arv, kes said NSV Liidus 1957. aastal riiklikku pensioni . . . 349
Elamufondi kasv linnades ja linnatüüpi alevites 351
Elamuehitus NSV Liidus 352
Linna reisijate elektritranspordi areng NSV Liidus 353
Algkoolide, seitsmeklassiliste ja keskkoolide ehitamine NSV Liidus . . 354
Lasteaedade, lastesõimede, haiglate ja polikliinikute ekspluatatsiooni andmine 354

ДОСТИЖЕНИЯ СОВЕТСКОЙ ВЛАСТИ ЗА СОРОК ЛЕТ В ЦИФРАХ. СТАТИСТИЧЕСКИЙ СБОРНИК

На эстонском языке

Эстонское Государственное Издательство
Таллин, Пярнуское шоссе, 10

*

Toimetajad E. Sõrmus ja H. Seping

Tehniline toimetaja A. Sepp

Korrektorid M. Pedajas ja V. Pillau

Ladumisele antud 8. I 1958. Trükkimisele antud 7. III 1958. Paber 60×92, 1/16. Trükipoognaid 22,75 + 2 poognat värv. diagramme. Arvutuspoognaid 21,58. Trükiarv 2000. Tell. nr. 84. Trükikoda «Punane Täht», Tallinn, Pikk tn. 54/58. Värvilised diagrammid trükitud trük kojas «Oktoober», Tallinn, Tartu mnt. 49.

Hind rbl. 12.35

1—11

A-22203

TÜ RAAMATUKOGU
1 0300 00386520 3